DE CONFRONTATIONE,
DIFFICILI ET INEXPLORATO JURIS ARTICULO,
DISPUTATIONES QUINQUE,
HABITÆ
IN ACADEMIA LUDOVICIANA,
SUB PRÆSIDIO
DN. JOH. OTTONIS TABORIS, JCTI.
SERENISSIMI PRINCIPIS HASSO-DARMSTADINI
Conſiliarii, Inclytæ Univerſitatis LUDOVICIANÆ
Cancellarii & Profeſſoris
Primarii,
Jam verò Ejusdem Ampliſſimi atque Magnifici Domini Authoris, Patroni maximè venerandi, benevolo indultu,
In unum collectæ FASCICULUM
AB ACADEMIÆ TYPOGRAPHO
JOSEPHO DIETERICO HAMPELIO,
ACCESSIT DISPUTATIO
De Defenſione Rei abſentis, de crimine capitali accuſati.
EJUSDEM AUTHORIS.

GIESSÆ HASSORUM,
***
ANNO M. DC. LXIII.

3 17. 5. 20²

NOMINA

DOMINORŮM

RESPONDENTIVM.

NICOLAUS Gůle/ Stadenſis.

NICOLAUS Brandt/ J. U. L. Lübecenſis.

WERNERUS JOHANNES Vffelman/ Verdenſis.

HERMANNUS SIRICIUS, Lübecenſis.

FRIDERICUS PLöNIES, Lübecenſis.

ANTHONIUS Planckenheim/ Marpurgenſis.

INDEX

Omnium Rerum & Verborum Notabilium,

quæ hoc Tractatu continentur, ita compoſitus, ut *prior numerus* denotet Diſputationem, *ſecundus*, Theſin, *tertius*, Paginam, & quia poſteriores Diſputationes etiam in Capita fuerunt diſtinctæ, ideò in aliquibus allegationibus lit. C. denotabit Caput:

Confectus eſt ſtudio

WERNERI JOH. UFFELMANNI, Verdenſis.

Abraſio.

ABraſio crinium quid indicet, D. 1.th.4.p.4.

Abſens.

Publice intereſt abſentes à quibuſcunque defendi, D.1.th.37.p.31.

Abſentiū accuſatio in judiciis publicis admittitur, D.5.c.2.th.2.p.177.

Abſens regulariter in judicio criminali non damnatur, D. 6. cap. 2. th.9.p.197.

Abſens quando damnari poteſt, D.6.c.3.th.6.p.182.

Accuſator.

Accuſator ſolus poſtquam crimen Reus negavit ſubit periculum & vinculorum & ſimilitudinis ſupplicii, D.2.th.15. in f. p 56.

Accuſare & deferre an differunt? v.vocab.deferre.

Actus.

Actus ſequens declarāt volūtatem præcedentem, D.1.th.16.p.11.

Nullus actus fruſtra interponi debet, D.2.th.13.p.52.

Advocatus.

Ignoſcendum Advocatis ſi ſanguinem Clientum quibus poſſunt verborum lenociniis redimere ſatagunt D.6.c.4.th.15.p.190.

Affectio.

Affectionis ratione multa conceduntur in jure, D.6.c.4.th.7.p.186.

Affectio paterna ad juris corruptelam non debet produci, D. 6. c. 5. th.24.p.199.

Affinia.

Affinia confrontationis, D.5.c.4. th.1.p.150.

Ambroſinus.

Ambroſini ſententia rejicitur, D.3. th.6.p.71.

Anima.

Anima ſemel è corpore egreſſa nō niſi divina potentia ad id reverti poteſt, D.5.c.4. th.3.p.152.

Appellatio.

Appellatio etiam ipſorum reorum admittitur, ſi cauſa non uſque ſit liquida, D.6.c.4. th.5.p.186.

Aliud in crimine flagranti deprehenſi, vel probatione omni liquidè peracta, d. l.

Arumæus.

Arumæus ingenioſiſſimus & eloquen-

quentiſſimus, D.6.c.4.th.10.p.188.

Argwohn.

Argwohn quotupliciter accipitur, D.5.c.2.t.4.p.146.& th.7.pag.147.

Arma.

Arma non ſolum ſuppeditāda ſunt actori ſed etiā Reo, D.4.th.1.p.97.

Arreſtum.

Arreſta judicialia regulariter in jure prohibita, D.5.c.2.th.4.p.145. & th.7.p.147.

Audire.

Inauditus nemo, ne quidem ſervus condemnandus, D.6.c.5.th.22. pag.138.

B. Autumnus lividus & imperitus Romani juris impugnator, D.2. pag.63.

B.

Burſatus.

De Authoritate Burſati, D.4.th.4. p 99.& 100.

Bannus.

An in caſu ubi de Banno agitur defenſor admittitur, D.6.c.5.th.16. &17.p.194.& 195.

C.

Cadaver.

De Cadaverum cruentatione, D.5. c.4.th.3.p.151.152.& 154.

Calumnia.

Per calumniam actionem inſtituentis pœnæ, poſt. D.5.th.6.p.166. 144.

Camera.

Cameræ peculiares confrontandorum, D.2.th.5.p.42.

Carcer.

Diuturnus carceris ſqvalor cedit in partem pœnæ, D.5.c.1.th.24.p.

Cauſa.

Limitata cauſa limitatum debet producere effectum, poſt. D.5.th.6. p.169.

Cauſa Effic. Confront. Rem. D.1. th.12.p.8.

Proxima, D.1.th.25.p.17.

Cauſa finalis, v.voc. Finis.

Cauſa formalis. Confr. D.2.th.1. & ſeqq. D.5.c.1.th.14.p.136.

Objectiva Generalis, D.1.th.27. & 30.p.18. & ſeq.

Specialis, D.1.th.30.p.21.

Cauſa Procatarct. D.1.th.22.& 23. p.15.& 16.

Carpzovius.

Carpzovius vir ſummus, D.6.c.6. th.2.p.201.

Cavillatio.

Non opus eſt cavillationibus, ubi jura mutuo ſe explicant, D.6.c.4. th.13.p.189.

Cautio.

Cautio ſpecialis etiam à conjunctis perſonis in cauſa capitali deſideratur, D.6.c.7.p.205.

Chorea Lamiarum.

Choreæ lamiarum an ſemper pro eluſionibus ſathanicis habeantur, D.5.c.1.th.11.& 12.p.136.

Circumſtantiæ.

Etiam circumſtantiæ facti ſunt conciliandæ, D.3.th.10.p.73.

Jul.

Jul. Clarus.

Jul. Clarus graviſſimus & experientiſſimus cauſarum criminalium diſceptator, D.4.c.2.th.10.p.107.

Claudius.

Claudius Imp. an fuerit ſagax, D. 2 th.4. p 70.

Cognati.

Cognati an intereſſe poſſunt Confrontationi, D.1.th.37.p.32.

Collatio.

Collatio & Confrontatio an ſynonyma, D.1.th.3.p.4.

Comparere.

An perſona denunciata per alium comparere poteſt, D.1.th.37.p.31.

Compoſitio.

Compoſitio & Ital. Confrontatio an Synonyma, D.1.th.3.p.4.

Compoſitio hominis occiſi ad perſonas ſuperſtites, quæ cædis inſimulantur, D.5.c.4.th.3. p.151.

Confeſſio.

Confeſſio quænam ſufficit ad confrontationem, D.1.th.27.p.19.

Quænam ad Torturam, D.1.th.27. pag.19.

Conſenſus de ſe adverſus alium in eodem crimine non creditur, D. 1. th.35.p.26 & D.3.th.14.p.77.

Confeſſio pro explorato crimine non habetur, D.1.th.35.p.27.

Facilè alios onerat, qui facilè de ſe confeſſus eſt, D.2.th.13.p.51.in f.

Confeſſus de ſe infamis eſt, D.2. th.23.p.52.

Confeſſus habetur pro judicato, D.3.th.8.p.72.

Confeſſio per Confrontationem elicita majorem vim habere videtur quàm ultronea, D.3.th 9 p.73.

Confeſſio rei etiã poſt confrontationem ſuſpecta eſt, D.3.th.10.p.73.

Confeſſio ea demum libera eſſe debet, quæ condemnationem affert, D.3. th.16.p.85.

Confrontatio.

Confrontationis origo quò ad nomen, D.1. th.1.p.3.

Eſtne latinum, D.1.th.1. & 4.p.4. th.7.p.6.

An venit à Gall. voc. confronter. D.1.th.2.p.3.

An ab Ital. Confrontare, D.1.th.3. pag.3.

Confrontatio an pertinet ad res inanimatas, D.1.th.3.p.4.

Confront. vera Etymologia, D. 1. th.4.p.4.

Confrontare & recoler ſynonymicè accipiuntur, D.1.th. 5.p.5.

An ſynonyma Confrontatio & recolemens, D.1.th.5.p.6.

An verb. Græc. ἀντιπαρελθόντας interrogare, D.1.th.6.p.6.

Confr. Definitio, D.1.th 9. p.7.

An rectè dividitur in ſpontaneam & violentam, D.1.th.10.p 7.

An rectè in ſiccam & non ſiccam, D.1.th.11.p.7.

Confrontatio quô Iure introducta, D.1.th.14. & 15.p.10.

Confrontatio facilè non eſt adhibenda, D.1.th.24. p.17.& 28.

Confrontationem ſpecialia indicia præcedere debent, D.1. th.24. p.17. & D.1.th.35 p.27.& 28.

An Confrontatio inſtituenda, quando reus crimen fatetur, D. 1. th.28 p.20.

An inſtituenda in cauſis Civilibus, D.1.th.29. p.21.

Confrontatio eſt res fragilis & periculoſa, D.1.th.35.p.25. & poſt. D. 5.th.5 p.162.

An Confrontatio ſola infamiam ſecum ducit, D.1.th.35.p.25. D. 5. c.1.th.19.p.142.

Confrontatio odioſa eſt & ſpecies ſuggeſtionis, D.1.th.35.p.25.

Confrontatio præſupponit ſuſpectas perſonas, D.1.th.35. p.25. & D. 5.c.2. th.3.p.146.

Confrontatio an fieri poteſt per Procuratorem, vel perſonã conjunctam, D.1.th.37.p.31. & th.41.p.35.

An plures ſimul confrontari poſſunt, D.2.th.6.p.42. & D.5.c.1. th. 16.p.140.

De Confrontatione reorum, D.2. th.10.p.48.

Confrontatio cur inter modos inveſtigandæ veritatis admittitur, D.2. th.23.p.66.

Si homicidium extra urbem factũ ſit, reus neget, ſe eo die extra urbem fuiſſe: alius in confrontatione perſeveret, ſe illum eô tempore extra urbem vidiſſe, an ſufficiat hoc ad Torturam, D.2.th.24.p.67.& 68.

In Confrontatione ingenium Judicis requiritur, D.3.th.5.p.71.

Confront. Effectus pleniſſimi, D. 3.th.7.p.72.

Quid ſi teſtes confrontati cum rei confeſſione conſentiant, an plenum habet effectum confeſſio Rei confrontati, D.3.th.10.p 73.

Confr. Effectus minus pleni, D.3. th.11.p.90.

Confrontatio omiſſa an Proceſſum vitiat, D.3.th.21.p.90.

An ergò de ſubſtantia Proceſſus inquiſitorum, d.l.

Confr. Effectus reſp. Proceſſus, D.3.th.22.p.91.

Confrontatio etiam extrajudicialis gravat confitentem, poſt. D.5. th.5.p.162.

Confr. Rei cum teſtibus plus operatur, Quàm ſi teſtes parte citatâ fuerunt examinati, D.3.th.22.p.91.

An per Confr. ſuppletur defectus interrogatoriorum, D.3.th.23.p.92.

Confront. uſus an in Rep. ferendus, D.4.th.2. & 3.p.98.

An ob ſolam denunciationem facinoroſorũ hominum, & in ſpecie ſagarũ confr. inſtitui poteſt, D 4.c.2. th.1. p.101. & D.5.c.1. th.8.p.133.

Judex ſi aliquem ad Confront. ſine ſufficientibus cauſis trahat, injuriarum tenetur, D 5.c.1.th.5.p.121.

Confrontatio nõ inſtituitur in cauſis Ic-

ſis levioribus, D. 5. c. 1. th. 6. p. 132.

Interdum etiam perſona honeſta confrontatur, D. 5. c. 1. th. 8. p. 133.

An puella nondum annorum 12. confrontari poteſt, D. 5. c. 1. th. 11. & th. 12. p. 135. & 136.

Confrontatio an in cauſis matrimonialibus fieri poteſt, D. 5. c. 1. th. 13. p. 138.

An in cauſa hæreſeos, D. 5. c. 1. th. 13. p. 138.

Confrontatio non ſemper feliciter inſtituitur, D. 5. c. 1. th. 21. p. 143.

An reus morte jam damnatus eo fine aſſervari poteſt, ut cum aliis confrontetur, D. 5. c. 1. th. 23. p. 143.

De Confrontatione literarum, D. 5. c. 4. th. 7. p. 156.

Confrontatio interdum Judicibus tanquam remedium explorandæ veritatis ſuadetur, poſt D. 5. th. 5. p. 162.

Confrontatio etiam formulis Procuratoriorum inſeritur in Germania, poſt. D. 5. th. 9. p. 170.

Conſilium.

Conſilium Aulicum in caſu veneficæ variantis, D. 4. c. 4. th. 1. & ſeq. p. 125.

Conſilium Academicum in eodem caſu, D. 4. c. 5. p. 137. & ſeqq.

Conſtitut. Carol.

Artic. 31. allegatur pag. 39. & 40. explicatura, pag. 101. & ſeq.

Conſvetudo.

Conſvetudo quando attendenda, D. 2. th. 20. p. 62.

Quid ſi. Lex & Conſvetudo deficiant, quod jus tum ſervandum ſit, D. 2. th. 20. p. 62. & ſeq.

Conſvetudo in rebus civilibus pro Legibus ſuſcipitur, cum Lex deficit, D. 2. th. 20. p. 63.

Conſvetudo irrationabilis non eſt trahenda ad conſequentiam, D. 5. c. 4. th. 3. p. 153.

Contrarium.

Contraria per contraria magis intelliguntur, D. 4. th. 1. p. 38.

Converſatio.

Converſatio frequens cum malignis refertur inter indicia ad torturam, poſt. D. 5. th. 5. p. 163.

Convicium.

Veritas convicii non excuſat conviciantem, poſt. D. 5. th. 6. p. 166.

Corpus delicti.

De eo conſtare debet, pag. 27. An etiam in delicto veneficii? Adfirmabat Advocatus ille, pag 27. Neg. Alii pag. 39. intereſt an magia ſola, an v. cum damnificatione exceſſus.

Cothmannus.

Cothmannnus ſine cauſa iraſcitur Cæpollæ, d. 6. c. 5. th. 24. p. 99.

Correus.

Crimen jam confeſſus correus denuncians inhabilis fit ad teſtimonium ferendum, D. 2. th. 12. p. 50.

Criminalis cauſa.

Criminales cauſas judices obiter tractare non debent, D. 3. th. 14. pag. 78.

Crudelitas.

Crudelitas acerbiſſima eſt trahere pœnam, D.5.c.1.th.24.p.144.

Cujacius.

Judicium & eloquium de Cujacio, D.3.th.4.p.71.

D.

Dæmon.

Dæmones amiſerunt tantum dona gratiæ, manſerunt autem integri & fortè bonis angelis pares in potentia naturali, D.5. c.1.th.12.p.137.

Decianus.

Decianus alieno ſenſu à Carpzov. allegatur ea propterque refutatur, D.6.c.6.th.7.p.202.

Defenſor.

Nullus extraneus regulariter rei accuſati defenſionem ſuſcipere poteſt, D.6.c.4.th.1.p.184. ubi & Except.

An pater ad defenſionem filii abſentis admittitur, ſi cautionem de filio tempore ſententiæ definitivæ ſiſtendo, & niſi ſiſtat de certa pecuniæ quantitate ſolvendo præſtet, D. 6.c.5.th.26.p.200.

Defenſio abſentis rei & crimine capitali conventi, an matri & aliis cognatis defenſio concedenda, D. 6.c.6.th.1.& ſeqq. p.201.

Defendere non videtur qui ſatiſdare nō eſt paratus, D.6.c.7. p.205.

Defenſio non eſt permittenda ſi ea fiat cavillandi animo, D.6.c.7. p.207.

Defenſor qui idoneè cavere nequit ab initio ſtatim repellitur, D.6. c.2.th.5.p.178.

An pater in cauſa filii de capite accuſati ad defenſionem plenam admittitur, D.6.c.5.th.6.7.p.192.

Deferre.

Deferre & accuſare an differunt, D.6.c.2.th.10.p.180.

Deſertor.

Deſertor graviter punitur ob culpam in omittendo commiſſam, D.6. c.5.th.25.p.200.

Deſertoris pœna ex ſummo rigore promanat, ibid.

Delator.

An delator confrontari poteſt cum delato ſeu accuſato, D.1. th.31. pag.22.

Delator extra correatum aliquem denuncians an tenetur denunciationem ſuam torturæ patientia firmare, D.2.th.15.p.54.& ſeqq.

Delator extra correatum correctionem potius & emendationem perſequitur quam vindictam, D.2, th.15.p.54.

Delegatus.

Delegatus Judex an confrontationem inſtituere poteſt, D.1.th.25. p.17.& 18.

Delictum.

Poſito delicto tortura opus non eſt, D.2. th.1.p.38.

Delicta non debent dimitti impunita poſt, D 5.th.6.p.166.

Delrio.

Delrio.

De Delrione Jeſuita judicium Caſauboni, D.1.th.10.p.9.

Denuntians.

Denuntians ſi in denuntiatione variat, torturæ poteſt ſubjici, D.4. c.5.th.1.p.127.

An contra quem mihi non competit actio, nec accuſatio, nec etiam competit denuntiatio, D.5.c.2.th.2. p.145.

Quis olim ex officii neceſſitate denuntiabat crimina, D.2.th.15. pag.55.

Aliud nomen ſcelerati aut criminis deferre aliud bono animo ad inquirendum denunciare, D.2.th. 15.p.56.

Denuntiationis ſociorum materia utcunque quotidiana & practicabilis non tamen belle intellecta eſt hactenus à judicibus, D.4.c.2. th.1.p.101.

Denunciationis requiſita, quo ad modum, D.4.c.2.th.3.p.105.& th. 10.th.11.p.107.&108.

Quo ad perſonas, D.4.c.2.th.12. pag.109.

Si facinoroſus de ſociis non interrogatus aliquos nominet, an ea omnino negligenda, D.4.c.2.th.10. p.106.

In Denuntiatione requiritur perſeveratio, Diſp.4.c.2.th.14.pag. 110.

Denuntiatio conſcii præcedentibus indiciis in art.31. Ordi. Carol. deſignatis an faciat indicium ad torturam, D.4.c.2.th.15.p.111. & ſeq.

Diffamatio.

Diffamatio quælibet crimen eſt, poſt.D.3.th.4.p.160.

Diffamator comparens actor ſit, poſt.D.5.th.4.p 160.

Diffamatus ſicut nec quilibet alius ſuperflua probatione gravari debet, poſt.D.5.th.4.p.160.

Diſputatio.

An diſputationes tumultuariæ concinnandæ præfat.D.1.p.2.

Diſſenſio.

Diſſenſio Dd. ad l.3. C.de Accuſ. D.6.c.1.th.6.p.174.

E.

Exemplum.

Exempla confrontationis, D.1. th.12.p.8. D.2.th.6.p.44. D.2.th.9. p.47. & th.11.pag.4. & ſeq. D.3. th.7.&8.p.72.D.3.th.11.p.74.D.5. c.1.th.3.p.130.

Exemplum memorabile Athanaſii, d.1.th.13.p.9.

Exemplum Confrontationis Thuani, jun.d.3.th.19.p.87.

Exceptio.

An vir illuſtris excipere poteſt contra confrontationem, eamque declinare, d.1.th.32.p.22.

Exceptio quid, d.2.th.15.p.54.

Exce-

Exceptio debet eſſe de Regula, d.6.c.2.th.1.& 4.p.177.

Exclamatio.

Exclamatio eorum qui torquentur, d.2.th.12.p.50.

Excuſatio.

An frater ſe excuſare poteſt à confrontatione cum fratre, d.1. th.34. p.23.& 24.

Excuſatio rei abſentis juſtam habens ſententiam & judicium differt, d.6.c.2.th.3.p.77.

Expenſa.

Reus ſe purgans ab Expenſis litium abſolvendus eſt, adverſarius vero condemnandus, poſt. d.5.th.6. p.168.& 169.

Expenſarum compenſatio etiam in Criminalibus locum habet, poſt. d.5.th.6.p.169.

Explicati textûs ex Inſtit.

§.4.l.Quib. ex cauſ. manum. non licet.in f.hujus tr.cor.1.

§.3. l.de Empt.Vendit in f. hujus tract.Coroll.2.

Ex Digeſt.

l.6.§.4.ff. de his qui not. infam. poſt d.5.th.6.p.169.

l.35. ff.de LL.d.1.th.18.p.13.

l.filius emancipatus,14.ff.ad. l.Corn.de falſ.d.1.th.18.p.14.

l.21.§.2.ff.de teſtib.d.2.th.14.p.53.

l.29.ff. de pœnis, d.2.th.14.p.53.

l.6.§.3. ff. Ad SCt.Turpil. d.2.th. 15.p.55.

l.32.§.1.ff.de ll.d.2.th.17.18.& 19. pag.58.& ſeqq.

l.12. ff.de offic. Præſid. d.2.th.20. p.63.& 64.

l.19.ff.Eod.d.3.th.1.p.69.

l.9.§.2.ff.de offic.Proconſ. d.3.th. 1.& 2.p.69.

l.18.§.8. & ult. ff.de re milit.d.6. c.5.th.23.p.199.& t.25.p.200.

l.13.ff.de jurejurād.d.3.th.26.p.85.

l.9.ff.de Calumn.d.3.th.21.p.90.

l.16.§.1.ff.de quæſtion. d.4.c.2.th. 8.p.104.& 105.Idemque p.58.th.17.

l.3.§.1.ff.ad SCtum,Silan.d.4.c.2. th.14.p.111.

l.15.ff.de quæſtion.d.4.c.5.th.3.4. & ſeqq.p.127.

l.18.§.3.ff. de quæſt. d.4.c.5. th.3. & 4.p.127.

l.34. de Recept. arbitr. d.5.c.8.th. 6.p.150.

l.5. De cuſtod. & exhib. reorum p.19.th.27.

l.19.De offic.Præſid. pag.69.th.1.

l.33.§.2.ff. de Procurat.D.6.c.3.th. 4.p.182.& c.5.th.1.2.& 3.p.190. & 191.

l.209.de R.J.D.6.c.4.th.9.& ſeq. pag.187.

l.6.ff.de Appell.D.6.c.5.th.22. pag.197.

l.2.C.quor.appell. non recip.ibid.

l.18.de pœn.D.6.c.5.th.2.p.198.

l.pen.§.un.ff.de publ.judic.D.6. th.7.& ſeqq.p.175.& D.6.c.2.th.1. p.177.& d 6.c.3.th.1.& ſeqq. p.180.

Ex Codice.
l.1.C. de Execut. rei judicatæ p.16. th.23.
l.ult.C.de Accuſat.d.4.c.2.th.7.& 8.p.104.& 105.
l.9.16.& 18.C.de teſtib, d.5.c.1.th. 14.p.138. & ſeq.
Ex corpore Canonico.
c.qualiter, 17.Ext.de Accuſat. d.2. th.1.p.37.
c.Ille qui 4.9.5.d.2.th.15.p.53.c.22. c.26.q.5.d.5.c.1.th.12.p.137.
c.quia juxta, 16.q.1. d.5.c.4. th.4. p.154.& 155.
c.Accedens, 28. in f.Ext.de Accuſat. Poſt. D.5.th.6.p.168.& 169.
Ex Ordin.Crim.Car.
Art.31. conſt.Carol.d.4. c.2.th.3. & ſeqq.uſque ad c.3.
Explic. Authorum.
Gothofr, in not.ad l.7.de Accuſat. lit. E.d.2.th.15.p.56.& ſeq.
Exceptio.
Ex qualitate exceptionis regula ipſa declaratur, d.6.c.2.th.4.p.177.
Exceptiones regulæ de defenſione Reorum, d. 6. c. 3.th. 1. & ſeqq. p.180.& th.5.p.182.
Ad exceptionem contra juris regulas ſolidæ rationes authoritas ICtis & ll. Publicorum judiciorum inducendæ ſunt, d.6.c.4.th.2.p.184.
Ad exceptionem contra juris regulas inducendam non ſufficit interpretatio magiſtralis, d. 6. c.4.th. 2.p.184.
ſolius Majeſtatis eſt caſus quoſdam à generali definitione & regula interpretando eximere, d.6.c.4.th. 2.p.185.
Error.
Error Gronevvegii, in l.32.§.1.ff. de ll.refutatur, d.2.th.20.§.63.
Error eorum qui contemnunt labores conciliantium et enodantium difficiles juris textus refutatur, d. 6. c.1.th.8. & 2.p.173.
Dd. Pragmatici & Theoretici in explicatione, l. 3. C. de Accuſat. errant, d.6.th.3.p.174.
Error Cothmanni in l.33.§.2.ff. de Procurat. recenſetur d. 6.c.3.th.6.p. 183. refutatur, d.6.c.5.th.1.& ſeqq.p. 290.& ſeqq. Revocat tamen & limitat ſuum errorem, d. 6. c. 5. th.26.p. 200.
Error Cujacij redarguitur d.6.c.3. th.7.p.183.

F

Fama.
Fama mala neceſſe eſt præcedat Confrontationem, D.1.th.35.p.28.
Fama mala à quibus debeat originem ſumere, D.1.th.35.p.28.
Fama bona de vita honeſtè geſta omnem ſuſpicionem expurgat. D. 4.c.2.th.13.p.110.
Fama communis de vita nequiter & flagitioſè peracta, juſtam inducit credulitatem, D.4.c.2 th.13.p.110.
Farinacius.
Farinacius variarum opinionum

baınaxarius, D.1.th.11.p.8.

De eo judicium amplius, D.2.th. 22.p.66.

Fictiones.

Fictiones non præjudicant veritati, D.6.c.7.p.205.

Fides.

Fides Rei per coactionem tormentorum non uſque ſublevatur, D.2. th.13.p.52.

Filius.

An filius cum Patre & contra ſint confrontandi, Diſſer.1.th.33.pag.23.

Finis.

Quomodo finis Confr. obtinendus D.2.th.22.p.66.

Finis primus eſt in intẽtione, ultimus in executione, D.2.th.33.p.66.

Finis Confront. D.2.th.23.p.67.

Quis finis intermedius, D.2.th.4. pag 67.

Quis finis ultimus, D.2.th.23.p.66.

Formula.

Formula petendæ Confront. D.2. th.6.p.43.

Frevel.

Frevel und Buſſe ſunt fructus Juriſdictionis & meri Imp. poſt, D. 5.th.6.p.167.

Frons.

Frons index mentis, D.1.th.4.p.4. conf.inf.verb.Vultus.

G.

Gegenſtellung.

Gegenſtellung & Confrontatio an ſynonyma, D.1.th.8.p.6.

Gloſſa.

Gloſſæ veterum JCtorum an ſufficiant ad ſingulas difficultates expediendas, Diſp.1.præfat.p.2. Gionevvege, ſup.error.

Gutſche.

Gutſche und Wagen an ſynonymicè accipiantur, D.4.c.3.th.2. pag.119.

H.

Hehler.

Der Hehler iſt ſo guht als der Stehler poſt D.5.th.5.p.163.

Hiſtoria.

Hiſtoria de Chriſtiano II. Electore Sax. D.1.th 33.pag.33.

Homicida.

Homicida plerumque vultum mutat, D.1.th.4.pag.5.

Homo.

Homo frontis rectæ non eſt confrontandus cum criminoſo, D.1.th. 35.pag.25.& D.5.c.1.th.7.pag.133.

I.

Imago.

Imago animi vultus, D.1.th.1.p.4.

Incarceratio.

Quando incarceratur quis licitè: D.3.th.14.pag.78.

Judex injuriarum tenetur, ſi aliquem ſine ſufficienti cauſa faciat incarcerari, D.5.c 1.th.5 p.131.

Inculpatio.

Inculpatio ſociorum criminis an ad ſpecialem inquiſitionem ſufficiat, D.1.th.35.p.26.

Indicium.

Quæ Indicia juſtam generent ſuſpicionem adverſus Veneficos, D.1. th.35.p.27.

Debilitas unius Indicii alterius debilitatem non ſublevat, D.4.c.2. th 16.p.113.

Indicia excluſiva ſeu pro Reo allata, tollunt inductiva, D.4.c.3.th.2. p.118.

Contra perſonas honeſtas graviora requiruntur indicia, D.1.th.35. p.28.

Indicia quotuplicia, D.2.th.1.p.38.

Infamia.

Certi & definiti in Jure modi ſunt, quibus infamia inuritur, D.5.c.1.th. 19.p.141.

Infamis non facit fidem, d.2.th.13. p.52.

Inimicus.

Inimici dictum non debet eſſe nocivum, D.4.c.3.th.2.p.118.

Inimico non eſt credendum, licèt Euchariſtiam ſumſerit, d.4.c.3.th.2. p.116.

Nemo tenetur ſe tradere in manus inimici, d.1.th.35.p.25.

Injuria.

Injuriæ impunitæ dimitti non debent: ſi actio intentata, poſt.d.5.th. 6.p.166.

In injuriis non tam de veritate criminis, quam de animo proferentis quærendum eſt, poſt diſp. 5.th. 6. p.166.

Qui non injuriæ inferendæ, ſed alio fine quid dictũ factumve fuiſſe probat, excuſatur, diſput. 5.th. 6.p.167.

Injuriarum actio non poteſt plenũ conſequi effectum, quando crimina objecta Reis non levibus indiciis detecta ſunt, poſt.d.5.th.6.p.168.

Innocentia.

Negligente & renunciante Reo, ad officium Judicis pertinet in-nocentia ejus quærere, d.4.c.3.th.3. p.123.

Inquiſitus.

Inquiſitus an quævis Iuramento examinandus, d.3.th.16.p.28.

Intercedere.

An pater pro filio in ſervitutem rapiendo intercedere volens, admittimus, d.6.c.4.th.9.& ſeqq. pag. 167.& 188.

An pater pro filio abſente, ſi fiduciam innocentiæ gerat, intercedere poteſt, d.6.c.4.th. .pag.188.

An pro condemnato, qui jam ad ſupplicium trahitur extraneo etiam intercedere licet, d 6.c.5.th.21.& 22. pag.197.

Interpretatio.

Interpretatio inſtrumenti contractus unde ſumenda, d.1.th.16.p.11.

Interpretatio illa non admittenda, ubi non habetur ratio ejus, qui ea protulit, d.6.c.3.th.3.pag.181.

Interrogatio.

Interrogationes quo jure introductæ, d.1.th.15.p.10.

An Reus teſtem in Confr. pro lubitu poteſt interrogare, d. 2. th. 9. p. 16.

An verò Reus poteſt interrogare, & judici, ut ſuper ea teſtem interroget, tradere, d. 2. th. 9. p. 46. & ſeqq.

An Reus interrogatus ſuper iiſdē rebus denuò interrogari poteſt, d. 2. th. 9. d. 47.

An & quando ſocius criminis in [illegible]m poteſt interrogari, d. 4. c. 2. th. 6. & ſeqq.

Interrogationes non debent eſſe ſuggeſtiones, d. 5 c. 1. th. 15. p. 139.

Interrogatio de certo individuo ſpeciem ſuggeſtionis habet, adeoq; prohibita, d. 4. c. 2. th. 9. p. 106.

Interrogatus in Confrontatione reſpondere debet abſque æquivocatione, reſervatione ſeu intellectu mentali, d. 5. c. 3. th. 1. p. 148.

De interrogatione Græcorum, d. 5. c. 4. th. 1. p. 150.

Inventio.

Ex Inventione rerum, delictum commiſſum præſumitur ab eo, apud quem res furto ſubtractæ inveniuntur, poſt. d. 5. th. 5. p. 163.

Judex.

Judex nimium properare non debet, d. 1. th. 23. p. 16.

Judici quid obſervandum in examinatione perſonæ: d. 1. th. 26. p. 18.

An Judex aliam perſonam poteſt ſubjicere, d. 2. th. 6. p. 43.

Quid requiratur in judice: d. 3. th. 1. p. 69. & th. 3. p. 70.

In judice ingenium requiri latè probatur, p. 70. ſeqq.

Judicum ſagacium Exempla, d. 3. th. 4. p. 70.

Judex in Confr. actu circumſtantias exactius inquirere debet, d. 5. c. 1. th. 15. p. 150.

Judicium.

Judiciorum forma ap. judæos, d. 1. th. 23. p. 16.

In Judiciis pœnitere non licet, d. 1. th 36. p. 30.

Deus omne judicium prohibet, quo nomen ejus tentatur, d. 5. c. 4. th. 3. pag. 152.

Judicium non debet reddi eluſorium, d. 6. c. 2. th. 9. p. 178.

Judicium publ.

Quid olim pertinuerit ad ordinandum judicium publicum, d. 6. c. 2. th. 10. pag. 179.

Juramentum.

An juramento & receptioni teſtium intereſſe poſſunt partes, d. 2. th. 0. p. 47.

Juramentum veritatis dicendæ an habeat vim juramenti purgationis, d. 3. th. 15. 84.

An præſtito juramento purgationis, actor, novis ſupervenientibus probationibus, Reum denuò urgere poteſt, p. 3. th. 16. p. 84.

Juriſdictio.

An apud Romanos privatorum etiam fuerit juriſdictio, d. 1. th. 38. p. 32.

Jus.

Jura paulatim creſcunt, nec uno tempore ſimul emergunt, d. 5, c, 1. th.2.p.130.

Jus Romanum accuratè obſervandum, aliàs in multos errores prolabimur, d. 6.c.5.th.8.p.182.

Jus novum inducere in nullius eſt poteſtate multo minus Medicaſtri alicujus, diſſer.6.c.5.th.10.p.313.

Jureconſulti.

Jureconſulti reſpondere debent ſecundum Leges, non contra LL. d.6. c.4.th.2.p.184.

Jureconſulti inhærere debent verbis textus, quorum manifeſta eſt ſententia etiamſi lex dura ſit, d. 6. c. 4.th.2.pag.184.

Jureconſulti veri, oſcitantiæ pragmaticorum ancillari non debent, d. 6.c.4.th.15.pag.190.

L.

Laymannus.

Laymanni facilis nimis. ad torturam ſententia, rejcitur & refutatur, d.4.c.3.th.16.p.124.

Lectio.

Lectio depoſitionis teſtium fieri debet diſtinctè, d.2.th.6.pag.43.

Lex, Legis ſententia.

Legis ſententia & ratio quomodo differant, d.5.c.3.th.2.p.148.

LL. Expoſitæ v. ſup. Explicat.leg.

Ex Conciliatione & enodatione Legum difficilium, parum emolumenti ad loculos peculiares redundat, d. 6.c.1.th.1.pag.173.

Conciliatio & enodatio difficilium LL. accuratior innumera emolumenta commodo publico afferunt, d.6.c.1.th.1.p.173.

Neglectio conciliationis textuum maximam remoram injicit cauſis diſceptandis, d.6.c.1.th.2.pag.173.

Legis præſcriptum conſiliis longè anteponendum, d.6.c.5.th.12.p.193.

Leges uno cunctis ore æquabiliter loquuntur, & ad judicandum non affecto ſed juſtitia & veritate ducunt, d.6.c.5.th.12.p.193.

Ubi de mente loquentis conſtat, de qualitate verborum non uſque curandum, d. 6. c. 3. th. 3.pag.181.

M

Magi.

Magi & Venefici an ſignis exterioribus dignoſcantur, d.1.th.4.p.5.

Magiſtratus.

Magiſtratus occurſus fortuitus interdum vim Confrontationis habet, d.5.c.4.th.2.p.150.& 151.

Metus.

Metus & violentia conſenſui obſtant, d.2.th.13.p 52.

Mens.

Mens conſcia ad minimũ quadantenus vultu proditur, d. 1.th. 4.p.4.

Miniſterium Eccleſ.

Effectus compellationis Rei per miniſterium, d.3.th 15.p.80.

Miraculum.

Miracula Sathanas facere non poteſt,

teſt, interim tamen mira, d.5.c.1.th. 12.pag.137.

Miſeri.

Miſeri vitæ propriæ vel per calumniam producendæ ſtudent, d. 1. th.39.p.34.

Miſericordia.

Miſericordia intempeſtiva non tantùm Philoſophis, ſed & ICtis in vitio cubare dicitur, d. 6. c. 7. th. 8. p.187. Miſericors non eſt qui vitiis parcit. ibid.

Modus.

De Modo Confrontationis d. 2. th.6.p.42.

Modus Confr. in Italia, d. 2.th.7. p.44.& 45.

Modus Confr. in Germania, d. 2. th. 8. p. 45.& 46. & th.11.pag.48.d. 2.th.16.pag.57.

De Morituri confeſſione

Volenti mori fides non habetur, d.3.th.9.pag.73.

N.

Nobilis.

Nobiles & illuſtres perſonæ in cauſis tam civilibus quam criminalibus per Procuratorem comparere poſſunt, d. 1. th. 41. p.35.& d. 5.c.1. th.7.p.132.

Nobiles non coguntur jurare de calumnia perſonaliter d. 1.th.41.p.36.

Nominatio.

Nominatio malefici ſola nihil probat.d.1.th.35.pag.27.

Nominatio tamen non leve præbet indicium, poſt.d.5.th.5.pag.162.

Notorium.

Notorium: Notificatio quid denotet & quomodo accipienda, d.2. th.15.p.55.

O.

Oblatio.

Quid juris ſi quis Confrontationi ultrò ſe offerat. d.1.th.35.p.24.

Obſervantia.

Obſervantiæ diſtinctio, d.1.th.16. p.11.& d.1.th.20.&.21.p.14.&15.

Obſervantia & conſuetudo an ſynonyma, d.1.th.16.pag.11.& ſeqq.

Obſervãtia & rerum judic. Authoritas an ſynonyma, d.1.th.19.p.14.

Obſervantia publica, judicialis & Stylus Curiæ an ſynonyma, d. 1.th. 20.p.14.

Occultatio.

Qui Reum occultat, vel abducere facit, is ſe valida ſuſpicione onerat, poſt.d.5.th.5.p.163.

Oculus.

Ex oculorum obtuitu, ſuperciliorum aut remiſſione aut contractione, facile judicamus, quantus ſit in homine candor, aut metus, aut triſtitia, d.6.c.2.th.6.p.178.

Odium.

Odium accuſatoris enervat delationem, D.1.th.35.pag.25.

Solet odium homines iracundos & infeſtos adeò ſtimulare, ut vel amicos imò ſeipſos etiam cum his, quos odêre perditos cupiant, d.4.c. 2.th.12.pag.109.

Offerre.

Offerre.

An Leges ſemper ignoſcant facinoroſo filio, quem Pater offert, d. 6. c. 5. th. 23. p. 199.

Officium Judicis.

Negligente etiam & renunciante Reo ad officium Judicis pertinet de innocentia ejus quærere d. 4. c. 3. th. 13. p. 123.

Onus.

Gemino & importabili onere nemo gravandus, poſt. d. 5. th. 6. pag. 168.

Ordinatio Cameræ.

An ea quæ part. 2. tit. 10. §. 5. Electoribus & Principibus permittantur, etiam nobilibus competant, *v. pag. 36. th. ult. add. Geil.* 1. *Obſ.* 1. *n.* 17.

Ord. Cam. art. 47. perperam à Carpz. allegatur: ideòque refutatur, d. 6. c. 6. th. 4. & 5. p. 101.

P.

Pactio.

Pactus de furto infamis eſt, poſt. d. 5. th. 4. p. 161.

Pactionum intellectus quinam retineri debeat, d. 1. th. 16 pag. 11.

Parentare, tio.

Parentatio Thuani, d. 3. th. 19. p. 88.

Pauper.

An pauper cum divite poteſt confrontari, D. 1. th. 33. p. 23.

Perjurium.

Quoties metus perjurii ſubeſt, toties juramenti exactio omittenda eſt. D. 2. th. 22. p. 66.

An omnis perjurii metus judicem à delatione jurisjur. abſterrere debet. D. 3. th. 16. p. 84.

Pœna.

Convictos velox pœna ſubducat, ne diuturna cuſtodia maceret, D. 5. c. 1. th. 24. p. 114.

Pœnarum protractio non admittenda, niſi ex magna cauſa, d. 5. c. 1. th. 24. p. 145.

Pœnas LL. publicorum judiciorum ordinarias, Judex pro arbitrio non poteſt immutare, d. 5. c. 5. th. 20. pag. 201.

Pœnitentia.

An qui ſemel ultrò Confrontioni ſe obtulit, pœnitere poteſt, d. 1. th. 35. p. 24. & ſeqq. itemque p. 134.

Poſtulatio.

Quid poſtulatio? d. 2. th. 15. pag. 54.

Præſumptio.

Præſumptio omnis elidi poteſt veritatis demonſtratione d. 4. c. 2. th. 12. p. 109.

Præſumptio contraria fortior excludit debiliorem, d. 4. c. 2. th. 12. p. 189.

Quilibet præſumitur bonus donec oſtendatur contrarium, d. 5. c. 2. th. 7. p. 146. & 147.

An qui non probat ſtatim calumniare videtur, d. 2. th. 15. p. 55.

In criminalibus probationes requiruntur ſufficientiſſimæ poſt d. 5. th. 4. p. 160.

Proceſſus.

Proceſſus.

Proceſſus Gaſtonis & Cinmarſii circa Confrontationem, d.1.th.32. p.22.& 23.

Proteſtari.

Quod quis ſemel proteſtatus eſt, in eodem id caſu infirmare non poteſt, d.1.th.36.p.30.

Protocollum.

Protocollum quoddã in cauſa veneficii,d.4.c.3.th.2.p.115.& ſeqq

Protocollum aliud, d.4.c.3.th.3.p. 121.

Purgatio.

In altero extremorum purgatio nõ eſt indicenda ei, qui nullâ gravatur ſuſpicione poſt.d.5.th.6.p.165.

Semel purgatus purgationis juramentô non amplius onerandus, poſt.d.5.th.6.p.165.

Purgatio novis emergentibus circumſtantiis de novo exigi poteſt, poſt,d.5.th.6.p.165.

Quando Confrontatio interponenda.d.2.th.1.p.37.

Procurator.

In Judiciis publicis Procurator nõ eſt admittendus, d.6 c.2.th.1.p.177.

Procurator intervenire non poteſt in cauſis quas ſequi ſolet relegatio, d.6.c.2.th.4.p.178.

Qui interveniunt ratione proprii commodi Procuratores non ſunt,d. 6.c.4.th.6.p.186.

An Procurator eo caſu intervenire poteſt,quo ſtatuto prohibetur, d.6. c.5.th.13.p.195.& 196.

Particulare.

A particulari ad univerſale non valet argumẽtatio,d.6.c.5.th.22.p.197.

Paulus.

Paul.5.ſent.tit.16.§.neq; inf.quomodo accipiẽdus d.6.c.3.th.6.p.183.

Præjudicium.

Præjudicium in cauſa defenſionem Rei abſentis ſuſcepturi, d. 6. c.2.th. 11.p.180.

Præjudicia cõtra Juris deciſionem curãda nõ ſunt, d.6.c.5.th.14.p.107.

In præjudicio ſi aliqua deficit circumſtantia, nihil inde ad caſum diverſum validè colligitur, d.6.c.5.th. 14.& 15.p.194.

Pragmaticus.

Pragmatici infinitis negotiis diſtenti ingenii vires in conciliationẽ textuum non poſſunt intendere, d. 6.th.1.c.p.173.

Q

Qualitas

Qualitates facti accidentales non valdè veniunt curanda,diſp.3.th. 10. p.73.

Querela.

Querela nullitatis principale negotium ad Judicem appellationis devolvit,d.1.th.37.p.31.

Ratio.

Ceſſante ratione,ceſſat Conſtitutionis productio d.6.c.7.th.7.p.206.

Ratiocinatio.

Contra LL.prohibitorias & excluſivas non valet ulla ratiocinatio, d.6. c.4.th.11.p.188.

Hoc am-

Hoc ampliatur, ne quidem pietatis & effectionis cauſa, ibid.

Relatio.

Relatū eſt in referente cum omnib⁹ ſuis qualitatibus, d.6.c.3.th.3.p.181.

Reſcriptum.

Interpretatio Reſcripti ad ſupplicationē petentis redditi ſumenda ex ore ejus, qui cōſilio adſuit, d.6.th.3.p.181.

Receptio.

An receptioni & juramento teſtiū partes intereſſe poſſint, d.2.th.3.p.47.

Remiſſio.

An Magiſtratus ſi ſubditū ſuum poſtulatum ad confrontandum tanquā complicē delicti Magiſtratui alteri non remittat, ſuſpectum ſe faciat, d.1.th.38.p.32.

Remiſſionibus hodie vix utimur, d.1.th.38.p.32.

An olim Præſides utebantur remiſſionibus, d.1.th 38.p.32.

Repetitio.

An in repetitione teſtium opus eſt reiteratione Juramenti, D. 2. th. 21.pag.64.&th.22.p.65.

In repetitione teſtium quibus in caſibus opus ſit reiteratione Juramenti, D.2.th.22 p.65.

De repetitione Confront. D.3.th. 17.p.86.

Reſponſio.

Quales reſponſiones admittendæ in Confi ōt. D.5.c.3.th.3.&.ſeqq.p.148.

Reſponſum.

Reſponſum Juris fratrum Beſoldi in cauſa veneficii, D.3.th.12.p.75.

Reſp. Facultatis Jenēſis D.3.th.13.p.78.

Reſponſum Grypsvvaldenſe, D.4. c.5.th.5.p.128.

Reſp. Gieſſ. in cauſa der Wehrwölffe. D.3.th.14.p.77.

Reſponſum Gieſſenſe in cauſa abſentis rei capitaliter accuſati an per matrem defendi poſſit, D.6.c.7.pag. 204.& ſeqq.

Reſponſ. Lipſienſium in eadē cauſa D.6.c.6.th.ult.p.203.& p.206.

Reſp. Grypsvvald. in puncto torturæ, D.3.th.15 p.78.& ſeqq.

Reſp Reſtochienſe in eadem cauſa, D.3.th.15.p.80.

Reſponſa Dd. ita conſcribi ſolent, ut ad forum cauſasque præſentes accommodentur, D.6.c.5.th.2.p.193.

R.

Revocatio.

Quid ſi Reus delictum antea confeſſum poſtea revocet, & in ea revocatione perſeveret, an denuò torquendus, D.3.th.20.p.89.

Reus.

Quid ſi Rei alter alteri crimen imponens in depoſitionibus diſcordent, D.2.th.10.p.48.

An Rei utriq; alter in alterius mutuo conſpectu torqueri poſſint, D.2.th. 10.p.48.

Reus denuncians quomodo torqueri debeat, D.2.th.10.p.48.

An ſi Reus denunciatus crimē conſtāter neget, correus crimē jam confeſſus veritatem depoſitionis ſuæ per

tormẽta confirmare, & denunciatus itidem torqueri debeat, ut denũtiata fateatur, D.2.th.12.p.41.inf.&50.

An reus de ſe confeſſus in præſentia nominati torqueri, & cum juramento aſſerere debeat, ſic eſſe, D.2.th.12. p.51.& th.13.ead.

Reus per confrontationem ad confeſſionem adactus an torqueri debet? D.3.th.9.p.72.

Reus confeſſionem in Confront. factam revocans an torquendus D. 3.th.20.p.88.

Reus non eſt relaxandus antequam cum teſtibus ſit confrontatus, D.3. th.22.p.92.

Reus ſuſpicionibus oneratus, non debet ſine purgatione temerè dimitti, poſt D.5.th.6.p.165.

In Iudiciis criminalibus Rei coram audiendi Advocato remoto, D.6.c. 2.th.6.p.178.

Reus ſupplicio ſe non ſiſtet, qui judicio ſe ſiſtere recuſavit, D.6.c.2. th.9.p.179.

Rubrica.

Argumentum à Rubr. deſumptum eſt valdè debile, Diſp.4.c.2.th.p.113.

Quoties rubrum à nigro diſſentit, cui ſtandum, D.4.c.2.th.16.p.113.

S.

Saga.

Sagæ perſonæ ſunt infames, D.1.th. 35.p.28.

Sagæ unius denunciatio an per alterius denuntiationem habilitatur, D. 1.th.35.p.29.

Sagarum denuntiationes non obtinent vim probandi, D.1.th.35.p.29.

Scriptum.

De quibus rebus ſcripta & libri edendi, D.1.in præfat.p.1.

Servus.

An ſervus cum Domino & contra poſſunt confrontari, D.1.th.33.p.23.

Signum.

Signa denuntiationis veræ, D.4.c. 2.th.12.p.109.

Simulatio.

Simulationis ſedes in fronte, D.1. th.4.p.4.

Singula.

Quæ non proſunt ſingula, juncta juvant, D.4.c.2.th.15.p.112.

Species.

Quot ſunt ſpecies Confr. D.1.th.3. p.21.& 22.

Subtilitas.

Subtilitas ingenij in judice inprimis requiritur, Diſp.3.p.69.th.1.& ſeqq. add. l.10 §.1. ibi. per ſubtilitatem judicialem manifeſtari, de reb.dub.

Suggeſtio.

Suggeſtio an rectè dividitur a Scaccia: in apertam & palliatam, D.5.c.1. th.15.p.39.

Suggeſtio quid: ibid.

Suſpicio.

Suſpicionibus gravatus licet condemnari omninò nequeat, pro innocenti tamẽ haberi non poteſt, D.5. th.6.p.167.

Satisdatio.

Satisdatio tres habet clauſulas, D. 6.c.2.th.5.p.178.

Senatusconſultum.

An SCtum 4. ſynonymicè pro Legibus

gibus publicis Senatus conſulto probatis accipi poteſt, D.6.c.3.th.p.282.

Socinus.

Socini frivolæ Exceptiones D. 6. c.3.th.5.p.182.

Sollicitudo.

Ipſius Rei intereſt in ipſa quoque tractatione cauſæ ſummam ſollicitudinem adhiberi, D.6.c.2.th.8.p.179.

Speculator.

Speculatoris ſententiam falſo à Cothmanno allegatatam eſſe oſtenditur, & recenſetur inter locus Specul: D.6.c.5.th.19.p.169.

T.

Talionis pœna.

Is qui crimen intulit, ſi non probat, pœnam quàm ipſe minatus ferre debet. D.5.th.4.p.161.

Teſtis.

An teſtes inter ſe confrontantur, D.1.th.31.p.22.

Teſtis pro delicto deponens debet eſſe omni exceptione major, D. 1. th.35.p.28.

Teſte ſine denuntiationis & ſcientiæ cauſa deponenti in criminalibus non creditur, D.1.th.35.p.29.

Teſtis confrontandus prius Juram: veritatis præſtat, D.2.th.6.p.43.

Teſtis ſponte ſe offerens pro ſuſpecto habetur, D.3.th.14.p.77. D.4. c.2.th.10.p.107.

An teſtes aliquando torturæ ſubjici poſſunt, D.2.th.16.pag 56. & ſeq.

Teſtis ſuper aliquo facto interrogatus, teſtimonium perhibere debet, D.5.c.3.th.1.p.147.

Teſtimonium.

Teſtimonium unius per ſe nihil operatur, D.3.th.14.p.77.

Titubatio.

Titubatio in Confront. non facit indiciũ ad torturam, D.3.th.18.p.87.

Titulus.

Tituli ſunt claves Legum, D.4.c.2. th.15.p.112.vid.voc: Rubrica.

Torqueri.

Is qui de ſe confeſſus in caput alterius torqueri non debet, D. 2.th.13. pag.51.

Quâ de re monendi ſint Rei, ante & poſt torturam, D.2.th.12.p.50.

Tortura ex cauſa reiterari poteſt, D.3.th.17.p.88.

Ad torturam tum demum Judex procedere debet, quando ulteriores aliæ probationes deficiunt, D.4.c.3. th.16.p.124.

Ad torturã non debet Judex decurrere pro arbitrio. D.4.c.2.th.16.p.113.

Nemo eſt torquendus, niſi qui ita ſuſpectus eſt, ut ſola illius confeſſio deſideretur, D.4.c.3.th.2.pag.118.

An ſemel tortus in eadem cauſa iterum torquendus, D.3.th.20.p.88.

Tortura quatenus eſt probatio, D. 3.th.11.p.90.

Turba.

Confrontatio teſtium fieri in turba non poteſt, D.2.th.6.p.43.

Teſtes in turba non ſunt examinandi

di d. 5.c.1.th.16.p.146.

V.

Veritas.

Veritati inquirendæ plurimum conducit, ſi corà intueri licet, quâ vultus conſtantia & perturbatione animi unus reſpondeat, D.6.c.2.th.6.p.178.

Vigile, are.

In re propria diligentius quis vigilat, quam in aliena, D.6.c.2.th.8.p.179.

Varians, tia.

Varians & odio & ſuſpicione ſe onerat, D. 1. th.36.p.31. poſt. D.5.th. 5.p.164.

Variatio inducit ſuſpicionem ſi non falſi, utique incerti, D.4.c.2.th.14. p.110.

Nihil tam contrariũ eſt certitudini, quàm variatio, D.4.c.2.th.14.p.110.

Variatio an facit indicium ad torturam, D.4.c.5.th.1.& 2.p.127.

Veneficus.

An venefici communiter viſum habent obliquum, D. 1.th.4. pag.5.

Venefici terram libentius quam cœlum intuentur, D.1.th.4.p.5.

An in cauſis Veneficii inſtituenda Confr. D.1.th.28.p 20.

In cauſa Veneficii etiam poſt capturam proceſſus ordinarius obſervari debet, D.3.th.12.p.75.

Veritas.

Veritatis & probationis maximus ubique favor. D.4.th4.p.100.

Vindocinenſis Dux detrectat confrontationem: p. 134. Quemadmodum etiam tradit Vittorio Siri 22. lib. 2. Hiſtor. p. 224. ſed corrigit hanc relationem Bruſonus lib. 5. Hiſtor. univerſ. pag.1547.

Ultronea.

Ultronea denunciati præſentatio ad confrontationem non parvum innocentiæ ſignum dicitur continere, D.5.c.11.th.19.pag.141.

Unhold.

Unde voc: Germ. Unholde deſcendit, D.1.th.35.p.25.

Voluntas.

Quid eſt Voluntas, D. 2. th.13.p. 52. Voluntas coacta an etiam Voluntas, D.2.th.13.p.52.

Vox.

Vox dubia in Confron. non admittenda, D.5.c.3.th.6.p.150.

Vultus.

Vultus ſenſus animi indicat, D.1. th.4.p.4.& 5.

Animique v. p 18 th 26.

W.

Waſſerprobe. D.5.c.4.th.3.p.153.

Waſſerſpiel in Norwegia, D.5.c. 4.th.3.p.154.

Willenbachius Authorem reſponſionis ſuæ Cujac: non laudat. D.6.c.3.th.3.p.182.

Z.

Zuſammmenſtellung.

Zuſammenſtellung & Confrontatio an ſynonyma, D.1.th.8.p.6.

Zangerus malè allegatur à Carpzovio, D.6.c.6.th.2.p.201.& 202.

FINIS.

PRÆFATIO.

LUcius *Cornelius Europæus, (ſive is ſit Caſpar Scioppius, ſive quis alius ex genere ſcriptorum ſatyricorum)* in Monarchia, quam dicit, Sol. ipſorum Leoni Allatio dedicata, *cap. 6. pag: 29. ſalsè nec immeritò perſtringit quorundam Academicorum* λεπτολεσχίας ſeu λεπτολογήματα *quibus tempus per inutiles planè exercitationes terant & ea diſcipulis proponant, quæ parum in uſu momenti aliquando habitura ſint. v. g. An ſcarabæus paradigmaticè ſtercora volvat in orbem? An ſi mus in mare mingat, timendum ſit naufragium? An puncta Mathematica ſint receptacula ſpirituum? An canum latratus lunam reddant maculoſam?* Qualia problemata apud philoſophos Sol ipſorum frequenter dicit ventilari: Ut ſequentia in Theologorum illorum circulis: *Vtrum in ſpaciis imaginariis poſſit inſtitui navigatio? Vtrum intelligentia, Baruch dicta, habeat virtutem digerendi ferrum? Vtrum animæ Deorum ſint coloratæ? An Dæmonum excrementa (ſit venia referenti) ſint alexiteria hominibus in octavo gradu? An tympana, corio aſini intecta, delectent intelligentias? Et ejus generis alia.* Futilis enim & puerilis eſt meditatio argutiarum, quæ nihil ad

vitam neque tuendam, neque ordinandam promovet. *inquit Gellius lib.10.N. A.cap.22. Quale etiam illud eſt problema de Gallo Gallinaceo Coridonis, qui dum aſſiduè verſatur in granario Amyntæ, albæ Daminis Gallinæ ad ovum enitendum gratas fert ſuppetias: At nigra Lycidæ gallina ovo huic temerè incumbens & incubans pullum excludit? Quæritur, quis ex iſtis quatuor, editi pulli Dominus ſit? Quæ ſubtilitas intenditur: ſi pullum nullius eſſe, ex jure ejusq; Interpretibus oſtendere ſatagas (forte quia neuter poteſt quid ſuum ſit, quid alienũ, diſcernere: quanquam Plutarchus concludere videatur, utriuſq; eſſe parentis ap. Grotium lib. 2.de.Ie.Bel.& P:c.8.§.18.)* Quod problema in celebri quadam Univerſitate propoſitum fuiſſe meminimus. *Cùm enim ars longa, vita brevis ſit; in omnibus diſciplinis danda erat opera, ut ea potius, quæ uſum in humana vita habeat aut theoreticum, aut practicum, expolirẽtur, quam ut ineptiis ſtultus labor impenderetur,*

Enim verò ad eundem reprehenſionis lapidem etiam impingere videtur, qui aut tritiſſima juris argumenta recoquunt & per emendicatas theſes inani plebi reponunt obtruduntque, ex muſtaceo laureolam quærentes: Aut per inceſtuum excuſationes famam non ſine ambitu aucupantur. Nec omni reprehenſione vacant, qui ex Weſenbecio, Treutlerio, Bocero, Hackelmanno, Gæddeo, Mejero, Arumæo, Gothofredo Anthonio, & ſimilibus anteſignanis diſputationes concinnant tumultuarias, aut nucleos ubique hiantes, nec ullam juris materiam juſta methodo exponentes: quas eleganti certoque ordine compoſitas ſtudioſi plenius & rectius in illis ipſis legere poterant, qui hoc pacto è manibus eorum excutiuntur, Authoribus: Cùm interim tot ſuperſint in utroque jure materiæ, tot tituli, tot leges, quæ ſub-

inde

Inde operam eorum, quibus ſua tempora felicius currunt, & otium majus ſuppeditant, tantum non efflagitant: certè minore cum ſcandalo, quàm inceſtarum nuptiarum elogia, poterant tractari: Maximè cum Iuriſprudentia à tot ſeculis certo careat Nomenclatore, qui difficultates in ſingulis textibus hærentes expediat: gloſſis veterum Item Coraſii, Coſtalii, Gothofredi, Baudoza & aliorum, quos Nævius & Barboſa congeſſere, ſubſidiis parum proficientibus: Nos ergo in generali juris curſu Aliorum felici labore cum advigilatione uſuri & palmam in ſimetis cum Gallo Corydonis verſantibus facilè conceſſuri, ſubinde argumenta quædam ſingularia, ab aliis hactenus non elaborata, certè methodicè non tractata, DEO clementer adſpirante, per horas ſucceſsivas cum commilitonibus excutiemus. E quorum numero hodie primum problema proponimus.

DE CONFRONTATIONE

I.

COnfrontationis vocabulum magis receptum eſt, quam latinum; inquit Damhuder. *in praxi rerum criminal. cap. 47. num. 2.* Subinnuens, vocabulum non eſſe latinum origine; ſed foro donatum poſterioris ætatis uſurpatione. Neque enim vel Lindenbrogius, vel Doletus, aut Ferretus aut Goldaſtus, Bignonus aut Wormius *in Onomaſticis:* ac ne diligentiſſimus quidem Voſſius aut Martinius, id vocabulum in ſuis analectis expoſuere: Eodem modo Godelmannus *lib. 3. de magis. cap. 9 num. 24. pag.* 97. Vocabulum confrontationis, magis receptum (uſu,) quam latinum (origine) eſſe aſſeverat. ***De Origine vocis***

2. Et ſanè ſi conjecturæ locus eſt, Gallis vox iſta ſua debet cunabula: Illis enim, confronter, idem eſt quod Latinis compo-

nere & altrinſecus coram ſiſtere; inquit G. Budæus *rerum forenſ. Indic. Gall. Lat. pag. 54.* Add. Cujac. *in comment. ad tit. C. de accuſat. & inſcript. pag.* 1410. *B. & in Papiniano l.* 15. *reſponſor. ad l. pen. §. 1. de publ. judic. pag.* 571. *E. ibi:* Ut reus componatur cum teſtibus, dicimus: Confronté qu'il ſoit: ut ex ore ejus & vultu judex veritatem eruat.

3. Niſi fortè Italis quis malit productionem iſtius vocabuli adſignare, qui ſanè pleniore ſyllabarum expreſſione confrontare pro componere & committere dicunt: Atque hinc, la confrontatione, pro compoſitione. Victorius Sirius *tom. 2. Hiſtor. lib. 3. pag.* 1198. Qui & hoc uſurpat: porre à confronto. *Idem pag.* 1191. eodem ſenſu, quo prius; porre al riſcontro. *Id. p.* 1194. Politus, longius abire videtur *in Dictionario Tuſcano p.* 183. quãdo iſta Synonimicè hunc in modum reddit: paragonare, riſcontrare una coſa coll'altra: Latinè, conferre, Verbum enim confrontare, longè ſtrictiorem habet ſignificatum: Utcunque Itali eo latius aliquando utantur, vel potius abutantur, utputa cùm illud etiam ad res inanimatas extendunt, & ad inſtrumentariam rem applicant, dicendo: confrontare la copia coll'originale! quod hodie communiter dicunt, collationare. Politus *d. tract. pag.* 568. *in voce riſcontrare. conſ. inf. pag.* 156. *th.* 7.

Et appellationis ratione

4. Deducta verò eſt haut dubiè tota denominatio à Latinorum fronte h. e. vultu aut facie, quaſi dicas, de fronte ad frontem Damhud. *d. cap.* 47. *num.* 2. Gödelman. *d. n.* 24. ibi: Confrontationem nominamus quaſi fronte ad frontem. Ex fronte enim cum per ſe multa colligant Phyſiognomi & Metopoſcopi: Grataroolus, Gauricus. Johannes ab indagine *pag.* 88. *& ſeqq.* multò rectius licuerit nonnihil colligere ex frontium diverſarum compoſitione. Vultus enim ſenſus animi plerumque indicat, inquit Cicero 2. *de Oratore cap.* 35. Imago animi vultus eſt, indices oculi: ait idem 3. *de Oratore cap.* 59. Item *in Orat. pro Roſcio. Comœdo:* Oro atque obſecro vos, qui noſtis vitam inter ſe utriusque conferte: qui non noſtis, faciem utriuſq; conſiderate. Nonne, ipſum caput & ſupercilia penitus abraſa, olere malitiam & clamitare calliditatem videntur? Nonne ab imis unguibus iisque ad verticem ſummum

mum (ſi quam conjecturam affert hominibus tacita corporis figura) ex fraude, fallaciis, mendaciisque totus conſtare videtur. Qui idcircò capite & ſuperciliis ſemper eſt raſis, ne ullum pilum viri boni habere dicatur: Præclarè natura, *inquit Oldendorpius*, ſimulationi ſedem in fronte; ſermoni in ore dedit, ut conſpicuo in loco diu fallere non poſſent. Fit enim perrarò, frons ut ita ſermoni ſubſerviat, aut verba fronti conveniant; quin malè conſcia mens quoquo modo prodatur. *In tr. de teſtibus ſub tit. de dictis teſtium p.* 853. Frons, inquit Plinius, *lib.*11. *N. H. cap.* 37. Triſtitiæ, hilaritatis, clementiæ, ſeveritatis, index. Itaque cum Alexandro M. Literæ à Parmenione veniſſent, quibus jubebatur Philippi Medici medicamenta cavere, ipſe vero fidem delationi non haberet; ſed medicamentum nihilominus à Philippi manu ſumeret, eoque hauſto, Philippum epiſtolam legere juberet: à vultu legentis non movit oculos, ratus aliquas conſcientiæ notas in ipſo ore ejus ſe poſſe deprehendere. Vid. Curtium *lib. 3. cap. 6. l. 19. §. un. in f. ibi. animi motum vultus prodet. de offic. Præſid.* unde illa Poëtæ exclamatio:

Heu, quàm difficile eſt crimen non prodere vultu!

Et Juven. *Satyr.* 2. *Hunc ego fatis,*

Imputo, qui vultu morbum inceſſuque fatetur

Et *Satyr. 1. inf.*

Rubet auditor, cui frigida mens eſt.
Criminibus tacita, ſudant præcordia culpa:

Conf. Arumæum 1. *diſc. 7. num. 13. & ſeq.*

In homicidis utique ferè omnibus videmus, ſtatim mutari oculos, & torvum videre, amiſſa naturali illa ſuavitate, quam oculi habent, dic. D. Luther. *in cap. 4. Geneſ. verb. & poſuit Dominus in Cain ſignum, ne quis inveniens eum percuteret.* De Magis & veneficis refertur in Directorio inquiſitorum *part. 3. cap. de ſignis exterioribus, per quæ Necromantici dignoſc.* Maleficos ejusmodi communiùs habere totum viſum obliquum ex viſione, apparitione & collocutione malorum Spirituum. Henry. Bogvet *grand juge au comtè de Bourgongne, in diſcurſu ſuo de maleficis & ſortilegis cap. 44. pag.* 107. hæc annotavit: Que l'on s'eſt donne garde, que les ſorçiers ont

le plus ſouvent, deux prunelles en un meſme œil. Alii pleroſque veneficos terram libentius & frequentius quam cœlum contueri, obſervarunt. Daniel Romanet. *in Inſtruct. Judicium in proceſſ. 9. veneficos artic. 7. & 10.* Sed hac de re alibi.

Synonyma 5. Cæterum Synonymicè utuntur Galli aliquando verbo recoler, veluti cum dicunt Obtenir commiſſion de la cour pour faire recoler & confronter teſmoings. q. d. impetrare autoritatem à curia teſtibus repetendis, nominatim denuntiandis cumque reo componentis. Budæus *d. indice pag.* 194. Quanquam alias recoler teſmoings, propriè ſit revocare vel repetere teſtes: ut infra circa formam annotabimus. Aliquando tamen ob actuum conjunctionem hæc nomina conjunguntur: Sic enim paſſim apud Gallorum Pragmaticos legas; teſmoins recolez & confrontez: Teſtes repetitos & cum reo compoſitos. Item, les recolemens & confrontations: Teſtium repetitiones & cum reis compoſitiones. Bud. *d. l.* Aliquando ferè confunduntur, ut ap. Charondam *in Codic. Henric. lib. 7. tit. 6. l. 23 not. ibi*, Meſmement les Advocats & Procureurs du Roy ne doivent aſſiſter aux informations, interrogatoires, recollemens & confrontations des accuſez: Conferri poteſt Abbas Meſnagius *in Etymologico omnium vocabulorum Gallicanorum* hac voce.

6. Sic itaque vocabulum iſtud etiam in forum Germanicum translatum eſt: Latinius ut dicatur, à Doctiſſimo Budæo edocti ſumus: Qui Græca quoque Synonyma adjecit *d. pag. 54.* ἀντιπροσώπους ἱστάναι & ἀντιπροσώπως interrogare. Alii conferendi vocabulo rem exprimere geſtiunt, veluti Johannes Coraſius *in Arreſto Tholoſano, de Martino Guerra, annot. 44. ibi.* Cùm Rolſin cum reo conferretur, &c. Trahunt etiam alii eò locum Ciceronis pro *Cluent.* judicem vel teſtem ex altera parte coràm ſiſtere in quæſtione.

7. Cæterùm Pragmatici ſine ullo conſcientiæ ſcrupulo, vocabulum hoc, cum tota ſua progenie latinitate donarunt: Ita Johan. Vincentius Hondedæus *conſil 101. incip*, prima ſe offert dubitatio *inpr. ibi*: Dominus judex confrontavit teſtes cum inquiſitis, M. Stephanus *lib. 9. de Offic. judic. cap. 8. num. 1. ibi.* judex

poteſt

poteſt teſtes & ſocios criminis confrontare. Chriſtoph. Cruſius *de indiciis part.1.cap. X.num.1.* Judex faciat nominantem & nominatum confrontari. Tranquilinus Ambroſius JCtus Senogallienſis *in tr. quem proceſſum informativũ nuncupavit lib.2.cap 9.* ita inſcripſit: de confrontatione teſtium vel ſociorum criminis.

8. Nonnulli negotium Germanico vocabulo exprimere conati ſunt, eine Gegeſtellung/ vocando. Oeſtereichiſche Lands-Ordnung *part.1.artic.36 ibi:* von der confrontation oder Gegenſtellung. Dicitur etiam zuſammenſtellung *ibidem* §.*un.inf.p.38.* Aliis ins Geſicht oder unter Augen ſtellen. Conſtitut. Bavarica Maleſitz und Proceſs Ordnung dicta (ordinationis Pœnalis Caroli. V. inprimis quod proceſſum inquiſitionis attinet, ſuppletoria in dem Eingang oder Vorrede *pag.794*) *part.4.tit.4 pag.714.* Item gegeneinander anhören / Ita legimus in actis publicis anno 1661. ſub die 14. octobr. Madame de Bleſſis Bellecoure ſoll auch nach Amboiſe gebracht werden umb beyde (intelligit den ſurintendenten Fouquet) gegeneinander anzuhören.

9. Definitio videtur conſtituenda partialis, ſive à partibus collecta, ut integrum definiti negotium *τὸ συμπεπλεγμένον*, exhibeamus: Erit ergò confrontatio actus judicialis, quo judex, vel teſtes inter ſe, vel reum cum teſtibus, vel etiam cum correo aut denunciante coràm componit, ad veritatem inveſtigandam comparatus. Alii enim ſpeciem tantum definire videntur, cùm dicunt: Confrontationem eſſe commiſſionem teſtium cum ipſo inquiſito. Dn. Johan. Brunneman. *de proceſſ. inquiſit. cap.8. membr.2.n.93.* *Definitio*

10. Species confrontationis duas comminiſcitur Martinus Delrio (quem Cauſabonus *epiſt.379.pag. 435.* hominem impuriſſimum, deterrimum, atque imperitiſſimum, neſcio quo jure quâve injuria, vocat) *lib.4. diſquiſit. magic. lib.5. ſect.10. pag.* 747. ſpontaneam & violentam. Spontaneam nuncupat, quando rei parati ſunt alios nondum captos ſocietatis arguere ac convincere: Hanc vero nunquam judici eſſe ſuſcipiendam monet, niſi talia præceſſerint indicia, ut propterea citari poſſint, & jam citati, ſi non bene diſſolvant Objectiones rei, conſtanter eos accuſantis, queant in carcerem compingi; Nam alioquin injuriam fieri de- *Diviſio*

nuncia-

nunciatis. Violentam vocat: Quando complices in mutuis delationibus inter ſe diſſentiunt: Tunc, inquit, debent primò ſeorſim, poſtea ſimul de hoc diſſidio interrogari: Quòd ſi ſubdole comperiat perſiſtere, nec ſit alia via inveniendæ veritatis, ſolent alter in alterius mutuo conſpectu torqueri. Hactenus Delrio. Forſan rectius illam voluntariam & ultroneam: Hanc involuntariam & coactam dixiſſet; vel legitimam & minus legitimam.

11. Alii ineptiùs in ſiccam & non ſiccam diviſere: ſiccam dicentes, quæ tantum delictum ipſum concernat, non qualitates & circircumſtantias: Unde alterius ſpeciei natura facile intelligatur. Farinacius *quæſt. 72. num. 139. verſ. verum. It. lib. 2. conſil. 185. num. 11. pag.* 291. Ubi addit: diſtinctionem iſtam & terminos ſuæ inventioni deberi: Neque ſe erubeſcere ſe ipſum allegare in his, quæ ab aliis Doctoribus ſcripta non reperiantur. Priori autem locum eſſe tradit, quando judex habeat in animo, torquere reum ex teſtium depoſitionibus: Ita enim explorari poſſe, an reus ſe conformet cum qualitatibus & circumſtantiis per teſtes deſcriptis, prout ſe conformaturus ſit, ſi veritatem dicere ipſi in animo ſit: Idque ſcribit ſe vidiſſe ſervari à bonis ac ſapientibus judicibus, quando occurrerent caſus torquendi reos in ſecretis carceribus: ſed ſi contingat reos ad largum poni (Prout fieri ſemper debeat) tunc confeſſiones iſtas ſiccas non adhiberi, nec indiciorum copias deminui. Hactenus Farinacius. An autem magnam accurationis & elegantiæ laudem ex iſto invento relaturus ſit, ille variarum opinionum hamaxarius: in medio relinquimus: poterat ſanè commodius dicere: Confrontationem aliam eſſe reſtrictiorem & breviorem, aliam laxiorem, ampliorem & diffuſiorem.

Cauſa efficiens remota

12. Tametſi vero ſupra dictum ſit, Nomen confrontationis eſſe à poſteriore ævo, Res ipſa nihilominus antiquior eſſe videtur. Nam & in primo omnium, quod poſt mundum conditum inſtitutum, fuit judicio, talis quædam confrontatio placuiſſe conditori rerum, ſummoqûe judici, videtur Geneſ. 3. verſ. 8. & ſeqq. Nec rara in antiquitate commiſſionis ejusmodi exempla occurrunt: quarum quædam ex Curtio infra referemus. Apud Dionem *lib. 60. (ex editione Leunclavii)* talem confrontationem ſub Imper. Claudio

Claudio contigiſſe legimus. Cum Valerius Aſiaticus nuper Conſul. inſidias Cæſari ſtruxiſſe inſimularetur, & cauſam apud Claudium dicere juſſus, omnia negaret, neque ſe quendam horum, qui contra ſe producti eſſent teſtes, agnoſcere diceret: Tum miles qui ſe conſiliis ejus interfuiſſe perhibebat, juſſus Aſiaticum demonſtrare; alium quendam, fortè adſtantem indicavit: (quippe ſolam calvitiei notam in Aſiatico compertam habebat) ea res in riſum multum verſa, Claudium ita movit, ut de abſolvendo Valerio cogitaret, niſi novis Meſſalinæ calumniis oppreſſus is fuiſſet. Apud Tacitum *lib. 15. Anal. cap. 51.* cum Epicharis quædam conjurationis in Neronem conſcia, à Voluſio Proculo Chiliarcha deferretur; Eaque hunc in finem acciretur, ut nomina conjuratorum ederet: Negavit ſe earum rerum notitiam habere: Ideoque cum indice fuit compoſita: quem tamen nullis teſtibus innixum, facile confutavit, (ut poſtea circa effectum porrò narrabitur) itaque proditis novis indiciis, tormentis ſubjecta eſt. Apud eundem *d. lib. 15. cap. 57.*

13. In hiſtoria etiam Eccleſiaſtica talia occurrunt confrontationum exempla? v. g. Cùm in Synodo Tyri, circa annum Chriſti 335. convocata, ad accuſandum Athanaſium introducta eſſet muliercula libidinoſa, ac petulans, quæ impudenter clamaret: ſe profeſſam eſſe virginitatem, ſed ab Athanaſio, quem hoſpitio exceperat, per vim compreſſam, & invitam ſtupratam fuiſſe: Et cum ad hanc accuſationem reſponſurus Athanaſius cum comite presbytero Timotheo ingreſſus, ipſiq; imperatum fuiſſet à judicibus, ut crimini reſponderet: Refert Theodoretus lib. 1. c. 30. Athanaſium obticuiſſe, perinde ac ſi Athanaſius non eſſet, Theophilum autem mulierculam ſic allocutum fuiſſe. Egone tecum aliquando rem habui? Egone tuas ædes ingreſſus ſum? Tum illam impudentius & petulantius clamare; digladiari cum Timotheo, manum educere; oſtendere annulum ac dicere: Tu mihi abſtuliſti virginitatem, tu caſtitate me ſpoliaſti, & alia, quæ impudentes meretrices propter intemperantiæ exuberantiam loqui ſolent. Ad eum modum cùm his qui fabulam texuerunt (Euſebianos atque Melitianos intelligit) ignominiæ; tum judicibus qui facinoris conſcii erant, pudoris notam inuſtam; Mulierculam autem è

B Concilio

Concilio dimiſſam fuiſſe: Quod quàm ægrè tulerit B. Athanaſius Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ authores fuſiùs docent: Utique non ſine causâ, ſed, meritò deſideravit, & obteſtatus eſt, ex muliere calumniatorum authores cognoſcendos eſſe. Quemadmodum idem Athanaſius criminationis atrocioris, hoc eſt, homicidii in Arſenio commiſſi impudentiam, refutaverit: juvabit ex ipſo Theodoreto. Sozom. *S*ocrate & aliis cognoſcere. Nos illud ſaltem referemus, quod in tractatione hujus thematis forſan uſum nonnullum habebit. Cùm ſciſcitatus eſſet Athanaſius à judicibus (verba ſunt Hiſtorici) Ecquis inter eos Arſenium noſceret? Cùmq; à multis reſponſum eſſet; Se accuratè hominem noſcere. Eum introduci jubet, ac rurſus percontatus: Hiccine eſt Arſenius, à me quidem interfectus ab illis autem quæſitus poſt cædem, affectus contumelia ac dextra manu privatus? Ubi verò aſſenſum eſt, illum ipſum eſſe: Athanaſius exuit eum pallio, utramque manum tum dextram tum ſiniſtram oſtendit, aitque: Aliam manum, nemo, opinor, quæret: Nam amplius quàm duas manus ab univerſitatis conditore, accepit nemo. Quibus rebus in hunc modum patefactis, cum oporteret & accuſatores & judices, qui facinoris erant conſcii, præ pudore se in latebras abdere, optareque ut tellus ſibi dehiſceret: Concilium tumultu implere, Athanaſiumque veneficum appellare, qui hominum oculos præſtigiis falleret. &c. Alibi alia exempla memorantur.

Cauſa efficiens remota & quo jure nitatur Con*frontationis adhibitio.*

14. Auſus eſt Jodoc. Damhuder. ſedem huic materiæ in jure Civili quærere & aſſignare *praxis crimin. cap.* 47. nempe in *l. Divus Pius 7. de quæſtionibus.* Ubi tamen illud tantum in genere quæritur: In quibus cauſis quæſtio habenda ſit. Farinac. *de quæſt.* 72. *n.* 140. fundamentum ponit & collocat *in l. de unoquoq; 47. de re judic.* ubi dicitur: ſententiam ferendam eſſe inter præſentes q. d. Ita etiam ante ſententiam veritatem ex perſonarum præſentia colligi poſſe. Sed hæc collectio iterum nimis frigida, certè languida eſt. Propiora ex tit. de teſtibus & quæſtionibus quæri poſſent cunabula. Nolumus autem certi quid adſerere: Cum nec Gulielmus Durandus, nec Robertus Maranda nec Maſcardus, Pacianus, Menochius, aliique rerum practicarum Magiſtri, ac ne ipſe quidem Bertachi-

tachinus omnium ſententiarum compilator ſtudioſiſſimus, tale quid adſerere auſi ſint.

15. Cæterum quod de origine interrogationum ſcribit Johann. Aloyſius Riccius *deciſ. Neapolit. 263. num. 1. nimirum, ante cap. præſentium 2. de teſtibus in 6.* Farinac. quæſt. 73. n. 2. non fuiſſe interrogatoria de jure cognita, ſed tantùm de facto: Idem fortè etiam de confrontatione aſſerueris; nempe conſuetudini eam potiùs & obſervantiæ judiciorum, quam juri ſcripto aſſerendam eſſe. Nam & Jus Civile & Canonicum ægrè admittunt (*ſaltem non regulariter Vid. Bocer. cap. 3. de tortur. num.* 40.) teſtimonium facinoroſorum & confeſſorum in alios *l. repeti.* 16. *§. 1. de quæſt.* ut infra pluribus dicetur. Teſtibus autem fide dignis creditur etiam ſine confrontatione. *l. in exercendis* 15. C. *de fide inſtrument. l. ubi. numerus* 12. *de teſtib. cap. 4. cap. licet. 23. EXt. eod. V. Author.* Deß Peinlichen Sächſ. *Inquiſition* und Achtproceſſ. *tit. 7. artic. 4. pag.* 111. *lit. L. ibi*: Es iſt bey den Gerichten durch übliche obſervanz eingeführet / daß die jenige Zeugen / ſo wieder inquiſitum etwas deponiret, derſelbe aber deſſen nicht geſtendig / mit Jhm confrontiret, Jhre Außſage zu wiederholen / und Jhm in faciem zu thun angehalten werden / wie hievon melden / *Jul. Clar. l. 5. ſentent. §. ult. quæſt. 45. num. 14 Farinac de teſtib. tit. 8. quæſt. 72.*

16. Enim verò quia multi obſervantiæ nullum inter partes juris locum relinquunt; *Cic. in Topic. ibi*: Formæ juris ſunt hæ, in quas genus ſine ullius prætermiſſione dividitur, ut ſi quis jus in legem, morem & æquitatem diſpeſcat. *v. Cujac. lib. 2. defin. Papin. ad. l. 17. de l. & l.* Aliter Modeſtinus *in l. pen. de LL. Locam. ad §. 9. I. de jur. N. G. & C. Merillius*, 1. *Obſervat.* 38. Doctores autem valdè confusè ea de re loquuntur: non pigrabimur obiter aliquid de obſervantia commentari: ut quali fundamento totum hoc confrontationis jus innitatur, clarius evadat. Initio autem notandum, vocem obſervantiæ referri vel ad ſingulos, vel ad totum populum, adeoque non incommodè fortè diſtingui poſſe in publicam & privatam. v. g. quando dubitatur de interpretatione alicujus inſtrumenti contractus, interpretatio ſumi ſolet ex actibus partium qui ſubſequuti ſunt: quòd actus ſequens declaret voluntatem præce- *Obiter de obſervantia*

 dentem

dentem *l. tom. 7. §. proinde. 12. ad SCt. Maced.* Latè de ea obſervantia agat *Joſeph Ludovic. Concluſ. 38. per. tot.* Conf. quæ notata ſunt ad Barboſam. *Lib. 13. cap. 30. axiom.* 1. Atque ita etiam accipit vocabulum obſervantiæ *Beſold. theſ. pr. verbo: obſervantz in verſ priore. Jacob.* Schulz. *2. quæſt. 55. num.* 33. *& ſeq. ibi:* Ille enim intellectus pactionum aſſumi retinerique debet, quem rerum exitus i. e. obſervantia atque executio partium demonſtraverit. *add. Fontanell. de pact. nupt. Clauſ. 6. concluſ. 3. part. 2. num. 24. & ſeqq.* Quando autem in judiciis vel extra judicium aliquid per obſervantiam introductum eſt, publicæ id obſervantiæ nomen meretur: Sicut illa jus faciat tantùm inter partes: hæc verò inter omnes. Sunt, qui obſervantiam cum conſuetudine confundunt, & iſta vocabula ſynonymicè uſurpant, uti inter alios facit *(. Klock comment. de Contribut. cap. 20. §. 86 & ſeqq.* Alii tamen conſuetudinem propriè & ſpecificè acceptam ab obſervantia diſtinguunt: *v. Beroum & alios ap. Ant. Scapum. de jure non ſcripto prælim. 2 num.* 10. qui differentiam conſuetudinis & obſervantiæ (1) in eo collocant; quod in conſuetudine requiratur, ut ſit præſcripta; Ad obſervantiam verò inducendam ſufficiat probatio aliquorum actuum uniformiter obſervatorum: ut ita obſervantia ſit ſpecies juris non ſcripti, quæ ex aliquot actibus colligatur; citra quàm ut diuturnitas temporis ſimul allegetur. *Ita accip. not. 1. ad. (. J. A. de Legibus num. 44.* Addit (2) *Treutl. 1. diſp. 1. th. 9 lit. a.* obſervantiam eſſe frequentem uſum per quam tandem conſuetudo introducatur. (3) Adeoque obſervantiam jus facere tantùm inter partes; inter alios verò, non niſi actu primo; quia obſervantia in facto conſiſtat: Donec ex pluribus ejuſmodi factis, jus illud exſurgat, quod conſuetudinem appellamus. (4) Additum eſt in notis *ad. (. 7. A. de LL. th. 44. n. 2* non ſanè ex mente mea: Obſervantiam induci uno actu & ſententia, per *Berlich. 2. Concluſ. 53. num. 67.* Conſuetudinem ad minimum duos actus requirere. Fortè (5) rectius aliquis diſterminator dixerit: Obſervantiam ſic propriè differre à conſuetudine, ut nonnulli morem, oppoſitivè ſumtum, à conſuetudine diſcernunt; Ita enim de Varrone ſcribit *Servius 7. Æneid.* Eum dicere: morem, communem conſenſum omnium ſimul habitantium; qui inveteratus,

conſue-

conſuetudinem faciat. S. ut *Macrob. lib. 3. Saturn. c. 8.* refert: Varro morem dixit eſſe in judici oanimi, quem ſequi debeat conſuetudo. Unde fortè *Iſidorus lib. 2. orig. cap. 20. & lib. 5. cap. 3* Conſuetudo inquit eſt jus quoddam moribus inſtitutum. Poſſis ſic etiam exaudire Juſtinianum in §. fine. 9. J. de jure nat. gent. & civ. Diuturni mores, (poſtquam) conſenſu utentium comprobati fuerint, (& ita in conſuetudinem abjerint) legem imitantur. Atque ita fere obſervantia ut jus debilius opponitur conſuetudini in Inſtrumento pacis tit. 5. §. 12. vers. Hoc tamen, ibi: Qui Exercitium A. confer. ſive publicum ſ. privatum quacunque anni 1624. parte ſive (1. certo pacto aut (2. privilegio ſive (3. longo uſu (4. ſola denique obſervantia dicti anni habuerunt, retineant id etiam in poſterum.

17. Quod ſi nobis ſolutum ſit & liberum quid de iſtis traditionibus ſentiamus candidè exponere; arbitramur obſervantiam, quam diximus, publicam à conſuetudine vix ſejungi & diſtingui poſſe. Adeoque *Klockium* & alios non imperitè has conjunxiſſe: Quemadmodum etiam fecit Dn. Carpzov. 2. *Reſponſ.* 40. *num. 17. ibi:* Eſtque conſuetudo & obſervantia optima legum interpres. Nam quod primam differentiam attinet; Notum eſt ea, quæ de decenni præſcriptione olim placuerunt, communiter à recentioribus reprobata eſſe, quòd tempus hoc nullibi in jure determinetur, ſed judicis arbitrio relinquatur, an conſuetudinem pro introducta habeat. *Menoch. de A. J. Q. caſu, 83. num. 6. C. I. A. de LL. th. 37. Finckelthuſ. de conſuetud. th. XI.* Quòd ſi ratio *Weſenbecii in parat. de LL. num. ult. verſ. ad inducendam*, evincit, ut in conſuetudine inducenda 30. annos requiramus, ſiquidem jus incorporale tantùm hoc annorum numero inducitur: Quidni idem in obſervantia quoque inducenda deſideremus: Utique ſi de traditionibus pugnandum eſt, etiam ad obſervantiam inducendam non pauci, ſaltem decennii lapſum requirun. *v. Fontanellam d. part. 2. num.* 40. *pag.* 340. Effata autem doctorum ad privatam illam obſervantiam tutius accommodantur. Vid. *Dn. Carpzov. 2. reſponſor. 35. n. 16. pag. 293. ibi:* Obſervantia pactorum præcedentium declaratrix, ne quidem ullum tempus aut

præſcriptionem requirit (2) Altera Treutleri differentia, quartam deſtruit: Quæ unum tantùm ad obſervantiam actum deſiderat. Sed adducti ibid. Dd. inprimis verò *Berlich. d. num.* 67. diſertè loquuntur de obſervantia privata, familiæ alicujus. Adeoque ad obſervantiam publicam inducendam æque plures actus requiremus: quî enim aliâs populo innoteſcere poſſet? *Bald. in l. 1. num.* 7. *C. quomodo & quando Præpoſit & alii ap Pruckmann. Conſil.39.num.70. Marpurg*, 4. *Conſil. 26. num. 114. & conſil. 43. num. 35.* Confer. *Bachov. ad Treutl. d. l.* Nam & obſervantia non amplius habet de potentia, quàm probetur de Uſu. *Bald. in l. ult. num. 9. C. commun. utriuſque jud. Ern.* Cothman. 1. *Conſ. 16. num. 4. & ſeq.* Carpzov. *1. deciſ. 29. n.* 10. Porrò differentia tertia id ipſum dicere videtur, quod volumus; Nimirum obſervantiam publicam non differre à conſuetudine: privatam autem ab utraque.

18. Ac ne cui dubium hæreat ex authoritate Dd. producere poſſemus textus complures, ubi conſuetudo & obſervantia ſynonymicè accipiuntur. Illuſtris inprimis, ſi quis animum diligenter advertat, textus eſt in *l. ſed & ea 35. de LL.* ubi dicitur: Ea quæ conſuetudine (i. e. uſu populi diuturno *l. 32. d. t.*) comprobata ſunt, ac (quæ particula non eſt diverſificativa, ſed copulativa & h. l. ἑρμηνευτική) per annos plurimos obſervata, veluti tacita civium conventio, non minus quàm ea, quæ ſcripta ſunt, jura ſervantur. Ad obſervantiam ergò publicam eædem cauſæ concurrunt, quæ ad conſuetudinem requiruntur: nempe tacitus civium conſenſus per actus plurimorum annorum declaratus. E. utriuſque eadem eſt ratio *Add. l. 1. §. impuber. 33. ibi*: & aliàs ſolet hoc in uſu obſervari, ut impuberes non torqueantur: *Ad. Sc. Silan.* Item *l. an in totum 3. C. de ædific. privat.* ubi in Quæſtione: An licuerit in totum, ex ruina domus, non eandem faciem in civitate reſtituere, ſed in hortum convertere: Et an hoc NB Conſenſu tum Magiſtratuum, non prohibentium, tùm Vicinorum factum ſit: Præſes probatis his, quæ in oppido frequenter in eodem genere controverſiarum *ſervata* ſunt; causâ cognita ſtatuet. Quid enim per obſervantiam hic aliud intelligemus, quàm conſuetudinem municipii? Ita Imp. Juſtinianus ſententiam Salvii Juliani referens in l. 1. §. 10. C. de V. I. E.

utitur

mitur verbo conſuetudinis in §. ult. J. de ſatisdat, verb. Obſervantiæ.

19. Sunt, qui cum iſta obſervantia confundunt, rerum judicatarum authoritatem, veluti cùm *Beſold. in theſ. practico. verb.* Erb-Einigung §. *hiſce.* ſcribit: Sæpenumerò ipſos Impp. non habere aliud, certè non adducere opinionis vel conſtitutionis ſuæ fundamentum, quàm communem obſervantiam. Idque interalia probat per *l. filius emancipatus 14. ad L. Corn. de falſ.* Sequitur *Dn. Carpzov. decad. 5. de jur. fœmin. poſit. 4 num. 23. Item q. 4. reſponſ. Elect. 14. num. 4. pag.* 796. Tametſi verò ſententia per ſe vera ſit *d. l.* 1. §. 33. *ad Sc. Silan.* Adducta tamen l. 14. non de obſervantia illa à conſuetudine diſtincta, ſed de authoritate rerum judicatarum loquitur, ibi: Sic enim inveni Senatum cenſuiſſe. Quæ apertè ita diſtinguuntur invicem in *l. Nam Imperator. 38. de LL. ibi:* In ambiguitatibus, quæ ex legibus proficiſcuntur, conſuetudinem aut rerum perpetuò ſimiliter judicatarum auctoritatem vim legis obtinere debere. *Conf.* §. *1. ibi: quod nuſquam. l. de pœn. tem. litig.*

20. Porrò obſervantia iſta publica dividi poteſt prout actus ipſi ſunt diverſi, in Judicialem & Extra judicialem. Judicialis eſt, quæ ex actibus judicialibus colligitur: §. ult. ibi: quam formàm non ſolùm in hac regia urbe, ſed etiam in omnibus noſtris provinciis obtinere cenſemus: cùm neceſſe ſit omnes provincias Regiæ urbis obſervantiam ſequi. J. *de Satiſd.* *Conf. l.* 11. §. *ibi:* Illud à quibuſdam (Magiſtratibus) obſervari ſolet. *De cuſtod. & exhib. reorum.* Nec dubitarim hanc obſervantiam judicialem; Stylum curiæ dicere. cum *Dn. Carpzov. 2. reſponſ. Elect. 53. num.* 8. *& ſeqq. pag. 334. Conf. Dn. Diether de Stylo curiæ.* §. 12

21. Hoc amplius Dd. faciunt aliam obſervantiam inductivam, aliam verò interpretativam actus præcedentis. In illa longum tempus, in iſta non item requiri, conſtituentes, *Klock d. cap. 20. de contrib. n. 94. pag. 488. Fontanella d. l.* Arbitror illam itidem nihil aliud eſſe, quàm conſuetudinem, *conf. Rennem. 1. diſp. 9. th. 1. Ubi:* conſuetudinem hoc pacto Germanicè reddit: Eine alte vernünfftige Gewohnheit / oder / guter wolhergebrachter Gebrauch. *add. th. 5.* ubi obſervantiam ſpeciem facit conſuetudinis, latiùs acceptæ.

ceptæ. Ut enim tacito populi uſu conſuetudo, ſic etiam obſervantia inducitur: porò cum actus ſubſequentes declarant inſtrumenta, parum intereſt ſive conſuetudinem ſubſequentem appelles ſ. obſervantiam: Ut ſanè appellat promiſcuè, citatus à Klockio *Aymo Cravetta conſil.* 828. *num.* 11. *pag.* 286 *verſ.* Ex obſervatione aut conſuetudine generali mentem diſponentium declarari.

22. Confrontatio ergò (ut ad cauſam efficientem hujus juris revertamur) pertinet ad obſervantiam publicam judicialem, ſive conſuetudinem judiciorum, cùm judices multis eam modis utilem experti, ſenſim ſenſimque in cauſis civilibus & criminalibus, ad eruendam veritatem adhibere cœperunt. Rationes & cauſæ procatarcticæ reddi poſſunt & Generales ſc. quæ ex æquitate, ſaltem civili, h. e. utilitate inſigni, ſi non neceſſitate, obſervantiam hanc ſive conſuetudinem judicialem populo perſuaſerint. *arg. lib. pen. de Leg. l. 2. §. 5. de Aqu. & aq. pluv. arc.* Et ſpeciales, quæ in ſingulis cauſis etiam judici debeant perſuadere.

Cauſæ procatarcticæ dictæ

23. Ex generalibus prima eſſe poteſt, quod Judicem omnibus modis ſollicitum eſſe & omnia rimari oporteat, quomodo veritatem eruat, nec quicquam omittere eorum, quæ honeſta ratione illi fini comparari & applicari poſſint, ſecundum prudens *Eleutherii Papæ* monitum *in can. judicantem* 11. *cauſ.* 30. *quæſt.* 5. *l.* 9. *C. de judic. Carpzov. part. 1. conſtit 26. definit. 12. n. 4. Menoch. conſil.* 1244. *Reſp. Sapientes. n. 1.* Atqui experientia docuit, confrontationes ejuſmodi ad eruendam veritatem plurimum valuiſſe, ut modo intelleximus & deinceps pluribus edocendi ſumus. Subindicatum quoque fuit, quàm facilè vultus prodat animum, & ex collatione frontium quàm multa eruantur: Unde forſan factum, quod in judiciis Judæorum caput Scholæ S. Naſi & pater domus, ſive adjunctus ejus, ſedeat inter aſſeſſores forma ſemicirculari, ut omnium vultus inſpicere, & quo animo calculum ponant, poſſit animadvertere, tradēte *Moſe Ægyptio ſive Maimonide in tr. Sanhedrim cap* 1. §. 3 Itaque hoc remedium non temerè in judiciis eſt receptum. Deinde judici omninò cavendum eſt, ne nimium properando efficiat, ut vel innocens condemnetur, vel nocens impunitus dimittatur. *arg. l. nimis properè. C. de Execut. rei judic. Chriſtop. Cruſius. part.* 4. *cap.* 29.

4. cap. 29. n. 5. (ubi videtur hunc textum laudare voluiſſe) Quo pertinet elegans Juliani Apoſtatæ apophtegma, quod *Ammianus Marcell. lib. 3. hiſtor. cap. 1. refert. his verbis: Numerius Narbonenſis provinciæ ante Rector, corā Imperatore ut fur accuſabatur, Qui cùm inficiatione defenderet objecta, nec poſſet in quoquam confutari, Delphidius Orator acerrimus, vehemēter eum impugnans documentorū inopia percitus, exclamabat: Ecquis, Florentiſſime Cæſar, nocens eſſe poterit uſquam, ſi negaſſe ſuffecerit? Contra quem Iulianus prudenter motus, ex tempore: Ecquis, ait, innocens eſſe poterit, ſi accuſaſſe ſuffecerit? Hactenus Marcellinus.* Eodem modo *Apulejus in pr. Apologiæ*: Inſimulari quivis innocens poteſt, convinci niſi nocens, non poteſt. Notabiliter *Marſilius in pract. crim. §. occurrunt. n. 1. & 2.* Advertas, (inquit ad judicem,) dum eris judex, quod ſi coram te agitabitur cauſa aliqua de re irretractabili, vel de pœna vitæ, vel mutilationis membrorum vel de alia re, vel pœna, in qua nihil operatur pœnitentia, ut in talibus non feſtines. vide *Chriſtoph. Cruſium part. 4. de inquiſit. c. 28. n. 6. & cap. 35. n. 5.* Ubi judices ejuſmodi præfeſtinantes maximè in cauſis criminalibus graviter à ſapientibus perſtringi, monſtrat. Atqui ſi judex copiam haberet confrontandi, eaque neglecta, pronunciaret, haud dubiè in has reprehenſiones incurreret: Itaque in judiciis meritò confrontatio obſervatur. Ac ſane ſi judex ingenio ſuo autoritatem dignitatis ſuæ augere debet, ut ait JCtus *in l. 19. inf. de offic. Præſid.* prout ille ſolebat Salomonem imitari, quando matri, filium pro ſuo non agnoſcendi, imperavit, ut illi nuberet: Et ſic detrectantem convicit: Utique non debet judex noſter omittere hanc acuminis ſui exercendi occaſionem: Ubi ex utriuſque vultu intimos animi ſenſus aliquando poterit colligere. Wiewohl die confrontation ſo gar nothwendig zum Inquiſition Proceſs nicht erfordert / und ohne denſelben / der Zeugen Eydliche Auſſage (nempe ſi ea ſuppetant) nichts weniger glauben gegeben wird; So iſt doch von berührter obſervanz nicht leichtlichen abzuweichen. *Autor.* S. *Inquiſit. proceſs. d. tit. 7. artic. 41.* Inſonderheit weil durch dergleichen confrontation, inquiſitus zum öfftern zu güetlicher Bekandnüß gebracht; oder durch zweiffelhaffte Reden / variation, entfärbung im Geſichte / zittern der Glied-

maſſen ꝛc. viel verdächtiger gemacht wird: Alſo daß die Schöpffen-Stühle darauff ſicherer verfahren unnd leichtlichen zur ſcharffen Frage gelangen mögen. *id. ibid. in notis ad n. 1.*

24. Quia tamen confrontatio iſta, ut poſtea dicemus, nonnihil præjudicii affert; non debet generalibus iſtis rationibus induci judex; (ad Judicem enim inductionem ſpectare, itidem paulo poſt monebimus) ſed ſpecialibus rationibus & indiciis, quibus quis gravetur vel ſuſpectus fiat. Inter quæ imprimis huc pertinet nominatio ſ. denunciatio ſociorum criminis. *Chriſtoph. Cruſius part. 1. de Iudic. cap. 20. num. 1.* Im Fall der Inquiſit durch der Zeugen Außſage graviret und verdächtig gemacht wird / iſt von der obſervantz nicht leichtlichen abzuweichen; ſondern im Fall der Inquiſit angerichteter maſſen graviret und verdächtig gemacht wird / ſoll mann zur confrontation ſchreiten.

Cauſa effic proxima. 25. Cauſa itaque efficiens proxima confrontationis erit judex ordinarius, qui arbitrabitur, an confrontatio interponenda ſit, necne. *Zanger. de Tortur. cap. 2. num. 49.* In quo ideo ſummam prudentiam requirit *Dambuder. in praxi crimin. cap. 47. pag. 2.* Quid in delegato? Plerique delegatum confrontationem inſtituere aut indicere poſſe, negant. Vid. *Iohan. Tournet. in Codice Henriciano lib. 7. tit. 6. l. 24. pag. 215.* ubi refertur conſtitutio Franciſci I. Galliarum Regis, exigens, ut omnis proceſſus Criminalis fiat per judices, aut eorum Vicarios & Aſſeſſores; non per Procuratores aut Advocatos regios, per Actuarios judicii, aut eorum ſcribas, vel commiſſarios, neque in interrogatoriis, repetitionibus teſtium, confrontationibus aut aliis actibus & terminis proceſſus criminalis delegatio fiat. Idque ſub pœna ſuſpenſionis ab officio, vel etiam privationis, vel graviorum animadverſionum. Rationem fundat Charondas in ea regula: Quod cauſæ criminales non ſunt delegabiles (*facit. l. 1. pr. de Offic. ejus cui mand. eſt jur. l. ſolent, 6. pr. de offi. Proconſ. & Leg. cap. nemo 70 de R. I. Vngepaur. ad tit. de offic. & poteſt judicis delegati num. 20. & ſeqq.*) Quamobrem & acta ipſa coram judicibus criminalibus fieri & abſolvi conveniat, per *Authent. Apud eloquentiſſimum C. de fide Inſtrumen. in verb. Teſtes apud judicem debent præſentari.*

26. In

16. In cauſis equidem civilibus minus eſt periculi, & ſolent ibi teſtes plerumque per commiſſarios audiri. At in cauſis criminalibus maximè delictorum occultorum, in quibus peculiaris requiritur *ἐυςοχία*; etiamnum utilis, ſi non neceſſaria eſſet judicis præſentia, *arg. l. 3. §. 3. de teſtib. ibi: nam ipſos interrogare ſoleo.* Multa enim obſervanda ſunt judici in perſona examinanda; veluti mutatio vultus in pallorem & ruborem; titubatio & inconſtantia loquendi, trepidatio & alia hujuſmodi: *v. d. ſup. theſ.* 3. & 23. Benè id Arcadius & prudenter animadvertit *in l. de minore* 10. §. *plurimum* 5. *de Quæſtion.* plurimùm inquit, in excutienda veritate etiam vox ipſa & cognitionis ſubtilis diligentia adfert: Nam & ex ſermone & ex eo, qua quis conſtantia, quâ trepidatione quid dicat, &c, quædam ad illuminandam veritatem in lucem emergunt. Quamobrem *Oldendorp. in tr. de teſtib. ſub tit. de dictis teſtium. pag.* 853. magnoperè reprehendit judices, qui paſſim in omnibus cauſis examinationes ejuſmodi delegant aliis, adeoque non rarò ſolis tabellionibus, omnium rerum ignorantiſſimis. Rejicit etiam excuſationem judicum, qua cauſari ſolent; ſe omnes circumſtantias diligenter deſcribi juſſiſſe. Nam dic mihi, inquit, quibus pennis depinget, aut qua verborum phraſi aſſequetur tabellio habitum, vultumque in teſte toties mutato, quem vix oculis intentis aſſequâre.

27. Nihil prohibet quo minus de Objecto Confrontationis ſtatim tractemus, jam tum enim illud obiter attigimus & deſignavimus. Niſi id in generale & ſpeciale diſpeſcere allubeſcat. Generale dixeris, cauſarum Civilium vel Criminalium. Inprimis verò confrontationi locus eſt in cauſis Criminalibus ſive per inquiſitionem, ſive per accuſationem procedatur: Et quidem non tantùm eo caſu, quo reus crimen negat; ſed & ſi illud confiteatur. Cùm enim & errare quis, & metu percelli & tædio vitæ excidium ſibi parare poſſit: non ſtatim Confeſſionibus reorum plena habetur fides, ita ut ea ſententiæ lationem perficiat; *l. 1. §. 25. de Quæſt. Conſtit. Crimin.* 48. *uſque ad* 60. *Dn. Reinking. reſponſ. de ſagis. q. 2. n.* 99. *& q. 3. num.* 525. *Weſenb. de Quæſt. n. ult. verſ. Quoad ad effectum.* Nec aliud ſentit *Venulejus in l. ſi*

Objectum confrontationis.

 confeſſus.

confeſſus. 5. de Cuſtod. & exhibit. reor. Uti quidem eum textum paulò laxius inducit ipſe *Weſenb. d. t. de Quæſt. num. 1. ibi: Si reus ſponte cofiteatur, ex ſua confeſſione condemnatur*, per *d. l. 5.* Neque enim hoc dicit Venulejus; ſed id tantum: ſi reus crimen fuerit confeſſus; conjiciendum eum eſſe in vincula publica (& ibi aſſervandum & cuſtodiendum eſſe) donec de eo pronuncietur: Nempe poſtquam prius conſtiterit de corpore delicti *l. 4. de Confeſſ.* ubi *Weſenbecius* ipſe *num. 4.* (2.) nec alius author inveniatur & (3) reus in Confeſſione perduret, Iterùm ipſe *Weſenb. d. num. ult. de Quæſt.* Itaque & hoc caſu teſtes aliquando cum reo componendi erunt. *Guil. Budæus in Forenſibus pag. 190. verſ. rei capitalis.* Maximè ſi ab ejus confeſſione, ſaltem in circumſtantiis, diſcrepent. *Bartol. Clarus & alii citati Ambroſino d. cap. 9. num. 20. & ſeqq.* Videndus de Confeſſionibus inter alios *Daniel Romanet. in d. inſtr. judic. artic. 27. & ſeqq.* Ubi diſting. inter Confeſſionem factam extra omne judicium, vel coram aliquo judice. Illam ſufficere ait non tantùm ad capturam, ſed etiam ad Torturam: (multò magis ergò ad confrontationem) Idque juxta Clarum adeò obtinet, etiamſi reus confeſſionem talem revocaverit, *Quæſt. 21. num. 31. Boer. deciſ. 90. num. 4.* Cùm aliàs omnes confeſſiones extrajudiciales ſine effectu futuræ ſint: Idem ait pronuntiandum eſſe, de confeſſione facta coram judice incompetente. Niſi confeſſus docere poſſit, per errorem ſe confeſſionem edidiſſe: Neque enim fateri videri eum, qui errat, *l. non fatetur 2. de Confeſſ.* De judiciali inf. nonnulla ſubjicientur. Juvabit etiam de quæſtione iſta audire *L. Charondam in obſervat. ad Codicem Henricianum Briſſonii lib. 7. tit. 6. l. 5. pag. 215.* Ubi ſic ſcribit: Equidem Confeſſio propria valdè reum onerat: Unde etiam illa Quintiliani interrogatio: coarguendis criminibus, quis labor adverſus confitentem? Et qui confeſſum defendit; non abſolutionem ſceleris petit, ſed licentiam: Quod à Demoſthene & Cicerone ſæpè in Orationibus refertur. Nihilominus etiam hoc caſu probatio diligentius inſtruenda eſt (inquit *Charondas ibid.*) ſi quis enim ultrò de maleficio confiteatur, non ſemper ei fides habenda eſt, *l. 1. §. ſi quis ultro 25. de quæſtion.* Non

enim

enim qui accuſatur, ſed qui convincitur, reus eſt, dicente Carolo M. *in Capitul. lib. 7. cap.* 186. Erit ergò officium judicis in criminibus præſertim publicis, proceſſum inſtruere, neque ſubſiſtere & acquieſcere in ſola accuſati Confeſſione, ſed ipſum convictum reddere per probationes: Id quod efficere poterit: par la forme des recollemens & confrontations, par laquelle il rendra le procez parfait & en eſtat de juger: Car l'omiſſion de telle forme rendroit le procez null. Ita Charondas.

28. Multò verò magis confrontationi locus erit in cauſis criminalibus reo factum diffitente & negante, *per ea, quæ inf. paſſim oſtendentur*, Excipiunt nonnulli crimen veneficii ſeu maleficii. In cauſis enim lamiarum confrontatione teſtium non eſſe utendum, cum ſuo Simanca ſcribit *Delrio lib. 5. diſquiſ. Magic. Sect. 5. §. 2. pag.* 727. Niſi ex magna cauſa & omni periculo ceſſante, prout ſanè ceſſet, quando complices depoſuerunt. Quæ traditio aut imperfecta eſt, aut principiis communibus nequaquam convenit. Cùm enim crimen hoc & occultum ſit & in varias ſe formas diffundat, quippe ingenioſiſſimi Nebulonis inexplicabilibus involutum technis & artibus: Tanto minus prætermittenda eſt ulla honeſta inveſtigandæ veritatis ratio. *Godelmannus tr. de Magis lib. 3. cap. 9. num. 23.* Imò alii pro regula tradunt, ut ſimulacque captivus aliquis accuſatur per ſocium criminis, judex eos confrontare debeat; ſiquidem nihil æque confundat magum aut veneficum, quàm ſi cernat ante oculos ſibi conſtitui aliquem, quem ſocium expertus ſit in Sabbatho; maximè ſi denuntiator ille in ſua accuſatione conſtans permaneat, *Daniel Romanet. in inſtructione judicum circa proceſſum contra veneficos artic. 12. pag.* 17. De crimine L. M. humanæ infra exempla memorabuntur.

29. In cauſis civilibus minus frequentatur confrontatio & ut *Ambroſius d. cap. 19. num.* 20. ſcribit; non utendum eſt illa niſi in actibus, in quibus à conſuetudine & praxi recepta reperitur. Habemus enim (inquit) illius loco repetitionem & ſic remedium ordinarium; unde ad hoc extraordinarium & ſubſidiarium recurrendum non eſt, Aliquando tamen (ita pergit)

 eſt etiam

eſt etiam hic confrontatio neceſſaria, nec ſine illa rectè poteſt conſtare processus: videlicet (1) Quando teſtes deponentes invicem ſunt contrarii, ùtputa ſi unus dicat Petrum fuiſſe Præſentem, alter verò neget eum adfuiſſe. (2) Quando aliquis teſtis directò contrariatur depoſitioni ipſius rei: (3) Quando ad rei recognitionem pervenire non poſſumus, niſi mediante illius inſpectione, puta, ſi dicant teſtes, aliquem tale delictum commiſiſſe, verùm ſe ipſum aliter non noſſe, quàm de facie, aut veſtitu, aut de alia aliqua circumſtantia viſibili (i. e. in oculos incurrente, vel quæ viſu poſſit cognoſci ac dijudicari) Tunc enim reus eſt omninò teſtibus exhibendus, ut inſpiciatur & recognoſcatur, An is ſit illemet, de quo depoſuit. Hactenus Ambroſius. Nec ambigendum eſt quin confrontatio in cauſis matrimonialibus recte & ordine inſtituatur cum agatur de factis occultis & quæ inter duas tantum perſonas fere ſecretò ſolent peragi. Beſoldus Diethetrii in theſ. pract. verb. confrontiren. verſ. Alſo kan Mann auch.

30. Porrò objectum ſpeciale, eſt ſpecialis cujuſque judicii cauſa, circa quam veritas ex compoſitione frontium eruenda veniat. Cujuſmodi exempla modo ex ambroſio retulimus.

Subjectum, ſ. perſonæ quæ invicem componi ſoleant;

31. Ratione ſubjecti, Conſtitutio Bavarica, Conſtitutioni Carolinæ, uti diximus, in illa provincia propter inquiſitionis proceſſum adjuncta, nec illaudabilis, inſcript *Maleſiz.* und *Proceſſ.* Ordnung / *part. 4. tit. 4. pag. 814. ſub. tu.* von der *Confrontation*: ſaltem reos invicem, aut reorum aliquem cum teſtibus committit: in verbis: Die Confrontation geſchiehet entweder (1) das man die complices welche in eine Vbelthat gefallen vnd zugleich verhafftet ſeind / einander vnder die Augen ſtellet / wann nemblichen der eine allbereit die That bekennet / auch die benambſung deß Geſellen oder Helffers mit der Tortur beſtätiget hat; oder ſie geſchihet (2) wann man dem Gefangenen einen oder mehr Zeugen vnter Augen ſtellet / vnd Ihme / was der Zeuge ſaget / ſelbſt anhören läſt. Quam ſpeciem tantum exprimit, deſumpta ex illa alterâ Conſtit. Auſtriaca, die Oeſterreichiſche Land-Gerichts Ordnung / *part. 1. art 36.* Et illas quidem duas ſpecies, utpote frequentiores tantum recenſet Author des p. S. Inquiſit. und Acht *Proceſſ.* p. 112. Sed uſus docet etiam tertiam ſpeciem dari, nempe quando accuſatus cum indice ſeu delatore

componitur; qui ſanè à teſte differt. Nam ut *G. Budæus in Indice rerum forenſium Gallico-Latino p. 54. b. tradit:* Faut-il confronter ſouuentefois l'accusé à celuy, qui a decelé le cas: Opus componere accuſatum cum ipſo indice. Quin & ipſi quandoque teſtes (4) inter ſe committuntur: nempe quando in deponendo diſconveniunt, ſive contraria deponunt, veluti ſi unus hominem ſuſpectum criminis reum faciat, ac veluti accuſet; alter verò eum excuſet. *Damhuder in praxi crimin. cap. 47. num.* 3. Hinc dicuntur ap. Gallos; reſmoings confrontez: teſtes altrinſecus commiſſi. *Budæus in d. Indice pag. 54.*

32. Quæ verò perſonæ confrontationem ſubire teneantur? poteſt & abſolutè & comparatè diſputari. Cùm enim confrontatio, ut infra audiemus, ſit actus præjudicialis, odioſus & ſpeciem ſuggeſtionis continens, nec parum famam honeſti viri lædens, abſque indiciis ſufficientibus neminem honeſtum virum eâ facilè onerandum eſſe communiter traditur v. *Carpzov. in praxi crim. part. 3. quæſt.* 114. *num.* 77. Unde etiam in exceptis criminibus v. g. Læſæ Majeſtatis, Viros Illuſtres aliquando hac præſcriptione uſos fuiſſe meminimus. *Arg. l. 16. C. de teſtib.* v. g. Cùm ſuperioribus annis Gaſto Aurelianenſis cum Bullioneo & Cinqmarſio fœdus iniiſſet, de intromittendo in Galliam Hiſpano, eaque conjuratio Regi tempeſtivè detecta & renunciata fuiſſet; Bullioneus & Cinqmarſius capti ſunt; Gaſto verò, regis tum frater, arcana conſpirationis ingenuè faſſus eſt. Cùm autem ea conjurationis capita Cinqmarſius initiò pernegaret, decretum fuit ab illius cognitionis judicibus, ut Gaſto cum Cinqmarſio confrontaretur: Gaſto confrontationem curatiſſimis verbis deprecatus eſt, quæ *Victorius Sirius tom. 2. hiſtor lib. 3. pag.* 1192. ſic exprimit: Rogaſſe ſe Regem, ne permitteret, ut cogeretur ipſe exercere actum tàm deteſtabilem, come quella, d'eſſer poſto à confronto de' prigioni: Amando d'andar piu toſto ramingo & mendicando per tutto il mondo, che d'ubbidire in ciò, à comandi reali. Rex caſum & deprecationem iſtam cum præcipuis Parlamenti advocatis contulit & deliberavit; Utrum decretum hoc mutari poſſet? Rege ipſo cupiente fratrem eximere & abſtinere ſ. amovere ab actione, quæ nomini ipſius notam imprimere, & ſanguinem regium poſſet dehoneſtare. Itaque à Docto- *An debeant nec ne.*

ribus

ribus definitum fuiſſe: Validam fore Gaſtonis depoſitionem, utpote filii Franciæ, dummodò denuò interrogaretur ſuper contradictionibus & exceptionibus captivorum, à Cancellario, in præſentia ſeptem Commiſſariorum, Quod & factum: Gaſtone in priore depoſitione perſiſtente. Addit autem Victorius: Præcipuos interim Galliæ JureConſultos, affirmaſſe; cautelam hanc non ſatis explere defectum confrontationis, & cenſuiſſe, invalidam eſſe aſſeverationem Gaſtonis ſine formalitate iſta confrontationis eſſentiali; à jure communi requiſita, & antiquiſſima Galliæ conſuetudine canoniſata ſive ſtabilita, ut abſolutè neceſſaria; Cùm præterea illa æquipollentia, ridicula planè, & per meram adulationem inventa ſint, ita ut teſtimonium teſtis non confrontati ubique locorum (ſaltem in Gallia) pro inutili habeatur. Hactenus Sirius. Planè qui cogi poſſint vel non, ex tit. de teſtibus cogendis Ext. pronum erit colligere v. *C.l. A.de teſtib. th.*18.*ac. Conf. inf. theſ. ult.*

33. Ex quo fonte etiam dilui poterunt difficultates circa ſubjectivam comparationem occurrentes: Atque ita cavendum eſſe monet *Ambroſinus lib.2. proceſs. informativ. d.c.9. num.16. & ſeqq.* Ne judex filium cum patre, ſervum cum Domino, vilem perſonam cum nobili, aut pauperem cum divite, aut timidum cum potenti, & ſimiles confrontari faciat: Quia difficulter iſti tales, contra prædictos tales, in eorum faciem ſuum dictum confirmare audeant, ſaltem ſine aliqua vacillatione, unde proceſſus quandoque corruant, aut debilitentur. *Chartar. lib.3. practic. cap.1. num.* 97. Planè ſi potentior aut ditior jam inter reos relatus ſit, & pauperes vel debiliores judicis tutela & præſidio ſecuri reddantur, non ſemel ipſos utiliter commiſſos vidimus, & meminimus.

34. Etiam fratres ſe excuſare poſſe, quo minus invicem committantur, ut alter alterum confundat, *tradit Coraſius in arreſt. Theoloſ. annot.72. ibi*: Senatus quo certius judicium faceret, præcipuos ex eorum numero, qui teſtati fuerant, reum (Titium) eſſe Martinum Guerram, coram adeſſe jubent, ipſas item Martini ſorores cum maritis, ſimul etiam ipſius Titii avunculum, fratres & cæteros conſanguineos, ut ambo iſti ſimul eorum oculis objicerentur, atque alter tandem verè agnoſceretur Martinus Guerra: Qui omnes, juſſi adſunt, præter Titii fratres, qui nullis literis, minis aut

nis aut imperio adigi unquam potuerunt, ut adverſus fratrem teſtimonium dicerent: Additque Coraſius in annot. Fuiſſe fratres iſtos nonnullis venia dignos viſos, qui nollent in fratris perniciem teſtimonium ferre, *per L.L. Julia. 4. de teſtib. can. ſiteſtes. 3. §. L. Julia & §. pen. cauſ. 4. quæſt. 2.* Quæ quãquam ita ſe habeant, & illuſtrari poſſint ex traditis *Farinac. quæſt. 53. num. 139. & ſeqq.* reſtringenda tamen videtur ad fratrem, qui citra dubium talis eſt: Si quidem jam L. Julia publ. jud. cautum eſt, ne invito cuipiam denuntietur, ut teſtimonium litis dicat adverſus ſocerum, generum, vitricum, privignum, ſobrinum, ſobrinam, ſobrinove natum; eoſque, qui propiore gradu ſunt, *dict. leg. 4. de teſtibus* maximè ſi de cauſa capitali agatur, *l. ſi magnum. 13. l. ſi ſororem. 14. C. qui accuſ. non poſſ.* Aliud tamen fortè fuerit, ſi confrontatio verſetur circa fratrem dubium, per ipſam compoſitionem vultuum dignoſcendum: Quomodo enim incerta cauſa ad excuſationem proficiet? in cauſa autem, quo certus frater eſt, ex confrontatione, præſuppoſitis terminis habilibus, directò ſequetur condemnatio: At componendus, in caſu dubio, à Coraſio propoſito hoc ſaltem dicere debeat; Fratrem ſuum eſſe, vel non eſſe. In cauſis tamen exceptis etiam hic Dd. coactionem decernunt. *V. Zöeſ. ad tit. de teſtibus cogendis. num. 6.*

35. Quid verò ſi quis confrontationi ſemel ſe ultrò obtulerit, eo pacto fortè fiduciam conſcientiæ oſtentando; An poſtea animum mutare, pænitere & detrectare confrontationem poterit? Agitata fuit quæſtio iſta non ita pridem in caſu Fiſcalis Seb. contra A. H. Peinlich Angeklagtin. Rea, cùm ipſius oblatio jam ab accuſatore acceptata & à judice terminus inſtituendæ confrontationi præfixus fuiſſet, non dubitavit hiſce rationibus ſe accuſare, imò per modum gravaminum conqueri; Daß ſie auff einer leichtfertigen / an GOtt dem Allmächtigen trewloſen meineidigen Hexen beſchehene denuntiation am 30 hujus Morgens zu 10. Uhren in Perſon im Ambt-Hauß A. zu erſcheinen / gerichtlich citiret und verabladet worden: Da doch (1) ſolche und dergleichen Confrontationen ſine aliis indiciis legitimis, & ſole meridiano clarioribus, zu recht nicht behauptet werden können: cum ſciamus & uſu didicerimus, Confrontationem rem eſſe fallacem, & periculoſam, cui matrona proba &

honeſta ſe committere non teneatur. Erneſt. Cothman. *Vol. 5. Conſit. 29. num. 456. citans. Iohan. Coraſ. in arreſto. Tholoſ.* & (2) certi juris ſit, non teneri quendam ſe tradere in manus inimici. Pariſ. de Puteo *in term. tr. de Syndicat.* §. *pen. num.* 2. (3) Quod ſi ipſo jure naturali, odium probatum aut præſumptum accuſatoris vel teſtis denuntiationem enervat & elidit: quidni etiam præſumptum illud odium, quod Sagæ cum Magiſtro Diabolo adverſus quoslibet animo fixum gerere cenſentur, & à quo etiam apud Germanos nomen Vnholten / accepiſſe videntur, illam enervabit? inquit Tanner. *Tom.* 2. *Diſp.* 4. *de Inſtit. quæſt.* 5. *dub.* 2. (4) quia confrontatio ſola infamiam ſecum ducit. Peregrin. *Vol.* 2. *Conſil.* 2. *num.* 156. *& ſeqq.* Burſat, *Conſil.* 207. *Clar. in pr. Crimin.* §. *ult. quæſt.* 45. *num.* 14. Carpzov. *pr. Crim. quæſt.* 114. *num.* 78. *& ſeq.* ubi ſequentem admonitionem ſubjungit: Videant ergò judices immoderati, quomodo actionem injuriarum effugiant, qui ad ſolam inculpationem virum honeſtum cum inquiſito confrontari faciunt; quod non raro, ſed tamen peſſimè à judicibus imperitis practicatur. (5) Tum quia odioſa eſt ſpecies ſuggeſtionis. Fr. Burſat. *d. l. Conſil.* 207. (6) Tum, quia Confrontatio præſupponit Magiſtratum, inculpatas perſonas utpote ſagas & veneficas pro ſuſpectis habere, Beſold. *in theſ. pr. verb. confrontiren. ibique* Speidel. *in addit.* Sollen derowegen keine vornehme vnbeſcholtene Mann oder Weibs Perſohnen cum infamibus ac convictis ſagis, ſo lang die Warheit nicht anderer Geſtalt an den Tag gebracht / vnd darbey Vermuthung vor einen oder den andern Theil militiren, confrontiret werden. Cùm homines frontis rectæ non confrontandi ſint cum criminoſis nulla fronte præditis, *per l. non debet* 11. §. 1. *de dol. mal.* Mar. Salomon. *in l. ut vim. num.* 4. *de juſt. & jur.* Chartar. *in prax. Crimin. l.* 3. *cap.* 1. *num.* 97. Tranq. Ambroſin. *de proceſſ. in form. lib.* 3. *cap.* 9. *num.* 5. Damhud. *in pr. Crimin. cap.* 47. *num.* 1. *& ſeqq.* ne ſalutem illarum perſonarum honeſtarum, arbitrio infimorum & criminoſorum committamus, quod fas non eſt. *l. unius.* 18. §. *ſervo.* 5. *de Quæſt.* prout *Collegia Acad. Lipſ.* & *Roſtoch.* aliquando reſpondiſſe, teſtatur Ern. Cothman. 3. *Conſil.* 29. *num.* 460. Vnd ſolches in dieſer peinlichen Sachen vmb ſo viel deſtomehr / weiln (1) der inculpatæ ertheilter ſalvus conductus nur ad terminum reſponſionis ad libellum Criminalem,

Refutantur hæc omnia diſp. pen. ultima pag.

mit

mit außdrücklichen Worten reſtringiret, und damit per ſemel factam comparitionem & ſubſequentem reſponſionem experiret ſey: Dannenhero Sie exceptione loci non tuti obmetum incarcerationis vel alterius offenſionis ſufficientiſſimè geſichert ſey / *per cap. ex parte tua. 47. ubi Canoniſta, de appellat. l. nemo Carcerem. 2. C. de exact. tribut. cap. accedens. 4. Vt. lit. non conteſtata non procedatur ad teſt. recept. cap. paſtoralis 2. §. Piſam. de re jud.* Vant. *de nullit. tit. ex defect. juriſd. ordin. num.* 156. *& tit. ex defect. citat. num.* 61. Zanger. *in tr. de except. part. 2. cap. 4. & 5.* (2) Daß die inculpationes ſociarum Criminis, aliis qualitatibus deſtitutæ, neque ad ſpecialem inquiſitionem, neque ad capturam, multò minus ad Torturam contra honeſtas perſonas ſufficient ſeyn. Uti reſpondet *Fabult. Iurid. Ienenſ. ap.* ph. Richterum. *lib. 2. deciſ. Ienenſ. 10. num.* 2. *per cap. veniens* 10. *Ext. de teſt. ibi.* Ille, qui eodem erat infectus crimine contra eum teſtificari non poſſet: Nullique de ſe confeſſo, adverſus alium in eodem crimine ſit credendum. *l. quoniam.* 11. *C. eodem.* P. H. O. *Artic. 6. 25. & 21.* Carpzov. *3. quæſt. cap. 2.* 111. *num.* 15. *&* 121. *num.* 21. Sequuntur Tübingenſes *apud Beſold. Conſ.* 159. *&* 183. *Altorf.* *Conſil.* 33. *& 45.* Fichard. *Conſil. Germ. Gödelm. lib. 3. de Magis cap. 9. per tot.* Ad quid ergò confrontatio, quæ eſt pars ſpecialis inquiſitionis? Deſtructo enim antecedente (nempe quia in hoc atrociſſimo crimine veneficii, ipſæ delationes ſ. nominationes contra viros bonos & honeſtas matronas, per ſe ſolæ nihil ſiniſtræ ſuſpicionis excitant, aut eorum bonam famam & exiſtimationem denigrant, per multa adducta Erneſt. Cothman. 1. *Conſ.* 12. *num* 229. Gödelman. *d. cap. 9..*) Conſequenter confrontatio & omnia, quæ eam ſequuntur, nullius ſunt momenti & effectus. Adde (3) daß die P. H. O. nicht zuläſſet / daß abſque indiciis certis vel ſaltem vero ſimilibus de veneficio inquiriret werde / die auch der denuntiationis ſagarum gar keine Meldung thut: quo argumento in ipſis terminis veneficii utitur Johan. Fichard. *Conſil.* 108. *verſ.* daß auch das bloſſe neidiſche beſagen. Eumque ſequuti Tübingenſes *in conſil. prææalleg.* item Altorfin. *d. Conſ. 33. in verb. Et præſertim in iſto veneficii crimine non ponitur confeſſio ſocii inter indicia artic. 44.* Ern. Cothman. 1. *Conſ. 7. &* 12. Sed pòtius certa, evidētia, urgentia & concludentia indicia præſcribit, quæ contra inquiſitos de crimine veneficii ſuſpiciones generent. P. H. O. *artic. 37. & 44.*

inter quæ indicia, fabuloſæ ſagarum denuntiationes, ſtulta & impoſſibilia interdum continentes, non connumerantur; ſed potius damnantur, *in can. Epiſcopi 12. verſ. Illud. etiam. ibi:* mulieres dæmonum illuſionibus & phantaſmatibus ſeductæ credunt & profitentur, ſe nocturnis temporibus cum inumera multitudine equitare ſuper quaſdam beſtias, *Cauſ. 26. q. 5.* Unde B. Auguſt. ſcripſit: *ſi nominatio ſola ſufficit, multi damnandi ſunt innocentes, quia falsò ſæpè in quoquã crimine nominantur:* quod ejus dictum refertur, *in can. multi. 18. cauſ. 2. quæſt. 1.* Probationes itaque legitimæ à jure approbatæ ubi haberi non poſſunt, periculoſum eſt dubiis confrontationibus, ac mẽdacibus teſtimoniis, quæ veritatem facilè fallunt, & judex aliquando humano ſuo & naturali judicio apprehendere nequit, inhærere. *l. 1. §. D. Severus.* 17. ubi reſcriptum eſt, Confeſſiones pro exploratis facinoribus non haberi, ſi nulla alia probatio religionem cognoſcentis inſtruat. *de Quæſt.* Vnd ſolte ein Vernünfftiger vnd circumſpectus Judex Criminalis vielmehr dahin ſehen / ehe vnd bevor Er einige Confrontation an die Hand nimbt / vnd dadurch dem Inquiſito gleichſam eine infamiam auffbürdet / daß Er (1) deß delicti (ſive ut vulgo loqui ſolent, deß corporis delicti) commiſſi gewiß ſey. *Cap. qualiter & quando 24. de accuſ.* Farin. *q. 1. num. 6. & q. 2. num. 30. & ſeqq.* etiam in veneficii crimine, poſt Marſil. & alios Cothman. *d. Conſ. 12. num. 21. &* 22. Hartm. Piſtor. *lib. 1. ſing. obſerv. 33.* Dieweil auch (2) die ſpecialis Inquiſitio famam & exiſtimationem perſonæ inquiſitæ extremè læderet. P. H. O. *art.* 218. *verb.* an ſeinen Ehren Nachtheil erleidet. Menoch. *lib. 1. de præſumpt. quæſt. 18. num. 9. & 10.* Olaſc. *Conſ. 64. num. 5.* Farinac. *q. 1. num. 12.* Cothman. 1. *Conſ. 7. num.* 42. Alß iſt (3) nöthig ut indicia præcedant *art. 6. & 44. c. Inquiſitionis 21. cap. qualiter & quando 24. de accuſ. can. Deus omnipotens. 20. cauſ. 2. q.* 1. welche indicia (4) juxta qualitatem & dignitatem perſonarum deſto gröſſer ſein müſſen. P. H. O. *art. 25. v.* erſtlich ob der Verdachte ein ſolche *art. 31. verſ.* zum vierdten / *cap. cum oporteat cap. qualiter & quando. Ext. de accuſ. & inquiſ.* nam contra perſonas honeſtas graviora requiruntur indicia, quam contra viles Angel. *in l. ſi autem bonæ fidei ff. de R. V.* Pariſ. de Puteo *de Synd. verſ. captura. quæſt. 1. num.* 12. Bonacoſſ. *Comm. Opin. §. 1. pag. 16.* Farinac. *d. q. 1. ſub. 49. & quidẽ legitima, per l. juſtiſſimos 3. C. de offic. Rect.*

d. l. mi-

d. l. milites C. de quaſt. Bertazol. *Vol.* I. *Conſ. crim. conſ.* 150. *num.* 15. Farin. *d. q. num.* 45. Nun wird pro ordine formalis inquiſitionis vnter anderen vornemblich requiriret, fama, ein böſer Leumuth *art.* 6. & 44. P. H. O. latè Boſſ. *in tr. Crimin. tit. de inquiſit. num.* 21. & *ſeqq.* Damhud. *in pr. Crim. c.* 8. *num.* 7. *verſ.* 3. Haig. *p.* 1. *q.* 39. *num.* 31. Gödelm. *de Mag. & veneſ. lib.* 3. *cap.* 3. *num.* 8. & *ſeqq.* Quæ præcedere debet inquiſitionem, alias inquiſitio non procedit, *text. in d. cap. qualiter & quando. l.* 2. *C. de accuſ. & habetur in cap. Inquiſitionis.* 21. *eod. tit.* Vnd muß ſeinen Vrſprung haben nicht à malevolis, & maleficis hominibus, oder anderen / vnglaubigen / verdächtigen; ſondern auffrichtigen glaubhafften Perſonen. P. H. O. *art.* 20. *ibi*: Daß ſolcher böſer Leumuth nicht von Feinden oder leichtfertigen / ſondern von vnpartheiſchen redlichen Leuten komme / textus itidem apert. *in cap. qualiter & quando, ibi*: non quidem à malevolis, ſed à providis & honeſtis, *Ext. de Accuſ.* Boſſ. *in tit. de inquiſ. num.* 38. *in pr.* Gaudin. *de Maleficis, verb. à quo. num.* 8. Damhud. *in pr. Crim. cap.* 8. *num.* 9. Farinac. *tit* 1. *de inquiſ. quaſt.* 9. *num.* 6, Ceph. *conſ.* 104. *num.* 18. & *Conſ.* 266. *n.* 31. Jam verò in aprico eſt, daß die Sagæ perſonæ infames ſein: hingegen teſtis deponens pro delicto, debet eſſe omni exceptioni major, contra quem nulla poſſit opponi exceptio *art.* 30. & 23. P. H. O. Blanc. *in l. fin. num.* 9. *ff. de quæſt. n.* 323. Johan. Paptiſt. Plot. *in l. ſi. quandò num* 8 29. *C. Vnde vi.* Cravert. *conſ.* 6. *n.* 12. *vol.* 1. Darzu dieſe Hexen unicæ & ſingulares ſeyn / quæ nullam obtinent vim probandi, in dem ein jede gnugſame Anzeigung / muß mit zweyen auffrichtigen vnverwerfflichen Zeugen bewieſen werden P. H. O. *art.* 23. & *art.* 30. *in verb.* vnd es ſoll zum allerwenigſten. Bertazol *cauſ. Crim.* 341. *num.* 2. *lib.* 2. Graſſus *Conſ.* 57. *num.* 11, *Vol.* 2. Facultas Juridica Colonienſ. *in ſubſcript. Conſ.* 29. Cothman. *Vol.* 3. *num.* 126. Roland à Valle *Conſ.* 29. *num.* 23. *Vol.* 1. Vnd ob gleich vieler Sagarum Beſchaffung gegen eine Perſon / quæ ante inquiſitionem & Sagarum denuntiationes nunquam de Crimine veneficii ab hominibus fide dignis fuit diffamata, concurriren möchte / ſo iſt doch denſelben nulla fides zu attribuiren. Joh. Fichard. *d. Conſ.* 108. *Vol.* 2. Cothman *Reſponſ.* 12. *num.* 67. & *ſeqq.* Dn. Tübing. *Conſ.* 129. *inter conſ. Beſoldi num.* 169. Neque etiam unius ſagæ denuntiatio per alterius ſagæ denuntiationem habilitatur, qui

quod nihil eſt, ſupplementum non recipit. In terminis Dn. Tübing. *conſ.* 11. *num.* 17. *&* 18. Sylvan. *conſ.* 91. *num.* 23. Bertazol. *conſ. crim.* 41. *num.* 20. *Vol. I.* Cumprimis ſi non certam & vero ſimilem denuntiationis & ſcientiæ cauſam; (ſine qua aliàs in Criminalibus teſti nihil creditur, ex *l.* 13. *&* 14. *in fin. ff. de interrogat. act. l. ob. carmen. §. 1. ff. de teſtib. Cap. quia veroſimile, ibiq. Abb. & Felin. ext. de præſumpt.*) ſed fallacem, erroneam, & dubitativam reddant, ut refertur in *cap. Epiſcopi.* 2. *c.* 26. *q.* 5. Gödelm. *in tr. de ſagis lib.* 2. *c.* 4. Alciatus *parerg.* 22. Duaren. *in tit. ad L. Corn. de Sic. cap.* 2. Gilhauſ. *in ſua arb. Iud. Crim. cap.* 2. *tit.* 17. *num.* 14. Otto Meland. *in reſol. de Sag. q.* 3. Davon in der Citation ad confrontandum ne verbulum quidem wird angezogen / wie ſonſten von rechtswegen / damit die defenſion darauff deſto gründlicher hätte können eingerichtet werden / geſchehen ſollen; derohalben auff ſothane bloſſe nominationes vnd Beſagung ſolcher Teuffelſchen Schand-Betteln / ſo de jure & facto Infames ſeyn / ad honeſtos viros vel matronas deferendas, & ulterius per Confrontationes denigrandas, nicht zu gehen / *arg. l. reperi* 16. *§ unic. de quæſt. l. ſi filium.* 37. C. *de liber. cauſ. l. ult.* C. *de accuſat. l. ficuti.* 4. C. *de quæſt. can. ſi quis cum à tuo. cum ſeqq cauſ.* 2. *quæſt.* 1. *can. conſtituimus.* 9. *can. ſimiliter.* 10. *cauſ.* 3. *quæſt.* 5. Quantumvis ſit crimen exceptum. Th. Gramm. *conſ.* 21. *num.* 14. Rol. à Valle. 1. *Conſ.* 16. *n.* 17. *& conſ.* 73. *num.* 21. *&* 25. Sigiſm. Wittum. *conſ. crim.* 3. *num.* 19. Reuſner. *l.* 2. *deciſ.* 25. *num* 40. ſed copia indiciorum & depoſit. denuntiatio danda. Argent. 2. *conſ.* 33. *num* 54. *& conſ.* 40. *num* 6. *& cum ſeqq.* Fichard. *Conſ.* 105. Etiamſi inquiſitio ſit ſummaria. Geil. *de P. P. cap.* 2. *num.* 6. Heig. 2. q. 53 *num.* 15. Et licet complices illi, ſeu facinoroſi numero centum ſint, Th. Gram. *conſ.* 43. *n.* 25 *& conſ* 44. *n.* 4. itemque *conſ.* 66. *n.* 5. Cacheran. *decu.* 79. *n.* 38. Et hæc & talia, ille pro illa.

36. Has verò rationes, licet Fiſcalis nullas dixiſſet, ibi: Auß der gantzen Schrifft befinde ſich nichts anders / alß daß die P. B. ſich der Confrontation auß etzlichen Vrſachen verwegere / endlich aber dahin erbiette: wolte man die Confrontation intimiren, ſie der Denuntiantin Außſage durch einen Verwanten vnd Prieſter vornehmen laſſen wolle: Nun ſehe Er / Fiſcalis, nicht was ſolches nütze; ſintemahl à parte Fiſci Procuratoris, allein dieſes geſucht werde / daß denunciata künfftig nicht ſagen könte / es ſey ihr

nicht notificiret, und die Confrontation dahin angeſehen; ut inquiſitus ex viſu, trepitatione, & geſtibus convincatur, & ad confitendum crimen inducatur, aut facilius Torturæ queat ſubjici, *Clar.* §. *ult.* *Q. 45. n.* 14. Welcher finis allhier ceſſiret vnd der Prieſter nicht außmachen wird Deciſum tamen fuit den 31 Octob. 1654. So viel das Decretum Confrontationis betrifft / wird ſolches / nach dem Peinlich Angeklagtinne Ihr / bey den reſponſionibus ad inquiſitionalem libellum, gethanes ſuchen Confrontationis, gereuet / auffgehaben. Quæ ratio an ſufficiat valdè ambigimus. Licet enim ab initio non temerè honeſtæ perſonæ ad Confrontationem adigendæ ſint; ſi tamen ſe ultrò offerant ad confrontandum, ac deſuper confrontatio decernatur, & fama aliaque indicia præſto ſint; verum ut ne pœnitentiæ locus ſit *(1)* quia in judicio quaſi contrahitur *l.* 3. §. 11. *de pecul.* Adeoque veluti in aliis contractibus pœnitere non licet. 5. C. *de O. & A.* (2) minus indignum eſt, quod ſua quiſque voce dilucidè proteſtatus ſit, id in eundem caſum eum infirmare *l. generaliter* 13. C. *de non num. pec.* (3) quia allegationibus iſtis & excuſationibus, quibus rea antea uti poterat, renuntiaſſe videtur *l.* 11. C. *de reb. cred. l. nihil. intereſt.* 12. *de inoff. teſtam.* (4) Nec res videtur integra, cum acceptatio Fiſci & Decretum judicis intervenerit *l.* 22. §. *ult. mand. l. de ætate* 11 *§. ult. ib. licet. reſponſi pœnitere, ſi nulla captio. de interrog. in jur. faciend.* (5) ſuſpecta ſe magis reddit denuntiata per revocationem: ut ſanè variantes & odio & ſuſpicione ſe onerant, *arg. cap. mutare 33. de R. I. in ſexto* Berlich. 1. *Concluſ.* 22. *n.* 8. Petrus Heig. 2. *q.* 4. *num.* 1. *(6)* cum ex adverſo nullam videatur injuriam accipere, qui ſemel voluit. *l.* 9. §. 1. *ibique gloſſ. de aqu. & aq. pluv. arcend.*

37. An vero perſona denuntiata etiam per aliam comparere poteſt? Ita quidem poſtulatum fuit in cauſa ſuperius indicata, cum Denuntiata, ut modò intelleximus, allegaret; quod maritus & uxor, ſicut pater & filius, ſint una caro *l.* 1. *de R. N. L. adverſus.* 4. *ibi: Socia divinæ atque humanæ domus* C. *de Crimin. expil. hæred.* & publicè utile ſit abſentes à quibuſcunque defendi, *l. ſervum quoque* 33. §. 2. *de Procurat & leg.* 3. C. *de accuſat.* maxime uxorem à marito in Criminalibus, *arg. eorũ, quæ integro. conſil. tract. Erneſtus Cothman. vol.* 3. *cauſ.* 15. Addita comminatione: Solte Confrontatio ferner urgiret werden; ſo wolte man ex capite nullitatis ad Cameram appelliren. Ord.

Cam.

Cam.*part.2.tit.28.*§. Nach dem auch. Mynſing. *4. Obſerv. 41. & 42.* Bender.*de revis. conclus.33. num.13.*Friderus,*lib.1 de proceſſ.cap.9.num.* 4. E. Cothm.*3. reſponſ. 29.num.4. 37. & 439.* Quæ querela nullitatis intentata, non ſolùm nullitatem proceſſus inducit, ſed etiam totam cauſam & principale negocium ad judicem appellationis devolvit Gail.1. *Obſerv.127.num.1.* Wurmſer. *tit.24. Obſerv. 33.num.2.& ſeqq.* Ut is ſuper meritis cauſæ ex integro cognoſcat, & proceſſum vel cauſam ex probationibus vel confirmare vel reformare poſſit, Mynſing.1. *Obſerv.27.& cent.3.obſerv.72.*P. Frider.*de contin cauſ.cap.2.n.* 20. Auth. Præjud. Cameral,*in verb.* Vnholden. Ad quæ & ſimilia pavorem fortè judici incutientia, filius iſte quidem pro matre admiſſus fuit, uti apparet ex actis 22. *Febr.*1654. ibi: Vnd wie bey dieſer Außſage geweſen der Beklagten P. Sohn. H. A. hat Er begehret/ man möchte fragen ob inquiſitin ſeine Mutter kenne? Quo facto. reſpondit: Ja. Interrogata amplius, woher? Reſp. Sie habe offt Holtz nach B. gebracht/ vnd die P. habe ihr ſelbſt abgekaufft! Sed meritò rejecta fuit ſupra à Jure Conſultis Gallis talis ſubſtitutio quippe cum per illam judex finem confrontationis nunquam aſſequatur, imò ipſi depoſitioni & inquiſitioni nocitura ſit talis ſubſtituti admiſſio; teſtibus præſentia hominum concitatorum perterritis. Qua de cauſa prudentiores judicem etiam cognatos ab actu confrontationis jubent abeſſe.

38. De his quoque qui Jurisdictionem perpetuam moribus noſtris in prædiis ſuis obtinuerunt (Juri enim Romano nulla fuiſſe privata territoria cognita, nec ullas privatorum Juriſdictiones; contra Molinæum rectè aſſerit Heraldus 1. *rerum quotidianarum cap.* 7.) Quæſitum, ſcimus, ſi verbi gratia veneficus unius territorii ſive diſtrictus, denuntiaſſet complicem alterius territorii, diſtrictus, aut juriſdictionis, an Magiſtratus loci ſe ſuſpectum reddat, ſi poſtulatum ad confrontandum ſubditum non exhibeat? Equidem cum omnis Magiſtratus, cui Juriſdictionis exercitium commiſſum eſt, teneatur juſtitiam pro virili promovere, & efficere, ne crimina maneant occulta, & impunita: non parva ſemetipſum ſuſpicione gravat, qui in talibus criminibus hominem in ipſum Deum injuriam non exhibet, ſed exhibitionem ſine magna cauſa detrectat: maximè ſi per mutui compaſſus literas debitè requiratur, & Juriſ-

dictioni

dictioni ipſius per reverſales idoneè caveatur. Licet enim regulariter Magiſtratui alicui, extra ſuum territorium jus dicenti, impunè non pareatur, *l. ult. de juriſd.* Licet etiam hodie remiſſionibus vix utamur, maximè cum non uni jam Principi in Imperio Romano omnes ditiones pareant, nec par in parem ejuſmodi remiſſionis habeat imperium *l. 4. de recept. arbitr. Weſenb. de accuſ. n. 8. & in tit. de requir. reis num. 5.* Harprecht. *ad.* §. *5. Inſt. de Obl. quæ ex delict. naſc. num. 83.* Carpzov. *part. 3. Q. crim.* 210. *num. 25. & ſeqq.* Si tamen Hi, qui diverſas Juriſdictiones cum mero Imperio habent, ſine cauſa remiſſionem eam invicem facere detrectent, non planè fiunt excuſabiles. Sic enim olim etiam Præſides Provinciarum, in quibus delictum admiſſum eſſet, ad collegas ſuos, Præſides aliarum Provinciarum, ubi ſceleris Authores agere dicebantur, ſcribere ſolebant, & deſiderare, ut cum perſequutoribus ad ſe remitterentur, *l. ſolent. 7. de cuſtod. & exhib. reor.* Forner. *lib. 5. rer. quotid. cap.* 12.

39. Quid ſub initium hujus ſeculi, inter Principes Imperii in ſimili negocio agitatum fuerit, rei illuſtrandæ gratia non pigrabimur referre. Et quidem verbis Thuani *ex lib.* 130. *Hiſt. in An.* 1603. *pag.* 1010. *ibi:* Chriſtianus II. Septemvir venatum profectus, menſe Aprili ad pagum ſuæ Juriſdictionis, nomine Gravenam in finibus Anhaltinæ ditionis, cùm ſaltum ingrederetur, ſclopetum à tergo diſploſum ſenſit, miſſisque qui veſtigarent, cum neminem eo die reperiſſent, poſtridie ex conjecturis & indiciis Bobæ (quod municipium ad Anhaltinos Principes pertinet) ab Septemviri ſatellitio, quidam, nomine Michael Henricus Magdeburgenſis, homo latrociniis infamis ſiſtitur, & mandatu Laurentii Bidermanni, Anhaltinorum Cancellarii, à Davide Bergenſi, Deſſaviæ Juridico Præfecto, repoſcenti Septemviro deditur, qui ſtatim interrogatus, ſclopetum à ſe diſploſum confeſſus eſt, ut focariæ in proximo, adventus ſui ſignum daret. Poſtea cum conſcios quoſdam maleficos nominaſſet, res totos quinque menſes protelata, & ſparſa interim fama fuit, percuſſores ab Henrico Donavio Legionum Vicario, & memorato Bidermanno, Cancellario primariis Anhaltinorum miniſtris, ad cædem Septemviri, pecunia data, ſubornatos, ut injuriam à Septemviro Principibus

 illatam,

illatam, de qua nunquam queſti ſunt, quam ipſe Septemvir neſcire fatebatur, capta occaſione ulciſceretur. Id cum ad exiſtimationem ſuam ſummopere pertinere putaret Johannes Georgius, illuſtriſſimæ familiæ Princeps: Accuſatos continuo ſiſtit, & datis ad Septemvirum literis petit, ut acta Confeſſionum ad ſe mittat: Miſſi à Septemviro Oratores, qui, quid Rei confeſſi eſſent, exponerent; viciſſimque peterent, ut ille (Princeps Anhaltinus) à reis nominatos ad ſe mitteret, ut cum reis committerentur (Daß Sie mit ſelbigen möchten confrontiret werden) cautione interpoſita, ut liberè inde domum redire poſſent. Id cum illi (denunciati) facere negarent, & ſe fori præſcriptione tuerentur, & legibus Romanis, ut Imperii, actores rei forum ſequi teneri, dicerent: Idque ad Juriſdictionem ſuam atque adeò merum imperium, quod in ſua ditione habent, ſpectare, etiam Anhaltini contenderent: Ad Cæſarem ipſum res à Saxone delata, qui in gratiam Saxonis, Anhaltinis de jure ſuo aliquid remittere, Author fuerat. Dein & Georgius Fridericus, Brandeburgicus Septemvir partes ſuas interpoſuit, & mediam viam inſtitit, ut nempe Saxo confeſſionum acta extra territorium mitteret, & Anhaltini gratificandi cauſa paterentur, ut accuſati in Saxonica ditione cum reis committerentur, accepta cautione de remittendis accuſatis. Sed neque id locum habere potuit, eoque res uſque prorelata, ut cum vitæ reorum, ob intemperantiam ægrotantium, Saxo diffideret, ſententiam in eos latam exequendam decerneret: Quod ubi ſignificatum, die etiam dicta, accuſati, qui viderent innocentiæ ſuæ aſſerendæ præreptam per mortem reorum præcipitatam commoditatem; per publicum actuarium Dreſenam miſſum, proteſtantur. Nihilominus executio ſequuta: Et ſanè quotquot æquiſſimi erant, ſic exiſtimabant; Anhaltinos probitatis perſpectæ Principes, omni ſuſpicione vacare, præſertim cum nulla Saxoni cum illis ſimultatum, vel ipſo fatente Saxone, cauſa intercederet. In Donavium autem & Bidermannum, vitâ anteactâ inculpatos & dignitate præditos, quæ illis apud homines flagitiis infames, odium conciliaret, aut invidiam ſuſcitare poterat, tàm fœdi criminis, nulla intercedente cauſa, ſuſpicionem vix cadere potuiſſe: ſed, facinoroſos homines, ſive ab aliis incitatos, ſive nominatis illis, quos dixi.

Has excuſationes in cauſa non abſimili deducit & declarat Ernest Cothma. 3. cauſ. 19. n. 427. & ſeqq.

dixi. judicium difficile futurum, ac diu protelatum iri ſperantes, (quod miſeri faciunt, dum vitæ propriæ, vel per alienam calumniam producendæ ſtudent) pertinaciam in ſuis confeſſionibus ad ultimum ſervaſſe. Itaque ſupplicio illorum mitigata Saxonis ira, & fama ex eorundem confeſſionibus diſſeminata, eodem momento conquievit; Cùm ab iis nominati, in cuſtodia interim detenti, qui executionem apud ſuos judices, juxta Imperii leges, ſe copiam ſui facere paratos, oſtenderet. *Hactenus Thuanus.*

40. Sub finem hujus partis prioris, examinabimus unum vel alterum problema ad dilucidationem theſeos 32. & 33. pertinens vel accomodum: quanquam ea etiam ad contraria poterant referri: Prius ſic habet: Ancilla quædam imprægnata cum de patratore & Concubino interrogata fuiſſet, nominavit initiò quendam N. miniſtrum à pedibus Titii: Quem Paſtori quoque qui infantem baptizaverat, eodem modo, nuncupatione expreſſa patefecerat: Poſtea ſeverius à Magiſtratu inquiſita: confeſſa eſt, ſe à Nobili ſuo patrono, per abſentiam Uxoris compreſſam fuiſſe deſignatis omnibus temporis & loci circumſtantiis: addiditque: Nobilem ipſi pecuniam obtuliſſe, & ampliorem promiſiſſe, ſi alium admitteret, quem poſtea deferret, ac ſubſtitueret: quod ipſa etiam ſemel fecerit, poſtquam ſcil. jam à Nobili partum vitalem concepiſſet: Deinceps verò à conſuetudine famuli planè abſtinuerit: *Nobilis*, mulierem ob injuriam & diffamationem comprehendi curavit & criminali accuſatione inſtituta, ob hanc calumniam fuſtibus ſubjici petiit: per plures teſtes oſtendens ancillam à multis annis luxuriæ & nequitiæ deditam fuiſſe: Ita ut ipſius depoſitio nullam fidem mereatur, maximè contra Virum honeſtum & Nobilem; Et quia omni teſtimonio deſtituatur & ſæpius in mendacio deprehenſa eſſet, nec tempora, patrati per abſentiam Uxoris Domicellæ; ſceleris, uſque congruerent. Cum corrupta iſta mulier, ex adverſo regereret: Rem noctu & clam factam, Nobili in abſentia conjugis, ex ſuo cœnaculo per gradus emergente, ideoque nullo ſe teſte probare facinus poſſe: Interim rem ſe ita habere conſtanter adſeveraret: Quæſitum fuit: Licet deficiente probatione criminis, Mulier pœnam calumniæ ſubitura eſſet; Annon ſceleris inveſtigandi cauſa, Magiſtratus

Problema de Confrontatione mariti Nobilis cum Ancilla de ſtupro ſibi illato, deponente.

giſtratus confrontationem poſſet ſuſcipere? Neque dubitabatur, quin ex ea commiſſione plurimum lucis veritati adfulſurum eſſet. *Placuit tamen*; Quia Magiſtratui per Principem injuncta fuerat inquiſitio, Explorandum eſſe, ſi Nobilis conſcientiæ fiducià confrontationem ultrò admitteret; Eo verò exceptionem ordinis prætendente, aut dignitatis prætextu ſe excuſante: Mulierem vilem & famoſam fidiculis ſubjiciendam, atque ſic ad veritatis profeſſionem adigendam eſſe. Maximè cum varia depoſitione, ſive variatione ſua, id promeruiſſet, ac de infante in lecto oppreſſo, non parùm ſuſpecta redderetur. Quod & Epichari contigiſſe, ap. *Tacitum loc. ſupr. th. 12. citato*, legimus.

41. Porrò caſu aliquo ſuppoſito, quo nobilis confrontationem ſubire teneatur; Quæritur an eam per Procuratorem poſſit expedire? Equidem, perſonæ Nobiles & illuſtres tàm in civilibus, quàm in criminalibus cauſis per Procuratorem comparere poſſunt *l. 25. junct. Auth. hoc. jus. C. de Procurat. l. ult. C. de injur. Tiraquell, de Nobilitate cap. 20. n.* 141. Caſſan. *catal. gl. m p. 7. conſid.* 3. Ita ut nec de calumnia perſonaliter jurare cogantur. *Ordinat. Cam. part. 2. cap. 10.* weſenb. *in parat* C. *de jurej. n. 6. ſ.* Grœven. *Concluſ. 99. num.* 1. *& ſeqq.* Sed quia ita finem ſuum Confrontatio non contingeret; meritò privilegium Nobilitatis hoc caſu, quo jure decreta fuiſſet Confrontatio, ceſſaret. Quoties enim talis præſentia perſonæ requiritur, quæ ejus conſpectum & vocem concernat, comparitio Procuratoris non poteſt pro æquipollente haberi: Cum Abbate & aliis *Farinac. 1. Conſil. 83. Honthen. l. 2. de arte Notariat. c. 14. n. 15. conf. ſupr. th.* 37. Forſan etiam diligentiores iſtorum poſtulatorum, quæ è Joſia Nolden *de ſtatu Nobilium, cap.* 10. *ſ.* 83. retulimus, excuſſores, illud quoque in dubium vocarent: An ea quæ in Ordin. Cameræ *part. 2. tit.* 10. §. 5. Electoribus & Principibus permittuntur: Etiam Nobilibus in ſpecie dictis, & regali dignitate deſtitutis, legitimè attribuantur. Certè Weſenb. *in parat. C. de jurej. propt. calum. d. n. 6. ſ.* Ut & Grœven. 1. *Concluſ. Geilian. 90. num.* 1. itidem de principibus tantum loquuntur. Aſt quanto intervallo hi à communi Nobilitate diſtent, etiam Feudiſtæ docent. 2. *feud 10. Quis dicatur Dux* vid. Gothof. Anthon. *diſput. feud. 1. th. 6 lit. B. & ſeqq.* Argentræum, *en l'advis jur les partages des nobles. qu. 14 n. 15.* Cætera ſeqq. Diſputationibus reſervantur.

FINIS.

DE CONFRONTATIONE,

PARS SECUNDA.

I.

POſtquam ſuperiore diſputatione confrontationis primordia, itemque definitio, ſpecies & cauſæ (tum efficientes tum objectivæ & ſubjectivæ) expoſitæ ſunt; ſupereſt ut formalem atque finalem pro noſtro penſo expendamus. De forma & ordine diligenter obſervandis, meritò hic laudamus cap. qualiter. 17. De Accuſat. *Quanquam de inquiſitione propriè loquatur: ibi:* Si debitum inquiſitionis ordinem obſervaſtis, diſcretionem veſtram in Domino commendamus: ſi verò qualibet occaſione prætermiſiſtis eundem; Adhuc ipſum tempore oportuno volumus obſervari: Ne inde naſcantur injuriæ, unde jura naſci debebant. Ideoque mandamus, quatenus ad conſcientiæ veſtræ judicium recurrentes, ſi contrà præſcriptum ordinem, tanquam homines, exceſſiſtis; non pudeat vos errorem veſtrum corrigere: quoniam apud judicem (illum) diſtrictum, in qua menſura menſi fueritis, remetietur vobis. *Hactenus ille.* Hanc itaque admonitionem obſervantes; Formam confrontationis ut actus practici, in hiſce duobus generalibus capitibus contemplabimur: *Quando* confrontatio interponenda ſit, & *quomodo.* Tametſi prior deliberatio etiam objectum tangat: cum & hoc contineat quæſitum: quibus nempe caſibus locum

F habeat

habeat confrontatio: Et alterum illud: quæ indicia quævc requiſita præſupponantur: Ut tum demum quæſtio de tempore & loco ſuccedat. Prior deliberatio arbitrio Judicis committitur in der Oeſterreichiſchen Landtgerichtsordnung allegato ſup. art. 36. ibi: Weil die Confrontation in einem oder andern Fall zu Erfindung der Warheit offt nützlich u. offt ſchädlich; derohalbē kan dieſes Ortes keine gewiſſe Regul vorgeſchrieben werden: Sondern der Richter muß auß Beſchaffenheit der Perſohn und allē Umbſtänden ſelbſt erwegen/ob ſolche Zuſammenſtellung zu erkündigung der Wahrheit/ und daß der Ubelthäter deſto ehender zur Bekandnüß gebracht werde/ nützlich und dienſtlich ſein müge. Ratio quidem deciſionis nobis uſque non probatur, per ea quæ ſuperius indicata ſunt: Deciſio tamen ſuſtinetur ex maxima cauſarum, perſonarum, aliarumque circumſtantiarum; atque adeo indiciorum ipſorum varietate, quæ impedit, quo minus certis res regulis poſſit includi. Namque ut Pragmatici tradunt, indicia etiam quadruplicia numerari poſſunt (1) leviora, (2) firmiora (ſeu propinqua) (3) urgentiora (4) urgentiſſima ſ. clariſſima: Sic ut *Leviora* proficiant ad inquiſitionem; *firmiora* ſ. propinqua ad capturam ſeu incarcerationem; *urgentiora* ad torturam; *urgentiſſima* autem ad condemnationem deſiderentur, *poſt Menoch. Maſcard. Farin. & alios à ſe citatos Sigiſmund.* Witten. *conſil. crimin. 2. num.* 8. *pag. 321.* Oppidò enim ineptus eſt Ludovicus Carerius in ſua pr. crim. *pag 56. cap.* 35. cum quærit: An deprehenſio in delicto, faciat indicium ad torturam: Cum poſito delicto, torturâ opus nullâ ſit: ſed ſtatim condemnatio ſequi debeat: *l. unic. princ. ibi*: *in ipſa rapina & adhuc flagranti crimine. Cod. de raptu virginum.* niſi factum ipſum ex alia cauſa dubium reddatur. Invenio tamen etiam alios, ab ipſis Pragmaticis deceptos, hanc deprehenſionem tantum ad ea indicia quæ captivitati locum faciunt, referre: v. Newe peinliche Landtsger. Ordnung in Oeſterreich unter der Enß 2. pag. 116. §. Vierdtens Iſt eine Anzeige zur Einziehung der Ehebrecher/ wenn ſie in würcklicher That betroffen werden/ contra l. quod ait lex 23. ad L. Jul. de Adulteriis. Quod etiam Solon. & Draco in Legiſlatione ſua dicuntur animadvertiſſe: verbis ἐν ἔργῳ, ἐπ' αὐτοφόρῳ, in handfeſter

That

Thal *d. l. 23. Alciat. 2. parerg. 25. conf. Reyger. in theſauro verbo renunciatio. num. 4. Carpzov. 3. qq. crimin. 136. num. 83. & ſeqq. LL. Attica, referente, Petito. l. 6. c. 4. ita habebant.* Ἐὰν τὶς μοιχὸν λάβῃ ἐν ἔργῳ, ἄρθρα ἐν ἄρθροις, ὅ, τι ἂν βούληται χρῆσθαι *pag. 39.*

2. Si quid tamen ad Judicis animum motumque informandum dicere licet: Requiret ille (1) delictum eſſe admiſſum, ſive de corpore delicti conſtare. *l. 1. §. item illud. 24. ibi: niſi conſtet aliquem eſſe occiſum. de SCto Silaniano. poſt Gloſſ. Farinacium & alios Carpzov. 2. deciſ. 197. num.* 1. Add. l. 23. in f. & l. ſeq. ad L. Aquil. P. H. O. artic. 6. Dn. Lindenſpur comment. ad jus Wurtemb. p. 474. num. 10. ubi limitat in delictis quæ non ſunt facti permanentis, quale eſt ſtuprum, adulterium, abnegatio Dei; quæ à ſagis fieri ſolet: Ubi fruſtra corpus delicti requiras. Farinac. quæſt. 2. (2) denuntiationis ſive rei denuntiatæ probabilitatem & cauſam. Dn. Lindenſpur d. loc. pag. 479. n. 17. (3) qualitatem perſonarum denuntiantis & denuntiatæ (4) famam publicam; ſi ea non bene de denuntiato ſentiat. Quemadmodum talia requiſita ex ordinationibus cauſarum capitalium, tum Cæſaris Caroli V. articul. 31. tum aliorum Principum ac ſtatuum poſſunt colligi: vid. Fürſtl. Würtenb. Außſchreiben von Malefiz Sachen in des Hertzog-Thumb Würtenbergs gemeinē Landesordnungen. pag. 356. §. So dann und vors ander / wenn ein corpus delicti &c. Quin & exemplis ex Thuano & aliis modo relatis facilè poſſunt dignoſci, perſpici & dijudicari. Licet verò ibi factum quoque exploſionis manifeſtum, & miniſtri magnifici Principis ut mandatores aſſaſſinij delati eſſent; quia tamen nulla apparebat cauſa ſive ratio tanti facinoris imputandi; Et cum uterque denuntiatus honeſtæ vitæ & famæ eſſet; Facile ſe oneri confrontationis, præſertim in territorio alieno, potuerunt ſubducere; ſed & indicia deerant: qualia in cauſa confrontationis ſaltem *firmiora* ſeu propinqua deſiderantur, cum confrontatio habeatur pro actu præjudiciali. vid. *Chriſtoph. Cruſium de indiciis part. 1. cap. 10. num. 1. & 2.* Unde quæritur: An denuntiatio complicum & in ſpecie ſagarum ad confrontationem ſufficiat: qua de re aliquid jam ſupra diſputatum eſt. diſput. 1. th. 35. Et negativam etiam alii tuentur. vid. *Beſold. 4. conſil. 179. num.*

196. & *ſeqq. item conſil. 183. num. 15. & toto. conſil. 301. add. Fachin.* 1. *Conſil. 93. Argentorat. 2. conſil. 53.* Quod ſi tamen omnia requiſita artic. 31. Conſtit. Carol. concurrant, non dubitem id affirmare, *per not. Berlich. 4. concluſ. 4. num.* 116. *G. Everbard. 1. conſil. 2. num. 65. & ſeqq.*

Tempus inſtit. Confr. 3. Enimvero, quod tempus attinet, quo confrontatio decernatur, varium etiam illud eſt; Poſſumus tamen in genere dicere: Eam tum potiſſimum decerni, quando vel contradictio, vel contrarietas aut variatio intercedit: Atque eo ſenſu admittimus & exaudimus Farinacium, quando *quæſt. 72. n. 141. pag. 447.* ita hac de re ſcribit: Poſſe confrontationem fieri, non ſolum quando teſtes (idem de cæteris perſonis dicendum) deponunt tale quid, quod directo contrariatur ei, quod reus deponit in examine, *uti quidem* Clarus *tradat in quæſt. 45. verſ. ſed in propoſito.* 14. & præſertim quando immediate deponit de viſu: Verùm etiam generaliter, quomodocunque teſtis aliquid proferat & deponat, quod reum afficiat: Etiamſi ipſe non contradicat, aut depoſitio delictum immediatè non tangat: Utpote ſi deponeret ſuper corpore delicti, vel ſuper fama: Semper enim intrare rationem, *l. de unoquoque 47. de re judic. Ita philoſophatur Farinacius. Atqui d. l. 47.* non agit de confrontatione, ſed de ſententia, ut ea proferatur inter præſentes aliter judicatum regulariter non teneat: Quomodo ergo inferas: confrontationem eſſe inſtituendam, etiamſi nullus nec in re nec circa rem diſſenſus, contradictio aut varietas incidat? Ita ſæpenumero hamaxarius ille delirat. Rectius ergo Suevius in Synopſi quæſt. crimin. Carpzovii *part. 3. quæſt.* 114. *num. 75.* Teſtes, inquit, cum inquiſito confrontantur potiſſimum, quando depoſitio eorum eſt contraria dicto, vel confeſſioni inquiſiti in examine factæ. Gödelm. l. 3. de *Magia cap 9. num. 24.*

4. In cauſis criminalibus confrontatio ilicò poſt capturam ſuſcipienda eſt: Fürſtl. Würtenb. Außſchreiben in der Landts Ordnung pag. 357. §. wenn denn zum dritten; Ibi die Confrontation ſoll nach der Examination auffs längſt innerhalb dreyer Tagē nach gefänglicher Befahung / in beyſein Zweyer des Gerichts Vorgenommen werden. Utiq; in cauſis ſagarum & veneficorum ſingulariter

lariter monent Criminaliſtæ, confrontationem complicum maturandam eſſe: Ita Romanetus in inſtructione Judicis de maleficio cognoſcentis artic 12. Si captivus, inquit, eſt accuſatus ſive denunciatus per aliquem ex ſuis complicibus, ilicò cum ipſo confrontandus eſt: Quandoquidem nulla res eſt, quæ veneficum adeò confuſum reddat, quam ante oculos videre eum, quem ſocium agnoverit in Sabbatho. *Hac ille.* An verò etiam poſt concluſionem in cauſa fas eſt confrontationem inſtitui? utique ſi nova ratio id requirens emergat: Quia in cauſis criminalibus nunquam ita concluſum cenſetur, ut Judici amplius inquirere non liceat. *argum. l. unius. 18. §. cogniturum 9 de quæſtionibus.* Nec probationibus in his cauſis licet renunciare, *poſt Aſinium & alios, Vmmius diſp. 19. de proceſſibus num. 13. verſ. veluti.* Q.

5. Quod ad locum: Confrontatio in cauſis civilibus haud dubiè fit in judicio: In criminalibus autem teſtes quidem etiam poſſunt in loco judicii inter ſe committi; Rei autem quoties vel inter ſe, vel cum teſtibus componuntur, plerumque id in commentarienſis fit cænaculo. Locum ejusmodi examinis & confrontationis notabiliter, & peculiari plane ſignificatu Ammianus Marcellinus appellare videtur *territorium*: quod miror fugiſſe diligentiſſimos æquivocationum inveſtigatores. Briſſonium, Martinium & cæteros Lexicographos: Tum Jureconſultos alios in comment. ad tit. de V. S. vocem territorii diligenter explicantes, *Albericum Gentilem, Rebuffum*, Cujac, *Gadd. wagnerum, Suevium, alios*, Neç hi qui in tractatibus de jure publico materiam territorii expoſuere, hujus ſignificatus mentionem fecere. *Vti nuper d. ad. cap. 6. Dan. Ott. de jure publ.* Ne Mingius quidem nec Knichen id obſervarunt. Verba ergò Ammiani è lib. 29. cap. 4. referenda ſunt, quæ ita habent: Advenit aliquando tamen ipſe quoque Theodorus præmortuus (ſchon halber todt) & atratus, quo in devia parte *territorii* abſcondito, paratis omnibus, quæ indagines futuræ poſcebant, internarum cladium lituі jam ſonabant. *Hac Ammianus.* Alius locus erat qui Secretarium dicebatur, in quo ſcilicet Judices cauſas examinabant *l. ult. princ. & §. ult. C. ubi. Senat. vel clariſſ. l. 3. C. de offic. diverſ. jud. & alibi.* Quod & auditorium Locus.

 rium

rium judicum appellabatur. *Gotofr. ad d. l. ult. pr. per. l. 40. de reb. cred. l. 1. An per alium cauſa appellat. & paſſim.* Et ſane in benè conſtitutis Rebuſpubl. Cameræ peculiares ad confrontandum & torquendum paratæ ſunt: Monenturq; Magiſtratus, in der N. Oeſterreichiſchen Regierungs Peinlichen Ordnung / *Cæſarea ſub autoritate in illis partibus promulgata* & imprimis Domini territoriorum, ut apta loca conſtruant, in quibus captivi ſerventur & examinentur *v. præfat.* §. inſonderheit. Et hoc fortè cavere & ſecus facientes reprehendere voluit Farinac. *quæſt. 72. num.* 139. quando ſcribit: Malè (i. e. perperam) Reos à præfectis Urbium torqueri & confrontari in carceribus.

6. Quod denique modum confrontationis attinet; Aut Judex teſtes confrontari facit inter ſe; aut cum reis, vel etiam reos inter ſe invicem. *vid. Coraſium in Arreſto Tholoſano ſæpius laudato. annot. 22. ibi: Statuit Senatus Tholoſanus,* ut teſtes cum Tillio *componantur.* quin & ipſa actrix in judicio ſiſtatur, & ad poſtulata reſpondeat. *Et annot. 25. ibi: commiſſis inter ſe litigatoribus. Iterum §. 70. pag. 792. ibi: ſtatuunt interim Patres, ut Martinus Guerra, cum Tillio, Petro Guerra, Rolia & ſororibus committatur; nec non cum iis teſtibus, qui tantâ conſtantiâ affirmaverant, reum eſſe Martinum: Denique ambo inter ſe conferantur.* De Primo caſu peculiaris habetur conſtitutio in Codice Henriciano *lib. 7. tit. 6.* §. 10. Unde procedendi apud alios conſueta forma poteſt intelligi. *Quand les teſmoins comparoitront pour eſtre confrontez: Ils ſeront incontinent recollez par les juges & par ferment, en l'abſence de l'accuſé: Et ſur qu'ils perſiſteront, & qui ſera à la charge de l'accuſé, luy ſerom incontinent confrontez, ſeparément & à part, l'un apres l'autre.* Quando Judex teſtes cum reo examinato confrontari facit: Tunc illi teſtes non plures ſimul: (quod Dd. *in turba* fieri dicunt) ſed ſinguli per ſe (ſeorſim) ad faciem rei debent adduci, inquit Tranquillus Ambroſinus *in proceſſu ſuo informat. lib. 2. cap. 9. num. 2.* & præſtito coram eo juramento veritatis (dicendæ) factaque illius perſonæ cognitione (i. e. oſtenſa ipſi rei perſona) omnia ea quæ alias depoſuerunt, iterum in faciem rei ratificabunt & confirmabunt: Quam rationem approbat M. Stephani

lib. 9.

lib. 9. de offic. jud. cap. 8. num. 1. Eleganter hoc expreſſit. Briſſon. in d. Cod. Henric. tit. 6. l. 11. ad faciendam iſtam confrontationem, inquit, comparebunt tam accuſatus quàm teſtes coram Judice, qui in præſentia utriuſque injunget ſingulis juramentum veritatis dicendæ: Eoque facto, & antequam depoſitio teſtis in præſentia accuſati legatur; interrogari is debet, an aliquas recuſandi cauſas contra teſtem illum præſentem habeat, eique injungi debet, ut eas è veſtigio proferat, poſtmodum non audiendus. Quod ſi nullas recuſationes allegaverit (ita ſequitur in l. 12.) procedetur ad lectionem depoſitionis teſtis ad confrontandum. Rationes eruditè explicat Charondas ad. d. l. 11. ut & ipſam proceſſus ſeriem: poſt revocationem, inquit, ſeu repetitionem teſtium, (qui diſtinctus à confrontatione actus eſt) confrontationes teſtium in ſecreto fiunt, & unus demum poſt alterum (non in turba) cum reo committitur: Qua in re tria iterum obſervanda ſunt: *Primum* utrum teſtis accuſatum cognoſcat, & vice verſa accuſatus teſtem: æquum enim eſt, ut cognoſcat eum de quo deponit. Qua de re ſi Judex dubitet, poteſt etiam alium ſubjicere; uti ſupra in hiſtoria Athanaſij factum fuiſſe memoravimus. *Deinde* ut reum interroget, an aliquas recuſandi teſtis cauſas habeat: Quod in continenti, cum conſtitutione Gallica exigere, nimis durum eſſe, fatetur. *Tertius* articulos confrontationis eſt lectio depoſitionis teſtis, quæ fieri debet diſtinctè interrogatus reus depoſitionem rectè intelligere, illique ubi opus fuerit contradicere queat, & allegare rationes & media ſua ſive argumenta quibus eam depoſitionem ſubvertat. *Hactenus Carondas.* Pertinet eò formula petendæ confrontationis apud Simonem Olivam *part. 3. actionum forenſium. actione* 1. *pag.* 324. in caſu valde notabili impoſtoris clerici, qui ſub prætextu pietatis promiſſione indulgentiarum, loculos ſubditorum emungebat, & pectora ſuperſtitione implebat: Formula ita habet: D'autant que ce prevenu denie par ſa reſponce le faict de ſon accuſation, & qu'il y a pluſieurs teſmoins qui en depoſent preciſement: Nous requerons, que contre luy ſoit procedé extraordinairement par recolement & confrontation des teſmoins, pour le cayer des confrontations raporté & à nous communiqué

pouvoir

pouuoir dire, & requerir, & qu'il appartiendra. Ce qui auroit eſté ordonné au conſeil, vuidant la forme de proceder. pag. 324. Exemplum ejuſmodi proceſſus videre licet in Mercurio Gallico de quodam aſſaſſino Alphoſtone, qui Cardinalis Richelii trucidandi conſilium cœperat, & à ſociis ſcelus ex intervallo deteſtantibus, proditus erat; Les deux teſmoins, inquit Author tom. 19. in Anno 1633. pag 186. ont eſté recolez & perſiſté en leurs depoſitions; *Et paulo poſt*: Les meſmes teſmoins, ayans eſté confrontez, ont ſouſtenu conſtamment en la face du priſonnier, leurs depoſitions eſtre veritables. *Adde ibid. pag.* 190.

7. Quid uſus Italiæ ferat, ex formulis Tranquilli Ambroſini commode licet intelligere *d. tract. cap. 9. num. 8. pag.* 137. ubi totum proceſſum ſic deſignat: Dominus Judex ad magis convincendum reum (de mendacio,) & magis diſponendum ipſum ad veritatem profitendam, ac ad omnem meliorem finem & effectum, mandavit ad faciem ipſius N.N. adduci, Mævium Milonis, de quo ſupra: Quo adducto: & delato, tàm illi, quàm ipſi, juramento veritatis dicendæ, tactis Evangeliis jurarunt: Eo expedito, fuit teſtis (Mævius) per Judicem interrogatus: An cognoſcat præſentem; Et dicat quomodo nominetur & cognominetur?

Reſpondit: Sic Domine Judex, cognoſco præſentem hunc hominem, qui vocatur Mævius Milonis de Nûmeria.

Interrogatus vice verſa, præfatus C. An cognoſcat præſentem adductum & quomodo vocetur?

Reſpondit, Signor ſi che conoſco queſt'huomo che mi havete fatto adeſſo venit in faccia che ſi chiama &c. Sic Domine cognoſco hunc hominem, qui mihi in faciem nunc eſt præſentatus, & vocatur &c.

Factâ ſic mutuâ hominum & perſonarum recognitione, fuit denuò idem adductus, interrogatus: an ea quæ depoſuit in ſuo examine facto ſub die & menſe, & contra præſentem C. vera ſint, & an ea, modò, auſit ratificare & comprobare in faciem præſentis C.

Reſpondit: Domine ſic, omne id quod dixi in alio (priore) meo examine, veritas eſt, & in veritate dixi & depoſui, & adſum paratus etiam in facie præſentis hujus C. illud comprobare.

Tunc

Tunc Dominus Judex mandavit per me (Notarium) ad claram amborum intelligentiam legi depoſitionem ipſius adducti, de qua ſupra fol. N. facta ſub die, &c. Quâ lectâ & per ambos benè auditâ & intellectâ, ut interrogati aſſeruerunt, fuit idem adductus per Dominum Judicem interrogatus:

An ea, quæ modo legi audivit, ſint illa eadem, quæ ipſe aliàs dixit & depoſuit, contra vel circa perſonam præſentis C. & an vera ſint, & tanquam vera modò approbet & ratificet in faciem ejuſdem C.

Reſpondit: Sic Domine quantum mihi nunc fuit prælectum, id à me fuit dictum & depoſitum: Et omne in veritate dixi & veluti verum id nunc confirmo, & ratifico in præſentia hujus C.

Tunc Dominus Judex converſus erga dictum C. interrogavit ipſum quid modò reſpondeat ad prædicta?

Reſpondit: intellexi quantum hic dicat, quod ſcilicet, &c. Sed ego ex adverſo dico, quod ipſe ſit homo mendax, &c. è mente per lagola (ſic enim verba emphatica etiam ῥητῶς veniunt annotanda.)

Hic Judex porro progredi, & duplicationes, triplicationes atque ulteriores reſponſiones adducti & rei recipere, annotationem dictorum Notario injungere, & porro ſic pronunciare poterit:

Quia ambo perſiſtunt in ſuis dictis, ideo adductum à loco examinis eſſe removendum ut deliberationi locus fiat.

Factis autem confrontationibus, monitoque pluribus reo, ut veritatem fateatur, recenſendo ei, quod jam videat Teſtes adeſſe, qui deponant in faciem ejus, ipſumque convincant; quos veroſimile non ſit falſum deponere, ſiquidem nec ratione ulla ad fallendum ſive falſum deponendum adigantur: poterit abſolvi examen. Ambroſ. d. l. 2. cap. 9. n. 9.

Brevius Vincent. Ondato *apud Tuſchum lit. T. concluſ.* 163. *num.* 60. Ita putat confrontationem legitimè peragi, ſi teſtis adductus ad præſentiam rei & ibi medio juramento deponat in ejus faciem, vera eſſe depoſita per eum (voluit dicere per ſe) quæ debeant integra legi teſti deponenti, & reo.

8. Et hunc ſtylum Germaniæ JCtis non improbari inter a-

 lios

lios teſtatur Dn. Johannes Brunneman de inquiſit. proceſſ. cap. 8. memb. 2. pag. 190. Solentque Collegia JCtorum uti hac vel ſimili formula: Als Ihr uns einen Bericht neben eingeſchoſſenem Protocollo und auff genommenen Juratoriſchen Zeugen kundſchafften wieder die in puncto veneficii berüchtigte und eingezogene alte Terranſche zugeſchicket / und euch des Rechtens zu informiren gebeten / demnach erkennen / ꝛc. Nach fleißiger Verleſung der Acten den rechten und uns zugeſandten und auffgenommenen Zeugen kundtſchafften gemeß zu ſein; daß zu vorderſt die alte captivirte Terranſche über die abgefaſte Articulos inquiſitionales ſingulariter ſingulis zu reſpondiren, und litem zu conteſtiren anzuhalten: Nachmals aber mit den Zeugen bey einem jeden Articulo über dem jenigen was ſie leugnen wird / zu confrontiren ſey; Da ſie denn nun auch alßdan ein mehrers als geſchehen nicht bekennen wird / ſeydt Ihr dieſelbige zu Erkündigung der Warheit mit der peinlichen Frage / zimlicher verandwordlicher Weiſe belegen zu laſſen wohl befügt / wann ſolches geſchehen / und alles was vor / in und nach dem Actu Torturæ vorgangen / von einen qualificirten Notario fleißig verzeichnet / ergehet dann ferner was Rechtens. Sed de tortura poſtea dicetur. In caſu ſingulari, cum teſtis profitetur ſe non noviſſe reum aliter quàm de viſu, nonnulli hanc cautelam judici ſuppeditant; Ut reum non ſolum, ſed inter alios innocentes, qui ejuſdē cum reo ſtaturæ ſunt, conſtituat, & iiſdem cum reo veſtibus indui curet: Sic enim metum ſubornationis evitari. *Oldenkop. Obſervat. Criminal. titulo 4. Obſervat. 4. pag. 237. Conf. ſup. part. 1 pag. 9. th. 13. & tr. Cautel. Crimin. tit. 4. cautel. 4. pag. 208.*

5. Quærunt hoc loco Dd. An Reus poſſit teſtem ſecum compoſitum in ipſa confrontatione pro lubitu de circumſtantiis interrogare? Id enim dicere voluit Ambroſin *d. cap. 9. num. 82.* Et reſpondet poſſe, addita ratione inepta & minus concludente: Quia confrontatio non aliam habeat effectum (ſive, ut ille loquitur, nihil aliud faciat,) quàm ut ſuppleat defectum citationis; Non autem operari hoc, ut teſtes interrogari non poſſint. De priore aſſerto paulo poſt videbimus. Clarius autem dicere poterat: In examine teſtium permiſſum eſſe reo interrogationes concipere & judici

judici exhibere, quæ in ipſo examinis actu proponantur ut teſtis deſuper examinetur *v. l. ſi fine 9. §. 1. ibi : Interrogatum non ſolum à Prætore accipere debemus, ſed & ab Adverſario De interrogationibus in jure fac.* Ergo & Reo permittendam eſſe interrogationem in ipſa examinatione. Eoque pertinet *l. ſi. poſtulaverit. 27. §. quæſtioni 7. ad L. Jul. de adult.* non ad primam teſtium auditionem ſ. auſcultationem & examen *l. nullum 14. C. de teſtib.* Licet receptioni & juramento teſtium partes intereſſe conveniat *l. ſi quando 19. C. eod. Paceus anal. Cod. ad L. Jul. de adult. num. 18. Don. lib. 25. comment. cap. ult.* (Hos locos juris inquit Oldendorpius *tr. de teſtib. ſub. tit. de dictis teſtium §. 3. pag.* 854. ſine calumnioſa interpretatione ſic exaudire oportet, ut receptioni quidem teſtium partes interſint, ſub tempora autem dicendi teſtimonii ſeu examinationis non admittantur. Quid enim hoc aliud eſſet, quam libertatem dicendi teſtibus adimere,) Conf. Tuſchum *d. lit. T. concluſ.* 163. *num.* 60. ubi in fine ait: Dandam eſſe reo facultatem interrogandi, ſi ipſe velit teſtem. Enimvero exemplum ejuſmodi interrogationis placeet iterùm ex hiſtoria noviſſimorum temporum proponere, ut uſus tanto manifeſtior evadat. Anno 1617. in Gallia Leonora Galligaya, Conchina, Ancrei nuper trucidati Uxor, captiva, inter alia arguebatur quod magicas artes affectaſſ, & Judaica labe infecta fuerit: Negante Galligaya; commiſſi de more teſtes: Quos illa fidenter rogat, ubi characteres, ubi magici libri? Ubi magi, quos habuiſſet autores, vel ſocios? Ubi effectus artis? quæ incantamenta? in quam cauſam? *v. Gramond. lib. 2. Hiſtor. Galliæ pag.* 166. Aliud exemplum permiſſæ interrogationis v. apud Erneſt. Cothman. *Vol. 3. reſp. 4. num.* 64. Porro & hoc quærit Ambroſinus: An Reus poſtquam tali modo fuerit interrogatus, poſſit aut debeat denuo repeti ad inſtantiam ipſius rei ſuper ſuis interrogatoriis? Reſpondet num. 35. diſtinguendo; An teſtis in confrontatione fuerit ſufficienter interrogatus, nec ne; ut priori caſu repeti non debeat ſuper interrogatoriis rei; poſteriori poſſit. Quod ampliat procedere etiamſi proceſſus jam ſit publicatus, dummodo rei dolus abſit, per Marantam *part. 6. de ord. judic. in 7. memb. de interrog. num.* 19.

10. Hactenus de compoſitione teſtium, quemadmodum illa & inter ipſos teſtes & cum reis inſtituenda ſit: ſequitur de compoſitione reorum invicem. Dann wann der Thäter etliche Helffer vnd Mitgeſellen angegeben hat / welche ſolches nicht geſtehen wollen; werden ſie einander vnter die Augen geſtellet. Oeſterreichiſche Land-Gerichts-Ordnung / *part.* 1. *art.* 36. De hac ſpecie confrontationis ita ſcribit Damhuder. *in praxi rerum* Criminal. *cap.* 47. *num.* 1. Cum duorum captivorum alter alteri crimen imponit (ſ. imputat,) & hi in delationibus diſcordant; Judex utrumque ſibi ſiſti jubet, eoſque de diſcordantiis interrogat; Prius ſeparatim, mox utrumque conjunctim. In quibus modis, ſi Judex ipſos quaſi in ſubdolis commentis ſ. fictionibus perſiſtere comperiat, neque ullis aliis modis veritatem indagare poſſit; mandat ſimul utrumque in alterius mutuo conſpectu torqueri, &c. Conſent. Boetius. Boſſius Clarus, Farinac. alii, citati Johanni-Petro Schönen/ apud Klockium 3. *Conſil.* 195. *pag.* 943. *num.* 100. *ibi*: Reus denuncians debet primò depoſitionem factam in prima tortura ſponte ratificare, una cum confeſſione principalis delicti; & deinceps ad purgandam infamiæ maculam, rurſus torturæ ſubdi, in præſentia ipſius nominati; ad confirmationem confeſſionis.

11. Hæc traditio cum non omni dubitatione careat, maximè in poſteriore poſtulato, juvabit diſtinctius eam excuſſiſſe, ſic ut tum ad actum priorem, tum poſteriorem & conſequentem animum advertamus. In actu priore prudentiores pragmatici præmittere itidem ſolent interrogationem, (an reus complicem noverit, & habeat quod in ipſum dicere poſſit,) ac tum demum Complicis depoſitionem eidem prælegere. *Uti in teſtibus cum reo componendis diximus theſ.* 6. Sic enim in graviſſimis cauſis obſervatum fuiſſe, non tantum ex actis privatis, ſed & publicis conſtare poteſt: Sufficiat unum atque alterum exemplum adduxiſſe. Cum Mareſchallus Bironius, tempore Henrici IV. Gallorum Regis cum complice Lafinio, crimen conjurationis jam confeſſo, ignarus ipſe revelationis, componendus eſſet; initio primarius præſes rogavit Bironium? S'il avoit quelque reproche contre la Fin? An aliquid haberet quod in eum poſſet dicere? Hoc reſpondente

Qu'il

Qu'il le tenoit pour gentilhomme d'honneur, ſon amy & ſon parent; Detecta fuit demum depoſitio Laſinii. Tum verò Bironius ſtylum vertere, & Laſinium flagitioſiſſimum hominem perhibere. Subjicit Matthæus, quemadmodum porro Laſinius omnes ſuas depoſitiones aſſeruerit, & Bironius per Renazæi præſentiam ſive confrontationem denuo convictus fuerit. *Legi hæc poſſunt tom. 2. lib. 5. narrat. 4. pag. 495.* Eas verò circumſtantias tanquam auguſtâ ſuâ hiſtoriâ inferiores, (neſcio an excuſabili ſatis conſilio) omiſit A. Thuanus *lib.* 128. *p. m.* 981. *in Anno* 1602. Non certè omittendas cenſuit Victorius Sirius in ſuo Mercurio in ſimilem caſum incideret, hoc eſt confrontationem Henrici Defiati, Domini de Cinqmars, cum Franciſco Auguſto Thuano 12. Septembr. 1642. factam, deſcriberet, his planè verbis: il D'Effiat confrontato col detto Signor di T hu: Il giuramento da quelli prima pigliato, di dire la verità: (1) Si ſe ſono conoſciuti: (2) Avvertito il detto Signor di Thu, di dare l'eccettioni ed oppoſitioni, ſe alcuna n'haviſſe contro il detto Signor di cinq mars, conforme l'ordinario? Ha detto: che non ha che opporre, E che credeva che 'l detto Sigr. di cinq Mars non haveſſe detto ſe non la verità, come un huomo da bene (3) La lettura fatta de gl' interrogatorii e riſpoſte del detto Signor di Cinq Mars alla præſenza del detto Signor di Thu, gliele ha mantenute veraci da faccia à faccia: E del detto Signor di Thu è ſtato detto; eſſer vero, &c. *Et quæ ibidem porro ad morem praxeos Gallicanæ inſtituta referuntur: Quæ ſimiliter in noſtris judiciis, ac diligentius adeo obſervari, optandum ſanè foret.* Nec prætermittenda examinis & confrontationis clauſula: poſtquam enim Thuanus expreſſiſſet, ſive declaraſſet, ſe non habere amplius quod dicat, nec quod proponat contra reſponſiones prænominati Domini Grandis in ſuo interrogatorio: prælecta ipſis fuêre contenta præſentis ſive prahabitæ confrontationis; in qua perſtiterunt eamque ſimul ſubſcripſerunt. *Hactenus Victorius.*

12. Et hæc quidem procedendi ratio ſine magna contradictione tranſmitti hactenus ſolet; Si compoſitus cum altero, vinci ſe per ipſam confrontationem patiatur: Uti Bironio & Thuano accidiſſe, modò intelleximus; Enim verò ſi reus denuntiatus con-

ſtanter factum neget; An correus crimen jam confeſſus veritatem depoſitionis ſuæ atque aſſertionis per tormenta ſuſtinere ſeu confirmare: & denunciatus itidem torqueri debeat, ut delata & denunciata fateatur? Non vacat controverſiâ. Damhuderus equidem, *in loco allegato*, utrumque affirmat: Neque juſtas contradictionis cauſas poſterior pars aſſertionis patitur. Si enim denunciatus in negando, etiam poſt confrontationem perſeveret, & nulla alia convincendi eum ratio ſuppetat; indiciis aliis concurrentibus, non negabimus torturam adhiberi poſſe, *v. Weſemb. in parat. de quæſt. num.* 5. *& ſeqq.* Quod autem ex adverſo etiam denunciati ſocio torturam plerique injungunt, non omni ut dixi, ſcrupulo vacat. Rationes Affirmantium hæ ſunt: Cum correus denuntians, propter crimen jam confeſſum, inhabilis fiat ad teſtimonium ferendum, inquiunt, eoque denuntiatio ſola parum momenti obtineat; uti Nepos de Monte Albano *in tr. de teſtibus num.* 69. Et Jacob. Ægid. *in tr. de reprobat. teſt. num.* 16. aliique tradunt; non ſufficere videtur ſimplex confrontatio, ſive productio in faciem, & commiſſio cum reo: ſed requiritur, ut contra negantem denuntiatum, robur ille depoſitioni ſuæ addat, per torturam. *Boſſ. de indic. & conſiderat. ant. tort. num.* 151. Ambroſius *ſæpe laudato cap.* 9. *n.* 11. qui & modum ulterius procedendi deſcribit: nempe ut correus iſte denuncians, prævio iterum decreto Judicis, ſpoliatus, ligatus & funi applicatus antequam in altum elevetur, monendus ſit, ut in tormentis denuò fateatur & offerat, quod antea enuntiaverit: Quo facto elevandus & extendendus ſit, donec clamet & vociferetur:

> Ohime! Ohime! O. S. Maria di Loretto, io ho detto la verità:

Tum verò correum (denuntiatum) admonendum eſſe, ut aures animumque advertat & percipiat, quemadmodum denuncians depoſitionem & denuntiationem ſuam in tormentis ſuſtineat; ideoque neceſſum fore, ut veritatem tandem & ipſe profiteatur. Quo in negatione perſeverante; Judicem juſſurum correum de tortura deponi, disligari (ſic illi loquuntur; pro exſolvi laqueis & nexibus) brachia reponi & in ſuum locum, utrumque reduci: Atque

ita exa-

ita examen finiri. Conſentit Bocerus *de tortura cap. 3. num. 50. pag. 219.* Scribens, communem hanc eſſe Carerii, Menochii & aliorum ſententiam, quod reo convicto confeſſoque de criminum participibus aſſerenti, ſine tortura credendum non ſit. Adducunt amplius pro fundanda ſua intentione *can. illi qui. 4. cauſ. 5. quæſt. 5. ibi*: Replicanda eſt ſollicitè veritas, quam ſpontè prolata in illis vox habere non poteſt: Hanc diverſis cruciatibus è latebris ſuis religioſus tortor debet exigere, ut, cum pœnis corpora ſubjiciuntur, quæ geſta ſunt, fideliter & veraciter exquirantur. Itemque *Can. imprimis 7. circa fin. verb. corporali. diſcuſſione. cauſſa. 2. quæſt.* 1. *Erneſt. Cothman. 2. conſil. 90. pag 268. num. 13. &* 18. Maſcardum, Farinacium & alios, uti d. theſ. 10. in hanc rem adducit Johan-Petrus Schön/ Cam. Imp. Advocatus, apud Klockium d. Conſil. 195. n. 99. & 100. Add. M. Anton. Peregrin. Vol. 2. conſil. 2. num. 157. ubi tradit: Reum de ſe confeſſum debere in præſentia nominati torqueri, & cum juramento aſſerere, ſic eſſe, & confirmare nominationem: Aliàs enim nihil operari. Eoque etiam collimare videtur. Die Beyeriſche Malefitz-Proceſs Ordnung/ *part. 4. tit. 4. artic. 2. ibi*: Die confrontation geſchiehet entweders; daß man die complices, welche in einer Ubelthat geſellen/ und zugleich verhafftet ſeind/ einander under die Augen ſtellet/ wann nemblich einer allbereit die That bekennet/ auch die Benambſung des Geſellen oder Helffers mit der Tortur beſtättiget hat.

13. Quicquid ſit: Negari tamen non poteſt, ſententiam iſtam minis duram & multis juris rationibus parum convenientem apparere. Initio enim conſtat, regulam juris reclamare, nec permittere, ut is qui de ſe confeſſus eſt, in caput aliorum torqueatur: quæ verba ſunt *l. repeti. 16. §. 1. de quæſtion. l. ult.* C. *de accuſ. l. quoniam 11.* C. *de teſtib.* quæ regula canoniſata eſt *in cap. 1. de* Confeſſ. *& can. nemini. cauſ. 25. quæſt. 3. cap. veniens. Extr. de teſtibus.* Atqui hoc caſu torqueretur in caput aliorum! Nec juvabit dicere. Hunc caſum diverſum eſſe, ſiquidem loquamur de ſocio non diſſimulante, ſed edente, & prodente criminum ſocios: Nimirum ratio prohibitionis utrique caſui communis eſt: nempe quia timendum eſt, ne facile alios oneret, qui facile de ſe eſt confeſſus, *Paulus*

1. *ſent.*

1. *ſent.* 12. §. *ult.* ſive quod eodem recidit, ne alienam ſalutem in dubium deducat, qui de ſua deſperavit. *d. l. ult.* C. *de accuſat.* C. *l.* *A. ad L. Cornel. de Sicar. th.* 20. *num.* 7. Accedunt rationes aliæ; Quod nempe perſona de ſe confeſſa ſit infamis: Infamis autem non faciat fidem *Menoch.* 2. *de A. I. Q. caſu.* 474. *num.* 18. Atqui nullus actus interponi fruſtra debet, nec tentari quicquam temerè, quod tentatum non valeret, *l. aliquando* 13. §. *ult. ad SC. Vellei. l.* 33. *de hered. inſtit. l. cum. heres* 52. §. 1. *de acquir. heredit. Surdus deciſ.* 184. *n.* 8. Quomodo etiam non permittitur ut quis vexetur editione parum profuturâ *l. ſi quis* 6. *§. exigatur* 2. *de edendo Decian.* 4. *conſil.* 43. *n.* 28. *Merckelb. apud Klockium* 1. *Conſil.* 6. *num.* 124. Adeoque ſi talis de ſe confeſſus, nullum deinceps fidem per ſe meretur *per d. cap. veniens.* 10. *Extr. de teſtibus. Ubi dicitur nulli de ſe confeſſo adverſus alium ejuſdem criminis ſocium ſive participem credendum eſſe.* Non ſublevabitur ejus fides coactione per tormentum *arg. l.* 3. §. *Lege Julia* 5. *de teſtibus cap. præterea De Teſtib. cogend.* Godefridus à Bavo, *in praxi Criminali §. procurator. &* §. *Accedit alia ratio n.* 33. Nec quidquam ponderis addere poteſt coactio, confeſſioni: Cum metus & violentia conſenſui potius obſiſtant, quam ut eum conſtituant. *Can.* 1. *pr. cauſ.* 15. *quæſt.* 1. *l. ſi quis major* 41. *ibi nullo cogente imperio C. de tranſact.* Eſt enim voluntas animi motus ultroneus nemine cogente *l* 1. *§. ſed ſi exiſtant.* (. *de nat. lib. l. noviſſime* 7. *ibi: quid ſi compulſus aut metuens ne compelleretur. Quod falſo tut autore geſtum eſſe dicetur. Sturcius ad L. velle* 4. *de reg. jur. num.* 4. *& ſeq.* Nec ſublevat Dd. quod voluntas coacta etiam voluntas dicatur *in l. ſi mulier* 21. *§. ſi metu coactus* 5. *ibi: tamen coactus voluit. Quod metus cauſa.* Id enim de mixtis actionibus obtinet, ubi per deprecationem majoris mali ſ. ad vertendum majus malum, quis minus eligit, unde etiam voluntas ſ. volitio iſta revera ſpotanea non eſt; Sed qualificata. *Decius in d. l. velle. num* 6. *de Reg. jur.* Adeoque hæc ſententia ad præſentem quæſtionem nequit accommodari. Quin imo ita futurum eſt, ut ſocios non facile Malefici nominent, ſi noverint. nominationem talem torturâ fortè iteratâ ſuſtinendam & confirmandam eſſe: Daß die Außſage mit außſtehung der Tortur müſſe erhärtet werden. Facit. l. ex libero, 15. & Lunius 18. §. teſtes.

teſtes.3.de quæſtionibus. Quibus locis dicitur:non debere ex li-beo homine pro teſtimonio non vacillante quæſtionem haberi niſi cum facto interveniſſe dicatur, & neget ſe interveniſſe vel vacillet. Et hac forte de cauſa Dn.Carpzovius torturæ in iſto confrontationis articulo non meminit,*part.3.quæſt,*114.*num.*177.nec in Peinl.H.inquiſition.proceſſ.tit.7.art.4.

14. Supereſt ut ad loca oppoſita ſuccinctè reſpondeamus. Et primò quidem *Can.illo qui.4.cauſa.5.quæſt.5.* loquitur in ſpecie de hominibus ſuſpectis vel propter hæreſin, vel propter inimicitiam, quod illis non temere credendum ſit, ſi *Epiſcopos* de criminibus accuſent: Quia enim veritatem, profeſſionis infidelitas & inimicitia impedire ſolet, ideo ipſis credendum non eſt: nec ex ſola accuſatione Epiſcopus condemnandus: ſed per omnia remedia exquirẽda eſt veritas, ſi maximè etiam corpora torturæ ſubjici debeant. Adde quod nec illud directè dicatur; ipſos accuſatores torturæ debere ſubjici: ſed in genere cruciatibus eſſe veritatem eruendam; quibus verbis & ſervi & cætera viliora miniſteria poſſunt intelligi *arg.l.1.§.1.juncto§.4.de quæſtion.* nempe ſi cauſa & delictum ſingulare ſit. *l.9.§.ex quibus cauſis.1.& l.10.§.1.dict.tit.* Cum regulariter ſervus in caput domini torquendus non ſit *d.l.1.§.5.& 6.* per rationem quæ indicatur *in l.unius.*18.*§.ſervus 5.d.t.* Quod porrò attinet *can.imprimis.7.cauſ.2.quæſt.*1.ubi dicitur; viliſſimis teſtibus ſine corporali diſcuſſione credendum non eſſe: Id eam tantum habet ſententiam quam locus ad quem Gregorius digitum intendit, continet, *in l.ob carmen.21.§.ſi ea.2.de teſtibus.* nempe ſi (1) ea ſit negotii qualitas, ut in defectum omnium aliarum probationum, aut perſonarum fide dignarum, harenarium teſtem (i.e. ejuſmodi viliſſimam perſonam, & planè parabolanam, quæ ſe in arenam ad depugnandum cum beſtiis ſolet projicere) admittere cogamur, ſine tormentis teſtimonio ejus credendum non eſſe. At hoc loco non agimus de teſte; Sed de complice & ſocio criminis jam confeſſo: Vnde à ſeparatis male infertur. Graviter etiam obloquitur ſententiæ noſtræ *l.qui ultimo.29.de pœnis.* Vbi dicitur. Sæpe ideo ſervari reos poſt denunciationem, ut ex his in alios quæſtio habeatur. De cujus loci per varias interpretationes cor-

 rupti

rupti ſententia, ut ſuo tempore locoque uberius ſumus dicturi, ita ad præſens thema notaſſe id ſufficiat: Loqui nos de correo ſeu complice jam confeſſo; Sed d. l. 29. de reo in ſocios interrogando: Quos ſi ultrò prodere nolit, & in ea obſtinatione perſeveret: non detrectamus quin aliis adminiculantibus, veluti ſi præſens fuiſſe convincatur, *d.l.18.§.3.de quæſtion.* torturæ poſſit ſubjici; *Conf.l.6.de cuſtod.& exhib.reorum.* Quemadmodum etiam communem ſententiam facile eo caſu admittemus, ſi ſocius ille denuntians variet, aut ſibi contrarius exiſtat, tum enim tanquam ex nova cauſa quæſtio facilius forte excuſari poteſt *d.l.ex libero.15. de quæſtionibus.cum aliis Beſold.volum.5.conſil.200.p.15.num.5.& 6.*

15. Et hæc quidem de denuntiante correo: ſive ubi reus jam de ſe confeſſus, alium ut correum criminis denuntiaverit: Extra correatū a. ſi quis alterius crimen denunciet & denunciatus id in faciem denunciantis neget; An tum denuncians delationem ſuam torturæ patientia firmare debeat? conſideremus. Enim verò varias, quibus ſcelera detegantur formulas Dd. annotarunt: Accuſationem, inquiſitionem, denunciationem, Exceptionem, poſtulationem. *Perez.in prælect.C.de accuſat.num.1.* Quam rectè ſe illa habeant in continuatione racemationum Criminal. aperiemus: Nunc traditis iſtis, ut poſtulatis Dd. utemus. Et *inquiſitio* quidem cum per ipſum magiſtratum fiat, ad hanc diſputationem ſive diſquiſitionē non pertinet: *De Exceptione*, videmur jam dixiſſe. Appellant enim exceptionem, cum quis objectum crimen excipiendo retorquet in alium magis ſui defendendi quam vindicandi cauſa. Quæ res in ſpeciem denunciationis, ut ſic dicam, correalis ſeu mutuæ incidit. *Poſtulationem* a. Dd. dicunt, quæ civilem potius actionem & modeſtam querimoniam contineat, quàm criminalem accuſationem. Quo pacto ſibi cavere denuntians videtur, ne vincula aut quæſtiones ſubeat. Supereſt ergo *Accuſator* & denunciator in ſpecie dictus. Et ſanè cum quis per denuntiationem crimen alteri objicit, non tenetur vinculum inſcriptionis arripere *l.7.C.Accuſat.* quia correctionem potius & emendationem proſequitur, quam vindictam; *inquit Perezius ad.d.tit.C.de Accuſat. num.2.* Enim vero diligenter diſcernendum arbitror, an quis cri-

me-

men nunciet ex officii neceſſitate; an præter officii neceſſitatem? Officii neceſſitate olim crimina nuntiabant Apparitores Præſidum, itemque Milites ſtationarii, *d. l. 7. & 14. C de accuſat.* qui licet non tenerentur inſcribere in crimen; tenebantur tamen adſiſtere ſuis notoriis i. e. notificationibus ſ. relationibus *l. Ab accuſatione 6. §. nuntiatores. 3. & Ad SC. Turpill.* Ubi ut hoc obiter dicam Voſſius vocabulum Notorii adjectivè accipiendum eſſe putat, pro manifeſto. *lib. 3. de vitiis ſermon. cap. 29. pag. 521.* Sed labitur inſignis Criticus: Nam vox Notariarum & Notoriarum ibi ſubſtantivè accipienda eſt: denotat enim tabulas ſ. Epiſtolas quibus nuntiatores illi, Principi aut Præſidi crimina denunciabant. Alio nomine vocabantur elogia. *v. L. D. Hadrianus. 6. de cuſtodia & exhib. reor.* & relationes *l. 14. C. de accuſat.* Dicebantur autem Notoriæ & Notariæ à notis quibus conſignabantur: brevibus enim notis ſeu compendiis, de criminibus in provincia commiſſis nuntiationes fiebant *v. Cujac. in recit. C. de accuſat ſubſ. conf. Briſſon. Lexic. verb. notorium & verb. elogium verſ. hoc amplius. pag. 177. B. ubi uſu forenſi informationes dici adnotat l. 6. de cuſtod. & exhibit. reorum. Ex quo more ſuo, D. Gothof. ad l. 7. C. de Accuſat lit. C. malè itidem, vocē notorii adjectivè in d. l. 6. §. 3 interpretatus eſt.* Senſus ergo eſt: Nuntiatores h. e. emiſſarios & ſpeculatores aut internuntios publicè conſtitutos, ut facinoroſos per notoria h. e. per id genus informationes, notificationes aut denunciationes indicēt, licet citra calumniæ metum accuſent *d. l. 7. C. de Accuſat.* Debere tamen adſiſtere ſuis indiciis, & ea quæ attulerint notoria, interim tueri, dum quæſtio de crimine habeatur. *v. Alciatum lib. 1. de Verb. ſign. pag. 21. Ubi nuntiatorum partes hodie expleri ait, per Syndicos ſ. ſcultetos pagorum. conf. Coraſ. 1. miſcell. 6. num. 6. Adrian. Turneb. 15. adverſ. cap. 20.* Ultra eos fidiculis ad veritatem enunciandam coactos fuiſſe non legimus: nec cogendos eſſe arbitramur, quos publici muneris ratio & neceſſitas ſublevat: Nec ſtatim calumniari videtur, qui non probat, quod intendit. *l. 1. §. 3. ad SC. Turpill.* Quanquam enim inquiſitio veritatis etiam hoc caſu commendetur Magiſtratibus, iique vetentur nuntiatoribus & elogiis ſtatim credere. *d. l. 7. & 14. C. de Accuſat.* Cum aliqui non optima fide ſcribant ele-

bant elogia, *d.l.6.de cuſtod.& exhib.reor.* non tamen præter & ultra adſiſtentiam, aliquid ab his exigi reporias: Vtcunque D. Gothofr. *ad d.l.* 7. ſcribat : Nuntiatores non minus periculi ſubire, atque ipſos accuſatores : Id enim ad nuntiatores & delatores pri[illegible]s pertinet. *l. libellorum 3. verſ.& generaliter ibi: generaliter præ[illegible]ur omnibus, qui reum aliquem deferunt. de Accuſationibus.* [illegible]e niſi diligenter ſibi caveant, proteſtando, ſe publici tantum bo[illegible] cauſa deferre crimen, ut inquiſitio deſuper inſtituatur. Aliud enim eſt nomen criminis aut ſcelerati ſolenniter per libellum deferre *l. un. §. ſexaginta. Ad L. Jul. de adult.* Aliud bono animo ad inquirendum nunciare; quod neſcio an verbo poſtulandi & poſtulationis rectè Perezius efferat, & deſignet. Ergo ſolus accuſator poſtquam reus confrontatus crimen negavit periculum ſubit & vinculorum & ſimilitudinis ſupplicii, *l. ult.* C. *de Accuſat.* Nec tamen facilè ad torturam deventum fuiſſe, probat proceſſus *l. 3. §. 3. verſ. quod crimina. De Teſtibus.*

16. Supereſt ex ordine theſ. 6. & alibi delineato, ut de teſtibus in hoc cõfrontationis negotio occurrentibus, utrum ii[illegible]em [illegible] torturæ ſubjici aliquando poſſint; videamus, nempe ſi illo[illegible] depoſitiones in faciem rei denuntiatas, illo improbo ore pe[illegible]. Beſoldus *in theſauro ſuo practico verb.* Peinliche Fra[illegible] *verſ. r[illegible]e etiam hodie fit pag. 691. (in nova edit.)* Rectè hodie [illegible] ſcribit quod teſtes non amplius ut olim torqueantur. Niſi va[illegible], vel vacillantes, vel negent ſe interfuiſſe negotio, cui [illegible] conſtat. Atqui hoc non eſt novi juris, ſed ipſius vet[illegible] prudentiæ: Ita enim Paulus *in l. unius. 18. §. teſtes 3. de quæſtionib[illegible]* Initio regulam ponit : Non eſſe ſcilicet torquendos teſte[illegible] vincendi mendacii aut veritatis (ſubaudi eruendæ) grati[illegible]. Subjicit exceptionem: niſi cum facto interveniſſe dicuntur Quod rectè Beſoldus explicat de caſu, quo interfuiſſe convince[illegible] id negaſſent: poſt Bartol. Farinac. *quæſt. 35. num.* 130. *A[illegible]* ptionem à Beſoldo priore loco relatam, eliciunt Dd. *ex l. 15 [illegible] tit.* Ex libero ſcilicet homine pro teſtimonio quæſtion[illegible] non habendam eſſe ; niſi vacillet: h.e. niſi inconſtantiæ, contrad[illegible] aut mendacii arguatur, *Weſemb. de quæſtion. num. 10. E[illegible]*

a[illegible],

aſſolc:, Zaſ. ibid num.53. Aliter ſi diceremus, nemo facilè ad teſtificandum accederet, & ſæpe à profligati pudoris hominibus innocentes affligerentur *l. ult. C. de Accuſat.* Adde quod ratio Dd. quam in ſocio denunciante adferunt, quod propter confeſſionem delicti de ſe factam jam ſit infamis redditus. *Chriſtian.* König *in proceſſu ſub. tit. de Exceptione contra teſtes. p.* 411. & quæ aliæ ſupra th. 12. adducta ſunt, ferè in teſtibus ceſſent: Adeoque eorum ſaluti tanto magis proſpici conveniat. Exemplum proponemus ex hiſtoria iſtorum temporum: quod inter alia retulit Author Mercurii Gallici de examine Momorantii, *Tom. 18. Anno 1632. pag 821. & ſeqq.* Præmittit (quod nobis prætermittendum non eſt, cum forma procedendi etiam in hoc ipſo exemplo plenius declaretur) Commiſſarios regios reum ad ſolita capita exegiſſe & examinaſſe: Quod ſc. ipſi nomen ſit? Quæ ætas? Nunquid Vxoratus eſſet? quæ ipſius ſit conditio? Quæ cauſa capturæ? Ad hæc Reum reſpondiſſe: Vtcunque examinatores non ſint Judices ipſius proprii, cum ipſe Dux ſit & par Franciæ; Nihilominus cum reſpondendi neceſſitas ſibi à Rege injuncta ſit, ſe ad ſingula reſponſurum hoc modo: Appellari ſe Henricum Momorantium Ducem & parem Franciæ & filium luſtricum (Filleul) defuncti Regis: Cauſam capturæ eſſe quod deprehenſus ſit arma geſtaſſe contra ſuum Principem: De quo valde doleat. Subjicitur deinde Altera die conveniſſe Commiſſarios in curia Civitatis ad teſtes cum reo committendos (Le lendemain les Commiſſaires retournerent à l' Hoſtel de la ville, pour la confrontation des teſmoins) præcipue autem interrogatum fuiſſe Reum; Nunquid deliberationem ſtatuum Languedociæ die 22. peractam ſignaſſet: In qua Regii fratris protectionem confœderati imploraſſent; Eique in eam rem pecuniæ collationem fuiſſent polliciti: Hoc interrogatorium Reum pernegaſſe: Itaque convincendi ejus cauſa commiſſum cum ipſo fuiſſe ſcribam ſ. Secretarium Ordinum, Guilleminetum. Qui cum Reo ſignaturam ſive ſignum annuli in faciem oſtendiſſet (Le Greffier luy ayant eſté confronté & ſa ſignature repreſenté) Momorantium vehementer excanduiſſe, dicendo: Scribam eſſe falſarium, & ſignum ipſius per fallaciam ſuppoſuiſſe, *pag.* 823. E-

nimverò poſtquam elapſo uno vel altero die animadvertiſſet, ſupplicium mortis ſibi omnino ſubeundum eſſe: Cum jam eo deduceretur, rogaſſe Judices, ut reduceretur in Cameram: Ibique confeſſum fuiſſe, quod ſuperioribus diebus per nimiam iræ vehementiam injuriam Guillimetto fecerit; Eſſe enim hominem probum: ſe verò Unionem revera ipſum ſignaſſe &c. pag. 835. Quod ſi jam bonus iſte Secretarius veritatis explorandæ cauſa tormentis ſubjectus fuiſſet: Utique magna cum injuria, per juris ſubtilitatem, tàm acerbam & aſperam vexationem ſubiiſſet.

[*De interpretatione & ſententia l. 32. §. 1. de LL.*]

17. Sed hæc uſus & ſtylus fori plenius docebit: Neque latius vagabitur etiam hac in parte obſervantia, quam judicium populi, i. e. Principis & Civium eam recepiſſe probabitur *l. 32. §. 1. de LL.* Neque enim vel leges ſcriptæ alia ex cauſa nos tenent, quàm quod judicio populi receptæ ſunt, i. e. conſuetudine approbatæ, *Cujac. in recit. C. Quæ ſit longa conſuetudo.* Cõſuetudo enim a conſuendis iiſdem & pluribus factis populi in eadem cauſa nomen ſumpſiſſe videtur, *Cujac. ad d l. 32. pr.* Quomodo etiam Ariſt. 2. *Polit. cap. 8. f.* ὁ νόμος ἰσχὺν οὐδεμίαν ἔχει πρὸς τὸ πείθεσθαι παρὰ τὸ ἔθος: Lex nullam vim habet ad impellendũ homines, ut ſibi caveant, niſi hoc acceperit ex conſuetudine. Scio Viros doctos illã Juliani ſententiam in ſtatu Monarchico non ferre: Ubi demum quod Principi placet legis habet vigorem. *l. 1. & ult. C. de LL.* Sic enim Coraſius *in comment. ad d. l. 32. num. 12.* Putat Julianum in d. l. 32. §. 1. loqui de veteri Reip. ſtatu; quo populus nondum in Principem jus Imperii transtulerat. Quam traditionem amplectitur etiã Vinnius *in §. ſine ſcripto. 9. J. de J. N. G. & C. num. 2.* Præterea Jacobus Schultz/ Eumque ſequutus Dn. Carpzov. *2. deciſ.* 201. *Alii:* Nec deſunt aliquæ ſic arbitrandi cauſæ: Dicere enim poſſunt ex l 8. C. de LL. in ſtatu Monarchico Principem non populi ſed optimatum ſ. Patritiorum ſuffragiis uti: Quod ſi verò in hoc ſtatu, populi ſuffragia requiras, in multis ſanè hærebit Princeps, maximè in tributis colligendis: Atque ſic vis & arcanum Imperii diſſolveretur: Quorum utrumque in poteſtate leges ferendi & perferendi conſiſtit: *per not. ad pr. procem. Inſtit.* Adeoque ſincero Imperantis, non corrupto populi judicio relinquendum eſt, *l. 2. §. 21. in f.* C. de

Vet.

Vet.jur.enucl. *A.Barboſa in collectan. Dd.ad can.3.diſt.4.num.6. pag.23.* Ac ea fortè de cauſa authores Baſilicor. in recenſione hujus l.32.hanc Cl.& particulam, *verſ. Nam cum ipſæ leges*: planè omiſerunt.*lib.2.Baſilicor.tit.1.cap.41.pag.31.*

18. Ex adverſo Juliani ſententiam etiamnum hodie in introducenda conſuetudine vel obſervantiâ obtinere tradit Cujac. *in Juliano ad d.l.32.§.1.* Siquidem Ariſtoteles ipſe omnem vim legibus mutuetur ab uſu populi; quemadmodum & eædem leges per uſum contrarium abrogentur *l.1.de interrog. in jure faciend. l. un.§.1.C.de caduc.tollẽd §.ſed illa.I.de teſtam.ordinand.* Quomodo etiam Gellius *lib.11.N.A. c.ult.* Leges abrogari ait, non tantum decreto juſſuque, ſed etiam tacito illiteratoque conſenſu. Quam ſententiam & Theologi nonnulli probant, & inter eos D.Lutherus Qui in der Antwort auff *Cajetans* fragen / *Ann.1518.pag.114. tom.1.B.* inter alia hæc habet: Es iſt eine Regul, daß denn ein Geſetz kräfftig ſey/wanns von denen beſtättiget wird/ die ſich darnach richten nd halten ſollen. Cõf. *Calixt. Theolog.moral.pag.78. Navarr.in manual.cap.23.nũ* 41. *Armill.ſumar.verbo.Lex.N.11.*

19. Enim verò quia (1) Salvius Julianus in ſtatu Monarchico vixit & ſcripſit: (2) Nec commentationes ſuas ad jura vetera, quæ in ſtatu populari obtinebant, (uti quidam diſcipulis ſuis perſuadent) ſed ad præſentem Reip.ſtatum direxit: ut ex ipſo ſermonis genere, figura & ordine conſtat: Quia etiam (3) ipſe quoque Juſtinianus hanc nobis ſententiã in ſtatu Monarchico denuò ut ſuam inculcavit; *v.l.1.§.6.ibi: Omnia enim meritò noſtra facimus. Et l.2.§.10.ibi: quicquid ibi ſcriptum eſt, hoc noſtrum appareat, & ex noſtra voluntate compoſitum. C.de V.I E.can.ſi Apoſtolica 22.de præbend. in 6.* Et (4) nominatim ad obſervantiam Urbis Romæ nos remiſit: *locis ſupra theſ.18.adductis*: Et (5) hanc ipſam legem Juliani collaudando *in l.1.§.20.verſ.ſecundum Salvii Juliani ſcripturam, quæ indicat: Debere omnes Civitates conſuetudinem (in §.ult. J. de ſatisd. appellavit obſervantiam) Romæ ſequi.C. de vet.jur.enucl.* Quia denique (6) legẽ uſu non approbatam iteratâ commendatione opus habere cenſet *in Novel.4. De fidejuſſoribus. præfat.l.53.§.1.C.de Epiſcop.& cleric.* Cõf.R.J.de Anno 1555.pag.296. *princip.*

princip. Dicemus: Juris Autores non loqui de Legislatore Tyranno; ſed de bono Principe, Ut enim bonus paterf: benignè admodum cum ſua familia agit, exploratque quæ præcepta ipſorum infirmitas ferat nec ne: Ita & bonus Princeps indulgenter populum habet, nec nimis amarè ipſi imperat. Qua de re latè poſt Ariſt. agunt ejus interpretes *ad 3. polit.* 10. Arniſ. *lib. 2. relect. polit. cap. 6. Sect. 3. num. 5.* Geilfuſ. *exercit. polit. 3. theſ.* 3. Aliique rerum politicarum callentiſſimi, inter arcana non tantum Miniſtris, ſed & Magiſtratibus ipſis inſtillant, ſuadentque, artem obſequio & indulgentia graſſandi: Inducti monito magni gerendæ Reipubl. Magiſtri Plutarchi, qui ſub initium vitæ Phocionis, argumento ab obliqua ſolis circuitione ducto: Rectus nimis, inquit, & ubique ſubditorum ſententiæ repugnans tenor, durus eſt & inhumanus: Rurſusque ad perniciem proclive eſt, per omnia, & una cum peccantibus abripi ſe pati. Quæ verò & morem aliquando gerit potentibus & gratificatur aliquid, gratiamque rurſus commodi publici cauſa repoſcere novit gubernatio hominum; Multis rebus placidè atque utiliter, ſi non pro imperio omnia exſequi cogantur, ſubſervientium; Ea demum ſalutaris eſt, majeſtatem habens cum manſuetudine conjunctam. Ex hoc prudentiæ fonte fluxit illud Theodahadi Regis apud Caſſiodorum l. 10. 17. Licet cum nomini noſtro videretur incongruum, libenter acquievimus facere, quod generalitatem (le peuple) probamus optaſſe. Quid quod aliqui ex noſtris etiam Canoniſtis ſtatuere auſi ſunt: Principem cenſeri ab initio ſtatim leges condere & ſtatuere ſub hac conditione: Si ſtatuta moribus utentium conveniant & recipiantur. Wann ſichs thũ läſt. *Felinus in cap. treugas. 1. num. 12. Ext. De trenga & pace. Navarr. & Armill. dd. locis.* Poſſunt enim ſubditi legislationem novam ob plures cauſas, utcunque ea ſolenniter promulgata ſit, detrectare aut deprecari, *per can. in iſtis. §. leges. diſt. 3. poſt. Sylveſtrum & alios Fridericus Martini de Cenſibus cap. 4. num. 76 pag.* [illegible] ſane ſi Principem juſtum ſupponamus, penè neceſſario mo[illegible] hoc admittere cogimur. Duo enim ſunt fundamenta juſtitiæ, [illegible] *&c. 1. offic. ſcribit*: primum ut ne cui noceamus; deinde ut [illegible] muni utilitati ſerviamus: quin & officia juſtitiæ pertinent [illegible]

[illegible]

minum utilitatem. Bonus Princeps, inquit Plato *lib.5.Polit.*non quod ſibi expedit; ſed quod ſubditis utile eſt, quærere & propemodum captare debet. Eoque ſenſu idem jus & juſtitiam ἀγαθὸν ἀλλότριον, bonum alienum, dicit. *v.P. Fabrum ad l.1.de juſt.& jur. pag.m.23. Ubi etiam Ammiani Marcellini locum laudat, qui lib.30. tradit: Finem juſti imperii, ex doctrina ſapientum, æſtimari ſalutem ac utilitatem obedientium.* Ad eandem regulam Juſtinianus Imp. *in l.un.* §. *hæc enim omnia.* 14. *C.de caduc. tollend.* nec Auguſtum, inquit, privilegium exercemus; ſed quod communiter omnibus prodeſt, hoc rei noſtræ privatæ præferendum eſſe, cenſemus: Subjectum commodum, noſtrum proprium eſſe, Imperialiter (βασιλικῶς in morem boni & juſti Regis) exiſtimantes. *Add.Edict.Juſtin.poſt Novel.8. §.Quantam.ibi: omnem pro veſtra utilitate perferimus laborem.* Eleganter in hanc ſententiam Imper. Leo. *Novell.59. ſub tit. Abrogatio legis*: Leges, inquit, id oportet eſſe Civibus (NB.) quod pater filiis, ut in hoc unum, quod illis conducat ad ſalutare ſit, colliment. Quemadmodum Cyrus apud Xenophontem: Eadem Regem, quæ bonum Paſtorem facere dicebat. *Henric.Stephani in præfat.Herodiani.* Videant ergo (liceat hoc nobis obiter adjicere) quantopere in præcepta non tantum juſtitiæ, ſed ipſius prudentiæ peccent, qui hodie Principibus nihil aliud inculcant, *quam rationem ſtatus*, h. e. intereſſe & utilitatem propriam: Equidem Horatius olim etiam ita cenſebat, Illo verſiculo: Eſt ipſa nullitas juſti prope mater & æqui: Nempe apud Epicuræos, ex quorum familia etiam erat Horatius, *inquit Cujac.in l.omnes populi.9.de juſt.& jur.* Et ex eo etiam grege ferè ſunt, pagani iſti Conſiliarii, *Cujac.d.loc.* Quicquid aliam mentem Epicuro ſuo affingat P.Gaſſendus in *Syntagm.Philoſoph.Epicuri. part.3.tit.XI.pag.443.*

20. Sed ut è diverticulo in viam redeamus: Concedendũ non minus eſt populi voluntati in obſervantia & conſuetudine, quam boni Impp. in ipſis legibus recipiendis illi indulgent. Exemplum hoc unum adjiciamus ex Suetonio, *in Auguſto. cap.36.* Ubi cum memoraſſet, Auguſtum inter cæteras etiam tuliſſe legem de maritandis ordinibus; Subjicit: Hanc cum aliquanto quam

cæteras ſeveriùs emendaſſet; præ tumultu recuſantium perferre non potuiſſe, niſi ademptâ demum lenitáve parte pœnarum, & vacatione triennii datâ, auctisque præmiis. Alterum v. ap. Gellium *10. N. A. cap. 19.* ubi ſcribit: Inſtitutum eſſe contra 12. tabb. tacito conſenſu, ut litigantes non amplius in jure apud Prætorem manum confererent. *Vid Jacob. Gotofr. ad tab. 6. pag. 107.* Exempla alia etiam ex modernis conſtitutionibus de ea quæ *interim* vocatur; & de Reformat. polit. alibi retulimus. Sic ergo obſervantia & in judicio & extra judicium plurimum etiam valebit. De quibus enim cauſis ſcriptis legibus non utimur, *inquit iterum Julianus in l. 32. pr.* (vel quod idem eſt, de quibus cauſis nullas ſcriptas leges habemus, ut de iſto confrontationis articulo, *(Cujac in Juliano add. l. 32.)* id cuſtodiri (1) oportet, quod moribus & conſuetudine inductum eſt: Exemplo *l. ſi ſine herede 32. §. Lucius Titius. 6. ibi: morem hunc & conſuetudinem ſemper obſervatam. De admin. & pericul. Tut. l. 3. C. de ædif. privat. l. 3. § ult. de Teſtibus. l. 1. de Uſur.* Et ſi qua in re hæc deficiat, tunc (2) quod proximum & conſequens ei eſt: (Quid hoc rei? Gloſſa & veteres plerique hic obmuteſcunt: Doleo doctiſſimos Viros, qui nobis commentarios tales in digeſta promittunt, qui præcipuas difficultates explinent & controverſias componant, hos nodos pleroſq; prætermittere, quos tamen Cujac. etiam ſua cura dignos cenſuit; Qui in ſuo Juliano in d. l. 32. In ſubjecto quidem: Intelligit cauſas novas ſ. de novo emergentes: in prædicato verò, poſt relatam & rejectam Græcorum opinionem, (qui τὸ ζητούμενον, in Baſilicis ſubaudiunt, ſive rem de qua quæritur;) potius intelligendum eſſe putat, id quod legi aut conſuetudini in ſimilibus cauſis proximum & conſequens eſt; ut primis quibusque proxima copulentur. *juxta l. 18. §. quod ſi ahenum. De inſtruct. vel inſtrum. legat.* Similiter quod apud Quintilianum traditur *Declamat. 350* Ubi nulla lex ſceleri propriè conſtituta eſt, tunc proximâ utendum eſſe: accipit de lege, de ſimili crimine loquente. Sic enim *declamat 351.* apertius & ſignanter loquitur: proximo jure utendum. i.e. ſimilitudine quâdam & exemplo legis. Dicam clarius, *ex l. 2. §. 5. de aq. & aq. pluv. arcend.* Etſi jus deficiat alicubi, ſcriptum nempe aut uſitatum; Tamen non

deficit

deficit æquitas, i. e. juris ratio: Sic enim æquitatis vocabulum ſumitur *in l. 1. ſi is qui teſtam. lib. & alibi*: Senſus ergo eſt: deficiente lege aut conſuetudine in nova aliqua ſpecie, recurrendum eſſe ad legem vel conſuetudinem; quæ de ſimile ſpecie, caveat. *l. ideo 27. de LL.* Nam ut idem Julianus jam lib. 15. D. ſuorum dixerat: Non poſſunt omnes articuli ſigillatim aut legibus aut SCtis comprehendi: Sed cum in aliqua cauſa ſententiam eorum manifeſta eſt, is qui Juriſdictioni præeſt, ad ſimilia procedere & ita jus dicere debet. *l. 12. de LL.* Et ut Pædius ait: quoties lege aliquid unum vel alterum introductum eſt, bona occaſio eſt, cætera quæ ad eandem utilitatem tendunt, vel interpretatione vel certè juriſdictione ſuppleri. *l. 13. d. t.* Gradationem hanc oſtendit etiam Tertullianus *lib. de corona Militis.* Conſuetudo, inquit, in civililibus rebus pro legibus ſuſcipitur, cum lex deficit: Nec differt, ſcripturâ an ratione jus conſiſtat: quoniam & legum ratio quædam non ſcripturâ conſtat. Porrò, ſi lex ratione conſtat: Lex erit id omne quod ratione conſtiterit: (Quæ verba ſua fecit *can conſuetudo 5. diſt. 1.*) Sequitur apud Julianum. Si ne id quidem apparet, tunc (3) jus quo Urbs Roma utitur ſervari oportet. Quam Salvii Juliani ſententiam, uti d. th. 19. Juſtinianus in l. 1. §. 10. C. de V. I. E. referens utitur verbo conſuetudinis: ſed in §. ult. J de ſatiſdat. Verbo obſervantiæ. Conf. part. 1. theſ. 18. Eam autem ſententiam, ut pleraque alia, ineptè impugnat lividus & imperitus Juris Romani Cenſor. Bernhardus Autumnus in collatione ſua juris Gallici ad Romanum: primum quod Juſtinianus *in l. 1. §. 20. C. de V. I. E.* omiſerit conſuetudinem viciniæ, quam tamen Julianus hic interjunxit: Il faut ſuivre ce qui eſt ordonné par la couſtume prochaine. Ex quo Gronewegen *de LL. abrogatis ad d. l. 32.* notat: Hodie non obſervantiam Urbis Romæ, ſed vicinarum regionum ſequi nos oportere. Cum de vicina conſuetudine nec Juliano quidquam in mentum venerit: Certè ſub eo quod proximum & conſequens eſt, non contineatur. Longè ineptias Juſtiniano & Juliano contrarium ſive adverſarium conſtituit & fingit Proculum *in l. ſed licet. 12. de officio Præſidis.* Quaſi is plane prohibeat Romanam obſervantiam reſpicere: Cum tamen vel ab Accurſio diſcere potuiſſet, loqui eam legem non de le-

gitima conſuetudine vel juſta judicii obſervantia; ſed de factis juri contrariis: Innuit enim Præſidem ſequi debere leges ſibi præſcriptas, non prava exempla, ſive ut Baldus loquitur, malam practicam. Equidem, ſi *l.Nemo.13.De ſentent. & interlocut.* excuſſiſſet: mentem *d.l.22. de offic. Præſid.* plenius deprehendiſſet. Qua tanquam utili admonitione de obſervantia circa confrontationem & torturam adhibenda, hunc locum obſignamus. *Conf. quæ in tr. de altero tanto part.4.artic.ult.* §.*12. dicta ſunt.*

Aliud requiſitum Doctorale ſ. Dd. Pragmaticorum.

21. Enimverò præter torturam, pro formali, vel ſaltem circa formalia, & hoc Dd. nonnulli requirunt; Ut denuntians ſocius non tantum torqueatur corpore, ſed etiam quoad animum, denuò adſtringatur ad juramentum veritatis dicendæ; Ita ut aliàs, (i. e. ſi repetitio juramenti omittatur) denuntiatio talis nullum faciat indicium ad torturam (denuntiati) *Colonienſ. apud Erneſt. Cothman. 3.conſ.30. num.298. per.trad.Farinac. quæſt.43.num.144.* Itemque per communem Dd. theoriam, quod in qualibet repetitione teſtium opus ſit juramento illorũ iterato, *per text. in cap.fraternitatis.17.in f.& ibi Innocent.num.1.Hoſtiens.num.1.Johan Andrea n 8. Mynſing.num.20.de teſtibus.* Licet enim non credatur confeſſo de ſe, etiam juranti, ſi ſuper proprio facto, denuò interrogaretur: crediti tamẽ ſi interrogetur ſuper facto alieno. *per Clar. quæſt.21.n.10. Ludov. à Peguera. quæſt crim.5. num 34.* ubi ex Marſil o monet hoc decretum eſſe valdè ſingulare, adeoque mente & memoria cuſtodiendum. Requirunt inſuper, ut juramentum hoc præcedat depoſitionem & iteratam torturam, adeò ut non valeat, neque vim probandi habeat, injurata depoſitio, quamvis ſubſequenti juramento confirmetur. *l.jurisjurandi.9 ibi priuſquam perhibeant teſtimonium.C.de teſtibus.Colonienſ.d.l.ubi inter alios adducunt Mynſing.in cap.1.de teſtibus num.12.& centur.3.obſerv.80. Gail.1.obſerv. 102. num.7.* Additâ iterùm ratione: quod ante depoſitionem jurans, præſumatur juramenti religione moveri, ne falſum dicat: quâ religione non ita conſtringatur, ſi primùm deponat & poſtea juret. Summatim ergò Dd. hunc ordinem conſtituunt: ut (1) ſocius denuntians ſ. deferens, depoſitionem ſuam de complicibus factam ſponte, extra torturam confirmet ſeu ratificet. (2) Deinde ad purgandám infamiam, atque ut ſocios magis afficiat, & ad omnem

mnem alium bonum effectum, iterùm quæſtionibus ſubjiciatur, & tum (3) ſi priori denuntiationi inſiſtat, cum denuntiato, confrontetur *Colonienſes d.l.num.312.* ubi num.313. concludunt, ſi iſta altera tortura quam ſpecialem vocant, omittatur, denuntiationem nihil valere.

22. Poſſet quis idem de iſtis Dd. forte quærere, quod Cothmannus ipſe. *3.reſponſ.29.n.438.* De Directoribus actus Criminalis Ducalibus quærit: An etiam ipſi ſi talis caſus ipſis accideret, denuò vellent torqueri? Quæ enim, non lex dicam, ſed ratio tamen hanc iterationem tormentorum & juramentorum deſiderat? Utique confrontationis non is finis eſt, ut denuntians denuo examinetur, & ab eo veritas extorqueatur: Sed ut à denuntiato per commiſſionem iſtam veritas eruatur: Quod & ſine iterato juramento & tormento ſæpe contigiſſe exempla probant. Etenim ſi juramentum aut tormentum primum non probat, ſive ſi homini de ſe ſemel confeſſo nulla fides habenda, qui illi fidem adſtruat vel iterata religio vel quæſtio? Concludentes itaque hanc de formalibus confrontationis diſputationem, dicimus; ſi reus ſemel tortus ſit & ſocium criminis denuntiaverit, abſq; juramento & tormento illum denuntiato ſiſtendum eſſe in faciem; ut ex iſta compoſitione vel veritas facti vel circumſtantiarũ ſaltem eruatur. Hunc enim confrontationis finem eſſe, mox dicemus: Enimvero ſi reus denuntiationem neget, nullam denuntiationi vim & energiam adferet denuntiati tormentum vel juramentum: Cum fidem jam ante omnem decoxerit: Sed finis ille obtinendus erit ex accurata omnium geſtuum, verborum & motuum obſervatione: Hæc à Notario prudente, fideliter excepta, & in chartam conjecta, facilè motum judicis informabit ut decernere queat, an denuntiationi huic aliquod fidei momentum tribuere, an denuntiatum ſiſtere, in vincula conjicere, torquere, vel planè dimittere debeat, donec aliis porro indiciis veritas probetur. *Conſ. theſ. proximè ſeq.* Quod enim ſupra dictum fuit, in qualibet repetitione teſtium opus eſſe iteratione juramenti: Id (1) de teſtibus fide dignis vel certe de ſcelere nondum convictis accipiendum: (2) de capitulis novis, non de his, de quibus antea teſtes depoſuerunt. At facinoroſorum &

confeſſorum longè alia eſt ratio: Cur ergo non valeat potius melior illa pragmaticorum regula; Quoties metus perjurii ſubeſt toties juramenti exactionem omittendam eſſe *v. Clarus.§.ult.quaeſt. 45.num.9. Dn.Brunneman.de Inquiſit.cap.8. Sect.1. num. 77.* Objectionibus cæteris in ipſo conflictu ſumus reſponſuri: Dignum utique memoratu eſt. quod ipſe Farinacius quæſt. 43. num. 144. fatetur poſtulatum iſtud originaliter (ita loquitur) eſſe unius Marſilii: Egregii ſcilicet conturbandi juris authoris, quem multi alii per inadvertentiam deſcribendo ſequuti ſunt, ut paginas potius ſuas, aut loculos, quàm animum eruditorum explerent.

De fine & uſu inſtit. Confrontationis.

23. Formæ expoſitionem ex ordine cauſarum excipit conſideratio finis: Qui licet primus ſit in intentione; unde etiam ſæpenumerò cum cauſa inpulſiva concurrit, aut in eam incidit: Eſt tamen ultimus in executione; vel etiam dignitatis ordine. *v. Perer. lib.8.cap.2.* Poſſumus autem finem & hic geminum conſtituere, ultimum & intermedium. Ultimus eſt inveſtigatio veritatis: Horſum enim omnes probationum ſpecies, ordinariæ & ſubſidiariæ collimant; *Weſenb. de probat. num. 10.* adeoque hic tam præclarus finis, rectè movit & impulit prudentes, ut confrontationem inter modus inveſtigandæ veritatis admitterent. *Conf. ſub. pag. 15. §. 23.* Ut enim per cæteras probationum ſpecies judicis animus & motus certius inſtruitur, ut ſecurè ſententiam ferat, *weſenb. d. loc. l. 1. pr. l. 8. 9. de Quaeſtionibus. L. 10. 12. 13. C. eod. l. 15. §. 41. de injur. fac. locus Actor. 22. verſ. 24. ibi: Juſſit tribunus Paulum duci in caſtra, edicto ut in eum flagris inquireretur, ut referret, propter quod crimen ſic clamarent adverſus eum* Ita etiam per confrontationem aliquando non parum ſublevatur. *Colleg.* J*urid. Argent in tit. de Quaeſtion. theſ. 19. verſ 5. in fin. ibi: Multum momenti in veſtigandæ ocyus veritati afferet, compoſitio illa quam barbari confrontationem vocant. Author* des Peinl G. *Inquiſitions proceſſ. pag. 112. ibi:* daß die Schöppenſtühle darauff ſicherer verfahrē mögen. Ex mutua enim compoſitione & collocatione veritatem ſæpenumerò elicitam fuiſſe, ipſa experientia edocuit: *Dn. Carpzov 3. quaeſt. 114. num. 76.* Nam & ex ſermone, & ex eo, quâ quis conſtantiâ aut trepidatione quid diceret, quædam ad illuminandam veritatem in lucem

emer-

emergunt. *inquit IC. in l.10.§.5. de Quæſtion.* Quæ Cujac. ad confrontationem applicat. *in Comment. C. de Accuſation. & inſcript.* Reus, inquit, ideò componitur cum teſtibus, ut ex more ejus & habitudine, ex conſtantia vel trepidatione, providus judex veritatem eruat. Exempla excuſſæ veritatis per conſiderationem vultuum paſſim occurrunt. *v. Tacit. lib* 15. *cap.* 66. *verſ.* 3. *ibi: Non vox adverſum iſta Fenio, non ſilentium; Sed verba ſua præpediens & pavoris manifeſtus. Juſtin. lib.* 32. *cap.* 2. *num.* 3. *Marcellin. lib.* 16. *cap.* 33. *& lib.* 17. *cap.* 25. Itaque ab hac ratione veritatis inquirendæ ne Theologos quidem reformatos, ac ne quidem in cauſis Eccleſiaſticis, ac nominatim hæreſeos, abhorrere deprehendimus. Ita ſuperioribus annis, Diodati in Epiſtola ad Salmaſ. Miniſtro cuidam Eccleſiæ reformatæ teſtimonium perhibens, eumque ab imputata à Miltono hæreſi & ſequiore de Spir. S. ſenſu purgans: C'eſt bien, inquit, une marque de malignité, que ſi on à oui ces blaſphemes de ſa bouche, comme on preſuppoſe, on ne nous en a point advertis en temps, pour en avoir une conoiſſance certaine, *par examen de la verité & par confrontation des perſonnes. Extat in tr. qui inſcribitur. Alexandri Mori Eccleſiaſtæ & S. lit. Profeſſoris, fides publica, contra calumnias Johannis Miltoni ſcurræ. pag.* 117.

24. Intermedium vel ſecundarium finem dicere poſſumus, cum, quando confrontatio adhibetur non ad ipſam facti ſubſtantiam explorandam; ſed præparatoriè, ad inveſtigandas circumſtantias loci, temporis, & ſimiles: vel etiam ad finem decernendæ inquiſitionis, capturæ atque adeò torturæ. Sæpè enim accidit ut reus neget aliam circumſtantiam, de qua ſi convinci mendacii poſſit, indicium & cauſam quæſtionibus præbet. v. g. Nuper admodum perpetratum erat homicidium & mulier quædam, quæ antea uni atque alteri corpus proſtituerat, cum ex urbe in pagum ſe gravida cum ſarcinulis conferret, poſtridie ictu quodam proſtrata inter vepreta reperitur: Fama quædam J. C. B. ejus facinoris reum facit: is negat ſe toto illo die, Urbe exiiſſe. Aliquis civis præteriens ex adverſo adſerit, ſe illo die I. C. B. extra urbem prope locum homicidii perpetrati, conſpexiſſe: decernitur & peragitur confrontatio: Der Bürger iſt mit dem Verdächtigē/ I. C. B. confronti,

frontiret worden. Quid fit? Gleich wie aber der Bürger darauff/ daß Er Jhn I.C.B. an angegebenem Orte geſehen/ feſt beſtanden/ und ihm ſolches in faciem geſagt; Alſo I.C.B. alles geleugnet/ und daß er des Tages auß dem Hauſe gekommen nicht geſtehen wollen. Q. An hæc confrontatio cum reo diffamato aliquod momentum ad torturam imponendam conferat? Separamus quæſtionem an, à quæſtione quatenus & quomodo: Et dicimus: Confrontationem hanc non leve aliquod momentum ad torturæ indictionem conferre, maximè ſi ad vultum & geſtus inquiſiti judex diligentius animum adverterit. *Dn. Carpzov. d. quæſt. 114. num. 76: ibi: Inquiſitus ex viſu, trepidatione & geſtibus ſæpe convincitur*, & ad confitendum crimen inducitur, aut facibus torturæ ſubjici poteſt: Siquidem vel audax inficiatio rei, vel conſtans aſſertio teſtis, ut plurimum judicis circumſpecti animum informat (quod dicere voluit M. Stephani lib. 9. de Offic. judic. cap. 8. juxta illud Hadriani: Tu magis ſcire potes. l. 3. §. Ideóque D. Hadrianus. de teſtibus) Quatenus autem hoc momentum proficiat, in expoſitione effectuum rectiùs declarabitur.

FINIS DISPUT. II.

DE CONFRONTATIONE,

PARS TERTIA.

Quâ varii confrontationis effectus exponuntur & expenduntur.

I.

MAgiſtratum & judicem inſtruentes Jureconſulti.inter alia ingenuum quoque in illo & *ἐυςοχίαν* inprimis deſiderant. Ita jus reddere debet (*inquit Calliſtratus in l. obſervandum. 19. in fin. De offic. Præſid.*) ût authoritatem dignitatis *ingenio* ſuo augeat. Conſonat illud Ulpiani *in l. 9. §. 2. de offic. Proconſ.* Circa advocatos patientem eſſe proconſulem oportet ſed *cum ingenio*, ne contemptibilis videatur. *Conſ. ſup. pag. 16. § 23. in fin.* *Ad l.19. inf. de offic. præſid.*

2. Dubito an ſententiam & mentem iſtorum IureConſultorum aſſequutus ſit Lambertus Goris, qui peculiari commentario d. l. 19. ſibi explicandam ſumſit, *in adverſar. juris. pag. 426. noviſſ. edit. n. 7.* quando tradit: hoc monito tria præcepta juris ſubinnui, quibus judicem inſtructum eſſe oporteat. Requiri enim ut honeſtè vivat, & DEUM timeat, neminem lædat, & ſuum cuique tribuat, &c. Siquidem diſcernendum eſt, inter requiſita & aptitudinem naturalem & acquiſitam, *juxt. Dan. Otton. de jure*

publ. cap. 8. De illa potius, quam de iſta hoc loco ICti agunt. Quanquam ingenium exercitatione & virtutum ſtudio acui non diffiteamur.

3. Eodem ſenſu ingenium requirit in Iudice & Magiſtratu *Iſidor. Peluſiot. lib. 3. epiſt. 9. cum inquit.* Eos qui de rebus judicant acutiſſimo ingenio eſſe oportere, ut & eorum, qui loquuntur. facundiam, & eorum quæ dicuntur probabilitatem, ac veriſimilitudinem miſſam facientes, ſenſa ipſa introſpicere, atque hinc expiſcantes, veritatem haurire queant. *Et eod. lib. 3. Epiſt. 175.* Quia homines quidam ſunt, qui ob ingenii tarditatem cauſarum jura conſequi nequeant; Ideo eligendos eſſe judices ſagaces &c. Quo exactius enim & ſubtilius, judex rem penetrare & cognoſcere poteſt, eò juſtius & ſanctius pronuntiare valet. Inquit *Demoſthenes orat. in Aphobum. de falſo teſtimon.*

4. Talem ingenii dexteritatem & judicii acumen conſequutus eſt Salomo, *de quo lib. 1. Reg. cap. 3. dicitur*, Ingenium & acumen in dijudicanda lite meretricum, celeberrimum ipſum & planè reverendum reddidiſſe. *n. ult. Adde Ioſephum lib. 8. cap. 2. Richter axiom. polit. 105. & 109.* Simile exemplum ſagacitatis cum de Friderico III. recitaſſet Æneas Sylvius (quippe qui actori equum, furto ſublatum, ingenio reſtituerat) ſubjicit: Omnes qui juri dicendo præſunt, non tantum juſtos, ſed etiam prudentes & peracutos eſſe decere, *refer. Lehmanno in Chronic. Spirenſi lib. 7. cap. 96. pag. 915. conferat. ſub. part. 1. th. 23 pag.* 16. Ubi Claudium quoque Cæſarem ſimili ſagacitate uſum fuiſſe *ex Sueton. cap. 15.* indicavimus: forſan liberto aliquo ingenioſo ſuggerente: Nam ipſi quidem Claudio non judicium erat non odium, niſi indita & juſſa: ut eſt apud *Tacit. lib. 12. Annal. cap. 3.* ſibi enim relictus ferè inconſultus & præceps deprehenſus fuit. Quorſum illud pertinet *quod Suetonius d. cap. 17. refert.* Eum de quodam negotio ita ex tabella pronunciaſſe: *ſecundum eos ſe ſentire, qui vera propoſuiſſent, (quale reſponſum ferè de ipſo quoque Trajano refert & ſimul reprobat Ulpian. in l. 1. §. 19. ibi: prout cauſa exegerit, ita eum pronuntiare debere. de Quæſtionibus*) propter quæ eo uſque eviluit, ut paſſim ac propalàm contemtui eſſet. Quod etiam nuper merito accidit Cardinali Lauren-

Laurentio Raggio, Codicem Juſtinianeum per imperitiam & ingenii debilitatem in Auditoratu (ut vocant) ſuo, in vincula duci jubenti, *vid. ſtatera purpuratorum cap. 14. p. 57.* Quod ſi judices felicitate illa & acumine ingenii deſtituantur, induſtria tamen & ſollicitudine defectum iſtum ſupplere poſſunt. Quemadmodum de Cujacio (quem tamen doctiſſimus P. Faber. *lib 6. Semeſt. cap. 24. p. 495.* Doctorem Doctorum appellat; quem nemo ſatis unquam miratus eſt, cenſente Lipſio *ad Tacitum lib.* 1. *Annal. n. 62.* qui in Romani juris ſtudio eſt incomparabilis *H. Grotio lib. 3. de jure belli & pacis c. 9. n.* 5.) legimus *ap. Merillium diſſert. in libros tres ex. Cujac. cap. 7. pag. 14.* Eum non valdè fuiſſe memorioſum, nec ingenio præſenti: (quippe qui ex periculo ſuas expoſitiones in ſcholis recitaverit, diſſertationes & diſputationes refugerit, cum in his præſenti ingenio opus ſit:) At pervicaci labore, multaque operâ mentem Jure Conſultorum exſculpſiſſe. *Hæc Merillius.*

5. Quod ſi vero ulla in parte judicii ingenio aut induſtria ſingulari opus eſt, ejus ſanè efficacia in actu quoque confrontationis elucet. *Inſpic. iterum. l.* 10. *§. 5. ibi cognitionis. ſubtilis diligentia. de quæſtionib.* Adhibendum enim illud eſt, tum in confrontatione *injungenda*; tum in *diſpenſanda*, ſive inſtituenda aut adminiſtranda; tum in *dijudicanda*, qualem illi vim & effectum tribuere judex debeat. De prioribus inſpectionibus jam ſupra viſum, nunc de ultima, quæ effectum reſpicit, tractabimus. Enimvero confrontatus reus vel fatetur factum, vel conſtanter diffitetur, vel fluctuat.

6. Sic enim malim diverſitatem effectuum diſtinctè conſiderare, quam cum aliis indiſtinctè, & confusè rem proponere. Ambroſini certè enunciatum, quod & ſupra *pag. 46. theſ. 9.* alia occaſione retulimus. *è. cap. 9. n. 34.* obſcurius eſt, & multis ambiguitatibus obnoxium, quando dicit, confrontationem nihil aliud, quam defectum citationis ſupplere. Id enim ſi generaliter ita accipiatur, nec ad certam quæſiti ſpeciem, ut poſtea theſ. 12. audiemus, reſtringatur; nullatenus concedi poteſt: Siquidem ex ſola commiſſione reos multos convictos fuiſſe, infinitis exemplis poteſt doceri, quorum nos pauca quædam, præter ea quæ obiter ſupra *pag. 8. 9. & 67.* tetigimus, hic porro, referemus: Saltem eo fine, ut

ne, ut uſum confrontationis, tanto magis judicibus perſuadeamus.

(De effectu cōfrontationis pleniſſimo, elicita ſcilicet per confeſſionē veritatis.)

7. Initio memorabile occurrit exemplum apud Curtium *lib. 6. cap. XI. verſ. 35. & ſeqq. ibi*: omnia agnoſcente Philota (ſcilicet quæ ipſi ex confeſſione priore in memoriam revocata fuerant) Demetrius, qui proximi ſceleris particeps eſſe arguebatur, producitur: multa adfirmatione, animique pariter conſtantia, & vultu abnuens, quidquam ſibi in regem agitatum eſſe: Tormenta etiam depoſcebat in ſemetipſum. Quum Philotas, circumlatis oculis incideret in Calin quendam, haud procul ſtantem, propiùs eum juſſit accedere. Illo perturbato & recuſante tranſire ad eum; patieris inquit, Demetrium mentiri, rurſusque me excruciari? Calin vox, ſanguisque defecerant; & Macedones, Philotam inquinare innoxios velle ſuſpicabantur; Quia nec à Nicomacho, nec ab ipſo Philota, quum torqueretur, nominatus eſſet adoleſcens; Qui ut præfectos regis circumſtantes ſe vidit; Demetrium & ſemetipſum id facinus cogitaſſe confeſſus eſt: omnes ergo à Nicomacho nominatos, more patrio, dato ſigno, ſaxis obruerunt. *Hactenus Curtius.*

8. Apparet ex hac hiſtoria, quod præmonuimus, confrontationem in aliis ingenuam confeſſionem operari, in aliis fluctuationem. Aliorum etiam obſtinationem comparatione ulteriori convinci: Atque inde condemnationem ipſam conſequi. Exemplum expreſſæ, per ſolam confrontationem, confeſſionis, legis etiam apud Thuan. *lib. 07. Hiſtoriarum in Anno. 1593 p.m. 564. ibi*: *Mox cum Brancaleone commiſſus Petrus, cum eum videret eſſe, qui cum Dominicano erat tunc, cum ab illo conſilium peteret: ſe ab initio, cum Lugduni eſſet, Regis interficiendi impetum cepiſſe, confeſſus eſt.*

9. Non dixerim omnem reum per confrontationem ad confeſſionem adactum, ſtatim ſupplicio afficiendum eſſe. Licet enim confeſſus habeatur pro judicato. *l. 1. de confeſſ. vel ſaltem pro convicto, in conſtit. Carol. art. 22. ibi:* auß eigenem bekennen oder Beweiſung: quippe cum confeſſio ſit omnium probationum firmiſſima, & efficaciſſima. *l. cum à matre 14. De rei vindic. cap. per tuas 10. de probat.* Unde etiam in confeſſum nullæ amplius ſunt

partes

partes judicis, niſi ut condemnet. *l. proinde 25. §. 2. Adl. Aquil. Hartman. Piſtor. obſervat. 34. pr.* Licet etiam confeſſio per confrontationem elicita majorem vim habere videatur, quam ultronea. *vid. Colleg. Jurid. Argent. de interrog. in jure fac. theſ. 22.* Non tamen in criminalibus ad pœnam ideò properandum; ſed religio judicis etiam aliis adminiculis debet inſtrui. *L. 1. §. 17. de Quæſtion.* Nec volenti mori fides habenda *Gödelman. lib. 3. de magis. cap. 7. n. 13. & ſeqq.* Quemadmodum etiam confeſſio, injecto metu vel tormentis extorta, effectum condemnationis operari non debet. *Zanger. de quæſt. cap. 2. n. 9. Carpzov. part. 3. quæſt. crim. 123. n. 8.*

10. Itaque diſpiciendum videtur, an teſtes vel alii confrontati, cum rei confeſſione conſentiant, ſive convenientia, & congrua deponant; an vero diſſentiant. Priori caſu plenum haud dubie effectum confeſſio rei confrontati operatur, neque ulteriori opus eſt ratificatione; qua alias ſimplex confeſſio indigere perhibetur. *Dd. in l. 2. de Cuſtod. & exhib. reorum. Ægid. Boſs. de confeſſis n. 54. Conſtit. Carolin. art. 52. Chriſtoph. Cruſius. part. 4. de judiciis cap. 18. n. 12.* Quod ſi commiſſi diſſentiant à depoſitione rei; tum porro videndum & requirendum: Utrum illi negent crimen vel facti ſubſtantiam, an qualitates tantum & circumſtantias. De priore caſu inprimis obtinet cautio præmiſſa, ſiquidem rei confeſſio etiam poſt confrontationem factam ſuſpecta eſt: adeoque nec torturæ locus erit, ſed aliis modis exploranda veniet facti veritas; Qualitates porro actui vel ſunt ſubſtantiales, vel accidentales & indifferentes. Hæ non valde veniunt curandæ; Illæ amplius. Sed & de circumſtantiis conciliandis, ſedulo erit deliberandum. *arg. cap. cum cauſam. 37. verſ. de perſonis, de teſtibus.* Etenim ſi Correus denuntians à denuntiato interrogatus de tempore loco & aliis circumſtantiis, nihil certi affirmare & demonſtrare poſſit, amittet vim ſuam confrontatio. *Erneſt. Cothman. 3. reſp. 4. n. 64.*

(De effectibus minus plenis, ut puta, initiò, inquiſitionis:)

11. Quodſi reus ex adverſo nihil moveatur confrontatione, Is tamen effectus eſt interpoſitæ confrontationis, ut judex ulterioris inquiſitionis inſt. tuendæ, occaſionem & conſilium inde petere queat, *uti ex exemplo Philotæ theſi 7. allato, patet.* Adeoque ſi alia requiſita atque indicia concurrant, etiam ad torturam procedi poterit, *ſecundum*

 dum

dum ea qua in parte ſecunda Th. 10. pag. 48. & 50. latius expoſita ſunt. certe in cuſtodia tantiſper detinendus eſt reus, donec vel alia ejus conveniendi argumenta emergant, vel ipſe ortam ex delatione & confrontatione ſuſpicionem liquidius purget. Exemplum utriuſque deciſionis petemus ex hiſtoria noviſſima Gramondi. Cum enim Lucilius quidam Vaninus profeſſione Medicus de atheiſmo diffamatus commiſſus eſſet cum Francono, viro proſapia illuſtri & vita probiſſimo, qui ipſi in faciem denuntiaret, negatum ſibi à Lucilio perſæpè Deum, dataqne in ludibrium fidei Chriſtianæ arcana: Reus autem factum negaret, & ex fortuita è terra palea lecta, Deum demonſtraret: Senatus unius hominis licet graviſſimi & fide digni commiſſione motus non fuit; ſed fortiores nihilominus rationes conquirendas ſibi eſſe cenſuit, ac reum demum poſt exactum in lite inſtruenda ſemeſtre, capitali judicio condemnavit. *Ita Grammond. lib. 3. hiſtor. Gall. pag. 211. in anno* 1618. Quod exemplum notare & obſervare debent inferiores judices, nec ſine conſilio peritorum ad atrociora procedere, maximè ſi ipſe ille qui reum denunciavit, etiam commiſſus cum illo fuerit. Quid ſi enim utrumque per calumniam fecerit? Quomodo in altero exemplo contigiſſe liquet; Quod Grammondus *lib. 2. hiſtor. pag.* 169. deſcribit: Giniæus quidam, nobilis conductitius (ſervientes vocant) Regi Ludovico ejuſque miniſtro primario Luynæo, veluti fidei religionem exoluturus, denunciaverat, Vindocinenſem Ducem utrique inſidias ſtruere, eoque fine Regi primogenitum ſuum ut patrimo ſuſcipiendum obtuliſſe, & convivium paraſſe, ut epulantem veneno; Luynæum per ſicarios tolleret: Cum utrique timorem incuſſiſſet: Vindocinenſem pari arte aggreditur, & parari incauto vincula, præmia ſeditionis nuper ad Britannos excitæ, commemorat: arbitratus Vindocinenſem, intellecto periculo, ſtatim fuga ſaluti conſulturum, adeoque delationem ſuam fuga confirmaturum; Hinc ſibi maxima ex Rege ſervato præmia pollicitus: ſed res contra vertit, ut porrò Grammondus narrat: Ubi illuxerat dicta in convivales epulas dies, inquit, Rex ſpecie morbi diſſimulat, neque abſcedit á regia per totum diem: Vindocinenſis acriùs timet, ſuſpicatus diffidentiam, quod metus erat; placuit præſidium ab innocentia mutuari: Dat ſe in præſentiam

dam Regi, utrumque corripit ſubita conſternatio, quia invicem ſuſpectabant ſe: donec Vindocinenſis timorem in hæc verba dilueret. Nihil ſe in regium caput, nihil in Galliam machinatum, innocenter vixiſſe in hunc diem in quem parantur vincula: Potuiſſe fuga ſalutem quærere, fiduciam in conſcientia poſitam, in Deo præſidium, cui corda hominum extra & intus patent: prodeant delator & indicia, adeſſe reum. His additum Giniæi indicium, quo fidem dictis faceret. Ad hæc Rex hærere anxius, infractaque Ducis conſtantia mollitus, ſuſpectare indicis fidem, alta ſecum mente revolvere; Ut ſuſpectando crimini Giniænus autor utrique fuerit, idemque teſtis. Nec mora. Explorandæ rei in Judicium vocatus, pro reo habitus: trahitur in quæſtionem, tormentiſque tandem evictus, ſubit pœnam, confeſſione calumniæ manifeſtus, *Hæc iterum Gramondus.*

12. Beſoldi fratres *conſil.255.n.9.* in cauſa veneficii ſic reſpondiſſe feruntur: hielten wir davor/ auch rechtlicher Ordnung gemäſſer ſein/ wañ forderſt Stoffel Hirſch und ſeine Haußfraw/ wie nicht weniger die zwey Mägdelein zu N. auch der Verhafftin Tocher ſeparatim (non in turba) mit der Verhafftin/ deßwegẽ/ ſo angedeutete Perſonen wieder ſie verhafftin außgeſaget/ (ſelbige aber verleugnen thut) confrontiret/ und gegen einander gehöret: Folgends der Verhafftin ſpatium deliberandi zu ihrer Verantwortung/ & ad eliſionem indiciorum gegeben würde per rationem, quod etiam in crimine veneficii proceſſus poſt capturam ordinarius obſervari debeat: *Torreblanca lib. 3. Dæmonolog. ſua cap. 16.* (quæ tamen ratio non ſine mica ſalis accipienda eſt) Wann nun verhafftin ſich nicht gnugſam entſchuldigen/ obverſtandene Indicia gebührlich hindertreiben und purgiren thete/ were mit ihr zur peinlichen Frage zuſchreiten; Dergeſtalt daß ihr der Nachrichter mit ſeinen tormentis unter Augen geſtellet nachgehendes von dem ſelben angefäßlet/ nur ein einzig mahl/ und zwar ohne angehenckte Gewichte aufgezogen/ aber zuvor nothürfftig der Mißhandlung und indicien halber gefraget werde: Wan ſie nun was weiters bekennet/ wirdt man ſich ſelbigem nach/ ferner zu verhalten wiſſen: Solte ſie aber auff dem Leugnen verharren; were ſie der Gefängnuß auff eine Vhrphede und Bürgſchafft/ de non vindicando carcere und ſich auff jeder-

zeit

zeit erfordern wiederumb zuſtellen / nach erſtatteter Aßung vnd gerichtskoſten zuentledigen: donec nova indicia emergant. *Hæc illi.*

13. Dñi Jenenſes Reipubl. Mülhus. ſub dato 22. Septembr. 1660. ſic reſponderunt, Weil N.N. (mulier octuagenaria de veneficio denuntiata) ziemlichen graviret / vnd etzliche indicia wieder ſie vorhanden. So iſt der albereit angefangene Inquiſitions proceſs fortzuſetzen / vnd inquiſitin / nunmehr zur haft zubringen / auff gewiſſe Artickul zu examiniren / vnd mit denen Zeügen / ſo etwas wieder ſie außgeſaget / zu confrontiren: wann nun ſolches zu wercke gerichtet vnd ſie zu ihrer defenſion etwas weiters beyzubringen gemeinet / ſo iſt hierzu eine Monatsfriſt anzuberechnen / auch ſind ihrem Advocato die inquiſitions acta in loco judicii vorzulegen / daß er die Nothdurfft daraus extrahiren möge / darneben aber ihme anzudeüten daß er ſich aller vnnöthigen weitleufftigkeit enthalten ſolle: (*confer monitum Impp. in l* 1. C. *de requir. reis.* Alibi ſic decerni ſolet: Expediatur ein mandatum ahn die Beambten zu N. daß ſie die eingeſandte ſummariſche Kundſchafft in gewiſſe Artickul abfaſſen vnd darüber die W. in der Güte / vermittelſt einer ernſtlicher Vermahnunge vornehmen / im Fall ſie dieſelbe leugnen würde / die Zeügen darüber eydlichen abhören / dero außag fleiſig protocolliren / darnechſt die denuntiatam mit denen Zeügen confrontiren / auch da ſie ſich zu den Böten verſtehet / gefänglich einziehen / vnd von allen außführliche Relation förderlichſt einſenden ſollen. Signatum den 2. Septemb. Anno 1658.

14. Nos ut hæc pronuntiata omnia ſuo loco relinquimus, ita monitis d. part. 2. §. 10. & ſeqq. præmiſſis, libentius inhæremus & in effecta confrontationis diiudicando, etiam contra reum fortiter negantem, ulterius ſubtilem inquiſitionem inſtituendam eſſe cenſemus. Quod non ſine utilitate fieri, ſæpe compertum eſt. Ita cum ſuperiori anno puer quidam, civem detuliſſet; daß er ſich zu einem Wehrwolff machen könte / denuntiatus autem ſe ad confrontationem obtuliſſet; Volentem equidem admiſimus: Cum autem puer in confrontatione denuntiationis capita conſtanter repeteret, Denuntiatum non ſtatim dimiſimus, (quod facere ſolent, qui hoc ulcus reformidant) multò minus atrociori ſententiâ oneravimus; ſed porrò ita reſpondimus.

(*Deinde Captura.*)

Zum

Zum andern/ und auff die ander Frage/ was nemblich mit dem genandten Wehrwolffe vorzunehmen; Erachten wir zu erkennen ſeyn; Ob wohl auff eines Bekandten Vbelthäters/ (welcher der Zauberey von ſich ſelbſten geſtändig) Beharrung/ nicht eben groſſer ſtat zu machen/ inſonderheit da ſelbiger noch jung/ und in ſeinen depoſitionibus variiret/ und deßwegen ein ehrlicher Mann nicht ferner zu beſchweren ſeyn ſcheinet: Præterquam enim quod unius teſtimonium, per ſe nihil operatur. *l jurisjurandi.9.§.1.C.de teſtibus cap.cum à nobis.28.Ext.eod.B.Capolla.1.conſ.61.n.7.& 8.pag.215.* & quod teſtis qui ſe ſponte offert pro ſuſpecto habetur & teſtimonium ejus exiguam fidem meretur. *can. Illi qui 4.§.nec illi cauſ.5.quæſt.5. Mynſ.cent.4.obſerv.3.* Notum eſt, confeſſum in ſe, nullam fidem mereri in alium, *l.repeti.16.§.1.de quæſtion.l.ult.C.de accuſat.per rationem à Paulo redditã non inelegantem lib.1.ſentent.tit.17.§.7.his. verbis. Qui de ſe confeſſus eſt, in alium torqueri non poteſt, ne alienam ſalutem in dubium deducat, qui de ſua deſperavit. Anthon.Matth.de Quæſt.cap 3.n.15.* Maximè ſi deponat non veroſimilia. *Poſt. Aretin. Decium & multos alios Menoch. de Arbit. judic. Quæſt. caſ.474.pag.669.n.58.& 59.* Gleichwol aber nũ dieweil bemelder Denuntiant (1.) von dem Herrn Paſtore ſo wohl/ als von der Obrigkeit mehrfältig und ernſtlich verwarnet worden/ niemanden zur Vngebühr anzugeben; darneben (2.) die Denuntiation mit vielen Vmbſtänden begleitet/ welche (3) dem Denuntiato in der Confrontation gantz hertzhafft unters Geſicht geſaget worden/ darbey (4.) denuntiatus dieſen Vmbſtand nicht verneinen können/ daß er etzliche Hämmelcher auß dem Pferch geholet/ wiewohl er vorgiebet/ daß ſo thane Lämmer ſein eigen geweſen/ und von ihme in menſchlicher Geſtalt abgeholet/ und einem Manne von Stöelbach verkauffet worden/ hierentgegen auch (5.) eine ſchlechte/ und an ſich ſelbſten verdächtige refutation vorbringet (wann ihn der Denuntiant geſehen/ zum Wehr-Wolffe werden/ muſte er Zeugen auch geſehen haben: Item/ wañ er der Leuthe wäre/ müſte er mit dem Teufel converſiret/ od' jemandẽ Schaden gethan haben:) Dieweiln auch endlich die abgehörte zwey Zeugẽ dieſes zwar nicht ſagen können/ daß d'

(*Quod utrumque ex præſup*

poſitis per ſe conſequitur:

Denunciat der Hexerey halber beſchreiet / aber dennoch in einem und andern betrieglich erfunden worden / ꝛc. Daß dieſem allen nach der denuncirte oder nominirte Wehr-Wolff in leibliche Gefängnüſſe einzuziehen/und erſtlichen dahin anzuhalten/ daß er denjenigen Mann / deme er die obmentionirte Hämmel verkauffet / nahmhaffte mache / welchen man dann beſchicken / und alle Umbſtände mit des captivirten Zeugen denunciation fleiſig conferiren kan: Nach dieſem kan auch von den Zeugen die Zeit erforſchet werden/ wann des genanten Wehr-Wolffen Kuhe umbkommen/ welche Umbſtände auch bey der Nachbarſchaffe zu erkundigen. Drittens ſollen auch die abgehörte Zeugen ſpecificè befraget werden / in welchen Stucken der Denunciat betrüglich erfunden worden/worauf dann fernere Erkäntnüß folgen ſoll.

(Morte denuntiati repentina ſuſpicionem haut parum confirmante.)

Rat: decid. Innititur primum generali monito, ne Judices cauſas criminales obiter tractent, & ſcelera tædiô inquiſitionis impunita relinquant, ſed ut imprimis ea quæ Dei gloriam & ſalutem publicam concernunt, ſolerti indagine rimentur, & per omnes eruendæ veritatis gradus tandem ad ejus lucem provehantur atque emergant *l.5.§.quod ſi quis in f.verſ.cum neq; impunita ff.ad Leg.Aquil. l.congruit 13.de offic.Præſid. Card.Tuſch.tom.2.lit.D.concluſ.157.per tot.* Deinde receptæ communiter doctrinæ, quâ conſtituitur, quod quando confeſſio ſeu denunciatio alicujus facinoris ſpontè facta eſt,& quidem cum circumſtantiis, ac denuncians in ea denunciatione conſtanter perſeverat; inque perſonam inculpati probabiliter cadit ſuſpicio,nec inter eas perſonas inimicitia intercedit; tunc ob talem confeſſionem ſ. denunciationem aliquis licitè incarceretur, *per Conſtit.Carol.artic.31. Brunnem. de Proceſſ.inquiſit. cap.8.membr.2.n.17. p.91.Clar.quæſt.21.n.3.& 4.*

(Tertiò Tortura, de qua ſupra obiter.)

15. Per iſtos inquiſitionis gradus providus judex aliquando etiam ad decretum torturæ ſive quæſtionum ſeveriorum impellitur & permovetur: Quemadmodum Dn. G:yphiſv. & Alios Jureconſultos, adminiculantibus Indiciis, pertinaciam reorum confrontatorum, poſtea per tormenta expugnâſſe deprehendimus:uti vel ex ſequenti Reſponſo patet: Ubi præmiſſis ſolemnibus ita reſcribebatur: Daß die Berüchtigte S. neben dero Tochter W. von euch ex officio

(zumahlen

(zumahlen des beſeſſenen Knabens Vatter ordentlicher Weiſe zu klagen nicht gemeinet) und ohne caution in gefängliche Hafft/ jedwede abſonderlich zu bringen/ nachmals die aufgenommene Zeugen-Kundſchafften in gewiſſe und förmliche inquiſitional-articul zu verfaſſen/ darüber die beyde gefangene/ remotô Advocato & Procuratore, ſeparatim zu hören/ und ihre Außage mit Fleiß zu verzeichnen ſey. Dafern ſie nun bey ihren Verneinen verbleiben werden; müſſet ihr auf die aufgeſetzte Inquiſitional-articul nach würcklicher Leiſtung des gewöhnlichen Eides/ ſo wohl nachmahln die hiebevor ſummariè abgehörte/ als andere mehr Zeugen/ in ſpecie die Magd/ welche hiebevor bey der Ketten gedienet/ wegen der im Rohr gefundenen 4. Reichsth. Paul Holſen über den umbgebrachten Ochſen/ und Samuel N. Haußfr. wegen angebottenen Malzes verhören/ derenſelben Außagen in eine ordentliche Regiſtratur bringen/ und da alsdann die eidliche Atteſtatio der ſummariſchen gleichförmig/ den gefangenen vorhalten/ und auf allen Fall mit den Zeugen/ und einem jeden abſonderlich confrontiren: So nun auch dieſer Geſtalt nichts von ihnen erfraget werdē möchte/ werden ſie beyderſeits abſonderlich zuerkundigung der Warheit/ mit der peinlichen Frage verantwortlicher Weiſe billich beleget/ wann ſolches geſchehen/ und alles vom Notario treulich verzeichnet/ ergehet ferner was Rechtens/ V. R. W. Gripswald den 12. Maji Anno 1653. Congruit *l. ſi poſtulaverit. 27. § 7. ibi: Quaeſtioni intereſſe jubentur reus reave & patroni eorum, & qui crimen detulerit, interrogandiq; facultas datur Patronis. Ad L. Jul. de Adult. (Cujac. in Papin. ad l 9. de Calumn. p. 667. ibi: Etiam Accuſator poteſt intereſſe quaeſtioni rei; ſicut & quaeſtioni ſervorum rei, parentumve ejus intereſſe poteſt tam reus ipſe, quàm accuſator: Et interrogationes fiunt per Patronos.*

Ita iidem Domini in alia cauſa 30. April 1655. Demnach erkennen wir vor Recht: daß zu forderſt die an Eides ſtatt abgehörte Zeugen ihre Außage vermöge Cörperlichen Eides zu repetiren ſchuldig: Da nun alsdann dero Eidliche atteſtata ihrer vorigen Bekandnüß gleichförmig erfunden würden/ muſte geregte Anna Krugers nochmahls über die articulos inquiſitionales imgleichen

 der

der Zeugen Kundtſchafft in der Güte vernommen/ wie auch dero bereit beſchehenes ſelbſt eigenes Bekandtnüß wegen des von ihr bißhero verübten Segnens und Bätens/ ihr ernſtlich vorgehaltẽ/ und die Wahrheit zu bekennen hart angemahnet/ auch auf verſpührte Hartnäckigkeit/ mit denen Zeugen/ und zwar einem jedwedern abſonderlich confrontiret werden. Wann aber auch dieſer Geſtalt in der Güte kein mehrers/ alß bißhero geſchehen von ihr erfraget werden ſolle/ auff ſolchen Fall wird obgemelte Anna Krugers zu Eidlicher Erkundigung der Wahrheit mit der Tortur und peinlichen Frage zimlicher Weiſe billich beleget. V. R. W. Eodem collimârunt Dn. Roſtochienſes in ſeq. Reſponſo præmiſs. præmitt: Alß dieſelbe uns beygeſchloſſene/ wegen der zu Dargun Zauberey halber gefangenen Reimerſchen verübte Inquiſitional-Acta zugefertiget/ und wie nunmehro weiter in der Sache zuverfahren/ und ob beſagte R. als des abſcheulichen Laſters der Hexerei genugſam überführet/ mit der ordentlichen Straffe des Fewers zubelegen/ oder noch ferner Inquiſition anzuſtellen ſey/ unſer Rechtliches Bedencken einzuſenden/ gnädigſt begehret: Demnach erkennen und ſprechen wir Dechand, Senior und andere Doctores der Juriſten Facultät in der Univerſität zu Roſtoch nach fleiſſiger Verleſung und reiflicher Erwegung ſothaner Inquiſitional-Acten darauf vor Recht: daß zuforderſt die gefangene Reimerſche durch „ ihren Beicht-Vatter [Remedium hoc compellationis per Re-„ verend. Miniſterium adeò fuit efficax, ut rea delicta omnia con-„ feſſa, & ſic ſupplicio tradita fuerit. Idem remedium ſalutare ex-„ perti fuimus in exploranda veritate à teſtibus mulieribus valdè ob-„ ſtinatis, quæ reorum opes & familiam reveritæ: nec minis, nec „ carceris coërcitione ad veritatem confitendam potuerunt addu-„ ci: In actis de veneficio inquiſiti N. R. menſe Jul. & Aug. 1658.] Mit Zuziehung eines und andern der Benachbarten Prediger täglich zu beſuchen/ in der rechten Bekandnuß des wahren Gottes und ſeeligmachenden Glaubens an ihren Erlöſer Jeſum fleiſſig zu unterrichten/ zu wahrer Reue und Leid ihrer begangenen Sünde und ernſtlicher rechtſchaffener Bußfertigkeit/ mittelſt Scherfung

Gottes

Gottes gerechten Zorns und Straff/ Inſonderheit/ daß ſie in dieſer Bezüchtigung GOtt die Ehre geben/ und auf Erfordern der Obrigkeit die reine/ unverfälſchte Wahrheit beſtändig außſagen möge/ treulich und ernſtlich zuvermahnen/ Inmittelſt auch/ und da ſolches geſchicht/ öffentlich in der Kirchen vor der gefangenen Bekehrung zu bitten/ und die Paſtores von dieſem allen ihre umbſtändliche gründliche Relation ad acta einzuſchicken ſchuldig ſeyn. Würden dann nun die Paſtores in ihrer Relation wegen rechtſchaffener Bekehrung der gefangenē gründliche Anzeigung thun; ſo iſt darauf ferner die Gretha Stocken abſonderlich fürzufordern/ und nach den Umbſtänden der zwiſchen ihr und Annen Dabermañs fürgegangenen Schlägerey/ in ſpecie woher ſolche Schlägerey entſtanden? Ob ſie der Annen Dabermans mit dieſen worten (dar ſcholen die dry Duvel vor halen) gedreuet und gefluchet? Ob ſie die Schlägerey ihrer Groß-Mutter der gefangenen geklaget? was ihre Groß-Mutter ihr darauf zur Antwort gegeben? fleiſſig und umbſtändlich zu befragen/ auch da nöthig/ mit der Annen „ Dabermans über einen oder andern Punct zu confrontiren/ und „ was alsdann erkundiget/ in gewiſſe kurtze additional articul zu verfaſſen/ und der gefangenen Reimerſchen ſo wohl ſelbige additional als die in actis ſub n. 24. befindliche inquiſitional articul ſampt der ſub n. 35. wegen der neuen angegebenen Lehrmeiſterin Gerdrut zu Kenßdorff eingezogenē Nachfrage nochmahlen in güte vorzuhalten. Da nun die gefangene einen/ oder mehr derſelben Articul ferner leugnen/ und nicht wahr bekennen würde; ſo iſt ſie nicht allein mit Greth Stokken/ ſondern auch mit denen ſub n. 24. articulis inquiſitionalibus benanten Perſohnen/ Als (1.) mit Vinke von der Luhen über den 9. und 10. (2.) mit ihrem Sohn Peter Holtzen über den 13/ 14/ 15/ 16/ und 17. (3.) Mit Chriſtian Krugern über den 18. ꝛc. jedoch einen jeden beſonders/ gebührend zu confrontiren/ Und zum Fall ſie auch in confrontatione beym leugnen verbleiben/ und nichtes gründliches bekennen würde/ alsdan auf alle und jede Artickul/ wie auch inſonderheit hierauf (1.) von wem ſie die Zauber-Kunſt gelernet/ (2.) zu welcher zeit/ und an welchem Orthe ſie dieſelbe gelernet/ (3.) wie und welcher Geſtalt

 ſie die-

ſie dieſelbe gelernet? (4.) Ob ſie darbey den wahren Gott verleugnen/ und mit dem Leidigen Teufel einen Bund gemachet? (5.) auf was Arth und Weiſe; mit was Worten/ Gebehrden und Umbſtänden ſolches geſchehen? (6.) Ob der Sathan öffters zu ihr gekommen! und mit ihr gemeinſchafft gepflogen? (7.) Ob ſie auch andern Leuthen mit ihrer Zauber-Kunſt am Viehe/ Guth/ Leib/ oder Leben/ Schaden gethan? (8.) Ob ſie auch andern die Zauber-Kunſt wieder gelehret/ und welche dieſelben ſeyn; die rechte lautere Wahrheit zu bekennen/ mittelſt harterer und ſchärferer Tortur/ und zwar nach dem ſub dato den 4. Aug: nechſt abgewichenen Jahrs præſcribirten in actis ſub n.31. befindlichen/ und bißhero noch nicht exequirten modo anzuhalten/ wann ſolches alles geſchehen/ auch fleiſig und umbſtändlich verzeichnet worden/ ſo ergehet alßdan dieſer gefangenen Reimerſchen Beſtraffung halber ferner was Recht iſt.

(Quæſtio problematica, An inquiſitus prævio Juramentô examinandus ſit, nec ne? ex occaſione inſerta.)

16. Quia verò aliquoties facta eſt mentio *praviæ reſponſionis ad articulos*, quæ à reo vel denunciato exigenda ſit, non erit ſupervacuum quærere? An judex magnoperè peccet, ſi reum ſub juramento (veritatis dicendæ) cogat reſpondere. Equidem *D. Carpzov. part. 3. quæſt. crimin. 113. n. 4.* ſeriò ſtatuit in cauſis criminalibus ab inquiſito nudam & ſimplicem reſponſionem exigendam eſſe: Imperitos eos Judices pronuncians, qui reos ſub juramento cogunt reſpondere. Sequitur hujus magni viri Authoritatem cum aliis *Dn. Brunneman tr. de Inquiſit. cap. 8. ſect. 1. n. 77.* Enimverò quia compertum eſt in ſupremis etiam curiis aliquando decretum fuiſſe, ut rei ſub juramento examinarentur, & vetus Gloſſator *Johannes* eam ſententiam *contra Martinum* acriter tutatus eſt; Non erat tam gravis dica judicibus, illius controverſiæ veteris fortè non ignaris, ſcribenda: Maximè cum rationibus in quæſt. 113. adductis, facilè poſſit ſatisfieri. Nam poſt Autoritatem Julii Clari, potiſſimum argumentum illud eſt, quod ab abſurdo & inconvenienti petitur: Quod ſcil. ita imperiti Judices reis viam commonſtrent, quâ pœnam promeritam poſſint effugere: Habere enim hoc Juramentum (veritatis dicendæ) vim purgationis: Hôc ergò juramentô præſtitô, inquiſitum, qui crimen diffiteatur, à pœna & inquiſitione prorſus liberari. Ideoque Dn. Carpzov. monet Judices,

Judices, ut ab hoc exceſſu ſibi caveant, ſi non reprehenſionem & imprudentiæ maculam velint incurrere. Eadem ferè repetuntur & inculcantur *ab Authore* des Peinlichen G. Inquiſitiō und Acht-*Proceſſes tit.6.art.3.§.1.ibi*: Es werden bißweilen Richter gefunden/ die unter des Inquiſiti und der Zeugen Verhör nicht zu unterſcheiden wiſſen/ ſondern Inquiſitum, gleich den Zeugen/ vermittels Eydes/ auf die Inquiſitional-articul examiniren und befragen: welches aber ein unverantwortlicher exceß ſo bey der Inquiſition begangen wird / darvor ſich ein verſtändiger Richter hüten und vorſehen ſolle. Additur in ecthesi una & altera ratio quam hic in ordinem referemus & pro (3.) numerabimus. Dann zu geſchweigen (inquit) daß die endliche Außſage vor kein frey und gutwilliges Bekandnüß (dergleichen bey dem Examine des delinquenten erfordert wird) zu halten; So hätte man ſich (4.) weil Inquiſitus endlichen befraget werden ſolte/eines gewiſſen und ſchweren Meyneydes zu befürchten. Nam quæ in verſ. Deßwegen ſequuntur, nos non ſatis intelligere candidè fatemur. Neque putamus committendam eſſe cum hac ſententia diverſam ejuſdem Dn. Carpzovii deciſionem, quæ primo intuitu huic contrariari videtur, quando *p.3. qq.crim.116.n.58.& in primis n.61.* ſcribit. Quotieſcunque contra reum alicujus criminis præſumptiones militant, quæ tamen ad condemnationem non ſufficiant, reum non prorſus abſolvendum, ſed illi juramendum purgationis imponendum eſſe. Arbitramur enim diſcernendam eſſe ex ſententia Domini Carpzovii (1.) cauſam judicii criminalis ordinarii ſ. accuſationis & extraordinarii ſ. inquiſitionis (2.) Rei audiendi ad Interrogatoria; & auditi. Talem enim videmur ſententiam viri graviſſimi poſſe colligere ex collatione dictorum locorum; Itemque proceſſus juris *tit. 12. art. 8. n. 19.* Tametſi verò ſententia iſta non tantùm in curiis Elect. Saxon. ſed etiam in Bavaria & Auſtria recepta eſſe videatur: vid. Beieriſche *Malefiz-Proceſs* Ordnung *part.3.tit.2.itemque* Oeſterreichiſche unter-Peinl. Landgerichts-Ordnung/*part.1.tit.32.§.2.ubi tantùm vera & candida, non item jurata confeſſio ſive reſponſio & narratio rei geſtæ exigitur:* Quia tamen ut dicere occupavimus; Alibi, etiam in ſuperioribus dicaſteriis, inquiſitos prævio juramento veritatis dicendæ examinari intel-

lexi-

leximus: Rationes præmiſſas, bona cum venia viri ſummi veritatis eruendæ cauſa explorare conabimur. Et quod initio (1.) authoritatem Clari attinet. Liquido ille agnoſcit affirmativam, quæ jam olim Johannis antiqui Gloſſatoris fuit, magis communem eſſe. Quod ſcilicet Reo inquirendo vel interrogando deferendum ſit juramentum de veritate dicendâ. Ita nimirum tenere Bartol. Angel. Bertramum, Marſil. Fr. Marci *deciſ. 672. p. 33.* alios. Atque ita in judiciis Italiæ ſervari tam in proceſſu accuſationis, quàm Inquiſitionis. Addit quidem Clarus, ſibi communem hanc opinionem, non uſque placere propter occaſionem perjurii, quia rei propter metum illius juramenti, nunquam ſoleant fateri delictum. (Ita Clarus loquitur:) Voluit autem hoc (ut opinor) dicere, Reos utcunque hoc juramentum præſtent, nunquam tamen eò ad confeſſionem delicti adigi, adeòque eos perjuria crebrò committere. (II.) Coincidit autem hæc ratio cum ultima Carpzovii: Ad quam ideò pariter ſic reſpondemus. Non quamvis perjurii metum judicem à delatione jurisjurandi abſtinere & abſterrere debere, alioquin raró juramenta deferenda eſſent; ſed cum periculum hoc eſt manifeſtum. At cum hic verſemur in terminis rei inquirendi, non torquendi: ſupponimus indicia non graviora, quæ fidem ipſius in lubrico conſtituant: ſed talia quæ fidem judicio de reo non usque labefactent. Adhib. Neue Oeſtreichiſche peinliche Land-Gerichts-Ordnung *part. 1. art. 22. §. ult. p. 17 c. ibi:* Etzliche Anzeigungen ſind erheblich und gnugſam zur Inquiſition, andere zur Gefängnüß/ andere zur peinlichen Frage/ & dictum ſup. p. 38. Inde nec juſtam habet cauſam, metum perjurii concipiendi. Porrò ad eam quæ ſecundo loco à Dn. Carpzovio propoſita eſt, rationem, dicimus: (1.) Juramentum veritatis dicendæ, nequaquam habere vim juramenti purgationis; quippe à quo formaliter differat: ſiquidem juramentum purgationis præſupponit reum, qui jam litem conteſtatus vel auditus ſit, quem etiam teſtimonia audita non parum onerent: Nos autem loquimur de reo interrogando, & qui litem, ut ſic dicam, nondum ſit conteſtatus; Nedum ut probationes contra eum ſint auditæ. Quid quod (2.) ipſum purgationis juramentum, poſtquam præſtitum eſt, non ita firmiter abſolvit reum, quin actor novis probationibus ſupervenientibus

eundem

eundem denuò urgere poſſet: *Ipſomet ita tradente Carpzovio in proceſſu juris d. l. n. 75. & ſeqq.* Quidni ergo dicamus juramentum veritatis dicendæ, quod judex, reo defert, nequaquam eam vim habere, ut Reum ſtatim à judicio abſolvat: quin potius accuſatorem vel Fiſcalem excitet, ut eò fortius de convincendi rei argumentis diſpiciat: Quod (3.) dicitur, confeſſionem rei liberam eſſe debere; Juratam autem non eſſe liberam, *quemadmodum juramentum ſpiritualem torturam (arbitror animi dicere voluiſſe) appellat, Idem tit. 12. art. 3. n. 20.* Id inquã implicat & importat. (1.) Confuſionem ſimplicis reſponſionis cum confeſſione jam expreſsâ. Hoc enim tantum quæritur: Annon reus ſuper delatis criminibus interrogandus debeat prius adigi ad formulam juramenti de veritate dicendâ, utrum crimen admiſerit nec ne: Hæc reſponſio metu ac concuſſione vacat & planè liberrimè fieri poteſt ab homine ſibi bene conſcio: Quod ſi contra conſcientiam aliquid proferat, ſibimetipſi vim infert, non judex. At vis illa in jure non attenditur. (2.) Si argumentum hoc abſolutè valeret, nulli omninò juramento locus eſſet, quia nemo volens aliquid contra ſe faſſurus ſit. (3.) Ea demum confeſſio abſolutè libera eſſe debet, quæ condemnationem adferat. At nos de præparatoria tantum reſponſione loquimur, quæ ulteriori probationi contra reum qui etiam negare quæſita queat, locum relinquit. Sanè illa ratio, qua Clarus movetur, quod nemo teneatur detegere propriam turpitudinem *per alleg. l. alias 18. de jurejur.* Ad eum tantùm caſum pertinet, & à Dd. ipſis reſtringitur, ut nemini permittatur turpitudinem allegare ſuam, ſc. ut in ea allegatione ſuam intentionem ipſe fundet *l. itaq; 12. de furt. l. Mercedem 5 & t. t. C. de condict. ob turp cauſ. l. tranſactione 30. C. de tranſact. Poſt. Bart. & alios veteres ad d. l. 18. A. Fab. in rational. p. 148. verſ. Illud certè non diſplicet.* Vel utique, ut eam ultrò alleget: Nos autem de reo interrogando loquimur: Hunc vero in reſpondendo & confitendo niſi conſcientiam ſuam onerare, aut corpus fidiculis ſubjici velit, etiam turpitudines à ſe cõmiſſas revelare teneri, demonſtrat *Cepolla. 1. conſ. 57. n. 4. verſ ſecundo reſpondetur, Tuſcus. lit. F. concl. 404. n. 68.* Atque hac deciſione admiſſa congruet praxis civilis, ubi etiam reſponſiones ſub religione juriſjurãdi, ſeu ut practici loquũtur, medio juramento fieri debent, *vid. Gail. 1. obſerv. 79. n. ult. & obſerv. 82. n. 1.*

Alia argumenta, quæ pro Martini ſententia produxit oratione erudita & jucunda Zangerus, *poſt.tr.de quæſt.& tortur.pag.859. & ſeqq.* in ipſo conflictu examinabimus. noſtramque mentem plenius aperiemus. Nunc ad inſtitutum thema elaborandum regredimur.

(De repetitione cõfrontationis.)

17. Enimverò ſolet etiam pro re natâ confrontatio vel altera vice decerni, antequam ad torturam rei negantis deveniatur, quemadmodum ex ſubjectâ informatione Dominorum Gryphis-Waldenſium apparet, quæ ſic habet: P. P. Als er uns die wieder die captivirte Baumannin/ Dilian Schmiedes verübte inquiſitions acta zugefertiget/und dabeneben über die in überſchicktem Berichte uns vorgeſtelte Frage/ unſer Rechtliches Bedenckẽ ihme zu eröfnẽ gebeten; Demnach erkeñen wir nach fleiſſiger Verleſ- und reiflicher Erwegung deſſen allen vor recht/ Daß Dilian Schmiedes/ auf die Articul nochmahln in Güte zuvernehmẽ/ imgleichẽ deroſelbſt eigenes Bekantnuß/ wegen hiebevor verübten Böſens/ ſambt denn Eydlichen atteſtatis teſtium, wie auch der beſeſſenen Henrich Hegendorfs Magd Auſſage und Bekantnuß/ ihr ernſtlich vorzuhalten/ auch auf verſpührte fernere Hartnäckigkeit mit den Zeugen abereins zu confrontiren ſey; Da ſie nun alsdann kein mehrers/ als bißhero geſchehen/ bekennen ſolte/ iſt er dieſelbige zu Erkundigung der Warheit/mit der Tortur zimblicher Weiſe belegen zu laſſen wohl befügt. V. R. W. Uhrkundlich Gripswald den 5. Junii 1658. *confer.ſup.part. 2.theſ.12.pag.50.* Rat. iterationis manifeſta eſt: Cùm enim tortura quoque ex cauſa repeti & iterari queat, *l. Repeti.16. & l.18.§.1. de Quæſt.* Quidni etiam confrontatio, quæ longè mitior inquiſitionis ſpecies eſt. *Aliud Reſponſ.inf.referemus.*

18. Quod ſi maximè tortura rei non decernatur, nec indicia adminiculantia ad eam rem ſufficientia ſuppetant; Attamen, ne ſic quidem denunciatus & confrontatus ſemper abſolvendus, ſed aliquando prius juramento purgationis onerandus eſt: Quemadmodum olim ita (ſeorſim interrogatus,) reſpondi ampliſſimo Senatui Reip. Weiſſenburgenſis, quod reſponſum quia prolixius eſt & ordinem tractationis, ſi iſto loco interjungeretur, nonnihil turbaret, ſub finem hujus tractationis ſubjiciam, vel eâ ſaltem gratiâ, ut an benè vel malè reſpõſum ſit, inter corollaria diſputationum inquiri poſſit.

19. Di-

19. Diximus de caſibus, ubi reus in confrontatione vel ultro crimen faſſus eſt, vel præfractè negavit: ſupereſt ut de caſu vacillantis & commoti diſpiciamus; Nam & hoc aliquando evenire, ſive is effectus confrontationem ſequi & excipere etiam ſolet, ut reus ad conſpectum conſcii palam moveatur & conturbetur. Ita de Birono, cujus etiam ſupra *pag. 48. th. 11.* mentionem fecimus, P. Matthæus *tom. 2. hiſtor. de vita Henrici IV. Galliæ regis lib 5. narrat. 4. §. 1. pag. 294.* On luy confronta les teſmoins: Quand il vit la Fin, un extreme tremblement le ſaiſit, Thuanus, *lib. 128. Hiſtor. pag. 981.* hoc ita expreſſit: cum Laſinio commiſſus Bironus, ad teſtis adſpectum vultu pallido & membris trementibus totus repente cohorruit, & ſpacium popoſcit, dum lecto impoſitus, ſpiritus colligeret, Aliud exemplum recens occurrit in Mercurii Gallici, *tom. 19. anno 1638. pag.* 190. ibi. Apres cette confrontation le priſonnier (Alpheſton) ſe trouva preſſé de la conſcience & confus tellement, qu'eſtant preſt, d'eſtre ramene en la Geolle, il pria &c. Licet autem titubatio talis aut commotio rei non faciat indicium ad torturam; uti cum cæteris ſcribit Jul. Clarus §. *ult. quæſt. 21. n. 39. verſ. Cæterum. ſola inconſtantia, titubatio & trepidatio:* Interim tamen negari nequit, poſſe prudentem judicem ex ejuſmodi conturbatione rei, argumentum capere ad pleniorem inquiſitionem inſtituendam, unde poſtmodum veritas tota, ſolida & integra eruatur: Ut ex adductis exemplis patet: Quibus addi poteſt flebile illud & dolendum Thuani junioris de quo Sirius, loco ſupra pag. 49. laudato, porrò narrat, pag. 1194. Eum licet antea factum pernegaſſet, tamen ex prælectione depoſitionum Defiati, ita commotum fuiſſe, ut tametſi Defiatus in confrontatione peteret declarationem ſuam audiri: Thuanus tamen cauſam proditam perditamque arbitratus, ad judicem converſus, ea ferè excuſatione uſus fuerit, qua Philotas apud Curtium facinus excuſare anniſus eſt, *lib. 8. cap. 7. n. 34.* ibi: Ut præteritam vitam potius quam culpam ſilentii; non tamen facti ullius, intueretur, *& cap.* 10. *n.* 11. Sic enim miſer & infelix Thuanus ſe his verbis à Sirio exceptis & Italicæ Hiſtoriæ ſuæ inſertis quoque tuebatur atque ſolùm cauſabatur: Ch'eſſendo egli deſtituto di tutte le ſorti di prove, per convincere gli Autori del trattato, haveva creduto d'eſſere dalle leggi di natura, & da

(De reo vacillante.)

 quelle

quelle della regione diſpenſato &c. Manifeſtiſſimo documento wie ſchädlich es auch einem Staatsman ſey / ſich deſſen zu rühmen / daß er kein Juriſt ſey/und ſich nur auf das jus naturæ, gentium und geſunde Vernunfft zuverlaſſen. Unde etiam Poëta his ipſi verbis parentavit.

Debueras famam patriis extendere factis.
Qui miſer, indigna morte, Thuane jaces:
Hoc te ſupplicium cuncti (Juris periti) meruiſſe fatentur
Sed tamen hoc cuncti te meruiſſe dolent.

(De reo confeſſionē in confrontatione factam revocātē.)

20. Enimverò præter tres caſus ſupra expoſitos, accidere quandoque ſolet, ut reus in cōſpectu teſtium vel aliorum ſecum compoſitorum, rem fateatur aliquando judicialiter, aliquando etiam extrajudicialiter; poſtea autem confeſſionem revocet, quæ variatio inprimis veneficis, in varias ſe formas, diaboli inſtinctu ſubinde transformantibus, ſolemnis eſt; Ubi plures ſuboriri ſolent quæſtiones. An ſcilicet Reus per tormenta ad veritatis confeſſionem adigendus ſit? (quod cum variatio novum indicium faciat, tanto minus dubii habet. *v. Farinac queſt. 52. n. 23. Cruſius part. 1. de Indic. cap. 13.*) Item; An etiam in ſemel tortam in ead. cauſa denuò inſtituenda & repetenda ſit tortura? Qua de re memorabile exemplum referemus Jlſe Mittags/die alte dicta, hatte in Anno 1655. vor ihrem Ende unter andern auch auf die jüngere Jlſe Mittags / Andreas Gorries Haußfrau bekandt / mit dieſen Umbſtänden / daß (1.) ſelbige die Zauber-Kunſt von ihres Mannes Mutter Engel Lerowin gelernet/(2.)daß die junge Jlſe Mittags/nebenſt/ihr auf dem Teufels-Tantz zu N. G. auch geweſen / daß ſie (3.) in beſagtem Tantze die groſſe Baßfiedel geſtrichen/ (4.) auf dem Pferde geſeſſen / und daſſelbige zu todt reiten helffen. Weilen nun auch (5.) ſonſten ihr ſchleiniges Reichtumb (6.) Zufliehung und Einwohnung eines feurigen Drachen und (7.) unterſchiedene andere argwöhnige Thaten ſie ſuſpect machten; So dann zwey andere Hexen auf ſie geſtorben / iſt beſagte junge Jlſe Mittags / ad conſil. Dn. Griphs Waldenſium eingezogen/ und endlichen torquiret worden/ da dann nach remittirter Tortur/beſagte Jlſe Mittags bekandt/ daß ſie hexen könne/auf welcher Bekandnüß ſie auch 14. Tage beharret. Nach-

ret. Nachgehends aber hat ſie dieſe depoſition gänzlich revociret / und noch darüber zu unterſchiedenen 7. Zeugen diverſis temporibus geſaget / wann ſie gewuſt / daß ſie nicht mehr Pein im Urtheil gehabt / und nicht mehr dan zweymahl daran ſollen / ja wanns auch gar dreymahl geweſen / ſolte keiner von ihr / oder auß ihr etwas gebracht haben. Ob nun wohl alle 7. Zeugen / ihr ſolche Außſage in angeſtellter confrontation unter Augen geſaget / hat ſie doch denſelben allen beſtändig wiederſprochen / und daß ſie dergleichen niemahln geredet / beharzlichen beſtritten / deßwegen den 2. Junii 1656 die Tortur zum andernmahl auff ſie erkandt worden. Sie hat aber dieſelbe gar hertzhafft außgehalten / und ob ſie wol darüber gleichſam in eine Ohnmacht und tieffen Schlaff geſuncken / hat ſie doch poſt remiſſionem nichts bekennen wollen / ſondern iſt auf ihrer revocation beſtändig verblieben.

Quæſitum fuit? Was mit dieſem Weibesſtücke anzufangen / An denuò torquenda? vel ut convicta *juxta art. 69.* P. H. O. ſupplicio afficienda? vel tanquam purgatis indiciis, pœna fuſtigationis tantum aut relegationis plectenda? vel præſtita cautione aut Urpheda planè dimittenda eſſet? *Vt in caſu torturæ ſine confeſſione ulla exantlatæ. per l. 9. De calumniat. D. Carpzov. 3. qq. 125. n. 3. & ſeqq.* Tractant hanc quæſtionem inter alios. Zanger *de quæſtion. & tortur. c. 5. & ult. n. 77. & ſeqq. Dn.* Carpzovius *p. 3. qq. cr. 126. n 58 & ſeqq.* Cruſius *de Indiciis. part.* 1. *cap. 60. n.* 1. *& ſeqq.* Placuit autem Dnn. Conſiliariis, hoc caſu ad tertium gradum torturæ procedendum eſſe, (1.) quia delictum eſſet atrociſſimum *per trad. Dn.* Carpzovii *3. quæſt.* 125. *n.* 55. (2.) quia Mulier ſemel delictum confeſſa fuerat, & per dies 14. in confeſſione delicti perſeveraverat (3.) primam torturam veluti jactabunda pro ludicra habuerat (4.) in altera leviter obdormierat, & ultrò expergefacta, quaſi vinculis & doloribus ſoluta, facundè ex equuleo peroraverat, denique (5.) ignem ipſum qui uſtulandæ admotus fuerat, non ſenſerat (6.) Nullam variationis & revocationis cauſam afferebat, ſed ſolam obſtinatam & haut dubiè à Diabolo inditam, negandi impudentiam, (Quemadmodum & malo letho, ſine pœnitentia, obiit.) Facit, quod theorica illa à multis Dd. ſimpliciter recepta; (Reum ſi negationem ſive inficiationem ſuam perdurando in tormentis, ſuſtinuerit, quaſi purgatis indiciis, non

modò à judicii obſervatione, ſed definitivè prorſus abſolvendum eſſe. *v. Carpzov part. 3. quæſt. 125. n. 10.*) Ex rationibus ibidem allegatis non ſatis exactè probetur. Nam quod *l. de ſervo 9. de Calumn.* attinet, Reſp. 1. Accuſatorem in illo caſu omnem probandi vim in confeſſione à ſervo, (reo,) extorquenda, collocâſſe: *arg. verbi: ſi poſtuletur, ut quæſtio habeatur l. 6. ibi: Patre vel marito de adulterio agente & poſtulantibus de ſervis rei, ut quæſtio habeatur, de Quæſtion.* Unde non ſtatim idem dicendum venit eo caſu, quô non tota probandi vis in rei quæſtionibus fuerit repoſita (2.) Abſolutio etiam non ad ſolam torturæ obdurationem referenda eſt: Licet enim nihil aliud ibi referatur, quemadmodum Papinianus etiam eô locô id non agebat; Potuit tamen alia ſubfuiſſe cauſa abſolutionis, nempe quia vel accuſator aliis probationibus deſtitueretur, vel reus aliis quoque argumentis & reprobationibus innocentiam ſuam ſuſtentaret *d. l. 6 de Quæſt.* ibi: Si verè causâ peroratâ, teſtibus prolatis (NB. adeoque non ad ſolam torti obdurationem) abſolutio ſequuta fuerit. *Cujac. in d. l. 9. de calumn. p. 668. & c. ibi: Sequitur abſolutio rei, causâ verè & nô perfunctoriè perorata.* Ad (2.) R. Tortura probationibus quidem comparari *analogicè* & ratione finis ſolet, tanquam aliquod adminiculum *l. 8. & 9. de quæſt.* At neutiquam proprie probationi æquiparatur: Nam & forma & effectu longiſſimè differunt *l. 1. pr. §. 17 & 23. de Quæſt.* Ad (3) In Conſtit. Carol. artic. 61. non eſſe quæſtionem de reo poſt torturam abſolvendo; ſed de Judicibus torturam decernentibus, excuſandis: neque dicitur tortum planè abſolvi; ſed ſumtûs alimentorum, quos ipſe conſumſerit, ipſummet etiam ſuſtinere debere Ex quibus omnibus ſatis apparet, quam vim & effectum confrontatio, ad informandum judicis animum & veritatem inquirendam habeat; & quàm hic acri ingenio judicis opus ſit: Unde rectè author des Sächſiſchen Peinlichen Inquiſitions-Proceſſes. pag. 112. die Schöpfen-Stühle können nach angeſtellter confrontation ſicherer gehen/ und auch leichtlicher zur ſcharffen Frage gelangen. Itaque licet confrontatio non ſit de ſubſtantia proceſſus inquiſitorii, nec uſquam in jure pro tali requiſito eſſentiali venditetur, nec adeò omiſſa proceſſum vitiet. *Joh. Zanger de quæſtion. & tortur. cap. 2. n. 50. Jul. Clar. in practic. §. ult. quæſt. 45. n. 14.* Cum tamen tam inſignem uſum & effectum habeat, non temere debet omitti. *v. Carpzov. part. 3. quæſt.*

quaſt. crim. 114. n. 76. Adde quod ab aliis traditur, & ulteriorem effectum & uſum *reſp. judicis* deſignat: Judicem facilius excuſari, ſi reum torqueat quando confrontationem præmiſit, wann etliche beeydigte Zeugen vor der Tortur mit dem reo confrontiret / und darüber dato aliquo ſpatio ſeine angmaſte defenſiones gehöret worden. *Thom. Merkelbach. ap. Caſp. Klocken. 3. conſil. 196. n. ult.*

22. Conſideremus nunc effectum confrontationis, *reſp proceſſus*; Nimirum tradunt nonnulli confrontationem, in ſpecie rei cum teſtibus, habere geminum, hoc intuitu effectum: Evitari enim hoc pacto repetitionem teſtium, ſimulque convalidari dicta eorum & depoſitiones. *Ita loquitur Clarus §. ult. quaſt. 45. n. 4.* Cum enim aliàs teſtes pro informatione judicis ſaltem examinati, parte non citata, nihil probare perhibeantur, imò ne indicium quidem facere, *cap. 2. ibi: nullius momenti. De teſtibus Farinac. d. quaſt. 72. n. 89. pag. 441.* niſi deinde repetantur, parte citata: Citationis iſtius & repetitionis vicem obtinere cenſetur iſta confrontatio. *M. Stephani. lib. 9. de offic. judic. cap. 8. n. 2.* Tum verò ſtatuunt confrontationem ad faciem rei, habere vim citationis: eſſe enim in poteſtate judicis teſtes pro curiæ informatione examinatos, vel reo citato cum ejuſdem interrogatoriis repetere vel ad ejus faciem confrontare: *ſecundum Afflict. in Conſtit. Si damna clandeſtina. n. 28. ante fin. verſ. Vel judex faciat venire teſtes; ubi tradit: plus operari confrontationem, quàm citationem. Farinac. d. Quaſt 72. n. 139. p. 446.* Atque ita fortè & ad hunc ſingularem finem atque effectum reſpectu habito, accipiendum quod Tranquillum Ambroſ. ſupra theſi 6. monebamus, ſatis obſcurè tradere: Confrontationem nihil aliud facere, quam ut defectum citationis ſuppleat. Inde enim porrò judici, *n. 6.* ſuadet: Ut ſemper, quando teſtes habere poteſt, illos potius cum reo confrontet, quam in ejus abſentia repeti curet: Præterquam enim, quod hujuſmodi confrontatio, reum magis urget, inquit; Ipſi quoque judici mentem aperit. *Quod in ſuperioribus theſibus jam plenius demonſtratum eſt.* Tuſchus etiam ſpecialem hunc effectum annotavit *lit. F. concl. 163. pag. 88. n. 58.* ſic ſcribens: Quando poſt examen ſine citatione per iſtum poſtea fit confrontatio in faciem rei, tunc habentur teſtes pro legitimè examinatis &c. Alii hoc amplius ſtatuunt: Confrontationem rei cum teſtibus, plus operari quã ſi teſtes parte citata fuiſſent examinati, *Matth. de Afflict. in conſtit. reg. lib.*

(*De effectu confrontationis ad proceſſum relata.*)

reg.lib.1.in rubr.de homicid. clandeſt n.36. Anton.Scappus lib.5.de jure non ſcripto cap.114.n.8. ubi porrò infert & concludit: Reum non eſſe relaxandum, antequam cum teſtibus ſit confrontatus p.106.

23. Dubitant autem Dd. an per confrontationem etiam ſuppleatur defectus interrogatoriorum? Imò negat hoc diſertè Johan A Loyſius Riccius *deciſ.Neapolit.*1044.*n.*2. per rationẽ, quod teſtes in civilibus & criminalibus examinari debeant cum Interrogatoriis; Alias depoſitionem eſſe nullam *cap. cum cauſam 37. & cap. per tuos. 48. de teſtibus cap. præſentium. 2. Eod. tit. in 6.* Itaque narrat reſolutum fuiſſe in curia Archi Epiſcopali, quod teſtes, qui juraverant in faciem inquiſiti, & fecerant confrontationem, poſſent repeti ad inſtantiam inquiſiti, cum interrogatoriis ejuſdem, non obſtante dicta confrontatione, Quia juxta opinionem Speculatoris, *in tit. de teſtibus §. jam 6. de Interrogat. n.* 8. Teſtes examinati abſque interrogatoriis datis à parte, ultra quod non probent, poſſint repeti cum Interrogatoriis, etiam poſt factam publicationem: Atque ita etiam docet Farinac. *quæſt.crim.*72.*n.*144 *p.*447. Etiamſi confrontatio cum reo jam facta ſit, ſi tamen reus petat eoſdem teſtes repeti cum ſuis interrogatoriis; id illi denegandum non eſſe: Idque ex recentioribus latè comprobare Hondedæum *conſ.*101 *n.*1. *& ſeq. uſque ad n.*40. Forſan diſcernendum fuerit, an ante confrontationem judex ipſe debitam & in d. cap. cum cauſam 37. de teſtibus præſcriptam diligentiam in inquirendo, examinando & explorando adhibuerit, nec ne: *De* perſonis; inquam loco, tempore, viſu, auditu, ſcientia, credulitate, fama, certitudine, eaque cuncta plenè conſcribi fecerit: Uti Pontifex loquitur, & alibi in praxi ſervari oſtendimus *ſupra part.2, theſ.16 pag.*57. An item reo poteſtatem fecerit teſtem vel denuntiantẽ, aut complicem, in ipſa confrontatione, prout viſum fuerit, examinandi; quemadmodum *d.part.2.th.9.p.*47.*enarravimus*: Et an ex his omnibus, motus animi ipſius ſatis informetur; ita ut reum per iſtam petitionem (de interrogatoriis repetendis) ſaltem moras nectere appareat? Tum verò non arbitrer repetitionem facilè eſſe concedendam: ſi enim talis confrontatio legitimè inſtituta hoc operatur (1.) ut teſtes repeti neceſſe non ſit: Utque (2.) eorum dicta & depoſitiones hoc modo convalidentur: Et ſi (3.) plus operatur talis confrontatio, quam ſi teſtes parte citata fuiſſent examinati. *Uti ex Dd. ſupra retulimus theſ.* 15. Vel ſi (4.) Confrontatio talis vim habet ſolemnis examinis, ut allegari illam eò ſolere, cum afflicto & aliis tradit *Clarus §. ult. quæſt.*45 *n.*14. *Joh.Petr.Surdus, conſil.*328.*n.*4.*p.*111. Merckelbach *ap. Klokium* 3 *conſ.* 197.*p.* 954.*n.*2. Facilè etiam interrogatoriis carere poſſumus. Imò, negata repetitione teſtium, illa per ſe cadunt. Aliud autem dixerimus ſi confrontatio minus legitimè & circumſpectè fuerit inſtituta, aut veritas non uſque ſit patefacta.

FINIS PARTIS III.

COMMENTATIONIS DE CONFRONTATIONE, PARS QVARTA.

Vbi de cõtrariis, oppoſitis & variis eorum, quibus confrontatio ſ. commiſſio cum aliis, offertur aut injungitur, exceptionibus, tractatur

CAPUT PRIMUM.

De his quę confrontationis uſurpationi in genere objiciuntur.

I.

NON ſatis fuerit nec ſuffecerit ad abſolvẽdam commentationem, actorem & accuſatorem, vel ipſum etiam Inquiſitorem & Fiſcalem inſtruxiſſe; ſed ex altera etiam parte rei innocentiæ cavendum, & præſidia ac veluti arma quædam ſuggerenda ſunt, quibus ſe cõtra iniquam impetitionem tueatur. *l.2. & 22. de Except. Schneidewin. ſive Weſenbec. & Interpp. commun. ad rubr. Inſtit. de Except. M. Colerus ad rubr. Ext. de Except. n.1. & 2. Bouricius in captivo*

leximus: Rationes præmiſſas, bona cum venia viri ſummi veritatis eruendæ cauſâ explorare conabimur. Et quod initio (1.) authoritatem Clari attinet. Liquido ille agnoſcit affirmativam, quæ jam olim Johannis antiqui Gloſſatoris fuit, magis communem eſſe. Quod ſcilicet Reo inquirendo vel interrogando deferendum ſit juramentum de veritate dicendâ. Ita nimirum tenere Bartol. Angel. Bertramum, Marſil. Fr. Marci *deciſ. 672. p. 33.* alios. Atque ita in judiciis Italiæ ſervari tam in proceſſu accuſationis, quàm Inquiſitionis. Addit quidem Clarus, ſibi communem hanc opinionem, non uſque placere propter occaſionem perjurii, quia rei propter metum illius juramenti, nunquam ſoleant fateri delictum. (Ita Clarus loquitur:) Voluit autem hoc (ut opinor) dicere, Reos utcunque hoc juramentum præſtent, nunquam tamen eò ad confeſſionem delicti adigi, adeòque eos perjuria crebiò committere. (II.) Coincidit autem hæc ratio cum ultima Carpzovii: Ad quam ideò pariter ſic reſpondemus. Non quamvis perjurii metum judicem à delatione jurisjurandi abſtinere & abſterrere debere, alioquin rarò juramenta deferenda eſſent; ſed cum periculum hoc eſt manifeſtum. At cum hic verſemur in terminis rei inquirendi, non torquendi: ſupponimus indicia non graviora, quæ fidem ipſius in lubrico conſtituant: ſed talia quæ fidem judicio de reo non usque labefactent. Adhib. Neue Oeſtreichiſche peinliche Land-Gerichts-Ordnung *part. 1. art. 22. §. ult. p. 17 c. ibi:* Etliche Anzeigungen ſind erheblich und gnugſam zur Inquiſition, andere zur Gefängnüß/andere zur peinlichen Frage/ & dictum ſup. p. 38. Inde nec juſtam habet cauſam, metum perjurii concipiendi. Porrò ad eam quæ ſecundo loco à Dn. Carpzovio propoſita eſt, rationem, dicimus: (1.) Juramentum veritatis dicendæ, nequaquam habere vim juramenti purgationis; quippe à quo formaliter differat: ſiquidem juramentum purgationis præſupponit reum, qui jam litem conteſtatus vel auditus ſit, quem etiam teſtimonia audita non parum onerent: Nos autem loquimur de reo interrogando, & qui litem, ut ſic dicam, nondum ſit conteſtatus; Nedum ut probationes contra eum ſint auditæ. Quid quod (2.) ipſum purgationis juramentum, poſtquam præſtitum eſt, non ita firmiter abſolvit reum, quin actor novis probationibus ſupervenientibus

eundem

eundem denuò urgere poſſet: *Ipſomet ita tradente Carpzovio in proceſſu juris d. l. n. 75. & ſeqq.* Quidni ergo dicamus juramentum veritatis dicendæ, quod judex, reo defert, nequaquam eam vim habere, ut Reum ſtatim à judicio abſolvat: quin potius accuſatorem vel Fiſcalem excitet, ut eò fortius de convincendi rei argumentis diſpiciat: Quod (3.) dicitur, confeſſionem rei liberam eſſe debere; Juratam autem non eſſe liberam, *quemadmodum juramentum ſpiritualem torturam (arbitror animi dicere voluiſſe) appellat, Idem tit. 12. art. 3. n. 20.* Id inquã implicat & importat. (1.) Confuſionem ſimplicis reſponſionis cum confeſſione jam expreſsâ. Hoc enim tantum quæritur: Annon reus ſuper delatis criminibus interrogandus debeat prius adigi ad formulam juramenti de veritate dicendâ, utrum crimen admiſerit nec ne: Hæc reſponſio metu ac concuſſione vacat & planè liberrimè fieri poteſt ab homine ſibi bene conſcio: Quod ſi contra conſcientiam aliquid proferat, ſibimetipſi vim infert, non judex. At vis illa in jure non attenditur. (2.) Si argumentum hoc abſolutè valeret, nulli omninò juramento locus eſſet, quia nemo volens aliquid contra ſe falſurus ſit. (3.) Ea demum confeſſio abſolutè libera eſſe debet, quæ condemnationem adferat. At nos de præparatoria tantum reſponſione loquimur, quæ ulteriori probationi contra reum qui etiam negare quæſita queat, locum relinquit. Sanè illa ratio, qua Clarus movetur, quod nemo teneatur detegere propriam turpitudinem *per alleg. l. alias 18. de jurejur.* Ad eum tantùm caſum pertinet, & à Dd. ipſis reſtringitur, ut nemini permittatur turpitudinem allegare ſuam, ſc. ut in ea allegatione ſuam intentionem ipſe fundet *l. itaq. 12. de furt. l. Mercedem 5 & t. t. C. de condict. ob turp cauſ. l. tranſactione 30. C. de tranſact. Poſt. Bart. & alios veteres ad d. l. 18. A. Fab. in rational. p. 148. verſ. Illud certè non diſplicet.* Vel utique, ut eam ultrò alleget: Nos autem de reo interrogando loquimur: Hunc vero in reſpondendo & confitendo niſi conſcientiam ſuam onerare, aut corpus fidiculis ſubjici velit, etiam turpitudines à ſe cõmiſſas revelare teneri, demonſtrat *Capolla. 1. conſ 57. n. 4. verſ ſecundo reſpondetur, Tuſcus. lit. F. concl. 404. n. 68.* Atque hac deciſione admiſſa congruet praxis civilis, ubi etiam reſponſiones ſub religione jurisjurãdi, ſeu ut practici loquũtur, medio juramento fieri debent, *vid. Gail. 1. obſerv. 79. n. ult. & obſerv. 82. n. 1.*

Alia argumenta, quæ pro Martini ſententia produxit oratione erudita & jucunda Zangerus, *poſt.tr.de quæſt.& tortur.pag.859. & ſeqq.* in ipſo conflictu examinabimus, noſtramque mentem plenius aperiemus. Nunc ad inſtitutum thema elaborandum regredimur.

(De repetitione cōfrontationis.) 17. Enimverò ſolet etiam pro re natâ confrontatio vel altera vice decerni, antequam ad torturam rei negantis deveniatur, quemadmodum ex ſubjecta informatione Dominorum Gryphis-Waldenſium apparet, quæ ſic habet: P. P. Als er uns die wieder die captivirte Baumannin / Dillan Schmiedes verübte inquiſitions acta zugefertiget / und dabeneben über die in überſchicktem Berichte uns vorgeſtelte Frage / unſer Rechtliches Bedenckē ihme zu eröfnē gebeten; Demnach erkeñen wir nach fleiſſiger Verleſ- und reiflicher Erwegung deſſen allen vor recht / Daß Dilian Schmiedes / auf die Articul nochmahln in Güte zuvernehmē / imgleichē deroſelbſt eigenes Bekantnuß / wegen hiebevor verübten Bötens / ſambt denn Eydlichen atteſtatis teſtium, wie auch der beſeſſenen Henrich Hegendorfs Magd Auſſage und Bekantnuß / ihr ernſtlich vorzuhalten / auch auf verſpührte fernere Hartnäckigkeit mit den Zeugen abermahls zu confrontiren ſey; Da ſie nun alsdann kein mehrers / als bißhero geſchehen / bekennen ſolte / iſt er dieſelbige zu Erkundigung der Warheit / mit der Tortur zimblicher Weiſe belegen zu laſſen wohl befugt. V. R. W. Uhrkundlich Gripswald den 5. Junii 1658. *confer. ſup. part. 2. theſ. 12. pag. 50.* Rat. iterationis manifeſta eſt: Cùm enim tortura quoque ex cauſa repeti & iterari queat, *l. Repeti. 16. & l. 18. §. 1. de Quæſt.* Quidni etiam confrontatio, quæ longè mitior inquiſitionis ſpecies eſt. *Aliud Reſponſ. inf. referemus.*

18. Quod ſi maximè tortura rei non decernatur, nec indicia adminiculantia ad eam rem ſufficientia ſuppetant; Attamen, ne ſic quidem denunciatus & confrontatus ſemper abſolvendus, ſed aliquando prius juramento purgationis onerandus eſt: Quemadmodum olim ita (ſeorſim interrogatus,) reſpondi ampliſſimo Senatui Reip. weiſſenburgenſis, quod reſponſum quia prolixius eſt & ordinem tractationis, ſi iſto loco interjungeretur, nonnihil turbaret, ſub finem hujus tractationis ſubjiciam, vel eâ ſaltem gratiâ, ut an benè vel malè reſpōſum ſit, inter corollaria diſputationum inquiri poſſit.

19. Di-

19. Diximus de caſibus, ubi reus in confrontatione vel ultro crimen faſſus eſt, vel præfracte negavit: ſupereſt ut de caſu vacillantis & commoti diſpiciamus; Nam & hoc aliquando evenire, ſive is effectus confrontationem ſequi & excipere etiam ſolet, ut reus ad conſpectum conſcii palam moveatur & conturbetur. Ita de Birono, cujus etiam ſupra *pag. 48. th. 11.* mentionem fecimus, P. Matthæus *tom. 2. hiſtor. de vita Henrici IV. Galliæ regis lib 5. narrat. 4. §. 1. pag. 294.* On luy confronta les teſmoins: Quand il vit la Fin, un extreme tremblement le ſaiſit, Thuanus, *lib. 128. Hiſtor. pag. 981.* hoc ita expreſſit: cum Laſinio commiſſus Bironus, ad teſtis adſpectum vultu pallido & membris trementibus totus repente cohorruit, & ſpacium popoſcit, dum lecto impoſitus, ſpiritus colligeret, Aliud exemplum recens occurrit in Mercurii Gallici, *tom. 19. anno 1638. pag.* 190. ibi. Apres certe confrontation le priſonnier (Alpheſton) ſe trouva preſſé de la conſcience & confus tellement, qu'eſtant preſt, d'eſtre ramene en la Geolle, il pria &c. Licet autem titubatio talis aut commotio rei non faciat indicium ad torturam; uti cum cæteris ſcribit Jul. Clarus *§. ult. quæſt. 21. n. 39. verſ. Cæterum. ſola inconſtantia, titubatio & trepidatio:* Interim tamen negari nequit, poſſe prudentem judicem ex ejuſmodi conturbatione rei, argumentum capere ad pleniorem inquiſitionem inſtituendam, unde poſtmodum veritas tota, ſolida & integra eruatur: Ut ex adductis exemplis patet: Quibus addi poteſt flebile illud & dolendum Thuani junioris de quo Sirius, loco ſupra pag. 49. laudato, porrò narrat, pag. 1194. Eum licet antea factum pernegaſſet, tamen ex prælectione depoſitionum Deſiati, ita commotum fuiſſe, ut tametſi Deſiatus in confrontatione peteret declarationem ſuam audiri: Thuanus tamen cauſam proditam perditamque arbitratus, ad judicem converſus, ea ferè excuſatione uſus fuerit, qua Philotas apud Curtium facinus excuſare anniſus eſt, *lib. 8. cap. 7. n. 34.* ibi: Ut præteritam vitam potius quam culpam ſilentii; non tamen facti ullius, intueretur, *& cap.* 10. *n.* 11. Sic enim miſer & infelix Thuanus ſe his verbis à Sirio exceptis & Italicæ Hiſtoriæ ſuæ inſertis quoque tuebatur atque ſolùm cauſabatur: Ch'eſſendo egli deſtituto di tutte le ſorti di prove, per convincere gli Autori del trattato, haveva creduto d'eſſere dalle leggi di natura, & da- *(De reo vacillante.)*

 quelle

quelle della regione diſpenſato &c. Manifeſtiſſimo documento wie ſchädlich es auch einem Staatsman ſey / ſich deſſen zu rühmen / daß er kein Juriſt ſey/und ſich nur auf das jus naturæ, gentium und geſunde Vernunfft zuverlaſſen. Unde etiam Poëta his ipſi verbis parentavit.

Debueras famam patriis extendere factis.
Qui miſer, indigna morte, Thuane jaces:
Hoc te ſupplicium cuncti (Juris periti) meruiſſe fatentur
Sed tamen hoc cuncti te meruiſſe dolent.

(De reo confeſſione in confrontatione factam revocãte.)

20. Enimverò præter tres caſus ſupra expoſitos, accidere quandoque ſolet, ut reus in cõſpectu teſtium vel aliorum ſecum compoſitorum, rem fateatur aliquando judicialiter, aliquando etiam extrajudicialiter; poſtea autem confeſſionem revocet, quæ variatio inprimis veneficis, in varias ſe formas, diaboli inſtinctu ſubinde transformantibus, ſolemnis eſt; Ubi plures ſuboriri ſolent quæſtiones. An ſcilicet Reus per tormenta ad veritatis confeſſionem adigendus ſit? (quod cum variatio novum indicium faciat, tanto minus dubii habet. *v. Farinac quæſt.52.n.23. Cruſius part.1. de Indic. cap.13.*) Item; An etiam in ſemel tortam in ead. cauſa denuò inſtituenda & repetenda ſit tortura? Qua de re memorabile exemplum referemus Jlſe Mittags/die alte dicta, hatte in Anno 1655. vor ihrem Ende unter andern auch auf die jüngere Jlſe Mittags / Andreas Gorries Haußfrau bekandt / mit dieſen Umbſtänden / daß (1.) ſelbige die Zauber-Kunſt von ihres Mannes Mutter Engel Lerowin gelernet/(2.) daß die junge Jlſe Mittags/nebenſt/ihr auf dem Teufels-Tantz in N. G. auch geweſen / daß ſie (3.) in beſagtem Tantze die groſſe Baßfiedel geſtrichen/(4.) auf dem Pferde geſeſſen / und daſſelbige zu todt reiten helffen. Weilen nun auch (5.) ſonſten ihr ſchleiniges Reichtumb (6.) Zuſiehung und Einwohnung eines feurigen Drachen und (7.) unterſchiedene andere argwöhnige Thaten ſie ſuſpect machten; So dann zwey andere Hexen auf ſie geſtorben / iſt beſagte junge Jlſe Mittags / ad conſil. Dn. Griphs Waldenſium eingezogen/ und endlichen torquiret worden/ da dann nach remittirter Tortur/beſagte Jlſe Mittags bekandt/ di ſie hexen könne/auf welcher Bekandnüß ſie auch 14. Tage beharret. Nach-

ret. Nachgehends aber hat ſie dieſe depoſition gänzlich revociret/ und noch darüber zu unterſchiedenen 7. Zeugen diverſis temporibus geſaget/ wann ſie gewuſt/ daß ſie nicht mehr Pein im Urtheill gehabt/und nicht mehr dan zweymahl daran ſollen/ja wanns auch gar dreymahl geweſen/ſolte keiner von ihr/oder auß ihr etwas gebracht haben. Ob nun wohl alle 7. Zeugen/ ihr ſolche Außſage in angeſtellter confrontation unter Augen geſaget/hat ſie doch denſelben allen beſtändig wiederſprochen/ und daß ſie dergleichen niemahln geredet/ beharzlichen beſtritten/ deßwegen den 2. Junii 1656 die Tortur zum andernmahl auff ſie erkandt worden. Sie hat aber dieſelbe gar hertzhafft außgehalten/und ob ſie wol darüber gleichſam in eine Ohnmacht und tieffen Schlaff geſuncken/ hat ſie doch poſt remiſſionem nichts bekennen wollen/ ſondern iſt auf ihrer revocation beſtändig verblieben.

Quæſitum fuit? Was mit dieſem Weibesſtücke anzufangen/ An denuò torquenda? vel ut convicta *juxta art.69.* P. H. O. ſupplicio afficienda? vel tanquam purgatis indiciis, pœna fuſtigationis tantum aut relegationis plectenda? vel præſtita cautione aut Urpheda planè dimittenda eſſet? *Vt in caſu torturæ ſine confeſſione ulla exantlata. per l.9. De calumniat. D. Carpzov. 3. qq. 125. n. 3. & ſeqq.* Tractant hanc quæſtionem inter alios. Zanger *de quæſtion. & tortur. c.5. & ult. n. 77. & ſeqq. Dn.* Carpzovius *p.3. qq. cr. 126. n 58 & ſeqq.* Cruſius *de Indiciis. part. 1. cap.60. n. 1. & ſeqq.* Placuit autem Dnn. Conſiliariis, hoc caſu ad tertium gradum torturæ procedendum eſſe,(1.) quia delictum eſſet atrociſſimum *per trad. Dn.* Carpzovii *3. quæſt.* 125. *n.* 55. (2.) quia Mulier ſemel delictum confeſſa fuerat, & per dies 14. in confeſſione delicti perſeveraverat (3.) primam torturam veluti jactabunda pro ludicra habuerat (4.) in altera leviter obdormierat, & ultrò expergefacta, quaſi vinculis & doloribus ſoluta, facundè ex equuleo peroraverat, denique (5.) ignem ipſum qui uſtulandæ admotus fuerat, non ſenſerat (6.) Nullam variationis & revocationis cauſam afferebat, ſed ſolam obſtinatam & haut dubiè à Diabolo inditam, negandi impudentiam, (Quemadmodum & malo letho, ſine pœnitentia, obiit.) Facit, quod theorica illa à multis Dd. ſimpliciter recepta; (Reum ſi negationem ſive inficiationem ſuam perdurando in tormentis, ſuſtinuerit, quaſi purgatis indiciis, non

modò à judicii obſervatione, ſed definitivè prorſus abſolvendum eſſe. v. *Carpzov part. 3. quæſt. 125. n. 10.*) Ex rationibus ibidem allegatis non ſatis exactè probetur. Nam quod *l. de ſervo 9. de Calumn.* attinet, Reſp. 1. Accuſatorem in illo caſu omnem probandi vim in confeſſione à ſervo, (reo,) extorquenda, collocâſſe: *arg. verbi: ſi poſtuletur, ut quæſtio habeatur l. 6. ibi: Patre vel marito de adulterio agente & poſtulantibus de ſervis rei, ut quæſtio habeatur, de Quæſtion.* Unde non ſtatim idem dicendum venit eo caſu, quô non tota probandi vis in rei quæſtionibus fuerit repoſita (2.) Abſolutio etiam non ad ſolam torturæ obdurationem referenda eſt: Licet enim nihil aliud ibi referatur, quemadmodum Papinianus etiam eô locô id non agebat; Potuit tamen alia ſubfuiſſe cauſa abſolutionis, nempe quia vel accuſator aliis probationibus deſtitueretur, vel reus aliis quoque argumentis & reprobationibus innocentiam ſuam ſuſtentaret *d. l. 6 de Quæſt.* ibi: Si verè causâ peroratâ, teſtibus prolatis (NB. adeoque non ad ſolam torti obdurationem) abſolutio ſequuta fuerit. *Cujac. in d. l. 9. de calumn. p. 668. & c. ibi: Sequitur abſolutio rei, causâ verè & nō perfunctoriè perorata.* Ad (2.) Rx. Tortura probationibus quidem comparari *analogicè* & ratione finis ſolet, tanquam aliquod adminiculum *l. 8. & 9. de quæſt.* At neutiquam proprie probationi æquiparatur: Nam & forma & effectu longiſſimè differunt *l. 1. pr. §. 17 & 23. de Quæſt.* Ad (3) In Conſtit. Carol. artic. 61. non eſſe quæſtionem de reo poſt torturam abſolvendo; ſed de Judicibus torturam decernentibus, excuſandis: neque dicitur tortum planè abſolvi; ſed ſumtûs alimentorum, quos ipſe conſumſerit, ipſummet etiam ſuſtinere debere. Ex quibus omnibus ſatis apparet, quam vim & effectum confrontatio, ad informandum judicis animum & veritatem inquirendam habeat; & quàm hic acri ingenio judicis opus ſit: Unde rectè author des Sächſiſchen Peinlichen Inquiſitions-Proceſſes. pag. 112. die Schöpffen-Stühle können nach angeſtellter confrontation ſicherer gehen/ und auch leichtlicher zur ſcharffen Frage gelangen. Itaque licet confrontatio non ſit de ſubſtantia proceſſus inquiſitorii, nec uſquam in jure pro tali requiſito eſſentiali venditetur, nec adeò omiſſa proceſſum vitiet. *Joh. Zanger de quæſtion. & tortur. cap. 2. n. 50. Jul. Clar. in practic. §. ult. quæſt. 45. n. 14.* Cum tamen tam inſignem uſum & effectum habeat, non temere debet omitti. *v. Carpzov. part. 3.*

quæſt.

quaſt. crim. 114. n. 76. Adde quod ab aliis traditur, & ulteriorem effe-ctum & uſum *reſp. judicis* deſignat: Judicem facilius excuſari, ſi reum torqueat quando confrontationem præmiſit, wann etliche beeydigte Zeugen vor der Tortur mit dem reo confrontiret / und darüber dato aliquo ſpatio ſeine angmaſſte defenſiones gehöret worden. *Thom. Merkelbach. ap. Caſp. Klocken. 3. conſil. 196. n. ult.*

22. Conſideremus nunc effectum confrontationis, *reſp proceſſus*; Nimirum tradunt nonnulli confrontationem, in ſpecie rei cum teſtibus, habere geminum, hoc intuitu effectum: Evitari enim hoc pacto repetitionem teſtium, ſimulque convalidari dicta eorum & depoſitiones. *Ita loquitur Clarus §. ult. quaſt. 45. n. 4.* Cum enim aliàs teſtes pro informatione judicis ſaltem examinati, parte non citata, nihil probare perhibeantur, imò ne indicium quidem facere, *cap. 2. ibi: nullius momenti. De teſtibus Farinac. d. quaſt. 72. n. 89. pag. 441.* niſi deinde repetantur, parte citata: Citationis iſtius & repetitionis vicem obtinere cenſetur iſta confrontatio. *M. Stephani. lib. 9. de offic. judic. cap. 8. n. 2.* Tum verò ſtatuunt confrontationem ad faciem rei, habere vim citationis: eſſe enim in poteſtate judicis teſtes pro curiæ informatione examinatos, vel reo citato cum ejuſdem interrogatoriis repetere vel ad ejus faciem confrontare: *ſecundum Afflict. in Conſtit. Si damna clandeſtina. n. 28. ante fin. verſ. Vel judex faciat venire teſtes; ubi tradit: plus operari confrontationem, quàm citationem. Farinac. d. Quaſt 72. n. 139. p. 446.* Atque ita fortè & ad hunc ſingularem finem atque effectum reſpectu habito, accipiendum quod Tranquillum Ambroſ. ſupra theſi 6. monebamus, ſatis obſcurè tradere: Confrontationem nihil aliud facere, quam ut defectum citationis ſuppleat. Inde enim porrò judici, *n. 6.* ſuadet: Ut ſemper, quando teſtes habere poteſt, illos potius cum reo confrontet, quam in ejus abſentia repeti curet: Præterquam enim, quod hujuſmodi confrontatio, reum magis urget, inquit; Ipſi quoque judici mentem aperit. *Quod in ſuperioribus theſibus jam plenius demonſtratum eſt.* Tuſchus etiam ſpecialem hunc effectum annotavit *lit. F. concl. 163. pag. 88. n. 58.* ſic ſcribens: Quando poſt examen ſine citatione per iſtum poſtea fit confrontatio in faciem rei, tunc habentur teſtes pro legitimè examinatis &c. Alii hoc amplius ſtatuunt: Confrontationem rei cum teſtibus, plus operari quã ſi teſtes parte citata fuiſſent examinati, *Matth. de Afflict. in conſtit. reg. lib.*

(*De effectu confrontationis. ad proceſſum relata.*)

COMMENTATIONIS DE CONFRONTATIONE, PARS QVARTA.

Vbi de cõtrariis, oppoſitis & variis eorum, quibus confrontatio ſ. commiſſio cum aliis, offertur aut injungitur, exceptionibus, tractatur

CAPUT PRIMUM.

De his quę confrontationis uſurpationi in genere objiciuntur.

I.

NON ſatis fuerit nec ſuffecerit ad abſolvẽdam commentationem, actorem & accuſatorem, vel ipſum etiam Inquiſitorem & Fiſcalem inſtruxiſſe; ſed ex altera etiam parte rei innocentiæ cavendum, & præſidia ac veluti arma quædam ſuggerenda ſunt, quibus ſe cõtra iniquam impetitionem tueatur. *l. 2. & 22. de Except. Schneidewin. ſive Weſenbec. & Interpp. commun. ad rubr. Inſtit. de Except. M. Colerus ad rubr. Ext. de Except. n. 1. & 2. Bouricius in captivo*

paſſim. Et quia contraria per contraria magis intelliguntur atque dilucidius explicantur. *Ariſtot. in problem. ſect.14. quæſt.11.& ſect.34. quæſt.*8. Explorabimus *tum* quæ in univerſum contra uſum confrontationis objiciuntur, *tum* quæ ſeorſim & ſigillatim ex cauſis vel effectibus ſumuntur, cauſationibus. Exponemus autem utrumque genus Objectionum, cum examine.

2. Sunt enim qui uſum confrontationis planè non ferendum eſſe in Republ. dictitant, non magis quam torturam; (contra quam non tantum Calviniani quidam Theologi: ſed ex Evangelicis quoque nonnulli pugnant *apud Dn Loccenium Synopſ. Jur. Sueci p.604. & 606. quæſt. 9. Mayfart.* in der Chriſtlichen Erinnerung. *c.17.& 21. Wiſenbach. de quæſtionib. theſ.13. Alii volum.d.m.16.*) Ajunt enim, Confrontationem eſſe ſpeciem ſuggeſtionis, *poſt Burſat. conſ. 201. Tranquillus Ambroſinus in proceſſu Informativo lib.2.cap.9.n.29. Zanger cap. 2. de tortur. n* 50. Item eſſe actum odioſum nec parum famam honeſti viri lædentem *Burſat. Ambroſin. Zanger. dd. locis, Carpzov.3. quæſt. Crim. 114.n.77.* Dicunt (ut ſupra quoque *part. 1. p.25.* intelleximus) Confrontationem eſſe rem fallacem, periculoſam, fragilem, cui vir egregius vel matrona proba & honeſta ſe committere non teneatur. *per authoritatem Cothmanni ibid. allegatam.3. reſponſ.4.n.56. & ſeqq. ubi multis machinis, omne jus & exercitium confrontationis impugnat.* Contendunt eſſe actum præjudicialem *cum Beſoldo, Zangero, Carpzov. quæſt. crim 25. n.4. itemque quæſt.114. num.77. Et* quæ alia jam ſupra. *d. part.* 1. *theſ. 32. pag.22. ex ore aliorum retulimus.* Denique parum efficaciæ habentem &c.

3. Enimvero ut ii qui torturæ uſum in Chriſtiana Republica impugnant, meros paralogiſmos ab accidenti aut abuſu, contra legitimum rei uſum temerè nectunt: Ita etiam Hi qui ſequius de confrontatione loquuntur, fallaciis potius quam legitimis demonſtrationibus utuntur. Etenim ſi quis

quis initio teſtimonia ex adverſo allegata attente & cum cura inſpexerit, deprehendet, ea partim dubiâ niti authoritate; partim potius de abuſu vel prava diſpenſatione confrontationis; quam de confrontatione licitè & legitime interpoſita loqui. Quod v. authoritates attinet: *Z*angerus, Ambroſinus & Carpzovius *unicum Burſatum* hujus imputationis authorem faciunt: certè hujus ſententiæ Aſſertorem primum allegant & laudant, *quod confrontatio odioſa ſit & ſpeciem ſuggeſtionis contineat*. Allegant autem in hanc rem Burſati conſilium 201. non addito numero: quod ſuſpicionem cuiquam movere poſſit, non omnes locum inſpexiſſe: Quod utiq; in tam atroci ſententia fundanda magnopere deſiderabatur, ac pene neceſſarium fuerat. Etenim ſi totum illud Burſati conſilium inſpiciatur vix tale quid ex illo efferetur. Licet enim num. 107. *& ſeqq.* Confrontationis meminerit: Non tamen impugnat illam, vel ejus uſum toto genere deteſtatur: Sed hoc tantum diſputat: Utrum confrontatio ſine juramento interpoſita, aliquid operetur? In qua quæſtione definienda in negativam pronior eſt. An ſatis rectè? inferius diſpiciemus. Porro *num. 123. verſ. Quarto:* De Confeſſione reorum tractans, monet: *Confeſſionem non eſſe à reo, per ſuggeſtionem judicis extorquendam.* Non autem dicit, *Confrontationem eſſe ſuggeſtionem vel ſpeciem quandam ſuggeſtionis*. Quod imò nec num. 144. aſſerit; ſed hoc tantum narrat: ſuggeſtionem Vincentii, ex confrontatione aſſerta inter ipſos (teſtes) factâ, liquere. Hoc ergo vitium fuit confrontationis malignè adminiſtratæ, non ipſius confrontationis per ſe ſpectatæ, ſi legitimè inſtituta fuiſſet. Denique num. 127. ſcribit. Mandatum Principis eſſe odioſum, quod juri communi & ſtatutario derogat: Non autem dicit, confrontationem etiam ipſam, *per ſe*, odioſam eſſe. *Adhib. n. 138. ibid.*

4. Ex quibus cuivis facile patet, principium poſtulati iſtius ſubleſta ferè authoritate imò nulla plane niti. Neque enim, ut intelleximus, Burſatus, hoc quod ipſi imponitur, dixit, Neque ſi dixiſſet, privata ejus ſententia aut poſtulatum,

authoritatem juris haberet, neq; enim talis tantusque eſt Burſatus ut authoribus juris annumerari mereatur; Tantum abeſt, ut jus receptum una litura poſſit abolere *Contra L.ult.C.de Legibus & ſimil.* Erit forte qui parum honeſtè de Burſato ejusve judicio ſenſerit, quippe qui in præfat. et commendatione ſuorum conſiliorum Socratem *divino teſtimonio* ſapientiſſimū appellatum fuiſſe prædicat, nempe qui *ab Apollinis oraculo*, nomen tale meruerit & retulerit. Nunquid enim Chriſtianus JCtus Apollinis oraculum (quod nihil aliud erat quam ipſe Diabolus, *vid. Natal. Comit. lib. 4. Mythiologia. cap.* 10.) divinum teſtimonium ſine blaſphemia nuncupare poteſt. Adde quod Burſatus in illo conſilio, ſcenæ quam adoriandam ſuſceperat, cogitur inſervire & quoquo modo eid. adulari. Ita enim ipſe haut obſcure prodit & fatetur. *in pr. d. Conſilii* 201. *n.*1. ibi: Ego, qui, Inquiſiti partes (ſc. tuendas) ſuſcepi, cenſeo ipſum nullatenus eſſe confeſſum vel convictum. Huic ergo hypotheſi ut operam addictam venditet, compluſcula comminiſcitur & eructat, quæ in acie & examine ægrè ſubſiſtant. Utique poſtulatum hoc ſimpliciter enunciatum, regulæ & analogiæ juris evidenter repugnat. Cum enim veritatis ac probationis maximus ubique favor ſit, ejusque eruendæ media & remedia non coarctanda; ſed potius amplianda ſint. *l. Quoniam* 21. *in f. C. de heret. l. generaliter.* 12. *C. de reb. Credit. c. Quoniam ſ. Ut lite non Conteſt. Auth. At qui ſemel. ubique Bald. n.3. C. de probat.* ſanè honeſta ratio inveſtigandæ veritatis, candidis Jure-Conſultis moleſta, tædioſa vel odioſa accidere non debet. Nam quod ſpeciem ſuggeſtionis continere dicitur Confrontatio, non ipſi proprium eſt, ſed vitioſæ applicationi & abuſui imputandum venit. Ut ex ſequentibus apparebit; Ubi cæteris etiam imputationibus ſatis fiet.

Cap. II.

De Exceptionibus quæ cōtra denunciationes

nes, inprimis maleficorum, objici ſolet; qua occaſione explicatur articulus *31.* Conſtitutionis Carolinæ, quæ *de Denunciatione ſociorum criminis tractat.*

1. Enim verò Illi etiam, qui confrontationis uſum non omninò improbant, variis tamen modis eandem impugnant: quos ex ordine cauſarum inverſo diſcutiemus, *arg. l. ferè.* 153. *ibi: fere quibuſcumque modis obligamur, Iisdem in contrarium actis, liberamur. de Reg. jur. C I. A. de rebus creditis. theſ.* 33. *verſ. Contraria.* Et initio quidem *quod ad cauſam procatarcticam* attinet, non levis eſt quæſtio, an ob ſolam facinoroſorum hominum & in ſpecie ſagarum *denuntiationem* Confrontatio inſtitui queat? Sunt enim qui denuntiationi tali minimum, ſunt qui nimium tribuunt. Unde Farinac. *quaſt.* 48. *n.* 1. ſcribit: Utcumque materia denuntiationis ſociorum quotidiana ſit & practicabilis; Non tamen bellè intellectam eſſe hactenus à judicibus & aliis qui in palatiis verſantur. Etenim minus quàm par erat denuntiationibus tribuunt *Burſat. Grammet. Bertazoll & alii Citati Farinac. de Indic. & tortur. quaſt.* 43. *n.* 34. *& ſeqq.* Quorum ſententiam multis rationibus inſtruit Erneſtus Cothmannus 3. *conſ.* 29. *n.* 305. *& ſeqq.* Et pluribus adſtruit Dn. Reinking. *in reſponſo de Sagis quaſt.* 3. *ubi n.* 294. aſſerit: Nihil fidei ſagarum denuntiationibus tribuendum, utcumque ad finem vitæ in his perſiſtant *per l.* 3. *§.* 1. *ad Senatuſc. Syllan.*

2. Nimium autem tribuunt illi, Qui à pluribus Complicibus debitè interrogatis, nominatum, abſque aliis indiciis torqueri poſſe contendunt *citati Farinac. d. quaſt.* 43. *n.* 37. *&* 41. *Boerium & alios addit Clarus in praxi §. ult. quaſt.* 21. *n.* 9. *&* 11. *add. Berlich.* 4. *concl.* 4. *n.* 116. Temperamentum aliquod his opinionibus afferre annіſus eſt Hermannus Gœhauſen. *in deciſ. trium quaſtionum Uſu frequentiorum quaſt.* 2.

pag.647. verſ. obſervandum; Arbitratus, denuntiationes tales tum ad torturam proficere, Ubi (1. factæ fuerint à denuntiantibus in tortura, vel metu torturæ (2. Ubi denuntiantes illi non fuerint inimici denuntiati (3. ubi ad minimum tres correi eandem perſonam nominaverint atque denuntiaverint. Ita enim ſtatuere Delrionem. Eodem pertinent Informationes Damhuderii ap. D*n. Manzium in ſumma proceſſus Criminalis n.45. & ſeqq.*

3. Miſſis autem iſtis opinionibus; Exiſtimamus longe accuratius de hoc negotio cogitaſſe authores & Conſultatores Conſtit. Carolin. art. 31. Qui, quoniam illuſtrando themati noſtro imprimis conducit, non pigrabimur eundem more noſtro reſolvere & analyticè exponere, conſideraturi primum ſubjectum, deinde prædicatum. *Subjectum* geminum eſt, denuntiantium & denuntiatorum. Denuntiantes ſunt (1. *rei confeſſi* & convicti de quodam Crimine: Uberwundene Miſſethäter. (2. *Qui in maleficio auxiliatores habuerunt* ibi: der in ſeiner Miſſethat Helffer gehabt. Quam clauſulam latius patere arbitror, ut ſcil. quemlibet criminis ſocium deſignet. Licet enim mox iteratò addatur: Jemand beſaget/ der ihme zu ſeiner geübten und numehr erfundenen Miſſethat geholffen habe; Neque tamen ea quoque clauſula reſtrictivè, ſed declarative potius accipienda eſt: ut mox dicetur. (3. Denuntiantes iſti aliquem denuntiare debent in carcere. Quo verbo excludi videtur temeraria denuntiatio quæ fit ante incarcerationem in compitis & circulis, quæ talem effectum non mereri videtur. Indicatur autem ſufficere incarcerationem, nec requiri præciſe torturam, quod Göhauſen cum ſuis exigebat.

4. *Denunciatum* quod attinet: duo de illo efferuntur: *primùm*, Quod tanquam ſocius criminis denuntiatus ſit; Nempe eo ſenſu, quem modò expoſuimus. Si enim reſtrictivè hic locus acciperetur; ſequeretur, delicta ea quæ etiam ſine auxilio aliorum perpetrari poſſunt, hic plane non intelligi. Quod utique abſurdiſſimum foret. Quid ſi enim quis

ſciret vicinum in eod. vel ſimili crimine hærere, quod ſeorſim ab ipſo perpetratum ſit, An confeſſio vel delatio plane negligenda foret? Deinde requiritur *in §.* Zum vierdten/Ut denuntiatus quadam ſuſpicione laboret. Dices ex ſuſpicionibus neminem eſſe condemnandum, *l. abſentem.5. in f.pr.de pœnis. Apuleius.lib.*10. *Mileſ.Cujac.in cap. literas veſtras.14. de præſumt.Wiſſenbach.ad tit.de pœnis theſ.22.Reſp.* Equidem nemo ex ſolis ſuſpicionibus damnandus eſt: præſumtiones tamen invitare debent judicem ad inſtituendam veritatis inveſtigationem & inquiſitionem. *l. ult. de quæſtion. l. ult. ibi gemina ſuſpicioni obnoxius. C.de Maleſic. & Mathemat.*

5. Prædicatum conſiderandum eſt, tum in ſe, tum in circumpoſitis declarationibus. Priori reſp. dicitur dieſe Beſagung ſey auch eine Argwöhnigkeit. Remus hæc verba ita reddidit, denunciationem (ſ. ut ille appellat confeſſionem) talem ſocii, inducere prægnantem præſumptionem. Gallus Paraphraſtes. Cela fait auſſi une preſomption contre l'accuſé. Poſſis etiam ſic reddere: Eſſe etiam indicium quod ſuſpectum reddat denuntiatum: adferre ϛοχασμὸν ſ. conjecturam. *conf. Voſſium lib.*1. *Inſt.Orator.pag.*131. Objiciunt Quidam: ſocium criminis non poſſe interrogari de ſocio. *l. ult. C. de accuſat. cap.* 1. *de confeſſis.* Cujus regulæ multas rationes affert Dn. Manzius, *add.art.n.*1. *&* 2 *conf. Pacium.in Anal. C.de Accuſat. n.*11. Ergo nec effectum aliquem præſumtionis vel indicium inde expectari debere.

6. Exigit rei difficultas & ſponſio *ſupra p.*54. interpoſita, ut de argumento iſto tandem aliquid certi definiamus, in quo ipſi juris authores fluctuaſſe creduntur. Utrumque enim in locis modo citatis. *Itemque in l.16.§.1. de Quæſtion. & l. Quoniam* 11. *C.de teſtibus & apud Paulum* 1. *ſentent.* 12. *§. ult.* negetur, Reum de ſe confeſſum interrogari poſſe in complices? Non pauca tamen juris loca, idem fieri poſſe, imò debere aſſeverant, ut puta (1.) *l Divus Hadrianus.6.verſ. ſed & caput mandatorum, ibi: D. Pius ſub Edicto propoſuit, ut Irenarcha*

(2. An & quando ſocius criminis in ſocium poſſit interrogari?)

narcha cum apprehenderint latrones, interrogent eos de ſociis. De cuſtod. & Exhib. Reorum (2.) *l.prim. 17. ibi:* de ſe familia torquenda eſt, & ſi confiteatur: Tunc interrogetur, quo mandante flagitium admiſſum ſit, *De SC. Silan. & Claudian.* (3.) l.ult. ibi: Quæſtionis habendæ cauſa ad exhibendum agitur ex delictis ſervorum ad indicandos conſcios ſuos. *Ad exhibendum,* (4.) l.29. verſ. ſæpè ibi: ſæpè etiam ideo damnati ſervari ſolent, ut ex his quæſtio in alios habeatur, *de pœnis* (5.) Wiſſenbach eod. etiam trahit: *l. 1. §. cum quis latrones 26. D. (Sic enim legendum pro Cod.) de quæſtion. Add. ex Codice.* (6.) l.1. ibi: facti conſcios per tormenta ilicò prodituri. *C. de falſa moneta* (7.) *l. provinciarum* 10. ibi: ne differatur ſceleratorum proditio conſiliorum, quę per latronum tormenta quærenda eſt *C. de feriis* (8.) *l ult.* ibi: ne facinoris ſocios publicaret. *C. de Malef. & Mathemat.*

7. P. Theodoricus in Colleg. Crimin. *diſput. 9. th. 9. in f.* hanc antinomiam quidem movet; ſed non removet. Wiſſenbachio *in tit. de quæſtion.* th. 10. placet diſtinctio à ſubjecto petita; Intereſſe enim putat utrum agatur de reo confeſſo, an de convicto & non confeſſo. Ita ut confeſſus ultrò, non ſit interrogandus in conſcios: (ſi quidem timendum ſit, ne tam facile alios oneret, quam de ſe ipſo ſit confeſſus) convictum autem in conſcios interrogari poſſe, tradit: Quia credere par ſit, non facile innocentes oneraturum eſſe, qui ne nocens quidem confiteri voluit. Et hanc diſtinctionem Hottomanno & Gifanio acceptam refert. Verum ea jam dudum tradita eſt *à Gl. ad d. l. 29. de pœnis, ad verb. habeatur, ſecundo loco.* placuit etiam Cujacio in Paulo. *1. ſentent. 12. §. ult.* Et poſtea aliis compluribus; Et inter eos etiam Anthonio Matthæo *de Criminibus lib. 48. tit. 16. n. 75.*

8. Alii malunt diſtinguere inter confeſſos & damnatos. Quod confeſſus veniam ſperare auſit, nominando alios, inprimis potentiores. *l. ult. C. de Accuſat.* Condemnatus non item *Zoeſius ad tit. de quæſtion. n. 55.* Et ſanè *l. 16. §. 1. de quæ-*

ſtionib.

ſtionib. palam de confeſſis loquitur. *ibi: de ſe confeſſus*. Eod. modo explicari poteſt. *l. ult. C. de Accuſat.* propter illa verba. *De ſe in quæſtione confeſſus*, Item illa ultima: Nemo de proprio crimine confitentem ſuper conſcientia ſcrutetur aliena. Interim de damnatis quoque leges non tam Univerſaliter loqui videntur, quam particulariter & limitatè. Sic enim Gajus in *d. l. 29. de pœn.* De damnatis tractans: Non *ſemper*, ait, eos eo fine ſervari, ut de ipſis quæſtio habeatur ſed, *ſæpè*. Sic cæteri quoque textus non de omnibus in univerſum criminibus loquuntur, ſed de atrocioribus. *Pacius in Anal. C. de Accuſat. n. 11.* veluti de latrocinio. *l. 6. de cuſtod. & Exhib. reor. l. 1. §. cum quis latrones. 26. de quæſtionibus l. 10. C. de feriis.* de crimine falſæ monetæ. *l. 1. C de falſ. monet.* magiæ. *l. ult. C. de malef. & Mathem.* Domini à familia occiſi *l. 17. de SCt. Silan. l. ult. ad Exhib.* Adde crimen l. Majeſt. tum divinæ *cap. 6 de Hereticis in 6.* tum humanæ. *c. 2. de confeſſ.* & ſimilia. *(. I. A. de Quæſtionib. theſ. 13. n. 16.* Itaque non negligenda eſt ſubdiſtinctio, quam Gl. *in d. l. 29. de pœn.* primo loco proponit: Inter regulam & exceptionem: Ut ne convicti quidem & damnati *ſemper* ideo ſerventur, ut in alios quæſtio inſtituatur, ſed in caſibus permiſſis, uti gl. ibid. loquitur. Et latius declarat Farinac. *quæſt. 43. Add. Bocerus de quæſtionibus, & tortur. cap. 3. pag. 203. & ſeqq. ubi etiam particulam* ſæpè *tanquam exceptionis characterem urget, arg. l. ſæpè 53. De Verb. ſignif. l. 47. de condit. & demonſtr.*

9. Atque hanc difficultatem animadvertiſſe videntur prudentiſſimi Conſultatores Conſtitutionis Carolinæ, qui *Damnati* denuntiationem etiam regulariter non admittendam eſſe cenſuerunt, niſi quinque requiſita concurrerent, quæ jam ordine exponenda ſunt. Enimverò priora duo *ad modum denuntiationis* reſpicere videtur: Poſteriora *ad perſonas*. Modum concernentia requiſita, alterum removent, alterum ponunt. Removent, primò loco, ſuggeſtionem, das dem Sager (denuntianti) die Beklagte (Ita omnes libri habent; intelligitur autem generalius die Beſagte) Perſon in der Marter mit

De requiſitis denuntiationis.

Namen nicht vorgehalten / und alſo auff dieſelbige Perſon ſonderlich nicht gefraget oder gemartert worden ſey. Hactenus remotio ſ. exclusio modi interrogandi illiciti. Interrogatio enim de certo individuo, maximè ſi absque juſta cauſa & præſumtione fiat, ſpeciem ſuggeſtionis habet, adeoque prohibita eſt. *l. 1. §. Qui quæſtionem 21. de quæſtionibus*. Ex quo textu hic verſiculus articuli 31. plane videtur deſumtus; Sic enim ſonat. Qui quæſtionem habiturus eſt non debet ſpecialiter interrogare, An Lucius Titius homicidium fecerit, ſed generaliter; quis id fecerit. Alterum enim magis ſuggerentis quam requirentis videtur. Cothman. 3 *reſp. 29. n. 327 pag. 183. M. Stephan. d. art. 31. n. 2.* Qui tamen n. 3. ex hoc verſ. non ſatis rectè hanc ſententiam colligere nititur; quod denuncians neceſſariò torquendus ſit, ita ut abſque tortura nominanti ſocio non credatur (Quem errorem ſupra pag. 50. & 53. refutavimus) Licet enim in f. theſis 14. cõceſſerimus torturam aliquando huic fini (juſtis rationibus id ſuadentibus) adhiberi poſſe; Non tamen ideo ſequitur, neceſſario & ſemper adhibendam eſſe. Neque id in iſto verſ. dicitur: Non enim imperativè aut diſpoſitivè loquitur Imp. Daß der Sager des Beſagens halber torquiret werden müſſe / ſed tantum narrativè, & negative, daß die beſagte Perſon dem Sager in der tortur mit Namen nicht vorgehalten worden ſeye. Cæterum præceptum hoc narrativè enunciatum torturam pro formali requiſito non exigit.

10. Sic enim habent verba ſequentia; Sondern daß Er in einer gemein gefraget (werde) wer ihm zu ſeinẽ Miſſethaten geholfen? Den beſagtẽ von ihm ſelbſt bedacht und benant habe. q. d. Requiritur, ut ſocius generaliter interrogatus, quis ipſum in crimine perpetrando adjuverit? denuntiatum ipſe in memoriam ſibi revocaverit & ſic nominaverit. Exempla peti poſſunt *ex art. 48. & ſeqq. conf. Mezgeri conſil. crim. pag. 29. §. Item* wer oder welche ihn darzu geholffen. Quid ſi vero facinoroſus de ſociis plane non interrogatus, aliquos nominet. An ejuſmodi nominatio omninò negligenda venit? Ita arbitrantur

tur plerique per rationem: quod teſtis ultrò ſe offerens ſuſpectus à jure putetur *Menoch. Maſcard. & alii citati Thoma Merckelbacho ap. Klockium 3. conſ. 199. n. 107. pag. 943.* Enimvero accipiēdum hoc videtur de effectu pleniore, ut ſc. denuntians fidem faciat criminis. De hoc enim themate loquitur Menochius *alleg. loco de A.I.Q. caſu 474. n. 49. & ſeqq. ibi: Ut inquiſiti nominatio fidem faciat adverſus criminis ſocium à ſe nominatum*, plura requiruntur. Eod. modo ſenſum animi ſui declarat Erneſt. Cothman. *2. reſp. 29. n. 304. verſ. Primum igitur reſpondeo, ibi: Reſpondeo: Complices alicujus criminis prætenſi, aliquem pro ſocio criminis prodentes, ſi jam ante ſint infames & de aliis criminibus damnati, non eſſe teſtes idoneos quibus judex religioſius animum ſuum probe informare & ad hominem liberum & ingenuum tortura ſubjiciendum permoveri poſſit.* Interim plane contemnendam eſſe talem denuntiationem nemo facilè ſtatuerit. *conf. Novell. 124. c. 2. Cujac. in recit. C. de pœna judic. qui male judic.* Cum enim interſit Reipub. crimina quantocyus detegi: Cur primi iſti gradus & adminicula inveſtigandæ veritatis otioſe negligantur. Ita graviſſimus & Experientiſſimus cauſarum criminalium Diſceptator Julius Clarus *lib. 5. ſentent. §. ult. pr. Crim. quæſt. 6. p. m. 76. n. 1. verſ.* Nunc ſcias, Alium monet eſſe modum per quem aperiatur via Judici ad inquirēdum, ſcil. ſi facta ſit denuntiatio ap. acta quod aliquis maleficium aliquod commiſerit. Et paulo poſt *in verſ. adeo.* Ita (ſ. perinde) dicitur procedere judex ex officio, quando præcedit ſola denuntiatio, ſicuti quando præcedit ſola diffamatio. Et porro n. 8. Dictum ſocii talis non accipiendum eſſe ut dictum teſtis; ſed tanquam denuntiatoris vel notificantis, qui tantummodo aperiat viam judici ad inquirendum. Item intereſſe inter fundandam vel inchoandam Inquiſitionem: Et inter formandam & tranſmittendam eam (ſeu libellum criminalem contra ſocium nominatum;) Ita ut teneretur perſonaliter comparere & defenſiones ſuas facere. Atque ita qui cauſas veneficarum ſumma cura defenderunt, ipſimet hanc opinionem declarant, ut confeſſiones ſociorum & complicum, ad viros bonos & matronas honeſtas denigrandas & accuſandas per ſe, ſolæ,

nihil conducant & efficiant. *l.repeti in f.de quaſtion.Ern.Coth. cum alleg.3. conſ.4.n.57.* Non idem aſſerturi, ſi alia quoque adminicula accedant, de quibus in ſeqq. *d. artic.*31,§§. agitur.

11. Deſideratur enim hic in §.2. diligens inquiſitio omnium circumſtantiarum: Quæ ſane inveſtigatio mirificè ad veritatis detectionem conducit, uti ex Hiſtoria Suſannæ, aliisque infinitis, quâ ſacris quà profanis apparet. Unde de ſingulis inquirendum eſſe, judices diligenter monentur, *l. 16. §.1. de pœnis l.16.§.1.l.38.§.1.de oper.libert.cap.Licet.9.de probat.Mornac.ad l.52.§.2.Ad l.Aquil.pag.282.* Variant enim ſingulæ ferè circumſtantiæ totam cauſam, tàm in civilibus quàm in criminalibus *l.26.§.12.verſ.Celſus. de Condict.indeb.Decian.in Apologet.cont. Alciat. cap.21. n.29. & 30. Alexand. Raudenſ.1.reſponſ.50.n.26. Fichard.1. conſ.3. n.3. Cothman.3.conſ.39.n.12.* & notabilis ſane eſt locus iſte, quod deſignationem præcipuarum circumſtantiarum attinet, nempe (1.) quomodo factum perpetratum ſit, Wie. (2.) Ubi ſive quo loco; Wo (3.) quomodo ſ. quo tempore Wan & (4.) quibus auxiliis mit was Geſellſchafft. Admiſſis etiam cæteris. ibi: Aller möglicher Umbſtände. Et Ariſtoteles quidem 3.*Ethic.*1. ſex circumſtantias proponit. (1) quis fecerit (2) quid. (3) circa quid vel in quo (4) quo Inſtrumento (5) cujus gratia (6) quomodo, Locum & tempus commentatoribus dicitur incluſiſſe in circumſtantia circa quid vel in qua. Communiter *ſeptem* referuntur vulgato verſiculo: Quis, quid, ubi, quibus auxiliis, cur, quomodo, quando, *Weſenbec. in π. de pœnis n.8.* Damaſcenus *lib.2. O.F. c.24.* octo numerat: Totidem fere Alexander. 3. *in c. ſicut dignum 8. Ext. de homicidio volunt. vel caſuali.* Novem & ultra Innocentius III. *in c.cum cauſam.37. De teſtib.* Piccolominus *lib.2.cap.12.theſ.166.* decem conſtituit: Bonaventura *in 4.d 16. dub.9.* quatuordecim enumerat, his verſiculis comprehenſas.

v. ex recentioribus exẽplis Hiſtoriã Dinæ Danicæ de Anno 1652.

Aggravat (1) ordo (2) locus (3) perſona (4) ſcientia (5) Tempus (6)
Ætas (7) Conditio (8) Numerus (9) mora (10) copia (11) cauſa;

Eſt

Eſt (12) modus in culpa; (13) ſtatus altus, (14) lucta pusilla.

12. Et hæc quidem requiſita modum denuntiationis concernunt: Perſonas autem ſequentia; Nempe tum denunciantis tum denuntiati. Quæ iterum conſtant partim ἀναιρέσει & remotione; partim θέσει ſ. poſitione. In denuntiante enim requiritur: Daß Er nicht in ſonderbarer Feindſchafft Unwillen oder Widerwertigkeit mit dem beſagten ſtehe: Cujus requiſiti ſubjicitur & ratio & limitatio. Ratio talis ſubjicitur, Quod probatâ tali inimicitiâ, odio & rancore, non poſſit liquida, vera & ſincera ſperari à livido pectore depoſitio. *c. repellentur 7. De Accuſat. l. ſi inimicitiæ. 9. De his quæ ut indign. l. 1. §. præterea 24. de Quæſtion. l. in ipſius. 5. ubi Bald. C. famil. erciſc. cap. Accuſatores. cauſ. 3. q. 5.* Quæ de cauſa etiam inimicus à teſtimonio repellitur. *Auth. ſi teſtis. C. de teſtibus. Hyppolyt. In l. 1. §. præterea 24. De quæſtionib. n. 1. & ſeq. Menoch. 1. de A. I. Q. 28. n. 2.* ſolet enim odium homines iracundos & infeſtos adeo ſtimulare & afficere, ut vel amicos, imò ſeipſos etiam cum his quos odêre perditos cupiant; Juxta illud Græcorum Ἐῤῥέτω φίλος σὺν ἐχθρῷ: Pereant amici, dum unà inimici intercidant. *Plutarch. de diſcernendo adulatore ab amico.* Ita Atreus, *ap. Senecam in Thyeſte:*

Hæc ipſa pollens, inclyti Pelopis domus,
Ruat vel in me, dummodo in fratrem ruat.

Limitatio ita habet: Niſi denuntians ſigna eximia & indicia veri ſimilia adferat, quibus demonſtret, ſe non tàm odio quàm veritatis ſtudio denuntiationem facere: Tum enim, & ſi ſigna vel indicia talia poſt Inquiſitionem inſtitutam, reipſa vera eſſe deprehendantur; præſumtio tamen omnis elidi poteſt veritatis demonſtratione *l. continuus. 137. §. 2. de verb. oblig. Weſenb. in parat. de probat. & præſumt. in f.* Cum & contraria præſumtio fortior, excludat debiliorem. *l. 25. de probat. Matth. Stephan. ad conſt. Carol. art. 28. Carpzov. 3. conſt. 9. def. 8. n. ult.* Signa ejuſmodi Rhetores etiã faciunt triplicia: Antecedentia, conco-

mitantia, conſequentia. Ita cænem alicujus *anteceſſerunt* forte an minæ & Inſtrumenta: *Conjuncta* fuere, pugnæ, ſanguis, Clamor: *Conſecuta ſunt* pallor, verba tertiata, curſatio rurſum prorſum, fuga. *Voſſius lib.1.Inſt.orat.c.7.ſect.4.pag.131.*

13. Poſitivè autem requiritur in denuntiato, ut talis perſona ſit, in quam veriſimiliter ſuſpicio ejuſmodi criminis, quod in denuntiatione continetur, cadere poſſit. §. Zum vierdten ubi verbum argwönig (daß die beſagte Perſon ſo argwonig ſey) paſſive & ſubjectivè accipiendum eſt, delatum ſcil. ita comparatum eſſe, ut criminis ſuſpicio in eum cadere poſſit. Pleriq; enim d. §. 4. de fama ſiniſtra accipiunt ſi ſcil. denuntiatus alias turpiter aut luxurioſe vixerit. Eleganter Paraphraſtes Gallus: Que l'Encuſé ſoit d'une telle vie, ſame & renommée, qu'il ſoit bien croyable qu'il ait commis le delict dont il eſt encuſé. Ut enim fama bona, de vita honeſtè & decorè geſta omnem ſuſpicionem expurgat. *Craveit. conſil. 145. f. Tuſchus tom. 3. lit. F. concl. 69. n. 17. Author Apologiæ pour Monſ. de la Motte Haudenc. pag. 3. ubi exemplum Jonathæ inducit, hac ratione Davidem ſuum excuſantis.* Ita ex adverſo, communis fama, de vita nequiter & flagitioſè peracta, juſtam inducit credulitatem, *cap. Illud quoque XI. ibique Cujac. de præſumt. l. 3. §. 2. de teſtibus.* Utique ὁ ἔξωθεν λόγος πιςὸν τεκμήριον etiam antiquis ſapientibus habitum fuit. *H. Grotius notis in Matthæum cap. 5. n. 44. pag. 121. conf. cap. 1. De purgat. Canonic. l. Non omnes 5. §. à barbaris 6. de re milit. Reuſnerum part. 3. conſ. 19. n. 13. & ſeqq. Ubi latè deducit, quales præſumtiones ex vita anteacta pro reo & contra reum ſoleant oriri.*

14. Denique etiam in denuntiante ipſo poſitivè requiritur; Ut in denuntiatione conſtanter perſeveret: Nam ſi variet, vacillet, aut plane depoſita retractet & revocet, denuntiatio nullum planè effectum pariet. Nam & variatio inducit ſuſpicionem; ſi non falſi: utique incerti. *arg. l. Eos qui. 27. ubi Bartol, ad L. Corn. de falſ.* Nihil enim magis contrarium eſt certitudini quam variatio Clement. 1. *De Renuntiat. Tiber. Decianus. 3. reſponſor. 91. n. 19. Dn. Reinking lib. 1. de Regim. caſ. 2. c. 8. n. 72.* Enim verò ſi conſtanter perſeveret denuntiatus, uſq; ad ſu-

ad ſupremum vitæ halitum: nequaquam ſpernenda eſt, perſeverãs ejusmodi aſſeveratio. *arg. can. ſancimus. vers. Et licet cauſ. 1. q. 7. l. ult. inf. C. Ad L. Iul. repetund. Bald. 5. conſil. 476. Cravetta conſil. 287. n. 7. verſ. Tertiò.* Nec obſt. oppoſita ſupra theſ. 1. l. 3. §. 1. *ad SCt. Silan.* Nam (1) non agitur ibi de criminoſo (ut loquuntur) ſive ſocio criminis: Sed de Domino vim paſſo, aliquẽ conſtanter incuſante: Cui in propriâ causâ & propriam vindictam machinanti, meritò plena fides non conceditur. *uti* notavi *add. l. 3. §. 1.* Atque hæc de art 31. quantum ad præſens inſtitutum dixiſſe ſuffecerit, nunc de applicatione diſpiciemus.

15. Ubi primum illud expediendum venit, An articulus iſte 31. de forma vi & effectu denuntiationis tractans, trahendus etiam ſit ad effectum torturæ? Ita ut Denuntiatus hoc modo, & requiſitis omnibus perpurgatis, ſi crimẽ diffiteatur equuleo ſubjici & ad profitendum adigi poſſit. Quod ſane multi adfirmare non dubitant: Godelmannus *lib. 3. de Magia cap. 9. n. 12.* ubi ait: veriorem & receptiorẽ eſſe ſententiam, quam etiam communis judiciorum Germaniæ uſus obſervet, ut nominatio conſocij criminis faciat indicium, & ad ulteriorem Inquiſitionem & ad torturam; præcedentibus ſcil. indiciis & circumſtantiis in hoc articulo deſignatis. Ita etiam ſentit & loquitur Dn. Carpzovius *part. 3. quæſt. crim. 122 n. 68. 257. ibi:* Denuntiatio ſeu denominatio à ſocijs maleficis facta, per ſe ſola ad quæſtionem deferendam ſufficit, modo ſecundum ſuas qualitates ac requiſita talis ſit, qualem ſanctio Carolina requirit art. 31. Idẽ velle videtur Imp. Dn. Manzio *in Comment ad d. art. 31. n. II. Vigel. ad conſt. Carol. cap. 4. p. 135. n. XI.* Facit pro hac ſententia (1) Titulus ſ. rubrica generalis quæ præfixa eſt articulo 29. hujus Conſtit. Et omnes tres ſeqq. (qui rubricâ in genuina editione Ivonis Schæferi & in Receſs. Imper. repræſentatâ carent) regere videtur, atque ita habet:

Gemeine anzeigung/deren jegliche
allein zu Peinlicher Frage gnugſam iſt.

Unde videtur rectè colligi, etiam denuntiationem *de qua in art. 31. agitur*, per ſe ſolam ad torturam ſufficere. Tituli enim

ſunt

ſunt Claves legis ſ.ſcripturæ, uti ex Hieronymi autoritate commentatur Cujac *ad lib.7.Reſponſ.Papin.in l.19.§.ult. De pecul. Legat. Everhard.in topic. Legal.45.p.m* 559. (2) Dn. Manzius etiam hanc rationem adfert, quod ex multis concurrentibus augeatur rei effectus: quaſi diceret, Et quæ non proſunt ſingula. juncta juvant, *c.cū cauſam 13. Ext. de probat l ſpadonem 15. §. qui jura* 11. *De Excuſat.tutor. Anton. Gabriel.commun. Opin.tit. de probat.concl.1.n.1.n.* 11. Addi poſſit (3) obſervantia. Non enim diffiteri poſſumus ſæpiculè hanc ſententiam in uſu practico obtinuiſſe.

16. Enim vero ſi ex animi ſententia reſpondendum ſit: Arbitramur opinionem iſtam non niſi gradatim admittendam eſſe. Ita ut denuntiatio requiſitis etiam ſuis munita, tantum proficiat ad inſtituendam Inquiſitionem, exigendam reſponſionem & confrontationem: Non v. ſtatim ad torturam: Cui tum demum locum relinquimus, ſi ex inquiſitione, reſponſionibus & confrontationibus, fortiora indicia emergant. Primo enim nequaquam dicit Imperator in hoc artic. 31. denuntiationem inducere effectum torturæ: Der denuntiat ſey Peinlich zu fragen. *Quale prædicatū habetur in art.29. art.44. & alibi paſſim*: ſed hoc tantum dicit: Es ſey eine argwöhnigkeit wider den beſagten *uti ſupra th.5. indicavimus.* Atque ita (2) plerique Interpretes hanc phraſin reddunt, *præter ibid. adductos Zierizius, M.Stephani, Bullæus, Alij.* Nempe ejusmodi confeſſionem denuntiationem vel nominationem, prægnantē quidem ſ. urgentem parere præſumtionem, ſi circumſtantiæ & adminicula huic articulo inſerta, adfuerint: Cæterum ut hæc præſumtio ſtatim ad torturam per ſaltum proficiat, dicere hautquaquam audent. Neque enim (3) ad torturam vel ex præſcripto conſtitutionis hujus procedendum & properandum eſt, priusquam argumentis quibusdam reus ſuſpectus redditus ſit, & indicia ad torturam ſufficientia demonſtrata fuerint. *art.6 pr. Ubi nec fama (ſive denuntiationi per famā publicā & cōmunem illata) tanta vis tribuitur, ut denunciatus licet ad capturā indicia ſufficien-*

ſufficientia ſuppetunt, tormentis ſubjiciatur, niſi ſufficientibus indiciis aliis de perpetrato crimine convictus fuerit. Congruit *art.20. itemque l.1.pr.17.§. D.Severus 17. l.de minore.10.* §. *Tormenta, ibi: Nec debet, l. unius* 18. § *In ea causa.l. ult. De Quæſtionibus l.Primum 3.l.Milites.8.§.oportet.* C.*eod. tit. l.ſicut.*17. *in f.C.Ad l.Cornel.de Falſ.conſ.Gand.tr.Malef. tit. Qui accuſare poſſ.n.*18. *Ubi ſtatuit: etiam plurium ſociorum denuntiationem non ſufficere ad torturam, niſi alia indicia concurrant, & quidem valde gravia ac præciſe urgentia, Marſil.conſil.22.n.23. Boer. deciſ.316. Cothman.1. reſponſ.12.n.253. & ſeqq. ubi octo requiſita adjicit.* Neque diverſum perſuadere debent argumenta ſuperius pro tortura præfeſtinanda allata: Siquidem (1.) notum eſt, arg. à rubricis deſumtum valde eſſe lubricum atque debile, *per not. Hunnii ad Treutl.*1. *Diſp.13.th.13.fin. Hilliger. lib* 19. *Donell. Enucl.4.lit.aa. Hartmann. Piſtor.2. quæſt.36.n.34.* Et ipſe Everhardus diffiteri nequit, quando plures contrariæ regulæ limitationes adfert. (2.) quoties nigrum à rubro diſſentit vel diverſum eſt, tum potius nigro quam rubro eſt inſiſtendum, *veluti eruditè docet Hartm. Piſtor. lib.2. quæſt. part.2. q.36.n.34.* Licet autem concedi queat, multis adminiculis concurrentibus augeri effectum rei: Non tamen nimium extendendum eſt iſtud augmentum: & inprimis nequaquam producendum eſt ultra verba legis, maximè quando agitur de re magni præjudicii, veluti tortura, *Hippolyt. conſ.20.n.48.* Ad quam judex non debet decurrere pro arbitrio, ſed requirere debet indicia à jure adprobata, & quæ in eo ſint fundata, *poſt Marſil. Carer. & multas Criminaliſtas alios, Farinac. quæſt.37.n.199. pag.600.* Quæque ſingula per ſe ſtent. Alioquin debilitas unius, alterius debilitatem non ſublevabit. *Erneſt. Cothman.3. conſil.29.n.413.* Quod denique (3.) præjudicia attinet, non pauciora ex adverſo produci poſſent, prudentum judicum conſilia, qui maluerint per gradus potius, quam per ſaltum & præcipitium in re tanti momenti progredi: (prout jura divina & humana ſæpenumero commonefaciunt R.A. zu Speyr de anno 1529. §.Item: Als die Käyſerliche Regierung ꝛc. ibi: Sachen die

des Menſchen Ehr / Leib / Leben und Gut belangen / haben tapfers und wichtiges Rathſchlagens wol vonnöthen / R.A. zu Augſpurg Anno 1530. §. Wiewol der Halß ꝛc. cum ſimilib.) Quorum quædam Comilitonum cauſa referemus, poſtquam concludendo jam aſſeruerimus : Ex defectu requiſitorum, in d. art. 31. indicatorum, juſtas peti exceptiones, contra injunctam confrontationem : Quæ requiſita ideo actori ſ. confrontationem urgenti, probanda venient.

Cap. III.

De Uſu & Praxi d. Conſtitutionis Carolinæ, & quomodo beneficio articuli 31. confrontationis ſubeundæ neceſſitas declinari queat.

1. Oſtendimus ſuperiore capite, Ex denuntiatione maleficorum etiam plurium, non poſſe denuntiatum ſtatim ad torturam rapi : Neque tamen denuntiationes ejuſmodi planè negligendas eſſe; ſed obſervandum eſſe præſcriptum ſapientiſſimæ conſtitutionis Carolinæ, & per gradus ad veritatis pervestigationem eſſe deveniendum. Quod ut liquidius appareat, initio integrum protocolli cujuſdam criminalis extractum hic repræſentabimus : deinde votum directivum : porrò etiam alia præjudicia in cauſis tum venificii tum furti ſubnectemus.

2. Extractus protocolli in relatione ſummaria exhibebitur, in cauſa cujuſdam Fiſcalis Peinl. Anklägers contra H.B. Peinl. Beklagten : puncto veneficii. Verba Relationis ita habent.

Summa-

Summariſche Relation,
In Sachen
Fiscalis Peinlichen Anklägers.
Contra
H. B. Peinlich Beklagten.

Als benandter H. B. ſeiner Handthierung ein Würth oder Gaſtgeber von 17. theils noch lebendigen/ theils hingerichteten Vnholden/ der Zäuberey halber denuntiirt worden/ hat die Gräfl. Herꝛſchafft per Commiſſarios denſelben durch den Hauß-Vogt und Gerichts-Botten arreſtiren laſſen.

Citatus hat anfänglich ſein Meſſer gegen den Hauß-Vogt entblöſſet/ nachmals aber/ als derſelbe ihm die Partiſan vorgehalten/ ſich ergeben.

Idem Citatus ad Commiſſarios & interrogatus; Warumb er ad citationem das Meſſer entblöſſet. R. Weil ihm der Gerichts-Botte den Ring von dem Finger ziehen wollen. Interrogatus de facto: negavit purè, petiitque Advocatum ad defenſionem comparandam, cum termino.

Commiſſarii laſſen terminum zu auff drey Tage/ ſalvâ confrontatione cum viventibus denuntiantibus.

Hierauff iſt 1. A. nach dem er zuvor gebeichtet und communiciret/ vorbeſcheiden/ und mit B. confrontirt worden/ ſagte ihm ins Geſicht/ ihn auffm Land ins Droſten Hove geſehen zu haben. H. B. reus leugnete daſſelbe.

II. Pro eo intervenerunt poſtea liberi & cognati ſcripto quod ſummariam defenſionem inſignivêrunt & inſcripſerunt: In quo urſerunt. (1.) neminem eſſe captivandum, niſi conſtet de corpore delicti. *Boſſius tit. de Inquiſit. n. 90. & ſeqq.*

(2.) Denuntiationes nec à Dd. nec à Conſt. Carolin.

Inter indicia maleficii referri, *Tanner. tom.1. Theolog. diſp. 5. queſt.6. diſt.7.*

(3.) Nec circumſtantias loci & temporis à denuntiantibus eſſe indicatas, adeoque nihil ex hac denuntiatione inferri, *per Gail.1.obſ.64.n.7. & ſeqq.*

(4.) Denuntiantes eſſe rei inimicos: Weil er dieſelbe ratione officii abſtraffen müſſen. Inimico autem non eſſe credendum, licet Euchariſtiam ſumſerit. *Maſcard. de probat. lib.1. concl.462.n.32. & ſeq.*

(5.) Commiſſarios denuntiationem non preſſiſſe ſilentio, adeoque facile fieri potuiſſe, ut denuntiantes inde occaſionem denuntiandi cœperint, *contra Conſt. Carolin. art.60.*

(6.) Die Herrn Commiſſarii haben mit vielen inhafftirten præcipitanter verfahren / in deme ſie ſelbige immediatè poſt factā incarceratione̅ zur tortur / gege̅ alle Rechte / geführet.

(7.) Die Incarceratos auch nicht wie ſichs gebühret / voneinander abgeſondert.

(8.) Dieſelben nicht in genere, ſondern in ſpecie: de ſociis, *contra l.1.§.21. de quæſtionibus Art. 31. §.1. Conſt. Carol. V.* und nahmentlich befraget: Ob nicht Titius mit auff dem Tantz geweſen? Quod meram ſuggeſtionem ſapiat. Itaque petunt reum carcere ſub cautione liberari.

Iidem proteſtantur de præcipitantia & reſervant ſibi appellationem ad Cameram.

Iidem per ſupplicam petierunt relaxationem ab Illuſtriſſima Comitiſſa.

Reus ipſe: Die Verſchickung der Acten in puncto relaxationis.

III. Fiſcalis repetit denuntiationes n.17. petitque reſponſionem ad articulos.

Loco refutatorialium adfert (1.) famam publicam per multos annos reum traducentem (2.) familiaritatem, cum veneficis jam judicatis & punitis, cultam: Allegat deſuper art.44. C.C. (3.) Der peinlich verſtrickte habe ſich zu vermeinter Behauptung ſeiner Unſchuld vernehmen laſſen / als ſolte ſich das in carcere befindliche Gottes-Bild / in deme er zur Hafft

gezogen /

gezogen/zu demſelben geneiget und gebeiget habē/welche Wörter verdächtig ſeyn: juxta art. 44. Wie nicht weniger (4.) daß er nicht glauben könne daß Hexen oder Zauberer ſeyn können. Quæ indicia ſi non diviſim, certè conjunctim ad torturam ſufficiant. *Binsfeld lib 2. concluſ. 6. dub. 3. illat. 6.* Accedere (5) quod reus fugam arripere voluerit, *per Gail. 2. obſerv. 109. n. 6.* Et (6.) quod unus ex denuntiantibus reo in confrontatione in faciem ſcelus denuntiaverit.

Ad exceptiones reſpondet (1) Mann fundire ſich allhier nicht ſuper nudis denuntiationibus allein/ſondern auch ſuper indiciis præmiſſis. Quanquam aliqui etiam ad nudas duarum vel trium ſagarum denuntiationes torturam decernant *Delrio lib. 5. app. 2. p. 1. verſ. probatur. Herm.* Gœhauſen *tr. de ſagis. tit. 2. lit. H. & M.* (2. Seyen die circumſtantiæ loci & temporis gnugſam angegeben. (3) Inimicitia ſey nicht erwieſen/zum wenigſten aber nicht capitalis geweſen/ (4) dem judici werde zur Ungebühr nachgeredet/ daß er etwas temerè divulgiret: revocare eum hanc injuriam ad animum & retorquere. Interim pro ipſo præſumi (5) falſum etiam eſſe, daß die Commiſſarii die denuntiantes in ſpecie befraget oder jemand ſuggeriret haben.

Petit itaque reum ad reſponſionem adigi, neque articulos Advocato propter metum ſubornationis communicari. Negantem autem torqueri.

Idem Fiſcalis ſubjicit articulos Inditionales 21. ad quos reum examinari cupit.

IV. Defenſor duplicat, denuntiationes ſibi invicem eſſe contrarias, Weil 5. denuntians ſage: Reus ſeye auff einem Wagen zum Tantze kommen: Septima aber/ſage von einer Gutſchen. Quarta ſage/Reus ſeye auff dem Tantze ein Fenderich geweſen/ Duodecima aber er hätte die Leuthe auff dem Tantze regieret. Et in ſumma denuntiationes tales nihil probare *per Farinac. quæſt. 43. n. 34. & ſeqq. Cravettam de antiquit. temp. p. 1. §. qualitro officialis n. 19.*

V. Fiſcalis petit Reum adigi, ut ipſe in perſona reſpondeat, advocato remoto. P 3 6. De-

VI. Defenſor producit articulos defenſionales, in quibus allegat, Rei honeſtos natales: bonam educationem, bonam ap. omnes famam, officia: obſeſſorum à Diabolo & veneficarum denuntiationes adverſum hæc ut & confeſſionem extortam nihil valere, etiamſi superveniant legitima indicia. *Carer. in pract. tr. 1. de Appellat. §. tertius caſus n. 12. & in 2. tr. de indiciis §. circa quartum. n. 2. f.* Nihil conſtare de corpore delicti. Denuntiationes ipſas de ſaltationibus inſtitutis eſſe meras phantaſias. *can. Epiſcopi 26. q. 5. Ponzinib. de Lamiis. n. 45. cũ ſeq. Mart. de Arles Theologus tr. de ſuperſtit. c. 6 Fichard. 1. conſ. 121. n 3. conſ. 111. n. 7. lib. 2. wierus de præſtigiis dæmõ. lib. 3. capi. 31. Ioh. de Turre cremata in dict. can. Epiſcopi. n. 2. Ioh. Baptiſt. Porta. lib. 2. Magiæ. naturalis cap. 26.* Dannenhero Denuntiantes ſelber betrogẽ worden/ wie andern auch geſchehen/ *ap. Alciat. lib. 3. parergõ cap. 22. Haubold, ab Ende. diſc. crim. 3 poſit. 162 pag 141. Bocer. de homicidio. lib. 1. cap. 4. n. 48. pag. 268. & ſeq.* Denuntiantes ſeyn Denuntiato gehäſſig/ weil er ſie Amptshalber geſtraffet: Dictum autem inimici nõ debere eſſe nocivum. *Freherus lib. 1. defam. cap. 1* So ſeyn die Denuntiantes auch nicht jurati, adeoque illis non credendũ. *Hippolyt. de Marſil. pract. crim. §. diligẽter n. 61. & ſeqq. Clarus in §. ult. quæſt. 21. n. 10.* Indicia excluſiva, ſive pro Reo allata, tollere inductiva, *Alexand. 1. conſ. 77. colum. ult. Maſcard. lib. 3. de probat. concluſ. 1224. n. 4. Farinac. quæſt. 38. n* 112. Dergleichen Indicium excluſivum ſey/ daß ſich Reus allezeit fromb und redlich gehalten / deßwegen der Richter nicht hätte à captura anfangen/ ſondern weiter nachfragen ſollen. *Damhuder in pract. crim. cap. 6. de denuntiat. n. 13. in fin.* Denuntiantes haben die Circumſtantias nicht recht beſchrieben: Commiſſarii haben die Denuntiation zu früezeitig propaliret; Unde innocentes etiam perſonæ poſſint diffamari: Denuntiantes ſeyen in carcere beyſammen geſeſſen: und habẽ alſo conſpiriren könnẽ, Sie ſeyẽ auch nicht in loco ſecreto, ſondern auffm Rath Hauſe gepeiniget wordẽ/ deßwegẽ mã ihre Denuntiationes wohl hörẽ könnẽ. Neminem eſſe torquendũ, niſi qui ita ſuſpectus ſit, ut ſola ipſius cõfeſſio deſideretur. *l. 1. §. 1. de quæſt.* Es habe ein vornehmer Bedieter zu R. ſich gegẽ ei-

nem

nem Bürger von W. verlauten laſſen: Herman ſey ſchuldig oder nicht/ſo ſoll er doch brennen: quod eſſe crudele: Denunciantes omnes eſſe infames, viles, inopes, adeoque illis non eſſe credendum contra virum gravem: In dubio mitiorem ſententiam eſſe amplectendam. Ergo petit Rei mit der Tortur zu verſchonen und ſelbigen gar loß zu ſprechen.

VII Decretum. acta ſeind zu verſchicken.

Defenſor läſt die Verſchickung zu/ auff ſuccumbentis Koſten.

Fiſcalis inhæriret ſeinen petitis.

VOTUM.

IIX. Wiewohl die Vorſtehende des Defenſoris rationes mit fleiß zuſammen geraffet ſeyn und inhafftirten pro tempore von der geſuchten tortur entheben können; So halte ich doch ungreifflich davor/ es könne ihme die Antwort ad articulos wohl aufferleget werden(1.) Weil gleichwohl 17 Perſonen reum beſaget haben/ (2.) die requiſita art 31. faſt alle verhanden; Sintemahl 1. die ſuggeſtio dem Richter noch nicht beybracht/von ihme auch nicht zu præſumiren. 2. die circumſtantia loci temporis & modi darbey von Denuntianten angeführet worden/ und vom Defenſore/ dannenhero gar ineptè eine contrarietas will gefolgert werden/weil der eine Denuntiant ſaget/ Reus ſey auf einem Wagen der ander/ Er ſey auff einer Gutſchen gefahren worden/ cum hæc ſynonymice,ut ſæpe uſurpentur; wie dan auch eine Gutſche revera & in effectu auch ein Wagē iſt/ſive à via ſive à vehendo deducatur. Ita quod jure conſultus de vehiculo effert *l.3.de incend. ruin. naufrag.* Imperator *de rheda pronuntiat.* §. *Alia ſanè* 48. *Inſt. de rerum diviſ.* 3. Non eſt probatum,daß die ſager in ſonderbahrer Feindſchafft mit Reo gelebet/4. Iſt zuvermuthen/ daß Reus zu R. de tali crimine ſuſpectus oder argwöhnig ſey/ſonſten man Ihn nicht würde ſo leicht/ alß eine perſonam in officio publico conſtitutam eingezogen haben/wie er ſich dann auch auß dem conſilio fugæ verdächtig gemachet. So iſt auch daß 5. requiſitum richtig/ daß viel Denuntianten darauff verſtorben. Hierzu

kombt

kombt 3. daß er mit dieſen zauberiſchen Leuthen offt umbgangen/und ſelbſten vorgegeben haben ſoll/das Bild habe ſich im Gefängnuß gegen ihme geneiget / per art. 44. daß ihme 4. der eine Denuntiant alles in faciem geſaget/ Endlichen und zum 5. muß bey ſolcher Bewandtnuß gleichwohl die Warheit erſuchet/und alles præcaviret werden/wordurch dieſelbe unterſchlagē werdē möchte. Cæterùm corpus delicti in hiſce occultis fruſtra requiras *per trad. Farinacii quæſt. 2.* Beyeriſche *Malefiz*-ord. *part. 3. art. 7. pag. 808, Bocer. de quæſtion. c. 3. n. 4.* Itaq; ſic pronunciandum cenſerem,

FORMULA SENTENTIÆ.

IX. In peinlichen Inquiſition und Halßgerichts-Sachen des Hochgräfl. R. Fiſcalis Anwaldens/ denuntianten eines/ entgegen und wieder den gefänglich angenommenen H.B. Denuntiat und Inquiſiten andern/ wie auch deſſen Defenſoren drittentheils in puncto veneficii; Iſt auff eingeholten Rath/ frembder Rechts gelehrten der Beſcheid/ daß Inquiſit ſeines Einwendens ungeachtet/ auf die eingegebene articulos ſambt uñ ſonders im Gerichte/remoto Advocato zu antwortē ſchuldig; wann ſolches gebührlichen geſchehen/ auch alles fleiſſig verzeichnet und conſideriret worden/ ergebet alßdan ratione pet. relaxationis ad cautionem, und ordentlicher Handlung wegen/ fernere Erkantnuß und Anweiſung/und werden biß dahin auch die vom Defenſore außgeſtoſſene injurioſa (deren er ſich ins künfftige zu mäſſigen und die Sache an ſich ſelbſtē beſcheidentlich zu tractiren haben wird) zu Erwegung außgeſetzet / alles V.R.W. Quæ ſentētia unanimi calculo probata fuit.

Conf. Keyſerl: peinliche Landgerichts-Ordnung in Oeſtereich *part. 1. tit. 33. & part. 2. tit. 60.* §. 2.

3. Addemus exemplum aliud itid. breve. Ubi pluribus licet argumētis concurrentibus, denuntiatione inprimis valide in confrontatione confirmatâ, noluit tamen Dn: Referēns conſentire in torturam; maximè cum judex Conſulens, ipſe ſubinnueret, poſſe alia adhuc argumenta conquiri. Sic autem Ille:

SUM-

Jn Peinl. Sachen Zauberey betreffend.

Fiscalis P. A. contra N. N. Peinl. Beklagten.

N. N. Iſt von etlichen gefangenen und hernach juſtificirten Hexen als ein Zauberer und Wehr-Wolff angegeben/und von denenſelben auff ihn bekandt worden: Es iſt ſelbiger auch 2. ſonſten ſehr beſchreiet/ und in vielen Stücken verdächtig geweſen/darauff iſt er captiviret/und dem Peinlichen Gerichte vorgeſtellet/ und wider ihn förmlich zu procediren anbefohlen worden: Der Fiſcalis hat auch articulos Inquiſitionales eingegeben / und wider Denuntiatum more judicii criminalis zu verfahren gebetten/ lit. A. Inquiſitus iſt auff übergebene Articul befraget worden/hat aber alles geleugnet und abgeſtanden/ lit. B. Welchem nach Fiſcalis ſich zum Beweißthumb zuzulaſſen gebetten. Weil Beklagter auch befraget worden: Ob er einen Beyſtand haben / und ſeine Unſchuld zu Recht außführen wolte / Er aber geantwortet / daß er unſchuldig und ein rein gut Gewiſſen hätte / und demnach die Sache Gott und dem Rechten heimgeben wolte/ ſolcher würde alles wol richten: Iſt darauff Fiſcali per decretum, aufferleget worden/ denominationem teſtium cum directorio einzubringen / auch Reo nochmals zugelaſſen/ defenſionales und Interrogatoria zu übergeben / und die Zeugen vorſtellen und ſchweren ſehen zulaſſen : ihm auch darzu ein Beyſtand gegeben worden. Sequitur in actis denominatio teſtium cum directorio lit. C.

Denuntiatio.

Captura.

Articuli Inquiſitionales.

Rei negatio.

Fiſcalis probatio.

Es werden auch etliche wenige Interrogatoria generalia überreichet lit. D. und die Zeugen abgehöret lit. E. & lit. F. wie auch die denuntiationes ſagarũ beygeleget/ lit. G. & H. Weilen nun gegen Inquiſitum 3. viel ſtarcke Indicia militirn, wie nicht allein ex denunciationibus ſagarum (deren 11. auff ihrer

Auſſage/biß an ihr letztes Ende juxta d.lis.H.beſtanden/ auch zwey andere/nahmentlich N.und N.des gefangenen Schwägerin/ in angeſtelter confrontation ſub lit.I. mit anführung der umbſtände unter Augen geſaget)ſondern auch 4. auß der Zeugen Auſſage erhellet: Er aber keine defenſionales übergeben/ſondern Gott und dem Rechten alles heimſtellen will/ ſo ſind in puncto torturæ die acta verſchicket worden/Peinlich Beklagter hat auch die ſportulas darzu hergeben lit.K. Es wird aber von demſelben excipiret gegen R. und die S. Univerſitäten lit.L.

Confrontatio.

13. Aliqui ſic ſcribendum putarunt. Deroſelben an uns abgelaſſenes Schreiben ſambt denen in peinlichē Sachen Fiſcalis contra B.H. Peinlich Beklagten vor ihnen verhandelten actis, haben wir von Ruckbringern wol erhalten/ und was ſie an uns in puncto torturæ begehret: Ob nemblich Inquiſitus wegen derer gegen ihn militirenden Indicien darzu zu condemniren/ oder aber mit derſelbē noch zur Zeit einzuhalten / und ferner auff die angegebene Zauberey zu inquiriren/ꝛc. mehrers Inhalts vernommen. Haben demnach alles mit behörigem Fleiß collegialiter verleſen und wol erwogen/ berichten darauff vor recht: Ob wol der Richter/wañ der Heren Beſagungen mit den übrigen articulirten Indicus conjungiret werden/ ſich dardurch etwan leichtlich möchte bewegen laſſen/als Inquiſitus durch ſtarckes Zureden ſich endlich nicht ergeben und gutwillig bekennen/ ſondern auff ſeinem bloſſen Leugnen beſtehen würde/mit ſcharffer peinlicher Frage gegen ihn zu verfahren. Demnach aber/und dieweil eine Chriſtliche Obrigkeit in ſolchen Fällen & in occultis ejuſmodi delictis behutſam zu gehen/ und ſich nicht zu übereilen hat; Als wird zu deren beſſerer Verwahrung ſicherer und vonnöthen ſeyn/ daß noch zur Zeit mit der tortur eingehalten/ und auff peinlich Beklagten und bey deſſen reſponſionibus ad articulos ſich erzeugende Umbſtände weiter inquiriret und propter variationem ap. art.30.51.&37. fernere Kundſchafft eingeholet werde; Vor allen Dingen will ſich den Rechten und P.H.O. nach

De tortura.

nach gebühren/ zu Verhütung beſorgender nullitäten Inquiſito umb ſeine Unſchuld zu vertheidigen und außzuführen/ einen Rechtsverſtändigen Defenſorem ex officio beyzuordnen/ ohnerachtet er Gott und dem Rechten alles anbefohlen/ auch darbey ſich vernehmen laſſen / daß er gerne ſterben / und den Kopff herunter ſchlagen laſſen wolle/ darbey aber proteſtiret/ daß er kein Zauberer wäre. Cum negligente etiam & renunciante reo, ad officium Judicis pertineat, de innocentia ejus quærere, *ſecundum ea quæ tradit Zanger de quæſt. ſeu. tort. reor. cap.3.n.15.16.17.* Worauff dann ferner wegen der tortur ergeben/ und geſchehen kan was recht iſt. Welches ꝛc.

14. Loco rationum dubitandi afferebatur; quod 1. denuntiationes ſagarum ſi ſuis requiſitis non deſtituantur & aliis adminiculis juventur, indicium faciant ad torturam P. H. O. *art.31. Zanger. de quæſt. & tortur. cap.2. n.198. Carpzov. pr. crim. p.3. q.121. n.20. & ſeqq.* *Rationes dubitandi.*

2. Quia hic aliqua adſint adminicula, daß peinlich Beklagter ſich mit Worten und Wercken und andern exceſſen und Gebährden der Zauberey ſehr verdächtig gemacht: P. H. O. *art.44. teſt.1.2.5.7.8.15 ad art.3. Zanger. d. cap.2. n.200. in fin.* Von Jugend auff in einem Zauberiſchen Gerüchte geweſen. P. H. O. *art.44. teſt.* 12. *uſque ad* 18. *ad art.4.* auch dahero der Wolff genennet worden/ *teſt.2.5.6.7.8.9.10.11.14.15.16. ad art.5.*

Und 3. wann er darauff geſcholten worden/ ſolches ungeandet hat hingehen laſſen. *Carpz. pr. crim. p.3. q.*120. *n.*81. *teſt.7.16. ad art.*8.

4. Add. Omnes articulos & inde emergentia indicia per teſtes probata, conteſtari *ad art.*59. quod ea ſit communis vox & fama & quod Inquiſitus ab omnibus pro malefico habeatur. Unde apparet denuntiationes ſagarum adminiculis non eſſe deſtitutas.

15. Quia tamen reus etiamnum contra perſonas & dicta teſtium excipere & in multis innocentiam ſuam defendere poteſt, utpote quod omnia objecta facta, legitimè nondum ſint probata, & potius in nudis præſumtionibus & conjecturis con- *Rationes decidendi.*

ſiſtant: Ideoque ad torturam nondum eſſe deveniendum; ſed prius ex officio defenſorem dandum, qui ejus cauſam agat, &, de innocentia quærat. *per ſupra tradita ex Zangero*, placuit.

Remotio & declaratio rationum dubitandi.

16. Hæc Dn. Referens: Licet autem videri poterat indicia ſufficientia ad torturam hic ſuppetere, qualia ſunt 1, fama, 2. tot ſagarum & veneficarum congruens denuntiatio. 3, aliquot teſtium depoſitio, qua conſtanter aſſeverabant, in capite agri apparuiſſe ſibi lupum; quem cum perſequerentur, inveniſſe ſe in termino & limite agri, reum, ejuſdem agri Dominum, humana figura præditum. Licet 4. Reus etiam fateretur, ſe in agro ſuo eo temporis articulo excubias egiſſe & explorare voluiſſe, nunquid mulieres iſtæ, aliquid ex agro ſuo demeſſuræ eſſent: Denique Reus 5. illud etiam fateretur: ſe projectum in terram manibus pedibusque reptaſſe, & pileum in ore geſtaſſe, quæ ſpecies lupum forte repræſentarit. Aliaque ejus generis &c. *conf. Conſtit. Carolin. d. artic. 44. ibi:* mit ſolchen verdächtigen Dingen / Gebärden / Worten und Wercken. Quia tamen Conſulentes ipſi referebant alia etiam indicia inquiſitionis ſupereſſe; mitiori huic ſententiæ & dilatoriæ ſubſcripſimus, ea potiſſimum ratione inducti, quod ad tormenta tum demum procedendum ſit, ſi aliæ probationes ulteriores deficiant: quod ſi vero ſpes adhuc ſuperſit veritatem aliter explorari poſſe, quæſtiones iſtæ ſeveriores tantiſper differendæ ſint, *per l. Edictū 8. ibi: Cum atrociora maleficia non aliter inveſtigari poſſunt, junctâ l. Divus. 9. ibi: ſi aliter veritas inveneri non poſſit, niſi per tormenta; licet habere quæſtionem poſt Hippolytum & alios Weſenbec. in parat: de quæſtionibus n. 6. Bocerus in tr. de quæſtion. & tortur. cap: 3. n. 5. ibi: Deinde quando jam conſtat. Farinac. quæſt. 38. n. 4. & quæſt. 40. n. 3. congr. inſcripſ. artic. 8. Conſtit. Carolin.*

Neque enim probare poſſumus opinionem. P. Laymanni & ſequacium Pontificiorum (*v. ſup. pag.* 101. *th. 2.*) qui ſeriò contendunt, Wann auch keine andere Indicia da wären / alß daß eine Perſon von mehr denn einem MitConſorten angezeben würde / der Richter nicht allein die captur, ſondern auch die tortur erkennen könne / (1) quia in ore duorum vel trium conſiſtat omne verum (2) quia plurium complicum denuntiatio vix; Imò nunquam fallat. *Ita Leyman: proceſſu jurid. contra ſagas tit. 2. §. 4.* Quaſi v. Chriſti regula de teſtibus infamibus & multis:

multis modis ſuſpectis accipienda ſit: Et pater mendacii non æque inplurium, ac unius malefici ore verſari queat. Meritò ergo his nugis articuli noſtri, 31. diſpoſitio *v. ſup. pag. 105. th. 9. & ſeqq.* eſt anteferenda. Falſum enim eſt quod Laymannus *in fin.* §. 4. ſubjicit. Carol. V. hac de re in d. Conſtit. non cogitaſſe.

CAP. IV.

Exhibet conſilium Aulicum, de denuntiatione veneficæ in denuntiatione & confrontatione variantis, quemadmodum ſe judex eo caſu gerere debeat.

1. CUM ſæpenumerò contingere ſoleat, ut denuntiantes in diverſis confrontationibus varient, prudenti iterùm circumſpectione atque advigilatione opus eſt, nec tædio variationis ab inquiſitione veritatis deſiſtendum: Pertinet eò ſequens votum Conſiliariorum Principalium in ejuſmodi negotiis exercitatiſſimorum, quorũ directione uti poterit judex, qui aliis inſtructionibus deſtituitur: *juxta l. 2. §. poſt hunc. 47. de Orig. jur. §. Reſponſa prudentum. 8. Inſt. de jur. nat. gent. & civ. cap. prudentiam. 21. de officio & pot. jud. deleg. M. Stephani. ad Conſtit. Carolin. artic. 28. in fin. Treutl. volum. 1. diſp 1. th. 7.* Sed id cum judicio.

2. Inſcribebatur conſilium hoc modo: Vnderthäniges unvorgreiffliches / ex actis inquiſitionalibus verfaſſetes Bedencken / wegen der Zauberey halber gefangenen A. C. præmiſs. præmittendis ratione tituli compellationis & cæterorum curialium, ſubjiciebantur ſequentia: Nach dem anfänglich ex protocollo. n. 4. befindlich / daß gefangene A. K. bey ihrer reſpõſion ad art. 10. uff beſchehene Befragung auff eine Weibs-Perſon die Boſche genant / bekandt / daß dieſelbe ihr Gefangenen die Kunſt mit neunerley Eyſen zu curiren gelehret / ſo iſt deßwegen bey ſothaner Boſchen Nachfrage anzuſtellen / diſelbe auch mit der gefangenen gebühꝛlich darüber zu confrontiren. Wañ auch weiter ſie die gefangene in ſelbigem protocollo ſub num. 4. poſt reſponſiones ſingulares ad articulos auff vorgehende ſonderbare Befragung außgeſaget / daß ſie etzliches böſes von H. G. und C. L. gelernet; Vnd aber darbey berichtet / daß ſothane Perſonen ſchon todt wären: So iſt dißfals / wie auch wegen C. L. Frauen zu N. und der N. zu N. auff welche ſie Ge-

Denuntiatio.

Primum de confrontando decretum.

fangene in ihren / folgenden Tages poſt torturam ad interrogatoria, wiederholten reſponſionibus, in protocollo ſub n. 8. bekandt; Jmgleichen bey dem Drucker / deſſen Frau und Geſinde wegen der gefangenen ad art. 70. & 71. ſub num. 4. und in confrontatione cum 1. teſte ad art. 75. in protocollo ſub n. 8. gethanen Außſage gründliche Nachfrage anzuſtellen / und zum fall ſothane Perſonen noch im Leben / ſind dieſelben darüber mit der gefangenen ebenmäſſig zu confrontiren.

Alterum Decretum Confrontationis. 3. Sonſten aber iſt noch wegen deſſen / was gefangene A.K. in mehrgedachtem protocollo ſub. num. 4. ſo wol in reſponſionibus ſingularibus ad art. 79. als auch was dieſelbe poſt reſponſiones ſingulares ad articulos auff ſonderbare Befragung in unterſchiedlichen Puncten außgeſaget / bey denen von Jhr benanten Perſonen gebührliche Inquiſition und Nachfrage anzuſtellen.

4. Worauff alsdann auß obgeregten Nachfragen und confrontationibus, als auch auß jeztberührter der gefangenẽ / poſt Reſponſiones ſingulares ad articulos, gethaner Außſage / und darauff ad d. protocoll. ſub n. 4. auffgenommener fünff unterſchiedlicher Zeugẽ Sumariſcher Kundſchafften ꝛc. Und alſo über vorhergeſezte unterſchiedliche Puncten / wie auch zugleich auß B.S. ſub num. 19. befindlicher Sumariſchen depoſition gewiſſe förmliche Articul nach allen Umbſtänden abzufaſſen / worüber gefangene A.K. ſingulariter ſingulis zu reſpondiren anzuhalten / und wo dieſelbẽ einen oder mehr ſothaner Articul leugnen / und nit wahr bekennen würde / ſeynd oberwehnte Zeugen / und nebenſt denſelben auch inſonderheit der L.P. und der Land-Reuter I.T. derer in protocollo ſub num. 4. von Gefangenen erwehnung geſchehen / imgleichẽ der Knecht A.L. deſſen B.S. in ſummaria depoſitione ſub. num. 19. gedencket / über ſothane articul juxta directorium mittelſt Eydes abzuhören / auch dieſelben Zeugen / und ein jeder beſonders / mit ihr der gefangenen gebührlich zu confrontiren.

Tertium Decretum Confrontationis.

Weil auch die gefangene A.K. reſpectivè in protocollo ſub num. 4. n. 8. n. 15. und num. 17. in ihrer Antwort unterſchiedlich variiret / ſo ſeind derſelben die ſub num. 2. abgefaſte articuli

nochmals

nochmals in der güte vorzuhalten/und do ſie auff ſothane Articul nicht mehr als vorhin bekennen würde / iſt dieſelbe der unterſchiedlichen variationen halber / ſo wol auff jeztberührte ſub num. vorhin abgefaſt / als auch auff obgedachte neue Articul / und dabey inſonderheit hierüber / von weme ſie die Zauber-Kunſt gelernet? Ob ſie den wahren Gott darbey verleugnet? Ob und weme ſie durch ſothane Zauberkunſt Schaden zugefüget? Was vor Perſonen ſie in ihrer Geſellſchafft habe? und weme ſie die Zauber-Kunſt wieder gelehret? die rechte gründliche Warheit zu bekennen/mittelſt harter tortur anzuhalten.

Wann ſolches geſchehen/und nach allen Umbſtänden fleiſſig verzeichnet worden / ſo erachet alsdann wider die gefangene A. K. uff vorher gehabten Rath eines Collegii Juridici weiter was recht iſt. *juxta Conſt. Carol. art. 7. & 219.*

CAP. V.

Exhibeo conſilium Academicum ſuperioris definitionis declaratorium Judicem in caſu variationis perſonæ denuntiantis amplius informans.

1. Didicimus ex ſuperiore conſultatione aulica, perſonam denuntiantem, ſi in denuntiatione ſ. confeſſione variet, torturæ poſſe ſubjici: Cum enim etiam in contractibus jura deteſtentur, continua variatione contrahentes decipi, *uti JC. ait in l. 11. §. 5. de Inſtit. action.* multo minus ferendum eſt, ut denuntians in criminibus & accuſationibus veluti ludat & vagetur, *l. 16. de dolo.* Cum variatio ſuſpicionem falſi inducat. *arg. l. eos qui 27. ubi Bartol. ad l. Cornel. de falſ. Decian. volum. 3. reſponſ. 91. n. 19.* præſumtionem doli, *uti ex l. ab Anaſtaſio 33. C. Mandati. deducunt Bald. 1. conſ. 125. Cravett. conſ. 153. n. 7. Sixtin. 3. conſ. Marp. 12. n. 35.* Ideoque indicium ad torturam facere cenſeatur. *Marſil. in practic. crim. §. diligenter. n. 68. Vultej. 1. conſ. Marpurg. 13. n. 100. M. Stephani ad art. 31. Conſtit. Carol n.* 8.

2. Cæterùm id cum Doctoribus declarat Farinac. *quæſt. 52. n. 6. &* 8. Ut intelligēdum ſit de indicio remoto, quod alia ſimul adminicula deſideret, non quod per ſe variatio ſola ſufficiat ad inducendam torturam; Niſi judex aliis quoque ratione moveatur. Adeoque res tota judicis arbitrio denique committitur.

3. Huic vero declarationi duo juris loca opponit Dn. Carpzov. 3. *quæſt. crim. 120. n. 76.* nempe *l. Ex libero. 15. & l. 18. § 3. de quæſtionibus.* Ex quibus ita infert & colligit. Si liber homo ob variationem in teſtificando adhibitam, poteſt tormentis ſubjici, ut veritas ab eo eruatur, cur non reus ipſe: vel (ut de hoc themate loquamur) denuntians?

4. Utcumque verò ſupra *pag. 56. th. 16.* faſſi ſimus, textus eos communiter ſic induci: ſi tamen id quod res eſt, fateri velimus, in neutro textu id diſertè dicitur, quod nempe teſtis varians ob ſolam variationem torturæ ſtatim queat ſubjici.

Expoſitio l.15. & l. 18.§.3.de Quæſtion.

ſubjiçi. Etenim (1.) *l.15.de Quæſtionibus* non loquitur *de teſte variante*, ſed de teſtimonio non vacillante. Variare autem & vacillare differunt. *Uti ex collatione. l.65.§.ult.de verb.obl.l.4.§.eleganter.2. & l.7. De L.commiſſ.rliisq; locis parallelis patet*. Deinde *teſtimonium non vacillans* accipi poteſt etiam per epithetum, non ut neceſſariò oppoſitionem inducat. Tertiò, ſi maximè oppoſitio admitteretur; pareret tamen duntaxat arg. à contrario ſenſu, *uti agnoſcit & fatetur Cothman. 2. conſ.90.n.15.* cujus concluſio non ſatis valida fuerit, ad regulam univerſalem inducendam: Maxime cum *l.18.§.3.d.tit.* contrariam planè regulam conſtituat in teſte: nempe eum torquendum non eſſe convincendi mendacii cauſa, niſi facto eum interveniſſe antea probabitur: Si enim tum veritatem occultare dolo velle deprehendetur, merito aſperius cum illo fuerit agendum.

5. Mallemus ergo etiam hoc caſu contra variantem denuo confrontationis iterationem decernere, antequam ad torturam deſcenderemus. Quomodo prudenter decreviſſe obſervavimus Jureconſultos Gryphswaldenſes in reſponſ. 4. Junii anno 1653. Sereniſſimo cuidam Principi reddito, quod ita habebat. Nach dem E. F. Durchl. uns anderweith (de tertia & ultima vice *conſ. ſup.pag. 81. th.20.*) die wider J. M. verübte acta Inquiſitionalia veneficii ſambt dem jenigen was Inquiſita bey der auff unſere jüngſte Rechtsbelehrung vorgenommenen tortur, ſo wol güt- als peinlich bekandt/ zugefertiget/ und welcher geſtalt nunmehr ferner wider dieſelbe zu procediren ſey/ unſer in Rechten gegründetes Bedencken aber eins in gnaden erfordert. Demnach erkennen wir ꝛc. daß im fall geregte Jlſe Mittags/ Jacob Fabians Eheweib/ bey ihrer gethanen Bekandtnuß vor offentlich gehegtem Gerichte freywillig verharren wird/ dieſelbe wegen ſolcher ihrer begangenen und zugeſtandenen groben Miſſethat/ mit dem Feuer vom Leben zum Tode abzuſtraffen ſey.

Anlangend die übrigen/ worauff Inquiſita bekandt/ als M. F. Anna Lutermannin/ Jlſe Zwibben/ Jtem Jlſe Mittags/ Andreas Gorrig Eheweib/ wie auch der Inquiſita Brudern Joachim Mittag/ ingleichem dero Tochter Maria Fabians/ ſeind dieſelbige/

Variatio. weil Inquiſita anfanglich/ wegen Jlſebet Zwibben/ nachmahls aber wegen aller/ worauff ſie vorhin bekandt/ revociret/ folgends auch wegen Anna Luttermannin/ ihre Bekandtnuß wiederruffen/ doch wiederumb bald zugeſtanden/ und alſo variiret/ nochmahls allerſeits mit Inquiſita zu confrontiren.

7. Da nun alsdann Inquiſita bey voriger Außſag beſtändig verbleiben würde/ dieſe Perſonen auch/ worauff bekandt worden/ ſolches Laſters hiebevor berüchtiget geweſt/ oder ſonſten deſſen verdächtig wären gehalten worden: Auff ſolchen Fall müſte ihres geführten Lebens und Wandels halber Inquiſition geſchehen; ſolches in gewiſſe Articul verfaſſet/ und eydlicher Zeugen Kundſchafft darüber auffgenommen/ ſie auch allerſeits über ſolche Articul remoto Advocato & Procuratore mit ihrer ſingular reſponſion gehöret werden/ wann ſolches geſchehen/ und alles durch den Notarium treulich verzeichnet/ ergehet alsdann ferner was Rechtens V. R. W.

Partis Quartæ, FINIS.

COMMENTATIONIS DE CONFRONTATIONE.

PARTICULÆ V. & Ultimæ.

CAPUT PRIMUM.

Reliquas Exceptiones & Objectiones, quæ contra confrontationis uſum opponi ſolent, exhibens & expendens.

I.

EXPEDIVIMUS obiectionem, tum *generalem*, continentem voculas & dicteria varia, quibus cõfrontationis uſus traducitur & diffamatur: Tùm *primam ſpecialem*, quę cauſam procatarcticam concernit. Cum enim confrontationi ut plurimum occaſionem præſtet aliorũ denunciatio, inprimis criminis ſociorum ſive maleficiorum: Meritò diſcutiendũ fuit, quatenus ea confrontationi locum faciat. Proferuntur ejus generis etiã plures, ut cum *generice* dicitur: *Judicem nullam juſtam*

cauſam habuiſſe, qui ſe ad confrontationem decernendam induci paſſus ſit: & ſimiles: De quibus *poſt efficientem* proximam & remotiorem ac porrò deinceps videbimus.

Exceptiones, quæ à *cauſa efficiente remota* petuntur.

2. Quod ergo *hanc* attinet, Patroni reorum argutari ſolent, confrontationem nec divino nec humano, nec civili nec Canonico Jure fundatam eſſe, *uti quadantenus, faſſi ſumus ſupra pag.* 10. *th.* 4. *& ſeqq.* ſed Reſpond. Jura paulatim creſcunt, nec uno tempore ſimul emergunt, *l.* 11. §. 13, *de legat.* 3. *Luls pro Legato Novell.* 74. *ubi dicitur*: *Nullam legem neq, SCtum videri ab initio ſufficienter promulgatum, ſed multa indigere correctione, ut ad naturæ varietatem & ejus machinationes ſufficiat.* Exempla occurrunt in tortura, in fideicommiſſis, in Codicillis, Emphyteuſi, contractu libellario & ſimilibus juris articulis. *Cujac. ad tit. Cod. de prad. & al. reb. min.*

3. Sed imò veſtigia quædam hujus rei occurrunt in jure tam divino quam humano. Nam in primo ſane quod ſub ſole inſtitutum fuit judicio, Deus Opt. Max. Summus Judex, commiſiſſe protoplaſtas & primos parentes videtur. *Gen* 3. *v.* 12. *& ſeqq.* Præſentem enim fuiſſe Evam examini Adami, dilucidè apparet ex eo, quod ſupremus ille judex non repetit quæ Adam dixerat, ſed ſe ad dicta illa tantum refert, quæ Adam Evæ in faciem denuntiaverat; ibi: Dixit Dominus Deus mulieri, quare hoc feciſti. *v. Dn. Gerhard. ad d. c.* 3. *p.* 99. *verſ.* Deinde.

Occurrit etiam quoddam confrontationis exemplum *in cap.* 45. *Geneſ.* quando Joſephus fratribus ſuis in faciem denunciat: ſe eſſe ipſorum fratrem, quem per plagium perditum [illegible]. Qua commiſſione fratres Joſephi adeo fuerunt conterriti, & conſternati, ut non potuerint ipſi verbum reſpondere, quod perterriti eſſent *ex conſpectu & revelata jam facie ejuſdem.* Simile quid deprehenditur *Numerorū* 13. *verſ.* 31. *&* 32. In contradictione Calebi contradicentis in faciem cæteris terræ Canaan exploratoribus: Itemque in hiſtoria Judicii Solomonei. 1. *Reg.* 3. *verſ.* 16. *& ſeqq.* Similia veſtigia ex jure etiā humano colligi poſſunt, utpote *ex l.* 3. § 3 *de teſtibus. l.* 18. *C. eod. l. ſi fine* 9. §. 1. *ibi: Interrogatum non ſolum à prætore accipere debemus, ſed & ab adverſario. De Interrog*

rog. in jur. l. ſi poſtulaverit 27. §. Quæſtioni 7. Ad L. Jul. de Adult. Adhibeatur cap. veniens 10. de Teſtib. & atteſtat. Sueton. in Claudio. cap. 15.

4. Porrò à cauſa Efficiente proxima petitur exceptio, ſi dicatur, confrontationẽ inſtitutam eſſe vel ſine juſſu judicis vel à judice incõpetente. *poſt Cravettam, Marſil. & alios Burſatus. 2. conſ. 192. Incip. Quia coram judice, n. 35. pag. 251. Bart. l. ult. de Juriſdict. Cothman. d. conſ. 29. n. 455. pag. 194.* Defectus enim juriſdictionis maximus eſt & irreparabilis; *uti latè oſtendit Vant. de Nullit. in cap. de nullit. ex defectu juriſd. n. 1. 6. & ſeqq. adhib. declar. pag 236. n. 169. & ſeqq. Facit l. nec magiſtratibus 32. de injur. ibi: vel quaſi privatus, vel fiducia Magiſtratus.* Quod a. collegia Juriſperitorum aliquãdo generaliter conſulta, nihilominus confrontationẽ ſuadẽt, prout eam ex uſu fore deprehẽderint. *v. Acta* Hanß Leihmans & Barbaræ Wildin *Uratislaviæ A. 1661. publicata pag. 6. B.* Id ſuppoſitâ conſulentium Juriſdictione intelligendum eſt. *Itemque à proxima.*

5. A cauſa impulſiva, interna, exceptio ſumitur: Si confrontandus dicat, nullam juſtam ſubeſſe cauſam, ſive nulla urgente cauſa motũ fuiſſe judicem, ob quam ad confrontationis decretum deſcenderet. Quemadmodum enim judex injuriarum tenetur, ſi aliquem ſine ſufficiente cauſa faciat incarcerari. *Farinac. quæſt. 27. n. 142. Facbin. lib. 9. controv. 57.* Ita etiam, ſi aliquem ad confrontationem ſine ſufficientibus cauſis & indiciis trahat. *fac. Conſt. Caroli V. Criminalis art. 218. In med. verſ.* Item/ daß durch die Obrigkeit etwann leichtlich/ auch ohne vorgehende Berüchtigung/ böſen Leumuth und andere gnugſame Anzeigung verfahren wird. Diſſentit Mezger *de captura reorum theſ. 42.* Qui id tum demum concedit, quando conſtat Magiſtratum aliquem animo injuriandi in carcerem miſiſſe, non etiam ſi id dubium ſit. Quæ tamen diſtinctio non admodum ſubtilis eſt, ſiquidem de priore membro ne dubitari quidem poteſt, ſed tãtùm de poſteriori: Si ſcil. judex aliquem ſine juſta cauſa fecerit incarcerari: Ubi ſanè ad minimum de Syndicatu & ratione reddenda tenebitur. *Farinac. d. l.* Adeoque & injuriarum poterit conveniri. Juxta *deſignat. d. l. 32. de Injur. l. 29. § 7 ad l. Aquil. l.* *Tùm à vitio cauſa impulſiva interna.*

l.5.§.1.qui ſatis cog. *Colleg. Argentorat. de injur. th.11.n.2. & 28.* Ita tamen ut excuſationis cauſæ ex adverſo ab eodem poſſint deduci. Atque ita de confrontatione etiam cenſuerunt Scabini Lipſienſes ap. Carpzovium *quæſt crim.114.n.78.fac. allegata ſup p 25.n.6.* Quanquam in perſonis vilioribus aliter ſenſerint & reſpōder[illegible] Domini Gryphisw. 9. julii 1653. ib: betreffend die [illegible] woranf Reſp. N. bekandt und ihr dieſelbige/ wie geſchehen/ zu ihrer Verantwortung und ſelbſt eigenen beſten vor[illegible]fordern und mit der Reſ. N. zu confrontiren wohl befugt geweſen. Et memini pagi cujusdam Dominum, qui vicino ſig[illegible]ficanti, maleficum ſubditam ſuam nominaſſe, confrontationi eam ſiſt[illegible]e detrectaret, Interim autem denuntiata elabe[illegible]etu[illegible]; Non parvo ſe diſcrimini expoſuiſſe. *v. ſup. 32. th. 38.*

Deinceps à cauſa objectiva.

6. Amplius etiam *à cauſa objectiva* exceptiones [illegible] poterunt. Cum enim *ſupra. p. 19. 20. & 21.* indicatum ſi[illegible], confrontationi locum non eſſe in cauſis levioribus, ſed t[illegible]ntum [illegible]minalibus & arduis: merito judex etiam hanc circu[illegible]ſtantiam attend[illegible]t. Licet autem dicatur æſtimationem c[illegible]ſarum, q[illegible] graviores aut leviores ſint, ex arbitrio judicis pen[illegible]ere. *cap p[illegible]* *27. in f. de teſtibus. cap. 32. Eod.* Satius tamen fu[illegible]t p[illegible] juris hic ſequi. *v d. lo. pag. 8. & 9. th. 12. & .13.* ac p[illegible]itorum [illegible]cio uti, quos aliquando etiam præter interrogation[illegible] [illegible]lem & conſultationem pro circumſtātiarum rat[illegible]on[illegible] c[illegible]tionem ſuadere ſupra th. 4. indic[illegible]vimus: Quo p[illegible]cto [illegible]us excuſatur *per tradit. Vantu de nullitat. cap. Ex[illegible]d. p. 220. num. 146. & ſeqq. Aſin in prax judicior § 2[illegible]. conf. Riccius decis 38 Pax Scala tr integ. de ſapientis c[illegible]io in c[illegible]ſis forenſibus adhibendo.*

Et ſubjectiva

7. Ita etiam *à cauſa ſubjectiva ſ.* conditione perſo[illegible], ſo[illegible]t exceptiones & d[illegible] confrontationis ratio[illegible]es p[illegible]ti; v[illegible] (1) à nobilitat[illegible] & dignit[illegible]te perſonæ, de qua *ſupra part. 1. th. 32. & 33 pag. 22. & 33 pag. 22. & ſeq. dicere occupavimus*; San[illegible] criminibus exceptis ne ſuperilluſtres quidem à confrontatio[illegible] excuſari, docet Sidonius Apollinaris *lib. 1. Epiſt. 7. pag.* 16 Sed an idem ad quamvis dignitatem trahi poſſit? meritò ambig[illegible].

v. g. ſi

v.g. ſi Municipis cujuſdam ſenator detrectet ſe componi cum latrone conductitio, aut aſſaſſino ſive cum homine facinoroſo ad cædem patrandam conducto, *uti ille facit ap. Cothmannum ſæpè cit. volum.3. cons 29.n.458. & 460. ubi dicit, Collegium Lipſienſe & Roſtochienſe pronuntiaſſe; Senatorem cogi non poſſe, ut confrontationem ſubeat.* Quia ſcil. homines frontis rectæ non confrontandi ſint, cum criminoſis nulla fronte præditis *per l. non debet* 11. *de dol.mal. & dict ſupr.pag:25.inf.*

8. Equidem ad nudam facinoroſi Denuntiationem, absque aliis circumſtantiis, honeſtum virum aut matronam ad confrontationem facile adigendam non eſſe. th.5. conceſſimus: Cæterum ſi alia gravis cauſa confrontationem exigat, vix arbitrarer ſolam hanc rationem virum honeſtum à confrontationis ſubeundæ neceſſitate excuſaturam eſſe. Non enim ſequitur actio de dolo non datur adverſus perſonas quibus reverentia debetur. d.l.11.§. 1. Ergo confrontatio nullo caſu poterit injungi viro honorato. Neque enim confrontatio ſic infamat, velut actio de dolo, *uti poſtea dicemus th.* 13. Atque ita cum alias tum nuper etiam definivimus in caſu infanticidii, de quo filius honeſtæ matronæ inſimulabatur, matrem familias cum puerpera, de articulis in quibus invicem diſſonantia efferebant, committendam eſſe.

9. Quid ſi vero perſona egregia ſemel ſe confrontationi ultro obtulerit, & poſtmodum eam detrectet? Id quidem licere nonnulli decreverunt. Sed quos ſupra part, 1. pag. 30. th. 36. merito refutavimus. Utique pœnitentiam iſtam & animi mutationem cum expreſſa retractatione conjunctam, indicium gravans contra reum inducere, præter argumenta ex juris profundo manantia. *vid.l. poſt mortem. 25. ibi. Adverſus factum ſuum. De Adoptionibus. l. ſi quis* 11. *C. de reb. credit. cap. Quod ſemel.* 21. *de. Reg. jur. in 6. ibiq. not.* docet inter alia ſequēs exemplum quod Bruſonus *lib. 20. Hiſtoriæ univerſalis pag.* 525. refert, his fere verbis: Dux, Vindocinenſis delatus erat ad regem Galliæ Ludovicum 12, quaſi contra Cardinalem Richelium, cum aliis conſpiraſſet: Hic

 conſcientiæ

conſcientiæ ſuæ integritatem oſtenſurus deſideravit, *derre poſto confronto* cum delatore *Romits*. Obtenta autem licentia, ilicò profugit in Angliam, prætendens: *Che averrebbe ricevuto troppa macchia la ſua riputatione, mentre un Principe delle ſua qualità ſi foſſe meſſo à confronto, con gente infame:* ſed addit Hiſtoricus, id quidem ipſi prius cogitandum fuiſſe, antequam à Rege petiiſſet, ſe cum delatoribus committi; Nunc autem cum & petierit & impetraverit eam facultatem, poſtea vero ſe ſubduxerit & confrontationem detrectaverit: totam illum curiam condemnaſſe *ò direità, ò d'imprudenza*.

10. Deinde etiam Exceptiones atque Excuſationes ſumi ſolent à conjunctione aut reverentia quæ perſonæ confrontandæ debeatur. d.th.33. Licet enim aliquando in criminibus exceptis (v.g. L.M. humanæ aut divinæ, vel magiæ) etiam liberi cum parentibus componantur; ſæpe tamen compertum eſt, liberos, inprimis ætatis tenuioris, in compoſitione iſta, naturali reverentiæ metu & horrore percelli. Quomodo anno 1646. Chriſtina weil. Matthias Rüſtings Tochter cõfeſſa quidem fuerat quod *matris ſuaſu* diabolo fidem dediſſet, & oleo uncta ad Choreas Diabolicas evolaſſet, idque poſtea conſtanter tenuit; Cæterum quod de matre confeſſa fuerat, revocavit ſimulatque cum matre fuiſſet commiſſa, Diabolo inprimis metum incutiente. Verba protocolli ita habēt: Chriſtina weil. Matthiæ Rüſtings Tochter ſaget/ daß der böſe Feind in ſchöner Kleidung zu ihr kommen/ und (vetula quâdam pronuba Lparaaria,) es beſchlaffen; worüber es ſich mit einer Salb/ ſo auff dem Laden geſtanden ſelbſten/ hernacher ſeine Mutter es auch geſalbet. Seyen darauff in einer Gutſchen gefahren/ davor ſchwartz und weiſſe Pferde geweſen/ darinnen die Niedermüllerin ſambt ihrer Tochter die Eßlerin und Wannenketerlin ꝛc. geſeſſen/ ſeyn auff den Reineiſen gefahren/ allwo ſie getantzet ꝛc. Worauff ſeine Mutter beſchicket/ und der Salben halber (wormit ſie das Meidlein geſalbet) befraget worden. Ehe ſelbige aber komen/ hat das Mägdlein angefangen zu zittern und zu weinen/ und ſich ſehr übel gehaben: Auff befragen was ihme ſey? geantwortet

wortet/der böſe Feind ſitze unter dem Tiſche/und trohe ihme/ dafern es etwas ſagte/zu erwürgen. Ferner hat es ſich mit zuſammen geſchlagen Händen noch furchtſamer geſtellet/ſchreiend/er were ihm an den Kleidern/ſpringe ihr an die Arme und peinigte ſie/auch endlich gar an den Halß/wolle es umbbringen/wie denn die euſſerliche Zeichen an den Händen und Halſe/ſo gantz ſchwartz worden / ſich erwieſen / welches zwar/ als die anweſende Deputirte mit ihme laut gebetet/und es von Wort zu Wort nachgeſprochen / eine zeitlang nachgelaſſen. Als nun die Mutter erſchienen/und befraget worden/ was ſie von der Salben wiſſe? hat ſie beydes verneinet/ daß ſie etwas von der Salbe wiſſe/oder ihr Kind damit geſchmieret. Commiſsâ eâ cum filia hat das Meidlein / als es ſeine Mutter anſichtig worden/alles/ſo es der Salben halber von ſeiner Mutter geredet/ wiederumb geleugnet. *conf. Scacciam. l. de judiciis c. 86. n. 53. poſt med.*

11. Ortum etiam fuit (3.) dubium ac nuper adeo deliberationi ſubmiſsū, *occaſione ætatis perſonæ confrontandæ*: Etenim puella annum ætatis 11. vix egreſſa, confeſſa maleficarum artium peritiam, puerum quendam quindecennem deferebat, quod Eum quoque in Choreis magorum & lamiarum vidiſſet, deſignato habitus & veſtitus genere; Gravabatur puer aliis indiciis, veluti quod commilitonem quendam baculo percuſſiſſet, ex quo ictu ilico male habere cœpiſſet & juxta conſtantem eiuſdem (d. commilitonis) depoſitionem ac querelam mortem oppetiiſſet. Deinde quod in ſchola conſtitutus & argumento ut vocant componendo intentus, cum in aliqua voce latinè reddenda hæreret, ſe *à Fauno* conſilium petiturum eſſe, dixiſſet, ac cum dicto januam egreſſus fuiſſet; reverſus autem vocabulum appoſitum retuliſſet: Quærebatur ergo, cum hæc omnia pernegaret puer, an cum puella confrontandus eſſet? Ratio negandi, ea cumprimis adferebatur, Quod (1) puella iſta & de ſe confeſſa flagitium eſſet, adeoque fidem nullam mereretur. (2) Quod ob ætatem torturæ ſubjici, adeoque eo pacto depoſitionem ſuam confirmare non poſſet. (3.) Quod Choreæ lamiarum à multis viris doctis

pro

pro Imaginariis & eluſionibus ſathanicis habeantur. *Alciat lib. 8 parerg. cap. 22 (ubi addit, primam hanc quæſtionem fuiſſe, quæ ſibi poſt inſignia Doctorea aſſumta oblata fuerit)* Dn. Reinking *in reſponſ. de ſagis n. 97. & 10. Facit ſupra adductus canon Epiſcopi. 12. verſ. Illud etiam ibi: Quædam mulieres dæmonum illuſionibus & phantaſmatibus ſeducta, credunt & profitentur, ſe nocturnis horis cum innumera multitudine mulierum equitare ſuper quaſdam beſtias. cauſ. 26. quæſt: 5.* Johan. Sariſberien *lib. 2. c.* 17. ibi: Quale eſt illud, quod nocticulam quandam, vel Herodiadem, vel præſidem noctis Dominam, conſilia & conventus nocte aſſerunt cõvocare, varia ibi celebrari cõvivia, miniſteriorum ſpeciebus diverſis occupationibus exerceri, & nũc iſtas ad pœnam trahi pro meritis, nũc illas ad gloriã ſublimari: Adde Fichard. 2. *cõſ. III. n. 3. & alios,* ap. Cothmã. 1. *cõſ. 12. n. 229. & n. 263. Meyfart.* in der Chriſtlichẽ Erinnerung wie dz abſcheüliche Laſter der Hexeren mit ernſt außzurottẽ *cap. 8. & ſeqq. inprimis pag. 176 & ſeqq. Item, pag. 218. & ſeqq. Ac porro c. 33. ubi demõſtrare nititur* dz d Teuffel auch wol unſchuldige Perſonẽ vorbildẽ und repræſentiren könne. *Conf. deducta apud Caſparum Klockium 3. cons. 195. n. 41. & ſeqq. ubi exemplo S. Germani à Binsfeldio relato, demonſtratur, Diabolũ ſe in perſona innocẽtiũ in convẽtibus ſiſtere, ut ipſis periculum vitæ & honoris creet.*

12. Ex adverſo regerebatur. (1) Puellam iſtam eſſe in ſtatu cõverſionis poſitam & ſum̃a ſimplicitate, quæ viderit, narrare (2) licet per ætatem torturę ſubjici nõ poſſit, terreri tamẽ eum & verbenis ac ferulis ad veritatẽ proferendã excitari poſſe. Quanquam iis hoc caſu vix opus ſit ubi de puero vilioris cõditionis & nequã cujus & parẽtes ſiniſtra fama laborẽt, & ipſe nõ paucis indiciis gravatus ſit tractetur. *Quod tertiã rationẽ attinet* Eos qui omnes choreas imaginarias eſſe tradunt, magno in errore hærere judicat ipſe Thomas Michael *ap. Klock: d. volum. 3. conſ. 1.. n. 119. & ſeqq.* Cum & experientia veritatem earum condoceat, *ap. Remig. lib. 1. Dæmonolatr. cap. 14. 24. & 29. itemque lib. 3. c. 12.* Et multis rationibus atq; authoritatibus. confirmet *Binsfeld. part. 1. de confeſſ. magor. conclus. 12. 13. fol. 250. & ſeqq.* Et ſane inter plura alia

ra alia exépla quæ ex multorum actorú Criminalium evolutione cum horrore cognovimus per circumſtantias narrare poſſimus, quemadmodum anno 1655 novem laniæ cum ſuis ſociis in ejusmodi ſaltatione in ſtabulo inſtituta, equum hoſpitis peſſundederint, non obſervantes ſtabularium, qui diabolicas ejusmodi choreas ex latibulo conſpexerat *v. ſup. pag 88. th. 20.* & rem ad Magiſtratú poſtea detulerat: cum quo confrontatæ veneficæ, rem ut narrata & geſta erat tandem confeſſæ & ſupplicio promerito affectæ ſunt. Etenim Sathanas non quidem *miracula*; ſed *mira* tamen efficere poteſt atque mirabilia. *Herman Samſonius* in der dritten Hexen-Predigt *pag. 3. B. & pag. 4. B. vers.* weiters möchte jemand fragen; Iſts den mit des Teuffels Zeichen lautter Betrug und Blendwerck? *Et reſpondet ex Hiſtoria Jobi: Diabolum revera magna & mirabilia reapſe effeciſſe, quatenus ſcilicet Deus permiſerit. Non autem miracula. conf. Auguſtinum relatum in can. ſciendum eſt. 2. ibi: Etiam multa mira faciunt. caus. 26. q. 4.* Amiſerunt enim Dæmones tantum dona gratiæ; manſerunt autē integri, & forte bonis angelis pares, in potentia naturali, & dotibus naturæ: ſi Bensfeldio & Delrioni credimus, cū Th. Michaele *d. cons. 195. n 122. v. tamen ex noſtris, Eccleſiæ Evangelica Theologū præclariſſ. Dn. Calovium Syſtem. Locor. Theolog. tomo 4. pag 328. verſ. Quoad potentiā.* Add. Wolfgang. Hildebrand in Goetia. pag. 64. ubi multa ejusmodi chorearum exempla recenſet. Quid vero ad cap. Epiſcopi. 12. cauſ. 26. q. 5. reſpondendum ſit, nempe omnes ipſius articulos falſos eſſe & ſuppoſititios, nuper expoſuit, annotationes noſtras ad dict. cap. ſequutus *Dn. Brandius. I. L. in diſput: de Legitim. malef. & ſagas inveſtigandi & convincendi ratione th. 39.* Ubique quod ipſi doctiores Pontificii nullū aliud malagma huic malo aptare potuerunt, quàm Pontificiæ authoritatis, indicio eſt, valuiſſe ejusmodi impoſturas tempore tenebrarum, cum adverſus eas, hoc Gorgonidis capite objecto, nemo auderet hiſcere: Cæterum hodie ipſa Eccleſia Romana mavult his næniis, in ſuam gratiam confictis, plane carere, quàm crimine falſi ſimul obſtringi. *Blondellus in prolegomenis Pſeudo Iſidori cap. 19, p. 105.* Itaque ab ejusmodi nugis tanto magis eruditi ICti debent abſtinere. *conferendus iterum Merckelbach. cum approbatoribus d. conſ. 195. n. 129.*

 13. Circa

13. Circa cauſam materialem, ſupra monuimus, non tantum in Criminalibus, ſed etiam in Civilibus cauſis locum eſſe con-
Ab objecto frontationi *pag.*20.*&* 21. *th.* 28. *&* 29. ſic ut nec cauſas matrimoniales excepimus. *arg. cap. conſultationi* 28. *ibi: mulieres quæ veniunt ad valvas Eccleſiæ benedicendæ cum ſponſis & ibi re[illegible] mantes. De ſponſalibus.* Quippe cum in his [illegible] opus ſit confrontatione, ubi res remotis tranſigi ſolet arbitris. *cap. 1 de Clandeſ. deſponſat. cap. per tuas* 6. *de cond[illegible] in deſponſatione vel in aliis contractibus.* Sunt t[illegible] qui [illegible] *[illegible]ſam* [illegible] *ſeos* excipiant, negentque teſtes cum eo c[illegible] poſſe, qui de hæreſi delatus ſit? Quaſi periculum ſubſit, ne [illegible] collatione ſtatim ab hæretico inficiatur [illegible] tendus: ita per *cap. ſtatuta. ult. de hæreticis in* 6. [illegible] *de judic. lib.* 1. *cap.* 87. *n.* 26. ſed præterquam quod [illegible] d. cap. [illegible] non habetur, Vanus etiam eſt periculi metus, ut i[illegible] in præſentia ipſius judicis corrumpatur ab eo, qui jam [illegible] rem aut vincula patitur. Itaque nec hæc exceptio [illegible] admittenda.

à forma. 14. Objici etiam nonnulla ſolent *forma* conf[illegible] ſine ſolita judiciorum figura indicta fuerit. Requ[illegible] Doctores pro forma ſubſtantiali: Ut d[illegible] amb[illegible] quam (vel denuntianti) & denunciato ſ. reo, J[illegible] que mutuâ perſonarum recognitione, t[illegible] d[illegible] ipſius conſtituti, (ſubaudi quæ antea ſeorſim [illegible] *cum Foller. & aliis Scaccia. lib.* 1. *de judic. c.* 86. *n.* 59. [illegible] *praxi interrogat. reorum lib.* 3. *cap.* 8. *n.* 28) Quæ [illegible] ſervetur, ajunt denuntiationem ſimplicem, [illegible] ctam, non habere magnum effectum, certe ad tor[illegible] cere. *v. not. ſup pag* 64 *thes.* 1. *Add Burſatum* [illegible] *conſ.* 197. *n.* 15. *ubi etiam docet, confrontationem abſque* [illegible] [illegible] *nihil operari.* Sed monuimus jam ſupra ex[illegible] menti nec jure nec ratione magna niti: Imo ſine confrontationis ab[illegible]dere, qui potiſſimum ex compoſitione facierum [illegible]. Nec obſtat quod teſtibus non juratis non creditur. *l.* 9 [illegible] *C. de teſtibus Seſſe de juram. part.* 3. *c.* 9. *n.* 8. Licet enim hoc verû ſit

de pœna

de prima teſtium depoſitione: Male tamen porrigitur ad iterationem Juramenti in confrontatione. *conf. Farinac. quæſt. 74. n. 1. pag. 457.* Verſamur enim etiamnum in una & prima inſtantia: neque enim confrontatio novam inſtantiam inducit, ut iteratione juramenti opus ſit, *ſicut in cap. Fraternitatis. 17. ibi: ſuper novis articulis. De teſtibus. Ruland. 1. De Commiſſar. 6. cap. 10. n. 6. cum ſeq.*

15. Fortius autem objiciuntur confrontationi vitia quæ vel in decernendo vel exequendo committi ſolent. *In decernendo* ſi ea injungatur præcipitanter ſine judicio & cognitione meritorum cauſæ aut qualitatis perſonarum. *Qua de re jam ſupra. th. 5. diximus.* In exequendo ſi vel interrogatoriis vel in ordine peccetur: In interrogando ſi aut immiſceantur quæſtiones otioſæ vel injurioſæ, temerariæ vel captioſæ *v. Cruſium de Indiciis. part. 1. cap. 10. n. 7.* Aut ſuggerantur aliæ quam denuntiatione contineantur. *Scaccia de Indiciis lib. 1. cap. 86. pag. 247. n. 8.* Interrogationes enim non debent eſſe ſuggeſtiones. *Cothman. 3. conſ. 29. n. 327. pag. 183.* Ubi tamen ut hoc obiter adjiciam, non uſque placet doctrina Scacciæ diſpeſcentis ſuggeſtionem in apertam & palliatam. *Apertam* definientis, de qua aperte conſtet ex interrogatione, utpote ſi reus interrogetur, an Cajus occiderit Sempronium tali die, enſe. *Palliatam* autem quando de ſuggeſtione ex interrogatione (ſ. interrogandi formula) non apparet. Commenta hæc ſunt & ληρήματα otioſorum ingeniorum. Planius dicetur: Quemadmodum in prima aut ſimplici interrogatione accuſati ſuggeſtio nihil ſit aliud, quam illicita interrogatio, cum reus de alio crimine vel etiam de alia re aut perſona quàm cujus nomine delatus eſt, & per indicia demonſtratus à judice rogatur & inquiritur. *l. 1. §. Quæſtionem 21. & §. Divus. 22. de Quæſtionibus. ubi Bocer cap. 5. n. 4. Conſtit. Carolin. art 31. §. 1. ibique M. Stephani n. 2.* Ita ſublecta & prohibita in confrontationis actu erit interrogatio & ſuggeſtio, quando denuntiato indicatur, ipſum de alio vel diverſo crimine etiam delatum & denuntiatum fuiſſe, præterquam enim quod ſic judex falſum committeret; etiam ipſe denuntians in faciem denuntiati de-

 ductus

ductus, haut dubie conturbaretur & contradiceret. Adeoque veritas potius conſunderetur & involveretur, quàm ut explicaretur.

Cæterum ut Judex aliàs non prohibetur inquirere in circumſtantias ejus criminis de quo actum fuit *cap. cum cauſam. 37. ibi. et de ſingulis circumſtantiis prudenter inquirens, de teſtibus, Bocerus d. l.* Ita nec in confrontatione peccabit judex, ſi eas, quæ ad criminis denuntiati detectionem fecerint, circumſtantias exactius inquiſierit. Et ita admitto quod Scaccia ſcribit. *d. n. 8. vers. uno tamen caſu.* Uno caſu concedi poſſe ſuggeſtionem, quando ſc. examinatus non perfectè declaraſſet ſuam reſponſionem allatam ad præcedens interrogatorium; vel cum quovis modo manca eſſet reſponſio. *Hactenus Scaccia.* ſed plenior iſta interrogatio ad rem comparata & terminos non excedens, ſuggeſtio nequaquam eſt dicenda.

16. De cætero, legitimo confrontationis *ordini* repugnat confuſio; ſi ſcil. cõfrontatio non ſcorſim fiat, ſed in turba. *Scaccia cum citat. d. lib. 1. de judiciis. cap. 86. n. 60.* Ut enim teſtes regulariter non debent interrogari *in turba*; ſed ſeorſim, ſigillatim, & remotis arbitris. *Speculat. in § de Examinatione teſtium. 7. vers. Nec tractemus. 9. Weſenbec. in comment. C. de teſtibus. n 34 pag. 956* Ita nec confrontatio quæ ad eruendam veritatem inſtituitur in turba fieri debet. *Anton Faber in theſaur praxeos judiciaria cap. 8. pag. 65.* ubi ſic ſcribit: On ne peut ouir aucun teſmoin en tourbe contre un criminel, parce qu'il faudroit que la confrontation ſe fiſt auſſi en tourbe, qui ſeroit un moyen, non ſeulement d'eſtonner, mais d'accabler l'accuſé pour innocent qu'il fuſt, lequel quoy qu'il ſoit coulpable ne laiſſe d'eſtre aucunement favorable. *Exceptiones vide ap. eund. A. Fabrum in C. Saband. de teſtibus def. 14 n. 4.* Licet enim particula con (in hoc verbo occurens) aliquando actum multiplicet vel augeat, ut in verbo conſilij, conſenſus & ſimilibus: Hic tamen in duorum quoque commiſſione abſolvitur, ut in verbo contubernij vel contubernalis: *arg. l. 3. C. de inceſt nupt. Weſenbec in Comment. C. de lit. conteſt. n. 5.*

17. Obtendi-

17. Obtenditur etiam aliquando (occaſione *à circumſtantiis* mu uatâ) locum minus eſſe tutum vel alienæ juriſdictionis *v. Ernest: Cothman 3 conſ.29.n.461.* Exemplum retulimus ſupra th. 33. n. 39. Sed huic incommodo vel per literas ſecuritatis & ſalvi conductus, vel per remiſſionem ad locum proprium, ſub literarum reverſalium cautela ſolet occurri. Quin & hoc remedium adhiberi poterit, Quod Scaccia ſuggerit in caſu quo perſonæ quibus reverentia & reſpectus debetur, confrontandæ ſunt *v. ſup. p. 35.* 10. *th.* ut denuntiati tantum teneantur depoſitiones denuntiantium legere, vel ad prælectionem alterius animum advertere. *v. Scacciam lib. 1. de jud. cap. 86. n. 53. in f. & n. 67. verſic. Et tunc Dominus.* Quantopere enim etiam ex ſola prælectione depoſitionum complicum, facinoroſi moveri ac velut intremiſcere ſoleant, jam ſupra. p. 87. th. 86. oſtendimus.

18. Tandem illi qui confrontationem averſantur, Exceptiones *ab effectu* petere, & cauſari ſolent: confrontationem non parum gravare exiſtimationem honeſtarum perſonarum: Imò infamiam adferre *prout ex allegatis practicis ſup. pag. 25. v. 4. enarratis, conſtare poteſt*: Et in effectu tamen nihil operari aut validè concludere, &c. *à fine & effectu*

19. Enim vero ſi quis vel rationem vel locum juris, circa priorem aſſertionem ab his Reorum patronis exegerit, Vereor ne magis muti futuri ſint quam piſces. Etenim ſi juris Edicta perquiramus; Certi tantum iique diligenter definiti modi ſunt, quibus & infamia & macula alicui inuratur. l. 1. 2. & t. t. *De his qui not. infam. l. 27. C. de Inoffic. teſtament.* At in his ne jota quidem demonſtrabitur, quod nigro loligine adſpergat eum, qui ad juſſum judicis in judicio comparet, reſponſurus etiam facinoroſi hominis imputationibus, atque interrogatis, & contradicturus falſis aliorum opprobriis. Innocenti certè grata debet accidere confrontatio, quæ ſpeciem defenſionis habet. Et præſentatio denuntiati ultronea, non parvum innocentiæ ſignum alias quoque dicitur continere *argum. l. ſi adulterium. §. inceſtum autem. verſ. facilius ſi nemo reum. Ad l. Iul. de adulter. Maſcard.*

S 3 2. concluſ.

concluſ. 904. n. 22. Merkelbach ap. Klock. 3 conſil. 19. pag. 939. n. 67. Unde etiam cordati viri, ſibique bene conſcii, ultro ſolent ejusmodi commiſſionem efflagitare. At ſi ad denuntiationem malefici accedat ſiniſtra fama, vitæque anteactæ turpitudo & alia indicia: Tum ſane confrontatio aliquam notam adferre confrontato poteſt, non *quà talis* (non qua actus judicialis probatorius & defenſivus) ſed quatenus confrontatus, ſiniſtris illis & tetricis præſumtionibus, quibus coinquinatus eſt, anſam ſequius de ſe ſentiendi & ſuſpicandi populo præbuit.

20. Utique ut infamia alicui inuratur, vel ſaltem exiſtimatio cujuspiam apud bonos & graves viros detrimentum patiatur; oportet perfidiam, ſtellionatum vel dolum commiſſum fuiſſe *Weſenb. in parat. de his qui not. infam. n.* 4. At cum confrontatio ſit actus, ſi non jure ſcripto, certe obſervantia & ordine judiciorum approbatus & inſtitutus ad finem inquirendæ veritatis *uti fatetur Clarus in oppoſito §. ult. lib. 5. ſentent. quæſt. 45. n. 14. vers. Et licet.* Ipſa certe confrontatio per ſe non infamabit. Neque hoc Colerus d. l. ſtatuit, uti male ipſi ſupra p. 25. à Nonnemine in ſua rhetoricatione fuit imputatum. Porro M. Anthonius Peregrinus in appoſito loco *lib. 2. conſil. 2. n. 156* hoc ſaltem diſputat: An is qui denuntians, vel alius reus de ſe confeſſus, debeat in præſentia denuntiati denuntiationem ſuam denuo cum juramento repetere? (ſed id rejici ab aliis fatetur, *per trad. Menoch. cas 474. n. 62.* concluditque ſtylum fori ea in re ſervandum eſſe. *per trad. Maſcardi. concl. 1317. n. 47. Farinac. quæſt. 43. n. 1.*) vel an te in ejusdem præſentia denuo leviter torqueri? ne alias erronea nominatio gravis ſit innoxio nominato (*quod ſupra refutavimus pag. 57 th. 3.*) Quod autem confrontatio *per ſe, & abſolute loquendo*, infamiam ſecum trahat, Peregrinus allegato lo. non dicit: Ergo itid. falſo allegatur. Burſatus *conſil* 207. tractat quæſtionem; An uxor teneatur virum ſequi, & de confrontatione ibid. nihil habet. Cæterum conſilio 201. (*quod forte Advocatus allegare voluit*) tantum loquitur de juramento, an illud in confrontatione adhiberi debeat, *uti ſupra th. 3. & 4. in generali oppoſitione demonſtravimus.* Ergo per hoc

etiam

etiam authores, qui ut Cardinales citati fuerunt, metus infamiæ ceſſat.

21. Quod autem Defenſores iſti ajunt, confrontationem in rerum uſu parum efficere, ſæpenumero enim fruſtra & ſine effectu interponi: Id ſupra ſatis refutatum eſt: Ubi exempla plura inſignis effectus attulimus. *vid.pag.8.& ſeqq.& pag.72. cum ſeqq.* Licet enim d.pag.72.t.9. falſi fuerimus, atque nunc etiam largiamur, confrontationem non ſemper feliciter inſtitui, ſive ignavia inquirentem fallat aut ſtupiditas; ſive nequitia Inquiſiti, judicis ſolertiam ſuperet: Ipſa tamen experientia teſtatur, eandem ſæpenumerò feliciſſime inſtitui; Aliquid adverſarij vultus, aliquid manus mota, aliquid ipſa inclinatio corporis, intuentem movet, inquit Seneca *Epiſt.22.incip.Iam intelligas.conf.l.3.§ 1.& ſeq.de teſtibus. Arum.1.decis 7. n. 13. & 14.*

22. Exemplum utriuſque rei ex iis quæ hodie in manum venerunt, adjiciam. Maritus quidam arguebatur quod ancillam ter imprægnaſſet; id cum initio is præfractè negaſſet, per ſolam confrontationem mulieris ad confeſſionem adactus fuit. verba Epiſtolæ judicis conſulentis ita habebant. bemelter V.D hat vor acht Jahren ſich / mit zerreiſung der Ketten der Hafften entbrochen / und alß Er unlengſten wiederumb ins Geſängnus eingeſetzet / und darauf die Anna L. mit welcher Er Ehebruch getrieben / aus dem Graffl. H. territorio ins R. nicht ohne groſſe Unkoſten überliffert / und mit ihme *confront*iret worden / hat derſelbe bey ſolcher Confrontation die zuvor præfractè geleugnete dritte Schwängerung / und zwar daß ſelbige poſt evaſionem ex cuſtodia geſchehen ſey / in beyſein des Richters und zweyer ſchöffen bekännet. Aber bey dero mit ſeiner Ehefrauen beſchehenen nochmahligen confrontation, daß er ihr befohlen oder materien geben / die beyde Heuſer in Brand zu ſtecken / nach wie vor geleugnet ꝛc. Haut dubiè gravius ſupplicium hoc caſu extimeſcens.

23. Adjiciamus ſub finem hujus tractationis quæſtionem, quæ non ſemel nobis oblata in rerum uſu fuit? An ſcil. Maleficus confeſſus aut convictus, legitimaque ſententia morti

addictus,

addictus, aſſervari debeat, utcunque mori & ſupplicium ſubire deſideret, ſaltem eo fine ut cum aliis *confrontari* poſſit? Ita nim. cenſuiſſe Magiſtratus aliquos meminimus, inprimis in cauſis veneficarum. *v. act. Detm. ubi anno. 1654. 20. Septembr inter alia ita reſcriptum fuit ſenatus:* Wir ſeindt auch zu dem mandato inhibitorio darumb bewogen worden/ das zuforderſt umb mehrer erkündigung der Warheit des Meyers zu L. zwey kleine Söhne/ ihrer gethanen depoſition und Bekandnus halber mit ihme (Condemnato ad mortem venefico) confrontiret werden möchten/ Geſtalt wir denn ſolche beyde Kinder neben dero Vatter und Paſtorn zu N.N. ſo dan auch unſern Rath/ nacher L. zu euch ſich zuerheben befehliget damit die confrontation in dieſer præſentz zur Hand genommen/ alles fleiſig protocolliret uns fideliter hinterbracht/ ſonderlich aber dahin geſehen werden möge/ damit die Kinder ihrer annoch bey ſich habenden blödigkeit halber nicht überſchnarchet werden mögen. Sed & generaliter ita Romanis Prudentibus placuiſſe refert Gajus. *in text. jam ſupra p. 54. & 194. in ſimili argumento adducto, l. qui ultimo 29. de pœnis ibi: ſolent (ultimo ſupplicio afficiendi) ſæpè ideo ſervari poſt condemnationem, ut ex his in alios quæſtio habeatur*, ſi enim damnati iſti ſervari poſſunt & ſupplicium ipſorum ſufflaminari, eo fine, ut ſuper aliis torqueantur, quod magis eſt, inprimis ſi quos nominaverint, vel ſocios criminis habuiſſe aliunde compertum ſit; quanto potius ſervari poterunt in finem confrontationis & eruendæ veritatis: quemadmodum hîc è per confrontationes etiam veritatem multoties feliciter exploratam fuiſſe, pluribus exemplis hactenus probavimus.

24. Ex adverſo novimus cautum legibus, & judicibus cauſarum capitalium imperatum eſſe, ut convictos velox pœna ſubducat, nec diuturna cuſtodia maceret. *l. 5. C. de Cuſtod. reor.* cum diuturnus carceris ſqualor cedat in partem pœnæ: ſatis autem eſſe debeat immenſorum cruciatuum ſemel luiſſe ſupplicia. *l. omnes. 13. C. de pœnis. l. diutino. 25. Eod.* Cum acerbiſſima crudelitas ſit, quæ trahit pœnam. *Seneca de benefic. lib. 1. cap. 5 pr. weſenb. cons. 40. 40. n. 33. pag. 264.* Itaque protractio iſta non

admit-

admittenda videbitur, niſi ex magna cauſa: *uti notavi ad d. l. 29. in f. de pœnis. conf. ſupra exemplum ex Thuano allatum pag. 34. & Dn. Carpzov. 3. quæſtion. 111. n. itemque quæſt. 157. n. 5. & quæſt. 149. n. 44.*

Cap. II.

De aliis Exceptionibus, quas denuntiati *extra ſpecialem cauſarum confrontationis conſiderationem*, aliunde mutuari ſolent, ut confrontationis ſubeundæ neceſſitatem effugiant.

1. QUando autem denuntiati animadvertunt, ſe *ex viſceribus doctrinæ confrontationis* efficaces exceptiones & excluſiones imminentis confrontationis petere non poſſe, ad alia præſidia & palladia confugiunt, quibus ſe à neceſſitate formidandæ confrontationis emancipent, adeoq; moleſtias etiam, quæ hanc comitari, itidemque effectus, qui eam conſequi ſolent, declinent. Quæ exceptiones licet etiam ad ſuperiores ſpecies, juxta ſeriẽ cauſarum & effectuum enumeratas, poſſint referri, veluti *prima* ad ſubjectum; *Altera* ad effectum, *Tertia & quarta* ad formam: Quia tamen eæ à cautis Advocatis ſub alio ſchemate ſolent produci; breviter eaſdem in ſuo genuino habitu perluſtrabimus.

2. Nonnulli enim arripiunt & objiciunt exceptionem *intentionis*, quod ſc. denuntianti adverſus ſe nulla competat vel competere poſſit actio vel accuſatio, adeoque nec denuntiatio: Cum hæc comparentur in *t. t. Ext. de Accuſationibus, inquiſitionibus & denuntiationibus.* Quæ ſane exceptio ſuâ natura non modo litis ingreſſum, ſed etiam conteſtationem impedit, *veluti Gloſſ tradit. in l. ubi pactum. 40. C. de tranſactionibus. Bartolus in l. ſi pupilli. 6. §. videamus. ibi: Quoniam conveniendi eos judicio facultatem non habuit, qui nullam actionem intendere potuit. de negot. geſt.*

3. Alia

3. Alii objiciunt: Quod confrontatio inquiſitionem aut præſupponat aut inducat. Ad nudam autem denuntiationem hominem ingenuum & bonæ famæ inquiſitioni ſubjicere, nequaquam decet, *per tradita Fulgoſi.conſ.*153. Cum bonæ famæ & vitæ antea decoræ geſtæ præconium, omne adverſarium denuntiatis indicium purget. *l.non omnes 5.§. a Barbario.6. de re militari.c.ult.de præſumtionibus. Roland.à Valle.1.conſ.17.nu.26. Cravett.conſ.99.n.*11.

4. Porro Alii conqueruntur & urgent, quòd confrontationis præceptum ad aliorum denuntiationem factum, contra juris ordinem ab executione & arreſtatione perſonæ incipiat: cum tamen & arreſta judicialia regulariter in jure prohibita ſint. *cap.2.de ſequeſtrat.poſſeſſ. & fruct.ibiq; Panormit.n.7. & 16.cap.cum teneamur 17. De appellationibus l. negantes 9. C.de oblig.& action.Gail.de arreſtis Imperii. cap.1.n.7.*

5: Ajunt denique, iniquum eſſe, ut quis denuntianti ilicò in confrontatione reſpondere teneatur ſolus, in perſona, & remoto Advocato: Cum tamen accuſato legitime ſua defenſio concedatur, & ſpatium cum amicis & Advocatis deliberandi, quibus qui carere cogitur, utique magnâ parte defenſionis ſuæ deſtituitur *arg.l.Advocat.*14.*C.de Advoc.diverſ.judicior. Gl.notab in l.Quod ſi nolit* 31.§.*culpam omnem.2.in verb. Medicum de ædilit.Edict. ubi Gl.ſcribit, ſæpe medicum non poſſe curare vulnus, cum Patronus peritus poſſit facere cauſam peſſimam videri bonam, Brunneman.de inquiſit.c.8.n.11.*

6. Verum ut hæc adverſus ſimplicem denuntiationem non parum valent, ſic adverſus eam, quæ ſuppoſitis requiſitis articuli 31.Conſtit. Carolinæ inſtituitur, fruſtra & ſine effectu ferè opponuntur. Nam ut certum eſt, non omnem denuntiationem extra figuram Judicii factam recipiendam, ne dum attendendam eſſe: Ita aliud ſtatuendum de denuntiatione aut nominatione in ordine & figurâ judicii facta, & indiciis atque requiſitis legitimis inſtructa. *per tradita Gulielmi Bokels in viſionib. pub.diſquiſit. 2.p.5.B.§.1.& 2.Conſt.Carol.art.6.& 9.*

7. Sic bonus etiam quisque præſumitur nec inquiſitione one-

onerandus eſt, tantiſper, donec probetur aut oſtendatur contrarium. *Alciat.3. præſumpt.2.limitat.5. Menoch.lib.1. præſumpt.1.n.12.* Quo caſu ne arreſtationes quidem iniquæ ſunt, *per tradita ipſius Gaili de arreſt. Imperii cap.11.n.30.* Qui idem *lib.1. de pace publica cap.5.n.10.* multos caſus enumerat, in quibus judex judicium ab exſecutione incipere queat.

8. Ad extremam exceptionem quod attinet. Diſcernendum eſt inter *reſponſionem & defenſionem*. Sanè enim reus quoque in proceſſu Inquiſitionis cum ſuis defenſionalibus & eliſivis audiendus eſt, ſed antequam hoc fiat, ſolus ipſe & absque Advocati præſidio, meritò reſpondere tenetur, ſiquidem denuntiata factum ipſius proprium concernant, de quo ſanè ipſemet in propriâ perſonâ, ac proprio ore rectius reſpondebit, quam alius quicunque. *Dn. Carpzov.de Inquiſition tit.6.art.3. n.4.pag.99.conf. Angelus in tr.de Malef.in verbo.comparuerunt dicti inquiſiti coram dicto judice, negaverunt totum. n.1.& ſeqq. Bartol.in.l. Marcellus 11.§.1. Rerum amotarum, Baldus in l. non ſolum.39. De procuratorib. Salicet.in Authent. Offeratur. n.6. C.de litis conteſtat. Gail.1.obſerv.82. Brunneman. de Inquiſition. cap.8. ſect.1.n.7. ubi. communem practicam ita habere, ſcribit.*

CAP. III.

Perſtringit vitia quædam reſponſionis confrontatorum.

1. EXaminavimus hactenus exceptiones, quæ tanquam *contraria*, confrontationi decernendæ, decretæ & exequendæ opponi ſolent. Paucis etiam ſunt deſignanda *vitia reſponſionum* ad depoſitiones denuntiantium. Enim vero ut teſtis ſuper facto aliquo interrogatus, teſtimonium perhibere debet *non vacillans, juxta l.15.de Quæſtion.* ſed certum, ſincerum & perſpicuũ. *c.cum causâ 37. Ext.de teſtibus.l.qui teſtamẽto.14.ibi: Qui incertus de ſtatu ſuo eſt, nõ poteſt certam legem dicere. De teſtament.*

(*Quam horſum allegat Farinac quæſt.68.n.63.fac.Leſſium 18.ibi: ſub ſua præſentiâ.(.de teſtibus.*) Quibus verbis & requiſitis ſimul excluduntur voces æquivocæ; rem dubitationem aut fluctuationem præ ſe ferentes. *Farinac.d.quæſt.68.n.8.* quales etiam ſunt abruptæ ſententiæ & ſuſpicioſæ, inquibus plus intelligendum eſt, quàm audiendum; *Vt Seneca verbis utar, epiſt 94* Ita etiam *denunciatus* reſpondere ad interrogata in confrontatione debet abſque æquivocatione, reſervatione aut intellectu mentali. Siquidem hoc facto veritas eluditur potius quàm eruitur.

2. Miramur equidem veteranos juris Dd. ſciſcitari quid differat *ſententia* & ratio legis: Cùm omnino non tantùm legis, ſed & cujusque ſermonis tres partes ſint, *verbum* (ſ. ſcriptum ſ. dictum) *ſententia* dicti, *& ratio* velut illa etiam *in l.6.§.1.de verb.ſignif.in titulis de Legitima agnatorum, patronorum & parẽtum tutela.in §.ult.Inſt de L. Aquil.* & alibi, accuratè diſcernũtur. Dictum & ſententia omninò noſcenda & inquirenda ſunt, alioqui nihil ſcitur. *cap. propterea. 8. de. V. S.* Non item ratio; maxime in jure poſitivo ſemper patet. *l. Non omnium 20. & ſeq de LL.* Licet eam inquirere juvet, *c.intelligentia.6 de.verb.ſignif. Cujac. in Papin. ad. l. 18. De vi & vi armat. Itemque lib. 17. Obs.15. Rittershuſ. part.5. comment.in Novell. cap.8.n.6. l. pen. Ad Exhib.*

3. Dolendum autem magis, Henoticos quosdam, ſolidam hinc Eccleſiæ Criſtianæ pacem polliceri, ſi interrogatus de fide Photinianus vel ſimilis hęreticus, verba Symboli Apoſtolici recitet & fateatur & profiteatur: Senſum autem qualemcumque in ſinu foveat: Non animadvertentes: Deum non verba ſpectare aut requirere, ſed mentem & ſententiam: Eleg. Hyeronim. *in Epiſt. ad. Galat. c.1.* Marcion & Baſilides & cæteræ hæreticorum peſtes, non habent Dei Evangelium, *Neque enim putemus, in verbis ſcripturarum eſſe Evangelium.* Non in ſuperficie, ſed in medulla; *Non in ſermonum foliis*, ſed *in radice rationis*, veluti aurea hæc ſententia in gratiam omnium ſtudioſorum annotata eſt. *in can. Marcion 64. cauſ. 1. quæſt.1.* Neque cogitantes etiam Diabolum in paradiſo protoplaſtis verba præcepti Divini reliquiſſe, ſed ſenſum ipſis alienum affinxiſſe. *Dn. Gerbard. in expoſit. Gen. cap.*

cap.3 pag.74.verſ. Amplectimur igitur. Obliti etiam præceptorum, ICtorum, & omnium ſaniorum Philoſophantium, qui ſcientiam (notitiam & hinc procedentem fidem atque aſſenſum, *nequaquam in verbu.* ſ. in ſono & cortice verborum collocant, *ſed fide in mente* & intellectu, vero & genuino. *d.l.ſcire.17. Ibi: ſcire leges (divinas & humanas) NB. non hoc eſt, verba earum tenere, ſed vim ac poteſtatem. de legibus l.2.§.1. ubi Imp. vanam eorum vocat ſubtilitatem, qui non ſenſum, ſed inania nominũ vocabula amplecti deſiderant. C. de conſtit. pecun. l. Non figura literarum 38. de obligat. & action. l.2. in f. C. commun. de Legat. Gœddæus 4. conſ. Marpurg.17. pag 257. n.188. verſ. quarto, reſpondetur. Molinæus de Uſur. in præfat. n 4.* Quod ſi aliter ſtatuerimus, & verba quemlibet, ſuo modo ſuoque ſenſu accipere permiſerimus, quid aliud efficiemus aut exhibebimus Eccleſiæ, quàm religionem *a ſuo modo* ut Itali, ſive *à la mode* ut Galli loquuntur, h.e. variam vacillantem, verbalem, Diabolicam & uno verbo nullam. *v. Voſſ.1 Inſt. Or. c.40.* *v. l.1. C. de ſumma Trinit. & fide Cathol.*

4. Faceſſere ergo jubemus à reſponſionibus confrontandi, (1) Intellectus *æquivocos,* ut quis affirmet vel neget depoſita diverſo ſenſu, fine & intentione. Ut enim non ignoramus, doctrinam hanc Philoſophis Scholaſticis adeo placere, ut eam non vereantur in ipſam Eccleſiam: nedum in Aulas introducere: In effectu tamen omni veritati, candori & pietati adverſatur, atque Eccleſiam & Rempubl. ſolutis omnibus ſocietatis divinæ & humanæ vinculis, deſtituit. *Uti in notis ad Dan. Otton. jus. publ. cap 8. p.m.145. latè demonſtravimus.*

5. Deinde etiam rejicimus *reſponſiones verbales* (à verâ ſententia, in mente retentâ) abſtractas: veluti ſi ſcortator aut adulter, confrontandus de facinore iſto quæratur: An non perpetraſti adulterium cum Bertha, veluti Sempronius de te depoſuit? Confrontatus a. fortiter neget, ſe feciſſe, hâc ſententiâ in mente retentâ: nempe ut id judici indicaret & fateretur. In quo Invento ſibi ſchola malignantium etiam mirificè placet. *v. Montaltium epiſt. provinc.6. & 7. ex Ariſtot. 5. Eth: c.6.*

6. Denique rejiciendæ ſunt reſponſiones vacillantes, dubitantes, incertæ, abſonæ & ſimilia vitia continentes: & exi-

gendæ ſimplices & puræ. Licet enim & Philoſophi & Jure-Conſulti etiam per verbum *fortè* aliquando reſpondeant: Utuntur tamen eâ voce non ut charactere *incertitudinis*, ſed ut *modeſtiæ* notâ: veluti cum Ariſtot. 5. Ethicorum dicit: Non idem *forſitan* eſſe bonum civem eſſe & bonum virum eſſe. *l. ſi dico.34. de recept. arbitr. ubi Gl. in verb. Et fortaſſe.* Attamen cum in depoſitione judiciali non opus ſit tali civilitate: ſed ſimplicitate: Dubiæ ejusmodi voces in judiciis non ſunt admittendæ. *conf. Vinnium de proceſſib. diſput.* 16. *n* 77. Neque adeo judex permittere debet, ut confrontandus ſcripto reſpondeat. *arg. l. 3. §. 3 de teſtibus. l. 4. C. Eod. cap. 11. teſtes. cauſ. 3. quæſt. 9.* Cum ſic judex deprehendere nequeat, qua vultus conſtantia ſeu trepidatione aut habitu quis deponat. *l. 10. § 5 de quæſtionibus conf. Farinac. quæſt. 66. & 71. Weſenbec. In comment. C. de teſtibus. n. 45.* ſiquidem & hæc & alia vitia, quæ in depoſitionibus teſtium taxantur, etiam ad confeſſionem confrontati facilè poſſunt transferri & ab eorum quoque reſponſionibus profligari.

CAP. IV.

Affinia quædam repræſentans.

1. DIcamus aliquid methodi complendæ cauſa *de Affinibus.* Enimvero valde affinis confrontationi fuiſſe videtur, (1.) Græcis uſurpata, *partium mutua interrogatio*; de qua inter alios refert Samuel Petitus *in Legibus Atticis lib. 4. tit. 4. p. 353.* Adverſarios ſe invicem interrogaſſe, & alterum alterius interrogatis reſpondere coactum fuiſſe. Quod cum ex aliis Græcis authoribus; tum vero ex illo inprimis Platonis loco in Apologia Socratis docet, ubi Socrates, Melitum ſic interrogat: Ἀπόκριναι, ὦ ἀγαθέ, καὶ γὰρ ὁ νόμος κελεύει ἀποκρίνεσθαι: Quæ ſanè formula præſentibus magis quam abſentibus convenire videtur.

2. Deinde etiam (2.) *fortuitum occurſum, magiſtratus* inprimis

inprimis, vim confrontationis habuiſſe, ſupra indicavimus; *v. p.* 72. & ſuggerit aliud elegans exemplum Hubertus Thomas Leodius *l.* 7. *Hiſtor. de vita Frideric. II. Palatin. pag.* 137. ubi cum narraſſet ſe Placentiæ ægrè hoſpitium inveniſſe & noctu ſemper aliquem concubitorem (ob hoſpitii anguſtiam) nactum eſſe, donec diſcedente Gulielmi Ducis Bavariæ oratore, ipſe ejus triclinium & cubile vacuum magna mercede ab hoſpite conduxiſſet; poſt hæc inquam, ſubjicit, poſtero vero die adveniſſe prætorem, magna lictorum tu ba ſtipatum & inquiſitionem inſtituiſſe, de quodam homine qui obtruncatus in lectulo pridiano repertus fuerat. Cædem autem omnibus domeſticis pernegantibus, Prætorem in hæc verba erupiſſe; *ſcire volo, tanti facinoris authorem, aut vos omnes, quotquot in his ædibus dormiviſtis, tormentis ſubjiciam.* Adſtabat à longè meus ſerotinus concubitor, (inquit Hubertus) pallidus & tremens, quem prætori oſtendo & dico: illum aliquot noctes mihi condormiviſſe. Tum ille tremere magis: ſed conſtanter juxta negare. Ad quem Magiſtratus: cur igitur ita tremis? quia inquit ei condormivi, vereor, ne in ſuſpicionem veniam: Ibi prætor: lictor inquit, expedi tuum negotium: hic eſt ille latro. Tunc ille in genua delapſus, ne torqueretur deprecari: velle ſe ingenuè omnia confiteri.

3. Affinis eſt etiam confrontationi ſ. compoſitioni perſonarum viventium, (3.) *compoſitio quæ fit hominis occiſi, ſive cadaveris, ad perſonas ſuperſtites, quæ cædis inſimulantur*: cujus uſus licet non ſatis fundatus ſit, nec notabile aliquod momentum obtineat, ſive de purgando ſive probando crimine agatur, ſubinde tamen eam compoſitionem etiamnum hodie à judicibus adhiberi deprehendimus. Et nuper admodum cum mulier quædam, quæ antea corpus aliquot juvenibus proſtituerat, extra urbem progreſſa fuiſſet & trucidata reperiretur, ſtatim adhibiti ad cadaver fuerunt in quos ſuſpicio cadebat. Verba conſultationis ſeu relationis facti ita habebant. Darauff vor dienlich erachtet worden / neben andern / ſo theils auß beſagtem Dorffe bürtig / auch ermeltem I. C. B. als dieſer

Thai

That Berüchtigten zum Cörper zu führē/ welcher auch denſelben angerühret: Es hat aber weder der Cörper ein Zeichen von ſich gegeben / noch ſich ſonſten einig indicium ſpühren laſſen. Enim vero collegium iſto eventu non attento, cum I. C. B. alias indiciis ſufficientibus gravaretur, non dubitavit illi torturam decernere, *Menſ. Ian.* 1661. Equidem non ignoro multos Medicos plurimum huic ſigno tribuere vid *Heurn. lib. 3. method. ad praxin medic. cap. 28. Valleriol. lib. 2. obſ. medic. 9 Lib. an. tr. pecul de cruent. cadav pag. 153.* ut & JCtos nonnullos: v. *Parid. de Puteo tr. de ſyndicat. verb. tortur. cap. 3. Menoch. 2. de A. I. Q. Caſu 270. n. 16.* Et quos alios ſuo more in utramque diſputans laudat Bökel *in diſquiſit. de public. Iudic. diſquiſit. 6. §. 5. pag. 111. Add. Gylman in Symphorem. 2. deciſ. Cameral. p. 311. diſquiſit. 6. cap. 5.* Verum utcunque cruentatio illa cadaverum δεῖξιν aliquam efficiat; Ut tamen certum aliquod indicium, atque ut ille appellat αἱματοδείξεως γνώρισμα, inde eliciamus; & vel ad omiſſionem vel inſtitutionem proceſſus hinc argumentum liquidum & concludens ſumamus, perſuaderi nondum poſſumus. Siquidem non tantum ad torturæ, *uti Dominus Carpzovius part 3. quæſt. Crim. 123. nu. 28. & ſeqq. docet*, ſed & ad inquiſitionis, adeoq; confrontationis quoq; inſtitutionem legitimam, certa requiruntur argumenta, cum alioquin Diabolo & ejus organis occaſio pateſiat latiſſima, innocentiſſimos quosque inquiſitioni ſubjiciendi. Quemadmodum & ipſe Bökelius concludendo fatetur, *d. pag.* 122. Quod anima ſemel è corpore egreſſa, non niſi divinâ potentiâ ad id reverti poſſit. Et ſi verum eſt, quod D. Carpzovius *d. lo. n. 32.* rectè tradit, Deum omne judicium prohibere, per quod nomen ejus tentetur: *Deuteronom. 6. & Matt 4. Herg. part. 2. quæſt. 39. n. 96. & ſeqq.* & quod Gomez *3. variar reſol.* 13. ſcribit: Iſtud indicium nullo jure vel cauſa quæ juridicè concludat, conſiſtere; Quî poterit factum illicitum in argumentum ad quemcunque tandem juris effectum trahi. Conſequetur ergò *primo*, compoſitionem talem, à judice nequaquam eſſe adhibendam: Si autem (*ſecundo*) profluvium ſanguinis fortuitò eveniat, non eſſe inter indicia legitima deputan-

putan.

putandum: Adeoque (*tertio*) nihil etiam facere ad intendenda ſive roboranda alia indicia, quod tamen Dn. Carpzovio. *d.lo.n.* 36. Cruſio *part.2. de indiciis cap.*27.§.20. *verſ. non dubium.* Aliisque placere animadverto. Quod enim illicitum adeoque nullum eſt, nullum omnino nec primario nec ſecundario ſ. adminiculando effectum præſtare poteſt. Iniquus ergo eſt & tantum non ineptus, Maſcardus *vol.2.de probation concl.*868. *incip. Homicidium patratum fuiſſe.n.*24. Cum initio ſcribit; Torqueri eum poſſe quo præſente è cadavere cruor profluxerit: Et poſtea ſubjicit: Maxime ſi fama concurrat & inimicitia ſeu jactatio rei adprobetur. Ut enim famam cum inimicitia aut jactatione antecedanea, concurrentem, conceſſerim inquiſitioni etiam ſpeciali locum facere: Ita cruorem ex cadavere exanimato quicquam conferre, nego *conſ. Farinac. q.*52. *n.*154.

Nec moveor quod in nonnullis locis Germaniæ conſuetudo hæc pro jure legitimo recepta eſt, quemadmodum de Bavaria, Franconia & aliis locis exempla laudat Beſold.*in.theſ.pract.verb. Baar*recht. Et nomen rei à Bavaria inditum tradit Georg Everhard. 1.*conſ.*35.*n.*35.*&* 36. conſuetudo enim irrationabilis non eſt trahenda in conſequentiam: Non magis ac illa altera veneficas explorandi per aquam frigidam, *Bachov.ad Treutler.*2. *diſp.*4.*theſ.*7 *lit.* C.D. E.vulgo Waſſerprobe dicunt. *v. Beſold.in hac voce.* licet enim conſuetudo iſta in Weſtphalia pro licita & probabili admiſſa ſit. *P.Binsfeld.de conf.malef.pag.*281.*Chriſtoph. Cruſius p.*2.*de Indiciis cap.*32.*n.*19.*&* 78. Ab orthodoxis tamen Theologis merito reprobatur. Quemadmodum ita inter alios ſenſiſſe comperi Dn. Conſiſtoriales Roſtochienſes, cum anno 1649. ſereniſſimo Principi ſuo 29. Auguſti, ita ſcriberent: Euer Fürſtl. Gn. verhalten wir nicht/was geſtalt der Verwalter zu R.eglichede der Zauberey halber berüchtigte Perſonen in Gegenwart einer groſſen Verſamblung durch den Hencker aufs Waſſer werffen laſſen (quod ita fieri ſolet: der Frohn bindet den rechten Daumen an den lincken groſſen Zeen/ und dan den lincken Daumen an den rechten Zeen/ Creutz über/ und dann einen langen ſtarcken Strick umb den Leib/ damit man

die Perſon zu grund ſincken würde/ ſie wiederumb könte auff-geholet werden/) Wañ nun aber ſolch aberglaubig Beginnen der Waſſerprobe dem Worte Gottes und den Rechten zu wider; als haben Sie (conſiſtoriales) ſolches denunciren wollen Conſilio habito optimus Princeps edicto hanc probam vetuit, & ſingulis contrafacientibus pœnam ducentorum Imperialium indixit. *conf Klock 3.conſ.195.n.47.& ſeq.* Similis abuſus viget in Norwegia & dicitur das Waſſerſpiel/ *de quo inter alios agit Melchior Adami in vita Huſani pag 288.* und wird keiner am contor zu Bergen geduldet/ er habe denn das Spielen gleich andern verrichtet. Interim hunc periculoſum ludum prudentiores merito damnant ut temerarium. *v. Speidel. in notabil. lit. H. verſ. Irrationabilis Bergēſium in Norvvegia conſuetudo.* ſimiles improbos uſus ſ. abuſus recenſet & damnat Imperat. Carol. V. *in Conſtit. Crimin. art. 218.* ibi: dergleichen Gewonheiten wollen wir/ daß ein jedere Obrigkeit abſchaffen / und daran ſeyn ſolle / daß ſie hinfürter nicht geübet/ gebrauchet oder gehalten werden. Itaque nec Bocero illud concedere poſſumus, quod *de torturis cap. 3. n. 21 pag.* 139. concludendo ſcribit: Licet cruentatio cadaveris non faciat indicium ad torturam, facere tamen indicium ad inquiſitionem: Cum enim ipſe antea faſſus fuerit, rem iſtam ſuperſtitione non carere; & ſæpè aliquos hoc indicio falſo fuiſſe notatos: quâ conſciētia poterit judex rem ſuperſtitioſam inter remedia explorandæ veritatis adhibere. Fruſtra etiā eſt Zierizius *in notis ad Conſtit. Carol. cap.* 149. quando hanc conſuetudinem ideò irrationabilem eſſe negat, quia aliquando eventus indicio reſponderit. Quaſi facti ratio aut juſtitia ex eventu fortuito dependeret aut dijudicari poſſet. *l. verum. 11. §. Item non reſtituetur. 4. ibi. nec enim eventus. De minoribus l. Sed an ultrò 10. §. 1. De negot. geſt. Tiraquel. de pœnis temperand. conſ 51. n. 7. & 9. Argentoratenſ. 2. conſil. 22. n. 31.*

4. Eſt etiam ſpecies quædam confrontationis ſive commiſſionis analogæ vel affinis, quando Hiſtorici aut Chronologi invicem ad tribunal veritatis committuntur, v. g. De Eucherio Aurelianenſi Epiſcopo fabulatur Gratianus in *can. Quia juxta. 59. cauſ. 16. quæſt. 1.* quaſi viderit animam

Caro-

Caroli Martelli apud inferos cruciari, quod res Eccleſiarum quaſdam ab eis ſeparaverit. Atqui Sigebertus, qui fuit contemporaneus Eucherii & vitam illius ſcripſit, *apud Surium*, & Molanus ex archivis monaſterii Fradonenſis tradunt Eucherium obiiſſe anno 726. vel 727.

Conſtat autem Carolum Martellum obiiſſe demum Anno 741. Unde merito ipſe Baronius *in Anno 741. n. 18. & 19.* totam hanc narrationem, quæ tamen ſtudioſis juris Canonici pro ſacra hiſtoria obtruſa eſt, falſam & mendacem pronuntiat. *conf. Lehman. lib. 8. Chron. Spirenſ. cap. 20. in f.*

5. Sed committamus Baronium cum Baronio; & Lehmannum Papiſſantem cum Lehmanno. Ille enim ſui immemor, in anno 647. n. 4. & 5. purgatorium fortiter probaturus, credit anilibus aliorum fabulis teſtantibus: Regis Dagoberti animam, poſt exceſſum à Diabolis in infernum raptam fuiſſe: Sanctum autem Dionyſium eum à pœna illa liberaſſe. Nimium fidei & narrationi Aimonii innixus *lib. 4. hiſtor. c. 34.* Nec acquieſcit in exclamatione Purpuratus Annalium conditor, ſed declamat inſuper ex ſplendido illo argumento adverſus proteſtantes (quos perfidos Novatores vocat) quod purgatorium admittere nolint, licet tam evidenti exemplo convincantur. &c.

6. Enimvero quemadmodum Monachus ille multas ejusmodi narratiunculas in vaporario monaſterii ſui, & inprimis, (ut ipſe narrat) ab ore confabulatoris ſui, fortè etiam Combibonis, Andaldi hauſit, (de quibus rectè Julius Cæſar Scaliger, quantumvis & ipſe Pontificiæ religioni addictus Exercit. 133. Satur monachus, fabellarum recitator) Ita rectè de iis judicavit Papizans Lehmannus *lib. 3. Chron. Spirenſ. cap. 12. p. 219. f* daß die jenigē unbeſonnene Leute ſeyen / die mit viſionibus und Geſichtern ihren Glaubens Articul bekräfftigen / und auſſer Gottes Wort / der Religion fundament darauf ſetzen. Vnd Baronius bekennet ſelbſtē in An. 741. was von Caroli Martelli in die Helle geführter Seele / von vielen Biſchoffen und Geiſtlichen vorgegeben worden / ein Mährlein ſey. Uti d. Recte itaque jam olim de ejuſmodi fabuloſis viſionibus narrationibus & ſcriptis edixerunt Karol. & Ludovic. Impp. *lib. 1. capitular. 78.* Ejuſmodi narrationibus credendum non eſſe, ſed ſcriptas comburendas eſſe, ne in erro-

rem populus mittatur: Cæteùm ſolos Canonicos libros & Catholicos tractatus & Sanctorum auctoritates & dicta legenda & tradenda eſſe.

7. Benignius excuſabit diſgreſſionem iſtam, qui cogitaverit, Alios etiam comparationem perſonarum viventium cum defunctis: vel literarum vel rationum, confrontationis nomine denotare. Primi generis comparationem inſtituit ſub hoc vocabulo Bruſonus *vol. 2. hiſtor. Univerſal. lib. 12. pag.* 541. Johannem Paulum Balbi, Genevenſem, cum Catalina Romanorum comparans his verbis: Quando ſene faceſſe *il Confronto*, ſi troverebbe fra di loro tanta uniformità &c: Unde in ſeq. vers. verb. *confronto* cum verb. *paragone*, commutat. Ita, porro de comparatione literarum (*conf. ſup. pag. 4. lib. 3. f.*) Id. Bruſonus *vol. 2. Hiſtor. Univerſ. lib. 1. pag. 50.* Inſpici poteſt, ubi ſic ſcribit: La Ducheſſa, di M. a cui non piaceva punto il maritaggio nuovamente celebrato tra il Duca di L. è la Principeſſa figlia di C, tenne mezzo, che una ſua Damigella raccoglieſſe, due lettere amoroſe, cadute caſualmente di taſca al Marcheſe di C. le quali avendo iette in preſenza d'alcuni Cavallieri, preteſe, che fuſſero della Ducheſſa di L. al medeſſimo Marcheſe di C. molto domeſtico. Queſta novita penetrata alle orecchie della Principeſſa di C. ſpinſe della Regina à chiederne giuſtizia: E la Ducheſſa figlia, fece inſtanza che queſte *lettere* ſuppoſte, foſſero *confrontate* con altre ſue ſcritture &c. Iterum d. vol. 2 lib. 13. pag. 571. Sfodrano i Modaneſi un ſuo viglietto al medeſimo colonello, di mano propria del Conte, conoſcirito *al confronto* du' altre ſue lettere. De comparatione rationum idem Bruſonus vocabulum hoc uſurpat. *vol. 1. lib. 21. p. 608. ibi*: Rimaſero *col confronto delle partite* convinte di falſità non le eſclamazioni del Maſſerati; ma le relazioni di *Sir*vela &c. ſed ea uſurpatio nimium à genuina vel primæva vocis ſignificatione deflectit, ut d. Th. 3. indicavimus. Quemadmodum illud vix ferendũ quod exteri *affrontare* pro confrontare dicunt. Ut Eymer. *in direct. Inquiſit. part. 3. n. 103. in 3. cautel.* Eumq; ſecutus Scaccia. *lib. 1. de judic cap. 86. n. 53. ſed de his forte plus ſatis.*

Partis Quinta & Ultima.

FINIS.

EXEMPLUM
CONFRONTATIONIS,
In cauſa Furti inſtitutæ: De quo ſupr. p. 114. th. 1. mentio & ſpes injecta.

FACTI SPECIES,

1. Es ſeind in kurtz verwichenen Jahren / im hieſigen Stifft W. etliche hinein geflehnte Früchten und andere Sachen / entwendet: und dahero auff den Thäter inquiriret: auch ſo viel von den Fürſtl. Beampten erkündiget / hernach aber / einem Erſ. Rath allhier communicirt und angebracht worden / daß des damaligen Stifftes Portners J. M. Sohn / H. A. genand / der Thäter / aber H. J. B. hieſigen Bürgers Sohn / H. E. deſſen mit Gehülff ſeyn ſollen / mit Begehren hieſigen Bürgers Sohn einzuziehen / zu examiniren / und die Gebühr gegen ihme zuverfügen: Wie dañ derſelbe alſobald beſchickt / auff dem Rahthauß in Arreſt genommen / und darüber verhört worden / aber das geringſte nicht geſtendig geweſen / ſondern hochbeteuret / daß Er unſchuldig ſeye / und ihm von den Anzeigern unrecht geſchehe.

Hierwider hat ſich nun der Vatter dieſes arreſtirten Bürgers Sohns H. J. B. münd- und ſchrifftlich beſchwäret / daß man jnen des bezüchtigten uñ verhälten Diebſtals halben Gewalt thäte / mit Begehren / den Klägern certum terminum zu præfigiren / ihre Klage gebührlich zu proſequiren / und in Verbleibung deſſen / Sie zu abſolviren / und

 ſei-

ſeinen Sohn des Arreſts zu erlaſſen / mit Wiederſtattung aller Unkoſten. Weil nun auff ſolche dem Stifftiſchen communicirte Beſchwärungs-Schrifft keine Verantwortung erfolgt/ und mehrgedachter B. auf einen termin ad reſpondendum, ſub pœna præcluſionis ſtarck getrungen/ dieſelbe aber die præfigirte 14. Tage ungehandelt verſtrichen/ uñ ihre action unproſequirt erſitzen laſſen/ Als iſt B. den 28. Junii 1652. von der angeſtelten Klag abſolvirt, der Unkoſten halben an der Kläger Obrigkeit verwieſen/ und dem unſchuldig Beklagten / eine ſchrifftliche atteſtation ſeiner Unſchuld ertheilt worden.

Gedachter H. A. M. als er vermercket / daß die inquiſition fürgehen möchte/ iſt zeitlich und vor angeſteltem Tag außgetretten / und ſich underhalb in ein Dorff begeben/alda er ein zeitlang geſchafft: B. aber auf ſeinem außgelernten Glaſerhandwerck gewandert / daß alſo nichts weiters ſeithero/ zwiſchen dem Stifft und Statt/ in dieſer Sachen vorgangen.

Nach dem nun der junge M. wiederumb ins Land/ und in nechſtverwichener Jacobi-Meß gar in hieſige Statt kommen/ und herumb gangen / und in der Altſtatt/ auch offentlich ſich zu den bedeuten furtis bekand / und ad reſtitutionem dimidiæ partis ſich offerirt / darneben aber angedeutet daß H. bey dem im Stifft vorgangenen Diebſtal/der Mitthäter/und ſein Vatter H. J. B. der Verhähler geweſen ſeye; So hat H. J. B. zu Rettung ſein und ſeines Sohns Ehren/denſelbẽ alhier verarreſtiren laſſen; darüber alſo dieſe Sach wieder vor E. E. Raht komen/ auch ein und anders/wegen H. J. B. geklagter Diffamation und zugezogener Unkoſten/hinc inde verhandelt/auch hier/ und bey benachbarten andern Obrigkeiten inquirirt worden.

Dieweil dann A. M. nicht allein der diffamation wider H. C. und J. J. B. geſtändig geweſen/ ſondern auch offentlich in verſamblete Raht außgeſagt / daß er den Diebſtal im Stifft begangen/aber dabey ſein Mitgehülffe

der junge B. und Vatter H.J.B. der verhäler geweſen ſeye/ ſo hat nothwendig/ E Erſ. Raht von Obrigkeitlichen Amptswegen weitere inquiſition/ Zeugen Verhör und confrontation/ vornehmen müſſen. *Confrontatio.*

2. Iſt alſo die quæſtio ex Jure/ zuerörtern/ (1) waß/ uñ wie in dieſer intricaten Sachen zu urtheilen und zuſprechen ſeyn möchte? Und zwar weil der junge M/ dem angegebenen complici delicti, die communi ope & auxilio begangene furta judicialiter, mit allen Umbſtenden/ gantz ohnerſchrocken in faciem fürgeruckt/ hingegen beede Bauren/ Vatter und Sohn: (welche auch ſonſten nicht allerdings illæſam famam tragen:) auff ihrem hochbeteurlichem Läugnen und Verneinen/ beſtändig verharren/ gleichwohl nicht geringe indicia und præſumptiones incontrarium vorhanden/ aber nicht genugſam erwieſen worden: Ob. H. L B. und ſein Sohn/ als gravati, ad Juramentum purgationis, ſeu innocentiæ zuzulaſſen/ oder aber propter defectum ſufficientis probationis, von den beſchuldigten Zulagen zu abſolviren?

3. So dann 2. Was in eventum und auff erfolgte abſolution gegen A. M. ſolcher unerwieſenen Diffamation und injurien halben/ für eine Abſtraffung oder Hinlegung/ zu Rettung klagenden Hanß Jacob Bauren und deſſen Sohns Ehren/ vorzunehmen? Und den 3. Welcher Parthey in dieſer Sach die hiebevor/ und jetzt augewande gerichtliche und andere zugezogene Coſten auffzulegen/ oder aber/ ob ſolche zu compenſiren? oder wie endlich in der gantzen Sach/ ſonſten definitivè zu urtheilen und Beſcheid abzufaſſen ſeye? Damit man derſelben abkommen möge.

Reſolutio Quæſtionis, I.

RATIONES DUBITAND.

4. SO viel dann dieſe Frage betrifft/ möchte L. B. und ſein Sohn H. C. B. von den beſchuldigten zulagen/

lagen/ eine puram abſolutoriam/ nicht allein/ auß dieſen Umbſtänden/ſuchen und erwarten:

Daß (1) der Diffamant ſeine Beſchuldigung/ nicht gebührlicher maſſen/ und bey der Obrigkeit/ ordentlich anbracht; Sondern per modum illicitum/ durch eine Landrüchtige diffamation hin und her ſpargiret.

Cum a. quælibet diffamatio crimen ſit, *Oldendorp. ad L. diffamari. in pr. & quidem grave: Bartol. in l. Non ſolum 11. n. 7. de injur.* Tum inprimis ea, quæ pluribus locis ſpargitur: *Bart. in l. item 15. §. ait Prætor. 25. de injur. Weſenbec. in parat. de injur. n. 5. Mundius. d. tr. cap. 3. n. 158.* Et comparens diffamator actor fiat: Meritò probationibus ſufficientiſſimis, debeat eſſe inſtructus: *l. 12. l. 18. §. ult. l. 21. in fin. de probat. l. ult. C. Eod. l. 4. C. de Edend. Boër. deciſ. 255. n. 12. verſ. ſi vero in Iudicio.*

(2.) Nachgehends aber/ nicht ſufficienter erwieſen hat. Quandoquidem n. in criminalibus, ſufficientiſſimæ & liquidiſſimæ requiruntur probationes, *d. l. ult. C. de. probat.* nec vagari, incerta probatione. & graſſari in alterius famam, licet. *l. item exigit. 16. de dolo. l. prætor. 7. pr. in fin. de injur.* Incerta ejuſmodi & inſufficiens probatio fruſtranea eſt, nec relevat. *l. neque Natales 10. C. de probat. l. ad probationem. 21. C. Eod. Ægid. conſil. 2. n. 37. Cravet. conſil. 218. n. 5.*

(3) Deßwegen die diffamati bereits gewonnen Spiel haben/ und mit überflüſſigen reprobationibus nicht zubeſchweren.

Ut n. aliàs nemo: ita nec diffamatus, ſuperfluâ probatione gravari debet, aut poteſt. *per l. Hæc ſtipulatio. 12. §. divus quoq; Pius. 1. Ut legat. nom. cav. Bald in rubr. C. de contrah. Emt. can. legebatur. 3. & ibi. gl. in pr. Extr. de Major. & obed. Cacheran. deciſ. 10. n. 8. Sixtin. 2. conſil. Marpurg. 8. n. 17.*

(4) Der freche Diffamant aber/ hart abzuſtraffen ſeyn ſcheinet?

Si n. is, qui crimen intulit, non probavit, quod objecit: pœnam quam ipſo minatus eſt, ferre debet. *Can. Paulum 5. in fin. cauſſ. 2. quæſt. 3. Can. qui 4. cauſ. 2. q. 8. Theſaur. loc. comm. Juriſpr. lib. 14. cap. 86. §. 14.*

Zum wenigſten/ (5.) auff ſein als eines Furis confeſſi, bloſſes angeben/ kein Staatt zumachen.

Homines n. turpitudine ſuâ infames, accuſare, aut crimen inferre alii, non poſſunt. *l. 4. 8. 14. C. qui accuſ. non poſſ. can. infames 6. q. 1.* At pactus, vel confeſſus de furto, haud dubiè infamis eſt. *l. 4. §. ult. junct. l. 5. De his qui not. infam.*

Sondern auch (6.) vornehmlichen darumb/ weil die Diffamati/ ſchon anno 1652. eben dieſer Sachen halber/ gerichtlich angefaſt/ vor Gericht ſich geſtellet/ aber abſolviret/ und unſchuldig erkennet worden: Maſſen der extractus Cancellariæ, ſub dat. deß 8. Julii. 1652. mit mehrerm außweiſet.

Ut a. aliàs, abſolutus per ſententiam abſolutoriam, tueri ſe poteſt exceptione rei judicatæ: *l. ſi mater. 11. §. Hoc jure. 7. de Except. rei Judic. Zanger. part. 3. de Exception. cap. 17. n. 87. & ſeqq.*

Ita etiam ſuper delicto publico conventus, & abſolutoriam nactus, adeò tutus eſt, ut exceptio rei judicatæ noceat omnibus, deinceps agere volentibus: *l. ſi cui 7. §. iiſdem. 2. de Accuſat. Alexan. in l. ſæpè. 63. n. 34. de re judicat. Zanger. d. loc. Nec repeti poſtea accuſatio ſemel omiſſa poſſit, l. accuſationẽ. 6. C. de his, qui accuſ. nõ poſſ.*

Rationes Decidend.

5. Es fallen aber/ in dieſer gegenwärtigen Facti ſpecie ſo viel andere Umbſtände/ de novo/ mit ein/ daß man die diffamatos nicht allerdings vor rein/ oder unſchuldig halten/ und demnach auch nicht purè abſolviren kan.

Dann (1.) thut der Diffamant/ oder ankläger/ die circumſtantias und/ Umbſtände/ bey allen angegebenen facino-

cinoribus / und vorgeweſenen Aberaquiſchen / ſo eigentlich anzeigen / daß faſt Männiglich dardurch beweget / oder doch abgehalten wird / ſolches alles vor commentiret / und errichtet zuhalten. Nemblich / er benamſet die Perſonen / wer entfrembdet: habe weme / was / wieviel wo und wann ein und das andere Ding entwendet worden ſey: Daß demnach der Richter / ſaltem ex veriſimilitudine muß moviret werden.

Quod ſi v. ſola ſocii nominatio, non leve præbet indicium; *Menoch. 1. præſumt. 89. n. 73.* Quanto magis id obtinebit, ſi indicia ſubindicentur & concurrant valdè veriſimilia? *Lob. carmen. 21. §. ult. de Teſtib. can. in noſtra. 32. Eod. Sixtin 2. conſil. Marpurg. 4 n. 11.*

(2.) Erhärtet er ſolches in der confrontation / welche / da ſie gleich / wieder unverdächtige / Leuthe / nicht ſo viel auff ſich hette.

Cenſetur n. confrontatio, res fragilis, ſi viro bono, vel matronæ honeſtæ exiſtimationis, obvertatur, *ubi quidem poſt Burſat. conſil. 207. Erneſt. Cothmann. vol. 3. reſponſ. 4. n. 64. & Alii cenſent.*

So kan ſie doch (3.) bey verdächtigen Leuthen / nicht gar auſſer acht geſetzet werden.

Unde confrontatio etiam judicibus, tanquam remedium explorandæ veritatis, aliquando ſuadetur. *Cruſius part. 1. de indic. cap. 10. n. 1. Zanger. de tortur. cap. 2. n. 50. Beſold. Theſ. pract. verb. confrontiren. Budæus in reb. forenſ. pag 54. Carpzov. part. 3. practic. crimin. q. 114. n. 75. & ibi alleg.*

Zumahlen / da (4) ſelbige eines und das ander ſelbſten außgeſtehen müſſen:

Quod ſi igitur Extrajudicialis confeſſio gravat confitentem: *Matth. de Affl. deciſ. 12. Men. 1. præſumt 89. n. 14.* Quātò magis judicialis *l. 1. de cōfeſſ. ubi weſenb. n. 10.*

Zum wenigſten (5.) die continuirliche converſation der ange-

angegebenen complicum / und das mehrfältige gaſtiren / gar verdächtig:

Quam frequentem, cum malignis, converſationem, nonnulli etiam inter ſufficientia ad torturam indicia referunt. *arg. l. 23. de Ædil. Edict. l. ult. Si menſ. falſ. mod. latè Cruſ. part. 1. de Indic. cap. 8.*

Vielmehr aber (6.) die Auffnehmung der entwendeten Güther:

Quod confirmat ejus uxor, Chatarina, d. depoſ. n. 3. ibi:

Sie habe ein Paar Strümpff / einem frembden Baurn / auff ihres Mannes Geheiß / zuſtellen müſſen.

Ex inventione a. rerum, delictum commiſſum præſumitur, ab eo apud quem res, furto ſubtracta, invenitur, *poſt Hippolyt. de Marſil. cōſil. 8. Blancum & alios, latè iterum Cruſius d. part. 1. cap. 6. n. 1. & ſeqq.* Und iſt der Hehler ſo gut / als der Stehler. *per l. 13. in fin. pr. de offic. præſid. l. eos qui. 14. C. de furt. l. penult. C. ad Iul. de Vi. Cujac. in recit. C. de crimin. pecul. Farinac. quæſt. 133.*

So dann auch (7.) die Ermahnung zur Flucht:

Si n. cauſa ad patrem B. Planè non pertinebat; cur ergò ſe ultrò ſuaſione iſtâ ingeſſit? *l. 3. § interdum. de Neg. geſt. Conſtit. crimin. artic. 39. latè iterùm Cruſius. d. part. 1. cap. 57. 58. 59.*

Item / (8.) die deduction deß angegebenen Thäters M. / welchen C. Meyer / nach dem deſſen Vatter und Bruder / die emigration offt ſelbſten urgiret / auff dero Geheiß und Zuſprechen / auff ſich genommen / und verrichtet.

Qui a. reum celat, occultat, aut abducit, vel abducere facit quò minùs deprædendatur, & in vincula conjiciatur, is validâ ſe ſuſpicione onerat. *Menoch. 1. præſumt. 89. n. 159. Blanc. de indicc. n. 202.*

Zuſchweigen / daß (9.) H. C. B. an verdächtigen Orthen / ſo zu dem delicto angeleitet / angetroffen worden.

Quod indicium etiam Carolus V. pro non levi habet

& judicat; ſed loco ſecundo recenſet, *in ſua conſtit. crimin. artic. 25.* §. zum andern.

Und (10.) die Confrontati / in ihren Reden / nicht allerdings einmütig / und beſtändig blieben.

Quæ variatio iterum haut leve ſuſpicioni argumentum præſtat. *poſt Angel.* Bartol. *Marſil. Blanc.* (*ruſius*, *d. Tr. cap. 13. n. 1. & ſeqq.*

Welcher concurſus tot indiciorum (11) manchen Richter wol gar / zur Ergreiffung der tortur; (davon ich gleichwol nicht befraget worden: ſaltem territionis, per carnificem inſtituendæ, anfriſchen ſolte.

Per ea, quæ ad artic. 27. Conſtit. Carolinæ notavit Matth. Stephani, cum ſequacib. ſic, ut, quæ non moveant ſingula; juncta juvent. Farinac. de Indic. quæſt 37. n. 11. ſ. Mynſing. centur. 6. obſerv. 57.

Deßwegen / umb ſo viel weniger zu zweiffeln / ob den diffamatis, ad minimum, das juramentum purgationis zu deferiren ſey?

Cum n. Rei, tot ſint indiciis gravati, non dubitandum eſt, quin juramento purgationis opus ſit. *can. omnibus cauſ. 2. q. 4. Cap. Ex tuar. 8. cap. cum dilect. 15. Extr. de purg. Canon l. 6. §. 4. C. de his, qui ad Eccleſ. confug. Ord. Camer. part. 2. tit. 10. §. 1. ibi:* und dieſelbige derhalben auß redlichen / erheblichen Urſachen / in Verdacht ſtünden. *W eſenbec. conſil. 89. n. 29.*

Reſolut. Rat. Dubitand.

6. BEy welchen Umbſtänden dann / die erſten vier rationes dubitandi, dißfals gar nicht ſtringiren / weil man nicht von den Extremis: Ob die diffamati oder delati / zu condemniren / oder zu abſolviren; ſondern allein von dem medio remedio, redet: Ubi non planè convictus eſt Reus, ſed tamen ſuſpicionibus eſt oneratus.

Ut n. juramentum purgationis locum non habet, ubi adſunt indicia ſufficientia, ad torturam, *Georg. Everhard.*

bard.1.conſil.2.n.ult. Et in altero extremorum, purgatio non eſt indicenda ei, qui nullâ gravatur ſuſpicione: *Fachin.1.conſil.93.num.ult.*

Ita Reus, ſuſpicionibus oneratus, non debet, ſine purgatione, temerè dimitti. *Speckhan.cent.3.claſſ.4.quaſt. 6. Altorf.conſil.13.fol.136,& 138.*

Es kan auch die diffamatos, nicht allerdings releviren/ daß ſie zuvorhin abſolviret worden: angeſehen/ daß (1) ein anderer Kläger geweſen:

Adeoque exceptio rei judicatæ, non aptè opponatur *l.22.l.29.de Excepti.rei judicat. Vbi Colleg.* Argentin.*theſ. 5.& 6.*

(2) Die Sache auch nicht ordentlichen außgeführet; ſondern (3) alles in contumaciam ergangen/ und nunmehr viel andere indicia herbey bracht worden (4) Endlichen beklagten auch/ damahlen kein juramentum purgationis deferiret worden.

Sic, ut dici nequeat: ſemel purgatum, purgationis juramento, non eſſe amplius onerandum: *Setzer.lib.4.de jurament. cap.* 11. *n.* 20. Novis n. circumſtantiis emergentibus, vel præſumtionibus aliis ſupervenientibus, etiam purgatio, de novo, exigi poterit.

Bleibe demnach der unvorgreifflichen Meinung: Es ſeye nicht allein H. C. B. der Sohn/ mit dem Ende zu belegen daß er keines/derjenigen Stücken/ Gelder und Güter/ ſo von H. A. D. ſeinem eigenen Bekantnus nach/ Dieblichen entwendet/ mit angreiffen/ abtragen/ oder vertheilen/ noch wiſſentlich/ in ſeinen Nutzen verwenden/ oder verzehren helffen; Sondern auch der Vatter H. J. B. daß Er/ von dieſen Diebſtücken/ nichts gewuſt/ noch etwas davon/ alß einem entfrembdeten Gut/ verwahret/ und zu ſich genommen: viel weniger aber davon/ alß einem entwendeten Gut/ participiret/ oder ſonſten genoſſen.

Würden ſie nun ſolchen Aydt/ nach vorgangener/

ernſtlicher Vermahnung vor Maineyden / gebührlichen abſchweren: könte alsdann ferner die abſolutio ab Inſtantiâ erfolgen ꝛc.

Quæſt. 2.

WAnn nun der Erſten Frage reſolution, ſolcher Maſſen / placidiret werden ſolte / würden / meines erachtens / die geklagten injurien können / ex officio, auffgehoben werden.

Rationes Dubitand.

DAnn / Obwohl eine jede Obrigkeit bey deren der lis ſuper injuriis Conteſtiret / dieſelben abzuſtraffen Ut n. alia delicta non debent [illegible] impunita: l. ita Vulneratus 51. verſ. quod ſi quis. in f. ibi cum neque impunita. Ad L., Aquil. Ita etiam injuriæ puniri debent, maximè, ſi actio jam [illegible], & lite comprehenſa, arg. l. 15. §. 24, & 44, verſ. Habebit igitur rationem Prætor injuriæ. de injur. [illegible] Colleg. Iurid. Argent. theſ. 28. 29. 35.

Und da gleich etwas an der That wäre / daß man alſo / ſecundum petita Replicarum Baurianarum, auff die palinodiam, & pœnam talionis, nicht Sprechen könte: Der diffamant gleichwohl nicht vor entſchuldiget zu halten.

Neque n. Veritas convicii convicianten excuſat: l. 3. ibi: Si veræ Voces. C. de offic. Rector. provinc. l. 5. C. de Injur. Peinl. Halß Ordnung art. 110 ſiquidem in iſto judicio, non tàm de veritate criminis, quàm de animo proferentis, quærendum eſt. Mynſing. 4. Obſervat. 4. n. 4. Gail 2 Obſerv. 99. n. 2.

Zum wenigſten / dem Gericht ein Frevel verfallen.

Cum n. qui per calumniam, actionem injuriarum inſtituit, exilio, relegatione, aut ordinis amotione, poſſit

poſſit puniri; l. qui injuriarum. 43. de injur. Multò magis poterit arbitraria mulctâ coërceri: Cum Frevel & Buſſen / ſint fructus Ictiones & meri Imperii. Köppen. decis. 30. n. 35. Teſaur. decis. 280. n. 5. Gail. de Arreſt. cap. 8. n. 4. & 5. &c.

Ration. Decidend.

Dannoch aber / und dieweil / ſo viel urgentes ſuſpiciones ſich ereigen / daß man auch den Beklagten das Iuramentum purgationis deferiren müſſen:

Sic, ut, gravati tot ſuſpicionibus; licet condemnari omnino nequeant: l. abſentem. 5. in. f. pr. De pœnis. l. ult. C. de probat. Cujac. in cap. literas veſtras. 14. de præſumtionib. Tamen pro innocentibus haberi minimè poſſint: l. ult. deqq. ubi latè Blaneg. Certè, nec Diffamator, injuriarum nomine, condemnandus ſit, ſi nocentem infamaverit. l. Eum qui. 18. De injur. Mynſing. centur. 4. obſervat. 4.

Der Diffamant auch ſagen kan; Er habe die Worte / nicht diffamandi; Sondern Veritatem confitendi, animo außgeſtoſſen.

Quomodo excuſatur, qui non injuriæ inferendæ, ſed alio fine, quid dictum, factumve fuiſſe, probaverit, l. 26. ibi: Quoties animum injuriæ faciendæ habet. de injur. l. 5. §. 1. ibi: Quatenus litium expoſcit utilitas. C. de poſtuland. Carpzov. 2. reſponſ. 16. n. 6.

Und damit die fraudati, wiederumb zu dem Ihrigen gelangen möchten.

Qui finis, utilitatem quadantenus publicam concernit, adeoque inprimis excuſat diffamantem. per trad. Oldrad. Cyn. Panorm. & al. apud Gail. 2. obſerv. 99.

Weil

Weil Er auch/ ohne das gnugſam zu zahlen haben wird/ wann Er die ablata alleſambt reſtituiren ſolle.

Adeòque gemino, & importabili onere, nemo debeat premi: l. cogi. 16. §. inde. quæritur. ad SC. Trebell. Barbat. 3. conſil. 1. n. 5. Cravett. conſil. 201. n. 23. Maximè, cùm favore potius ſublevandus ſit, qui spontè ſe judicio obtulit & confeſſus eſt. latè Tiraquel. de pœn. temperand. cauſ. 30. n. 2. & 3.

Als achte ich/ man werde ihme den Frevel/ auß Obrigkeitlicher Milte/ wohl nachſehen können ꝛc.

Reſolut. rat. Dubitand.

Und mag hierauß auch leichtlichen/ auff die obangedeuteten rationes dubitandi, geantwortet werden. Inſonderheit aber/ daß man ſeytemahlen nicht de pœna furti; Sondern diffamationis allein redet. Geſtaltſam/ in dem Extractu n. 2. p. 26. wohl unterſchieden werden.

ibi: Alſo E. E. Rath wohl befugt wäre/ ſich der cognition, ſo viel die diffamation betrifft/ zu underfangen.

Quia verò crimina, objecta Reis, non levibus indiciis detecta ſunt, non poteſt actio injuriarum, plenum conſequi effectum. per not. Gail. & [illegible]: 2. obſerv, 101. in fin &c.

QUÆST. III.

Endlichen/ die aufgewendte Koſten betreffend/ wird/ bey obvermerckter Bewandtnuß/ eine jede Partey/ die ihrigen ertragen/ und alſo eine compenſation eingeführet werden müſſen.

Dann obwohl ſonſten geſagt wird. Reum, ſe purgantem, ab expenſis litium abſolvendum; adverſarium v. in ſumtus litis condemnandum eſſe. cap. accedens. 23. in fin. Ubi Panorm. Holtienſ. Felin.

Extr. de accuſat. Cum jurando, innocentiam ſuam adprobaverit. l. 6. §. 4. De his qui not. infam.

So muß doch ſolches dahin/ und auf ſolche Fälle verſtanden werden / wann der Reus nicht faſt graviret iſt: Dann ſonſten kan auch/ in criminalibus, die compenſatio Expenſarum Platz finden:

per l. 3. C. qui accuſ. non poſſ. l. 5. §. 6. C. de fructib. & lit. expenſ. ubi, poſt Veteres, Perez. in prælect. C. n. 7. Certè in d. l. 6. §. 4. Non dicitur: Jurantem innocentiam ſuam abſolutè adprobâſſe; Sed tantùm Quodammodò. Qui a. Quodammodò purgat, reverâ non purgavit: arg. l. 1. Qui & à quib. manum. ubi Dd. notant; Vocem Quodammodò, denotare improprietatem: Octav. Vulpell. de præpoſ. ſeu Adverb. ſignif. diction. Quodammodò. pag. 96. Franciſc. Marc. part. 2. deciſ. 288. n. 9.

Cæterum, limitata cauſa, limitatum debet habere effectum: nec ille ultra virtutem ſuæ cauſæ operari, per Vulgatiſſima, quibus nolumus Chartas implere.

9. Wird demnach die Interlocutoria, ohngefährlich/ folgender maſſen/ abzufaſſen ſeyn.

In injuri- und diffamation-Sachen H. J. B. und deſſen Sohns/ H. C. B. Kläger eines; Entgegen und wider H. A. O. beklagten / andern Theils/ iſt erkannt: Würden beyde N. N. Vatter und Sohn mit einem leiblichen Aydt erhalten können/ daß ſie von denen / auß dem Stifft abgetragenen Gütern/ Geldern und Mobilien / wiſſentlich nichts participiret/ oder genoſſen: Inſonderheit auch/ daß H. C. B. kein einiges Stück entwendet / oder abtragen helffen: Sie damit gehöret werden / und ſie thun ſolches/ oder nicht/ in der Sachen ferner ergehen ſolle/ was recht iſt ꝛc.

præſtito a, ut ſuſpicor, Iuramento, Definitivè pronunciand. ut ſequitur:

Jnn: Sachen H. J. B. und deſſen Sohns H. E. B. Klägere an einem: Entgegen und wieder H. A. O. beklagten/ andern theils/ L. diffamari, iſt auff würcklich abgeſchwornen Ayde bey der angeſchuldigten N. N. Vattern und Sohns mit eingeholtem Rath/ zu recht erkannt: Daß bemelte diffamirte Klägere/ der beſchehenen Bezüchtigung/ und darunter geſuchten reſtitution der beſagte entwendeter Güther/ auch vor dieſesmahl/ ledig zu ſprechen: Als wir ſie dann hiermit/ davon ledig ſprechen/ die/ inzwiſchen und eingebrachte auffgeſtoſſen/ injurioſa ex officio, caſſiren und auffheben. Auch die/ beyderſeits auffgeloffene Koſten/ aus bewegenden Urſachen/ compenſiren und vergleichen.

EXEMPLVM ALIVD

Ad partis 5. th. 21. pag. 143 pertinens.

Quo oſtenditur:

Confrontationis uſum in judiciis quoque fori Germanici adeò receptum eſſe, ut etiam formulis procuratoriorum ſeu mandatorum inſeri conſueverit.

DEmnach der Durchleuchtigſt. Mein Gnädigſter Herr zwiſchen mir und N. N. wegen deſſen in freyen Feld verübten und klagbahr gemachten Frevel-That den 3. dieſes zur verhör und rechtmeſſiger weiſung gnädigſt angeſetzet/ Ich aber ſolches terminis in der Perſon abzuwarten nicht vermocht: Als habe ich in beyden Sachen N. N. Vollmacht auffgetragen ꝛc.

Gebe demſelben auch hiermit nochmahls Vollmacht und-

und Gewalt als ſolches zu recht und nach Gebrauch und erfordernung deß N. Canzleyſtyli amkrefftigſten und beſtendigſten immer ſein kan oder mag/ dergeſtaldt und alſo/ daß Er nicht allein auf den angeſetzten/ ſondern auch alle andere folgende termin bis zu beyder ſachen gentzlicher endigung erſcheinen und höchſtgemelter ihr Fürſtl. Durchl. hochfürſtl. Richterliches Ambt pro juſta & condigna animadverſione meinentwegen unterthänigſt imploriren/ darneben auch N. vermeinte gegenklage beantworten/ Zeugen vorſtellen dieſelben da es von nöthen vereiden/ und mit dem gegentheil confrontiren laſſen/ auch alles andere was mir ſelbſt gegenwertig zuverrichten obliegen möchte/ an meiner ſtatt thun und verrichten ſolle/ darzu Ich ihme den alle weitere Vollmacht ſo von ihm gefordert werden könte/ cum libera ſubſtituendi poteſtate, itemque clauſulâ, rati & grati, indemnitatis, ut & aliis quibuscunque apponi ſolitis & neceſſariis gegeben haben will: treulich und ſonder gefehrde. Deſſen zu Uhrkundt habe ich dieſe Vollmacht mit eigener Hand unterſchrieben und mit meinem angebohrnen Adelichen Pitſchafft bekrefftiget. geſchehen ꝛc.

Corollaria explendæ paginæ cauſa adjecta.

I*Neptitenm Hottomanno Vinnius*, *quando in* §. Eadem 4. I. Quib. ex cauſ. manum. non licet *pro* vindicta *legendum cenſet*, dicta: *Pertinet enim vocabulum hoc ad modum manumiſſionis, non ad dictionem cauſæ, ut ex reſolutione textûs patet. V. Franzk.* n. 4. *Innuitur enim minorem non poſſe ſervos quovis modo liberare & manumittere: ſed ſolenni tantum modo (1) vindicta. (2) apud Conſilium (3) juſta manumiſſionis cauſa approbata.* Conf. l. pen. §. non tamen. De Caſtrenſ. pecul. ibi: *Vindictam imponere*, l. 14. §. un. de Manumiſſion. ibi. *Imp. non vindictam imponit.* l. diſcretis. 10. ibi. *nec libertatem ſ. vindictaſ. alio modo imponere.*

C. Qui teſtam. fac. poſſ. *Lubrica enim hæc ætas facilè à ſervis induci & perſuaderi ad liberādum poſſet: Ex qua facilitate manumiſſionis damnum & exitium rebus minoris poſſet contingere, ſi quovis modo manumiſſio admitteretur.*

II. §. 5. Inſtit. de Emt. Vend. ſub finem, verſ. ſanè enim: *Hanc Hottomanno diligenti ſententiarum & axiomatum juris inveſtigatori, fovere judicatur ſententiam: Si Venditor cuſtodiam rei venditæ in ſe ſuſceperit, ad ipſius (venditoris) periculum rei interitum cauſalem pertinere: Additque pro firmanda hac ſententia* l. 35. §. 4. de Contrah. emt. *ubi ubi ſanè ipſe (ut ſ. ac. ſimile axioma ex textu eruere & proponere videtur. Conſentit Weſenb.* in Comment. ad d. §. 3. verb. pertinent. *In conſenſum trahens* d. l. 35. §. 4. *Atqui (1.) præſtatio cuſtodiæ & caſus fortuiti toto genere differunt: Adeoque (2) qui cuſtodiam pollicetur, nequaquam caſum fortuitum & quodvis periculum in ſe recipit: Uti fatetur Vinnius ad hunc* §. n. 11. *Unde (3) Jureconſulti in hac ipſa quæſtione oppoſitionem iſtam diligenter inculcant* l. 11. pr. junсto. §. 1. De peric. & commod. rei vendit. *Imo (4) ſecurum jubent eſſe etiam eum in ſpecie venditorem, qui cuſtodiam promiſit, ſi caſu quid factum ſit* l. 2. §. un. d. tit. *Nam (5) & hoc caſu cum res mobilis cuſtodia promiſſa eſt, ſecurus eſſe debet venditor, ſi talem cuſtodiam adhibuerit, qualem bonus paterf. ſuis rebus adhibet.* d. l. 35. §. 4. *Quid dicemus? Id quod & animus & verba textûs, ibi: Quod ſi fugerit homo, deſiderant:* propoſitionem eam non pertinere ad omnes res mobiles, vel moventes, *ſed tantùm ad caſum venditi hominis: cujus ſanè qui cuſtodiam in ſe ſuſcipit, hoc agere videtur & polliceri: præſtiturum ſe cuſtodiâ ſuâ, ne homo venditus aufugiat vel ſurripiatur. Quod ſi poſtea fiat, caſus iſte ad venditorem ſpectat. Oppones: verſ. Idē eſſe in cæteris animalibus, cæteriſq; rebus, reſtrictionem iſtam nequaquā admittere? Reſp. Eadem Analyſis docebit: Extenſionem hanc tantum pertinere ad caſum & deciſionem proximè præcedentem, (ſi venditor caſum non ſuſceperit; ſecurus erit.) Miror autem, ad dubium hoc Hortenſium, Franzkium, Rittersh. & alios animum non advertiſſe.*

FINIS.

SOLI DEO GLORIA.

COROLLARIUM,

De defenſione rei abſentis,

De crimine capitali accuſati, Ad l. 3. C. de accuſat. Diſp. 1. th. 37. p. 31. referendum.

CAPUT I.

QVO DIFFICVLTAS PROBLEMATIS PROPONITVR.

I.

RIDENT non ſolum Fanatici quidam Novatores & ſi Diis placet novi Legumlatores, ſua ſe libidine in thronum regium inferentes; ſed & Pragmatici noſtri, Eos juris Doctores, qui plurimam enucleãdis obſcuris juris ſententiis & conciliandis opinionibus operam impendunt: quaſi in re parum utili ingenium conſumant, ideoque eos Leguleiorum voculâ traducunt. Et ſanè ſi machinæ farinariæ compendia reſpiciantur: Fatendum erit parum emolumenti è ſcabra & difficili hac inquiſitione ad loculos peculiares redundare. Cæterum ſi publica commoda conſiderentur: dici vix poteſt, quantum emolumenti Reip. accuratior hæc Inquiſitio, paret pariatque; Cum homines pragmatici infinitis negotiis diſtenti, non poſſint ingenii vires eò intendere, ſed oblatis fortuitis ſenſibus cogantur acquieſcere. Hinc obtuſiores Alii communes opiniones memorare maluerunt, quam expendere.

2. Sed quantam ea ſocordia remoram cauſis diſceptandis injiciat, experiuntur indies, qui illis diſcutiendis adhiben-

 tur &

& ſine conſcientiæ labe injuncto munere defungi cupiunt. Exempla hujuſce Experimenti infinita annotavimus, quædam etiam edidimus. Et niſi ſtudioſorum (quibus præcipuè ſcribimus, integritatem conſcientiæ, famæ fumis præferentes) auxilia nos deſtituerent, plurima ſubinde ejuſdem generis emblemata Judicio peritiorum ſubmitteremus.

3. Hodie cum ſe aliqua dicendi occaſio aperuerit, oſtendemus, quantoperè circa expoſitionem *l. 3 C de Accuſationibus* & Theorici Doctores & Practici, aut errent aut gratis deſudent. Malè enim rem iſtam explicatam eſſe à Doctoribus, maléque perductam in uſum fori, palam conqueritur *Cujac. in recit. C. ad tit. de Accuſat. pr.* Utrum vel ipſe rem acu tetigerit, vel nos etiam tangere queamus, conatus noſter deinceps patefaciet.

4. Quæſtio eſt *primum de extraneo*, tum *de patre*; denique *de matre & aliis cognatis*, an illi abſentem reum, de crimine quodam v.g. veneficio, (uti nuper tractatum fuit, diſp. 1. de confrontat. th. 37. p. 31.) de homicidio, vel ſimili ſcelere accuſatum, poſſint defendere eoque citationes Edictales præcavere.

5. Ex nulla iſtarum quæſtionum ſe facilè expediverit, qui prius Dd. tradita, quam ipſa juris loca contulerit: Pleri que enim propria textibus dogmata inferciunt. *contra monitum D. Hilarii, quòd refert Hartm. Piſtor. 2. quæſt. 19 num. 22. (extat lib. 1. de Trinitat. tom. 1 pag. 9. A.)* Cum ſibi relicti juris loci, pluriſſimi evadant undique.

6. Utrobique a. Dd. diſſentiunt & per phalanges dimicant, uti videre eſt ap. Erneſt. Cothmann. 3. *reſp* 15. *n. 46.* Et ut de Extraneo primum dicamus, Ipſa Juris capita diſcordare hic videntur. Sic enim Imper. Alexander. A. C. 224. in genere & ſiquido definivit *l. 3. C de Accuſat.*

Reos capitalium criminum, abſentes, etiam per Procuratorem defendi, *leges publicorum Iudiciorum permittere.*

Rationem reddere videtur Ulpianus (Alexandri Imp. primùm tutor, deinde Conſiliarius, tandem, forte circa annum

num 230. etiam prætorio præf. *v. Briſſon. in voce Domitius p. 162 b. Labitt. in Indic. p. 219.*) in *l. Servum. 33. §. 2. de procurator.* Quia publice utile eſt abſentes à quibuscunque defendi. Nam & in capitalibus judiciis (inquit Ulpianus) defenſio datur, ubicunque itaq; (NB) abſens quis damnari poteſt, ibi quemvis verba pro eo facientem & innocentiam excuſantem audiri æquum eſt, & ordinarium admittere: Quod ex reſcripto Imperatoris noſtri apparet. *Diſſent. Giſan. ad l. 33. §. 2. de Procurat. n. 9.*

7. Contrarium Papinianus reſpondiſſe exiſtimatur. *in l. pen. §. un. de publ. Iudic.* illis verbis: Ad crimen publici judicii perſequendum fruſtra Procurator intervenit, multoque magis (ſcil. fruſtra) ad defendendum: Sed excuſationes abſentium ex SCto judicibus allegantur; Et ſi juſtam rationem habeant, ſententia differtur.

8. Communiter recepta eſt conciliatio gloſſæ *in d. l. 33. §. 2. de procurator. ad verb. datur.* quam A Faber his terminis effert, ut diſtingvatur inter *defenſionem plenam* & minus plenam quæ nempe innocentiam abſentis hactenus excuſat, ne forte ut contumax condemnetur. Probant hanc ſententiam Cujac. *lib. 20. obſ.* 10. *Incip. Recte Accurſius* & clarius *in comm. Cod. h. t. verſ. At tamen:* ubi tandem concludit. In cauſa criminali *excuſatorem* admitti: Sed *non defenſorem* integræ vel totius cauſæ. Et ita accipiendam hanc legem eſſe: Reorum abſentiam redditis juſtis cauſis defendi & excuſari poſſe; non integram cauſam defendi: additq; ita recte accepiſſe Johannem (gloſſatorem) *d. l. 33. §. 2. de procurat. conf. Donell. lib. 18. Comment*, 20. *Gothofr. ad d. l. 33. A. Fabr. in rational, ib. Carpzov. d. quaſt. 105. num. 29.*

9. Cæterum quia Alii exiſtimarunt hanc Gl. & ſequacium expoſitionem gravem errorem continere, *Vii loquitur Buſius ad d. l. 33. §. 1. p. 159.* ideò eam rejecerunt: Atque adeò ipſe quoque Cujac. receſſiſſe ab hac explicatione videtur *lib. 20. obſ. 20 incip. Quod ait l. 3.* Quia. d. l. 3. verbo defenſionis abſolutè utatur: Sic ut ad allegationem cauſarum abſentiæ reſtringi nequeat. Itaque mavult inter cauſas capitales & non

Capita-

Capitales diſtinguere, prout exponit & ſequitur Gothofr. *ad l.3. C. de Accuſ.* (*quam variationem miror Merillium in ſuis variantium libris non obſervaſſe.*) Reſpondet Wiſſenbach. *diſp. pandect.* 12. *th.*18. Defenſionis verbum in his ll. non ſignificare plenam defenſionem, ſed ejus partem tantum h. e. abſentiæ excuſationem. Verum id ipſum eſt quod Cujacius in poſteriore loco cum Aliis negat, Vocem defenſionis reſtringi poſſe, ad unam & quidem debiliorem ſpeciem; cum *abſolutè* ponatur.

10. Sed quia regeri poteſt: Etiam vocem *judicii publici* in textu negante *l. pen. §. un. de publ. Judic.* abſolutè & indiſtinctè de publicis judiciis efferri, Itemque *in l.33.§.2. de procurator.* Ulpianum uti particula *Et*, quæ non ſit oppoſitiva ſed conjunctiva. Carpz. *d. quæſt.*105 *n.*27. Ideo Pacius 2. *Enantioph.* 40. arbitratur. d. l. 3. Explicandam eſſe ex *d.l.33.*§.2. *de procurator.* Ut abſens, non omnimodò & indiſtinctè per alium defendi poſſit, ſed tunc ubi & Condemnari abſens poteſt *ut habent verba d.l.33.* §.2. Huic enim caſui imprimis quadrare rationem ejus legis, *ne abſens indefenſus relinquatur.*

11. Eſt qui textibus juris maximè conforme arbitratur, initio, hanc conſtituere regulam: Quod ea tantum cauſa criminalis per defenſorem agi poſſit: quæ ſit pecuniaria: Limitandam a. eſſe eam regulam, in criminibus ſanguinis vel pecuniariâ majorem inferentibus, ubi abſentiæ cauſæ tantum allegari queant. *Dn. Struv. de procurator. th.*33.

CAPUT II.

De juris capitibus rite ſubordinandis, ut conſtans ſententia exeat.

I.

Opponet quis: Hac interpretatione iterum vim fieri reſcripto Imp. Alexandri. *in d. l.* 3. *C. de Accuſat.* generaliter

liter utique loquenti. Ne id jure dici queat & ut jura juribus concordent, (& ut exceptiones quoque ſint de regula; nec genus & metas regulæ, limitationes oppoſitæ, transgrediantur. Contra canones Logicorum: juris Authoribus probatos *in l. Nam quod. 4. §. ult. de penu legat. l. ult. C. Quando ex fact. tut.* Caſtrens. 1. *Conſil. 70. n. 3.* ubi ait: Exceptionem quæ non ſit de regula, deriſoriam eſſe.) breviter ſic ea coordinabimus. Primum regulam *ex l. pen. §. un. de publ. Jud.* talem ponendo: In judiciis publicis, quæ de criminibus conſtituuntur, non eſſe admittendum procuratorem ex parte actoris: multò minus defenſorem ex parte rei; nec diſt. an partes præſentes ſint vel abſentes.

2. Additur ibidem ſtatim exceptio: (quæ nobis prima erit:) Excuſationes tamen abſentium admitti poſſe, ex ipſius SCti permiſione.

3. Additur autem hæc exceptio, eo ſtatim effectu ſimul oſtenſo: ut ſi excuſatio juſtam rationem habere deprehendatur, non tantum judicium, ſed ſententia quoque ipſa differatur.

4. Hic ſenſus cum ſit planus, literalis & conſecutivus, non audiendus primum eſt Cothmannus, qui *3. reſp. 15. n.* ſcribit textum *l. pen. §. un. de. P. I.* de Accuſato loqui, *qui præſens ſit*, idque indubitatum eſſe, licet in ea ſententia etiam fuerit Buſius *dict. pag. 259. n. 3.* Loquitur enim d. §. un. de defenſione in genere; quæ non tantum eſt rei præſentis, ſed vel maximè abſentis. quod demonſtrat contextus ſi rite componatur, h. m. *Ad defendẽdum crimen judicii publici, ſ. reum hujus criminis, fruſtra plane procurator intervenit.* Deinde exceptio debet eſſe de regula. Atqui exceptio nominatim eſt de reo abſente concepta, Ergo regula quoque de eod. exaudienda. *l. Proculus. 19. De Uſufr. ubi Bald. Aliique notant: Ex qualitate exceptionis regulam ipſam declarari.* Hartman. *Piſtor. 1. quæſt. 32. n. 5.* Tertio, quia etiam alii textus generaliter loquuntur, veluti l. 1. ibi: ſi autem non ſit pecuniaria cauſa, ſed capitalis; per procuratorem agi non licet: Sed & ſi ea

cauſa ſit, ex qua ſequi ſolet pœna uſq; ad relegationẽ, non oportet per alium cauſas agi, ſed ipſum adeſſe auditorio debere ſciendum eſt. *An per alium cauſæ appellat. redd. poſſ. l. miles qui 11. §. 2. ibi:* Ea quæ inter reos adulterii, recepta eſſet, abſens defendi non poteſt *Ad. L. Jul. de Adult.* Atque ita etiam generaliter loquitur in memoranda & referenda hac regula Paulus. *5. ſent. 16. §. Neq;.* ibi: Neq; accuſator per alium accuſare, neque reus per alium defendi poteſt *Gi[illegible] ad d. l. 33. §. 2.*

5. Eandem regulam complures etiam Juris rationes expoſcunt & firmant, ſi initium, progreſſum aut exitum Judiciorum ſpectemus. Conſtat enim ab initio ſtatim repelli defenſorem qui idoneé cavere no[illegible] §. 2. & *ult. Inſt. de Satis d. l. 46. §. ult. l. 53. de procurat.* Quia Satisdatio iſta tres clauſulas continet, nempe, defenſionem boni viri arbitratu & ſine dolo, & judicatum præſtiturum *l. ſolutum. l. judicatum 6. judicatum ſolvi. §. ſi vero aliquis. 4. J. de ſatisdat. Cujac. ad l. 65. De Verb. ſignif. p. 2217.* C. quomodo judicatum præſtabit, qui Dominus membrorum ſuorum non eſt, adeoque unde ſolvat non habet. *l. Liber homo. 13. inf. Ad L. Aquil.*

6. Deinde in confeſſo eſt, atque etiamnum hodie in judiciis exigitur, ut Rei audiantur coram & reſpondeant advocato remoto, *Nicol. Reuſner. 2. conſi. 18. n. 51. & ſeqq. itemque 2 deciſ. 10. n. 2 & ſeqq.* ratione manifeſta: ſiquidem plurimum inquirendæ veritati conducit, ſi coram cognoſcere & intueri liceat, quâ vultus conſtantia vel confuſione aut perturbatione, quo colore, qua moderatione aut trepidatione animi reſpondeat. *l. De minore. 10. §. plurimum 5. de quæſtionibus. Cujac. in recit. C de Accuſat. pag. 141. B.* Namque ut Cicero. 1. *offic. ait.* Ex oculorum obtutu, ſuperciliorum aut remiſſione aut contractione, facile judicamus, quomodo ſit in homine dolor aut metus aut denique triſtitia. *Conf. Senecam epiſt. XI, l. 3. §. un. ibi. animi motum vultus prodit. de offic. Præſid.*

7. In progreſſu eædem circumſtantiæ explorandæ veniunt, quando cum teſtibus aut delatoribus aut denunciatoribus

toribus reus committendus eſt. *Cujac. d. lo. in princip. per. l. 3. in princ. de teſtibus. l. 10. §. 5. ibi: Nam et ex ſermone. De quaeſtionibus. cap. tua 5. ibi: etiam in mixto foro praeſentia perſonarum principalium. de procuratoribus Conf. de Confrontat. pag. 5. & 18.*

8. Imo in ipſa quoq; tractatione cauſae plurimum ipſius rei intereſt, ſummam ſolicitudinem adhiberi: At quis neget in re propria diligentius quemvis advigilaturum, quam alium. *arg. l. praeſes. 6. C. de ſervit. & aq. Alciat. 1. praeſumt. 52. Arniſ. 1. de Majeſt. cap. 5. n. 13. Grotius lib. 2. de jure belli & pacis. cap. 25. n. 7. Filiuc. in Theolog. moral. tractat. 28. cap. 2.*

9. Denique neceſſitas iſtius definitionis maxime apparet, *in egreſſu, exitu, & fine judiciorum.* Fac enim defenſorem partes non implere & reum capitis ſupplicium promereri: nunquid abſens damnabitur. *contra. l. abſentem 5. de poenis.* Nunquid vero putas Reum ſe ſupplicio ſtiturum qui judicio ſiſtere ſe recuſavit, *l. 1. inf. de Carbon. Ed. l. Qui ex pluribus 20. l. ult. de noxal. act.* An vero poenam defenſor, pietatis vel ſaltem humanitatis Jura allegaturus, caetera vero inſons, *contra l. 2. C. ne filius pro patre* exantlabit, An non vero totus proceſſus, judicium & juſtitia ipſa reddentur eluſoria. *contra l. 2. C. de Cuſtod. reorum. l. 2. C. de Exhib. reis. Geil. 1. de pace publica cap. 20 n. 2. & 3. Zoes de publ. judic. n. 7. Barthol. Caepolla conſil. Crimin. 45. n. 1.*

10. Itaque olim recte conſtitutum, ad ordinandum judicium publicum pertinere; primum, ut is qui accuſare vellet, ad Quaeſitorem rei nomen deferret, idque recipi poſtularet, & qua lege reum facere vellet, profiteretur, ſimulq; in crimen ſubſcriberet, *l. 3. §. 2. de Accuſat.* Deinde, ut Reus ad praetorem tractus, Legibus interrogaretur, Accuſatore accuſationem inſtituente per interrogationes, ad quas reus reſponderet. *Briſſon. lib. 2. ſelect. antiq. cap. 1.* Poſt eam interrogationem in reatu conſtitutus reus dicebatur. *Si Aſconio in 2. Verrin. credimus.* Rei nomine accepto, die plerumque decimo, Praetor utrumque, & accuſatorem & reum adeſſe jubebat, & ſpacium accuſatori ad probationes conquirendas

 dabat.

dabat. *Vti latè probat Briſſon. d. lo. p. 15.* Conſ. Cujac. in *recit. C. de his qui accuſ. poſſ.* pr. ubi oſtendit Differre hæc Reum deferre, & reum accuſare. Non enim cum reus defertur, ſtatim etiam accuſatur, aut inter reos refertur. Quæ ſe invicem conſequuntur. Item in tit. de Exhib. & tranſmitt. reis: Ubi docet: Quemadmodum Poſt inſcriptionem ejus, qui reum detulit, reus exhibitus & productus fuerit, ut litis cum eo conteſtatio poſſet inſtitui. Quo facto reus in cuſtodiam recipiebatur: juxta criminis gravitatem *l. 3. de cuſtod. reor.* Omnia eo fine, ut reo præſente rectius judicium decerneretur.

11. His ergò rationibus mou præſtantiſſimi Criminaliſtæ & ſecundum jus Commune & Saxon. ſententiam pronunciarût. Das angegebener defenſor nicht zuläſſlich ſondern es ſey angeklagter auff anderweit gebührende Ladung in eigener Perſon zuerſcheinen und auf erhobene Anklage ſich einzulaſſen litem zu conteſtiren, und auff die articulirte Peinliche Anklage ſingulariter ſingulis zu reſpondiren ſchüldig. *Carpzov. 3. quæſt. crimin. 105. n. 49. & 50. Clarus & Vasquius citati G. ſan. ad d. l. 33. §. 2. n. 9.*

CAPUT III

Exhibet & exponit Exceptiones regulæ de defenſione reorum, ſuperiore capite declarata.

I.

REgulæ de defenſione reorum negativæ, (ſive defenſionis non admittendæ,) Papinianus *in l. pen. §. ult. de publ. jud.* ſtatim adnexuit atque adeo ferè innexuit exceptionem, quam ſupra theſ. 3. & 4. in uſum demonſtrationis præmiſimus? Excuſationes ſcil. abſentium, *ex SCto,* judicibus allegari poſſe &c.

2. Excuſationes iſtas plerique accipiunt reſtrictivè, de cauſis abſentiæ tantum. *v. cap. 1. th. 8.* Sed quia ſubtiliſſimus Papinianus (1) non dicit excuſationes *abſentiæ* tantum ad mitti

mitti poſſe; ſed excuſationes *abſentium:* Ex vero (2) plures eſſe poſſunt, quam ſolius abſentiæ: Vnde (3.) Papinianus voce *Excuſationum* in numero plurali utitur; Cum ſi id quod Illi volunt, *cogitaſſet*, facilius dicere potuiſſet: *allegari poſſe excuſationem abſentiæ:* Denique (4) diſertè ſe refert ad eas excuſationes *quæ ex Senatus Conſulto* allegari poſſunt: Ergò hæ etiam continebuntur th. 2. Atque ideo etiam (5) Imper. Alexander paulo generalius hac de re loquitur *in. l. 3. C. de Accuſationibus.* Reos capitalium criminum abſentes, etiam per procuratorem defendi, *leges publicorum judiciorum* permittunt. Quæ propoſitio non eſt abſolutè Univerſalis, aut omnia defenſionum genera complectens: ſed ſubalterna & relativa: Ut eæ defenſiones Reorum capitalium criminum, abſentium, audiantur, quæ legibus publicorum judiciorum permittantur.

3. Probamus hanc explicationem (1.) ex textu referente, *Vlpiani*, ad cujus etiam conſilium haud dubiè Imp. Alexander in d. l. 3. reſcripſit. Relatum enim eſt in referente cum omnibus ſuis qualitatibus. *l. ſi ita ſcripſero. 38. de condit & demonſtr. l. Aſſe toto. 77. de hered. inſtit. Barbos. locuplet. lib. 16. c. 23. axiom. 16.* Unde enim (2.) verior interpretatio reſcripti ad ſupplicationem petentis redditi, ſumeretur, quàm ex ore ejus, qui conſilio adfuit, ſi non ipſum reſcriptum concepit. *l. Et ideò* 11. *De Legibus. l. 43. in pr. verſ. reſpondi. de vulg. & pup. ſubſtit.* neque verborum interpretatio alia admitti debet, quam habita ratione ejus, qui ea protulit, attentoque eo quod ille reſpexit. *l. ſi quis domum. 9. §. pen. in. f. Locati. l. debitor 59. ad. SCt. Trebellian. l. ult. C. ſi adverſ. rem. judicat. Hartman Piſtor* 1. *quæſt. practicab. 26. n. 5.* Porro (3. ubi de mente loquentis conſtat, de qualitate verborum non usque eſt curandum. *Iohann Meichſner. 2. deciſ. Cameral. 2. n. 13. tom. 3. Gail. 2. obſ.* 132. *n.* 10. *per cap. intelligentia. 6. De Verb. ſignif. can. Marchio. 1. cauſ. 9. quæſt.* 1. Nec obſtat (4. Quod Imperator ſe refert *ad leges publicorum Iudiciorum:* Papinianus *in d. l. pen. §. un.* autem *ad SCtum.* ſiquidem vox

Senatus conſulti, ut Cujac. rectè interpretatur hoc loco ſynonymicè de legibus publicis, Senatus Conſulto probato, accipienda eſt. *in recit. Cod. de Accuſat.* Cujus doctrinam authore non laudato ad verbum expreſſit, Weſſenbach *in diſput. Pandect. ad tit. de Accuſat. th. 12. arg. l. 13. ad. l. Cornel. de ſicar. l. Divus. 15. ad l. Cornel. de fals.*

4. Hoc ergo & papinianus & Alexander. Imp. dicere voluerunt, *quod Ulpianus in. d. l 33. §. 2. [illegible]*. Non eſſe denegandas omnes abſentibus defenſiones. (1. cum publice utile ſit, abſentes in judiciis defendi (2. atque adeo in capitalibus etiam judiciis defenſiones [illegible]. Quæris an ſimpliciter & ſemper? Nequaquam. Sed ut Ulpianus reſpondet, ubicunque in judiciis (capitalibus, quum ab initio de judiciis in genere loqui)abſens [illegible] damnari poteſt, ubi quemvis pro eo verba facientem & (non tantum abſentiæ excuſationem adferentem; ſed &) innocentiam excuſantem, audiri æquum eſt, & ordinarium admittere; ſicut ex reſcripto Imperatoris noſtri *Alexandri in. l. 3. C. de Accuſat.* apparet. Hactenus Ulpianus.

5. Patet inde quod ſuppoſuimus, ex conjunctione iſtorum textuum, regulam quidem de cauſis capitalibus recte conſtitui *negativam*: defenſorem ſcil. in his cauſis regulariter non admitti; Excipiendas tamen eſſe ex SC. (1. cauſas abſentiæ (2. cauſas innocentiæ eo caſu, quo abſens quis damnari poteſt. Reſtat ergo ut quænam illæ [illegible], inquiramus. Nam & triginta cum Socino, *ad [illegible]. Ext. de Accuſationibus.* comminiſci, frivolum & luſuriæ proximum eſt: Unam autem duntaxat exceptionem in cauſa injuriarum, quæ perſonas [illegible] continget *l. [illegible] C. de injur.* cum Giſanio. *ad d. l. [illegible] §. 2. n.* 12. *verſ. [illegible] exceptio*, admittere, nimis rigidum & ipſi legum [illegible] contrarium.

6. Poteſt ergò abſens damnari (1. ſi lis inchoata ſit cum præſente & [illegible] poſtea abierit, *l. [illegible]. 10. [illegible] judic.* (2. Si quis. L. Cornelia accuſetur, quod [illegible] fecerit

[illegible] . *l. 4. § ult.*

l. 4. §. ult. Ad. l. Cornel. de Sicar. (3. ſi apparitor corruptus accuſetur perfidiæ. *l. ne dıu. 21.* C *de pœn. Pacius 2. Enantioph.* 40. &c. Licet ergo verum ſit quod Paulus. *5. ſentent. tit.* 16. §. *neque in f.* exceptionis loco tradit: rei abſentiam poſſe defendi: Innuens hanc exceptionem eſſe potiſſimam; Non tamen eſt ſola: ſed admittit conſortium aliorum caſuum, ubi ipſa rei innocentia ſ. cauſa principalis defenditur. Et ita veteres etiam Dd. ſenſiſſe & rectè docuiſſe patet ex Speculo Durandi ſub tit. de procuratore. §. 1. n. 9. &. 10. Cujus verba integra inf. erunt referenda.

6. Errat ergo iterum Cothmannus d. reſp. 15. n. 17. Qui d. l. 33. §. 2. indiſtinctè inducit, quaſi ſemper & in omni cauſa liceat abſentem defendere, etiam quo ad cauſam principalem. Deceptus haud dubie ſiniſtra interpretatione. *d. l. 3. C. de Accuſationib.* Quæ conſtitutio obiter inſpicientibus generaliter concepta videri poſſit; Sed revera limitationem continet in verbis *LL. publicorum judiciorum permittunt.* Quæ verba juxta interpretationem Ulpiani *in d. l. 33.* §. 2. reſtringenda ſunt, Tum ad cauſas abſentiæ, tum ad cauſas innocentiæ, nempe illis caſibus ubi abſens quis condemnari poteſt. Lata n. eſt. d. Conſtit. tempore Imperatoris Alexandri cujus cum Vlpian. Aſſeſſor fuerit, & diſerte ſe in hoc reſcripto fundet; Merito ex ipſius ſententia hoc reſcriptum accipitur. Maximè cum Alexander voce permiſſionis utatur, quæ innuit: Regulariter & ex ratione juris communis, id non licere. *arg. l. 7. de Legibus. l. 10. Quæ in fraud. credit. l. 5. §. quibusdam. De jure immunit.*

7. Errat etiam Cujac. in not. ad Paul 5. ſentent. 16. §. neque. Et qui eum ſequitur wiſſenbach. diſp. Pandect. 12. th. 18. Quando. d. §. 2. corrigit, & pro voce innocentiæ, abſentiam, audacter ſubſtituit. Cum Ulpianus non de cauſis abſentiæ tantum; ſed innocentiæ ipſius etiam, certis caſibus audiendis, loqui voluerit, adeoque generali vocabulo excuſationis non in decorè aut inconvenienter uſus ſit.

Quín

8. Quin & alii Dd. cum non attenderent ad exceptionis hujus ſententiam, maximè autem cum l. 3. C. de Accuſ. reſponſum non aſſequerentur, in turpes diſſenſiones & pluraalia errata prolapſi ſunt, quæ ſeqq. Capitibus aperiemus.

CAPUT IV.

Quo oſtenditur: Nec patrem ad filii, de capite accuſati, defenſionem plenam admitti.

I.

ARbitramur ergo jam liquidò ex ipſis juris fontibus productam eſſe hanc propoſiti problematis deciſionem: *Nullum extraneum regulariter rei accuſati defenſionem ſuſcipere poſſe:* Niſi vel (1.) cauſas tantum abſentiæ allegare velit, quam defenſionem minus plenam Dd. vocant. Vel (2.) cauſa talis ſit ut abſens etiam reus damnari & executio pœnæ, forte in bonis, aut exilii injunctione, fieri poſſit, (3.) In caſibus aliis SCto vel LL. publicorum judiciorum permiſſis *per d. theſ. 3. cap. ſuperioris.*

2. In his cauſis cum nullibi reperiatur aut oſtendatur pater, defenſionem filii v. g. de homicidio accuſati, offerens, Negamus cuiquam Dd. ac ne Collegiis quidem in ter eas ſpeciem hanc excipere licere. Si enim, quod jam ſæpe inculcavimus, opus eſt ad exceptionem aliquam contra jus receptam & ſolidas rationes inducendam, authoritas SCt. & LL. publicorum judiciorum. *l. prævaricationis judicium 3. §. ult. ibi. quia neque lege aliqua de hac re cautum eſt, neque per ſenatus Conſultum. de prævaricatione,* non ſuffecerit interpretationis magiſtralis *authoritas l. ult. §. 1. C. de LL. cum ſimilibus.* Debent enim Jure Conſulti reſpondere ſecundum leges non contra leges: Inhærere debent verbis textus quorum manifeſta eſt ſententia, etiamſi dura ſint. *l. proſpexit, 12. §. 1. Qui & aq.*

& à quibus manumiſſi. ſolius a. Majeſtatis eſt, caſus quosdam in generali definitione & regula interpretando excipere. *d. l. ult.* §. 1. C. *de LL. l. 3. §. 21. C. de Vet. Jur. Enucl. Perez. in prælect. ad tit. Cod. de SCtis n. 1.*

3. Rationes quas Arumæus cum aliis contra hanc juris certitudinem adfert, facile profligari poſſunt, ut ſeqq. experimenta docebunt. Primo (1. ait: Receptam eſſe Dd. traditionem, quod quando quis pro ſuo Intereſſe loco accuſati intervenit, admittendus ſit: Ita enim Gl. Socin. Clar. Blancum Menochium docere, *per text. in l. 2. §. ſi pro eo 3. Quando appell. ſit.* Atqui negari non poſſe, quin maximum intereſſe patris in eo vertatur, ut filium ſuperſtitem habeat, cum infelix ſit pater, qui liberos ad rogum, ac poſtea orbitatem ſuam deflere cogatur. Quod pluribus Oratorum & poëtarum dicteriis collectis confirmat. Ideoque concludit, Titium tanquam in cauſa propria & pro ſuo Intereſſe admitti pro filii defenſione debere.

4. Reſpondemus initiò in genere præmittendo: Hanc exceptionem nullibi in jure fundatam eſſe, adeoque nec admittendam, nec confingendam eſſe contra regulam, *ut modo d. Junge. l. diſſentientibus. 5. C. de repud.* Deinde ratiunculam hanc juris authores non fugiſſe, noluiſſe tamen ejus intuitu exceptionem admittere, maxime cum *tertio* hæc ratio occaſionem ſubvertendæ illius regulæ, in multis caſibus præbitura ſit: ſic enim non tantum pater pro filio, & viciſſim filius pro patre, ſed & maritus pro uxore, dominus pro ſervo. Epiſcopus pro Clerico, & ita porro alii intervenire poterunt. Quod etiam indiſcretè ſtatuit cum aliis Menochius 1. *de A. I. Q. 80. n. 97. & ſeqq.*

5. Deinde ad ſingula argumenti membra procedentes: dicimus majorem itidem nec textu nec ratione valida probari, adeoque contra expreſſam juris deciſionem nihil omninò proficere: Nam quod adductam ab Arumæo. *l. 2. §. 3. Quando appellandum ſit,* attinet. Appellatio à ſententia contra reum *præſentem* lata, haudquaquam poterit pro-

duci ad defenſionem rei *abſentis* : Cùm priore caſu omnes rationes decidendi in ſalvo ſint, ſiquidem judicium cum præſente jam peractum ſit , & pœna in præſentem executioni mandari omninò poſſit, Appellatione & causâ intereſſe paterni ſ. ejus quod patris revera interſit , brevi cognitione diſcutienda. Non ergo ſequitur, propter Intereſſe patris, ille aliquando auditur, v.c. in appellatione *E. ſemper audiendus* eſt , & conſequenter etiam *ad obtinendam defenſionem plenam*, filii de capitali flagitio accuſati, admittendus est. Deinde ut negari nequit, appellationes admitti non ipſorum reorum, ſi cauſa non usque ſit liquida. *l. non tantum 6. de Appellat. l. 29. & 30. C. Eod.* Ita non audiendi ſunt rei in crimine flagranti & capitali deprehenſi, vel probatione omni liquidè peractâ, *l. conſtitutiones. 16. De Appellat.*

6. Nihil magis proficit ratio, quâ Menochius hanc primam propoſitionem ſuffulcit. *d. l. n.* 100. Eos qui interveniunt ratione proprii commodi, non eſſe procuratores vel alienæ cauſæ defenſores ; Sed propriæ, Ergo legis vel ſtatuti prohibitione non contineri. *Reſpondeo*: ſi ſeparatum intereſſe prætendant, & quod utilitati publicæ remotam non injiciat, audiendos: Sed ſi ſub hac ſpecie, aut colore cauſam criminis & defenſionem rei principalem ſuſcipiant, cedere debere utilitatem publicam, utilitati privatæ. Illa autem Inprimis requirit, ut delicta publica, publicè puniantur.

7. Deſtructo principali hoc fundamento, cætera futura ſunt:

folijs leviora caducis.

Nam quod Arumæus *d. deciſ. 7. n. 31.* porrò ait: In jure, affectionis ratione multa concedi, atque adeo etiam appellationem pro neceſſaria perſona. *d. l. 2. §. 3. Quando appellandum ſit.* Semper cum ea limitatione accipiendum, ne ſalus Reip. quæ in ſcelerum animadverſione conſiſtit, labefactetur & eludatur. Valeat hæc ratio *ad provocationem pro captivo præſente inſtituendam*; Quia tum Reipubl. utilitati

nihil

nihil decedit, nec reus denique per utramq; inſtantiâ convictus, ſubduci promeritæ pœnæ poterit: Nullatenus autem valitura eſt, hæc affectionis aut commiſerationis cauſa, quæ in ſingulos exercita, publicæ ſalutis & tranquillitatis jugulum frangit. Utique intempeſtiva miſericordia non tantum Philoſophis, (quorum dicteriis cauſam ſuam Arumæus inſtruit,) ſed & Jure Conſultis in vitio cubare dicitur, *l. & Eleganter 7. de dolo malo l. ſi hominem 7. Depoſiti. can. ult. diſtinct.* 45. Neque enim miſericors eſt qui vitiis parcit, ſed injuſtus. *can. Eſt injuſta. 33. cauſ. 23. quæſt. 4.*

9. Paralogiſmus ſimilis eſt, quem Arumæus n. 4. & ſeqq. educit. *ex l. 1 2. 3. de liberali cauſa*, parentem admitti pro filio, qui in ſervitutem trahitur, etiamſi id filius nolit. Unde colligit: multo magis ergo pro filio, qui ad mortem ſ. ſupplicium mortis rapitur, eum intervenire poſſe, cum ſervitus morti comparetur. *l. ſervitutem. 209. de Reg. Jur.* Nam *primo* antecedens hypotheſis loquitur iterum de caſu ſingulari, quo filius adeo nequam eſt, ut ſi maximè Jure è ſervitutis compedibus eripi poſſit; Liberari tamen nolit, ſaltem ut ſuo generi aliquam injuriam inferat. *Uti habent verba. d. l.* 1. Hic vero pater merito auditur, cum non tam filii perditi væſaniam, quam imminentem ſibi ſuoque generi labem propellere ſatagat. Enimvero ſi filius revera ſervus fuerit, aut ſervus pœnæ effici jure mereatur: fruſtra pro eo pater interveniet.

9. Itaque comparatio etiam ſervitutis cum morte; *in minore propoſitione*, tantum de injuſta accipienda eſt: Unde etiam particula ferè *in d. l. 209. de Reg. Jur.* ab ipſo JCto. additur. Nam nec in ipſa L. Papiâ, ad quam regula illa à doctioribus refertur, Comparatio ea ſemper valet, utputa in ſervitute hoſtili, propter ſpem poſtliminii, *l. 9. de captiv. Iacob. Gothofred. ibid. pag.* 798. Quantominus ſi ſervitus juſta fuerit. Tum enim pater nullatenus audietur, pro filio interceſſurus, quo minus in juſtam ſervitutem protrahatur, licet ipſe manumiſſus vel planè liber ſit. Ad eundem mo-

dum ſi fiduciam innocentiæ filius gerit, pater abſentiæ cauſas allegaturus audietur: ſed ſi rhetoricari velit cum ſuis Advocatis mercede conductis, vel prece aut pretio conductis, ut victima juſtitiæ debitæ ſubducatur, nullatenus tam pravum exemplum admittetur.

10. Extrema ratio quam ingenioſiſſ. & Eloquentiſſimus Dominus Arumæus non inconcinnam arbitratur *d.deciſ 7.n.43.* minus concludens videtur. Licet inquit Domino ſervum defendere. *l.ſervus 11. de publ. jud. c. l. 2. C.de Accuſat.* Ergò etiam patri permittenda eſt filii defenſio in cauſis capitalibus; ſiquidem patri itidem operæ pereunt. *l.ult. de his qui effud. vel dejec.*

11. Præmittimus denuò canonem: contra leges prohibitorias & excluſivas non valere ullam ratiocinationem. *l. Antiquitas, 14. ibi. Quare enim iſte ſibi vindicet privilegium, ut à generali regula excipiatur. C.de uſufr. l.in prævaricationis.3. §.ult de prævaricat l.Illam 19. C.de Collationibus. l.ab ea parte.5.ibi: ab ea parte (ſive actor ſive reus ſit) qua dicit adverſarium ſuum ab aliquo jure prohibitum eſſe, (Et vice verſa, contra prohibitionem regularem admiſſum eſſe) ſpecialiter lege vel SCto id factum probandum eſt, de probat. Weſenbec.conſ. 203.n.77. ubi plures allegantur.* Idque adeo, ut ne quidem pietatis & affectionis cauſa, hic contra regulam prohibitoriam, audienda ſit ſophiſticatio, *pergexiũ inſignem & clariſſimum. in l.illud 19. in f.ibi. Nulli danda licentia, quacunque alia cauſa quaſi pietatis jure ſubnixa, præter eas quas ſpecialiter expoſuimus, introducenda, C.de S S. Eccleſ.*

12. Porrò; Animadvertendum eſt, non hic quæſtionem eſſe *de qualicunque defenſione filii*, ſed defenſione filii de Crimine capitali accuſati, qui ritè annotatus & inter reos relatus, ad citationem judicis comparere nolit, ſed oſtentatâ per parentem defenſione, ſolidæ & accuratæ judicis inquiſitioni ſe vult ſubducere; Itaque quemadmodum in genere dicitur, *in l.ſervum.11. de publ.judic.* Dominum ſervum defendere poſſe: Ita etiam concedere indefinitam hanc

propo-

propoſitionem contendenti poſſimus: patrem filium, inter reos relatum, defendere poſſe; ſed an id eo etiam caſu obtineat ubi (1. de crimine capitali agitur (2. Indicia tot ac tanta ſuppetunt, ut filius inter reos referri promeruerit. (3. Adeoque ad explorandam excuſationis veritatem & cætera peragenda, præſentia ipſius requiritur, ſine qua (4. veritas nec erui, nec crimen puniri poteſt, &c. de eo eſt quæſtio: Ea Exceptio cauſarum patronis ſpecificè probanda eſt.

13. Et quid opus eſt cavillationibus, cum jura ſe mutuo explicent, & quomodo & quatenus defenſio iſta permiſſa ſit domino; manifeſtè declarent. Ita vero Imp. Alexander rem explicat in altera oppoſita l. ſi cuidam 2. C. de Accuſat. Si cujdam crimini obnoxius ſervus poſtulatur, Dominus eum defendere poteſt (*quomodo & quatenus*) & NB. In judicio ſiſtere (2. Accuſatoris intentionibus (ipſummet) reſponſurum: poſt probationem autẽ criminis (ſive poſtquam crimen probatum fuerit) non ipſe Dominus, ſed ſervus pro ſuo delicto condemnationem ſuſtineat. *Hactenus Imperator Alexander.* Hunc defenſionis modum Jura Domino in ſervo permittunt, neque nos refragamur, ut hactenus eodem modo patri permittatur filii defenſio: Nempe ut eum (1. judicio ſiſtat. (2. Accuſatoris intentioni ipſummet reſpondere jubeat (3. poſt probationem peractam illum pro ſuo delicto condemnationem ſuſtinere permittat. Hoc modo nemo eſt qui repugnet, quin pater etiam filium de crimine delatum defendat. Sic enim & initium & medium & finis proceſſus Criminalis ritè decurrit, & juſtitia nullum detrimentum patitur.

14. Sed quomodo hæc aptari poſſunt propoſitæ hypotheſi, ubi pater filium abſentem (1, judicio ſiſtere detrectat & refugit (2, Nec vult adeo Illum coràm reſpondere; ſed ipſe ejus loco vult, aliquod obnubilandæ veritati glaucoma objicere, aut neſcio quid remoræ machinari aut muginari. Inprimis autem eum promeritæ pœnæ deſiderat ſubducere ſi maximè per ſcelerum & malorum impunitatem, Deus offendatur, provincia ſceleratis hominibus compleatur, &

Respubl. ſangvinum imprecationibus onerata peſſum eat.

15. Facilius ignoſcendum cenſeo cauſarum patronis & Advocatis, ſi ſangvinem Clientum quibus poſſunt verborum lenociniis, redimere ſatagant. Id enim ſi maxime in foro conſcientiæ fortean non ſine vitio & cōſcientiæ cauterio ſtat, excuſari tamen civiliter poteſt. *arg. l. 1. De bonis eorum qui, & ſimilibus argumentis. v. l. 11. C. de Advocat. l. 1. §. 1. ff. de poſtulando & quæ ibi tradi ſolent*, Verū ut juris Antiſtites qui juri interpretando publica authoritate præfecti ſunt, tam temere Oſcitantiæ pragmaticorum ancillentur, ferendum eſt nequaquam.

16. Concludimus ergo confidenter, (juris inquam authoritati & rationibus innixi) patri filii abſentis defenſionem plenariam, eo quo illi poſtulant modo, nequaquam concedendam eſſe, Adeoque quicquid Alii gratioſe in perniciem Reipubl. definiant, id nullius momenti, & ſtudioſis juris neutiquam amplectendum eſſe, *ut habet textus in l. Præſes. 12. C. de tranſact. Cujac. ad l. 2. C. de jure fiſci.*

CAPUT V.

Alia argumenta ab Erneſto Cothmanno pro defenſione in hoc genere paterna allata; removet & profligat.

I.

Expedivimus argumenta Arumæi: reliquum eſt, ut illa quoque quæ Cothmannus. 3. *reſp.* 15. pro defenſione illa patris, in cauſa filii accuſati & quidem nominatim de homicidio, majore numero & apparatu adfert, perluſtremus.

2. Initio autem n. 17. dicit Affirmativam niti manifeſta Juris non tantum ratione; ſed etiam deciſione in l. ſervum quoque 33. §. 3. de Procuratoribus, ubi dicatur, publicè utile eſſe

eſſe abſentes à quibuscunque defendi: Nam & in capitalibus Judiciis defenſionem dari. Ubicunque igitur abſens quis condemnari poteſt, ibi quemvis pro eo facientem & innocentiam excuſantem audiri æquum eſſe.

3. Reſp. Arbitror autem ex prædictis etiam tyroni juris promptum & facile eſſe hoc argumentum elidere: diſtincturo inter ſingula generum & genera ſingulorũ. Utcunque enim ratio ipſa generaliſſima eſſe videatur (*Æquum eſſe ſcilicet ut abſentes à quibuſcunq; defendantur, atque etiam utile eſſe, Reipubl. nempe, ut circa crimina etiam veritas detegatur.*) Deciſio tamen ipſa generalis non eſt; ſed apertè diſcernit inter defenſionem genericè ſumtam, & ſpecificè de cauſis innocentiæ aſſerendis, acceptam? ſub priore vocabulo, generali. *defenſionem abſentiæ* intelligi, non tantum alia juris loca ſuperius adducta efflagitant, ſed ipſa hujus verſionis oppoſitio ubi *defenſio abſentis* (abſentia *& innocentia*, dilucidè invicem opponuntur. Quod ergo defenſionem abſentiæ attinet, valet in ea hactenus ratio ad regulam generalem inducendam. Ab omnibus ſc. afferri poſſe defenſiones abſentis ſ. excuſationes abſentiæ. Enimverò ſi quæſtio ſit concepta, *de excuſatione innocentiæ.* Dicendum tum demum in Capitalibus judiciis defenſionem dari, ubi abſens quis cõdemnari poſſit. De hoc genere judiciorum cum non ſit L. Cornelia de Sicariis, quà parte de homicidiis voluntariis puniendis agitur; nihil ad id genus criminis & judicii præſens Juris deciſio pertinet.

4. Sed fortean magis eo pertinebit, quam Dn. Cothmannus ilico ſubjicit. *l. 3. C. de Accuſat.* Ubi ſane generalius dicitur: Leges publicorum judiciorum permittere, ut Rei capitalium criminum abſentes etiam per procuratorem defendantur.

5. Reſp. Oſtenſum eſt ſupra *cap. 1. th. 9.* Ipſum Cujacium verbis hujus Conſt. permotum, à ſententia communi receſſiſſe, quæ ſub voce defenſionis minus plenam defenſionem accipit. h. e. abſentiæ duntaxat excuſationem: Neque tamen ideo abſolutè & generaliſſime hoc enunciatum cogemur exaudire

audire atq; accipere; cũ nihilominus limitatio aliqua ſive determinatio & reſtrictio lateat in verbis: *defende abſentes leges publicorum judiciorum permittunt*. Hæc verba ſunt relativa & demonſtrativa, & innuunt eam defenſionem ſubintelligi, quæ legibus publicorum Judiciorum permittatur, Ad quos autem caſus ea permiſſio pertineat, oſtendit *l pen.§ un. de publ. Iudic.* quemadmodum ſupra cap.3.theſ.1.& ſeqq. oſtenſum eſt.

6. Urget porrò Cothmannus n. 19 arctiſſimam inter patrem & liberos cognationem: Qua fiat ut in afflictione filii, pater magis quam ipſe filius angatur & patiatur *l. Iſti 8 in f. Quod metus cauſa.* Itaque vel commiſerationis rationem omnino exigere, ut pater pro ſilio admittatur.

7. Verum jam ſupra cap.4.theſ.7.& ſeqq. reſponſum eſt, Negandam eſſe conſequentiam: Si enim affectui & afflictioni paternæ, ſepoſito Reipubl. reſpectu deferendum eſſet, & utilitas publica præferenda veniret privatæ; Nunquam vel ſceleratiſſimi liberi ultimo afficiendi eſſent ſupplicio, ſed ſemper privatis charitatibus condonandi forent: nempe ne parentes miſeri eo pacto nimis affligantur, cum tamen charitas Reipubl. reſpectum charitatis privatæ meritò excludit.

8. Unde iterum apparet, quam facilis ſit in errata prolapſio, ſi à rectitudine juris Romani vel latum unguem recedamus: ut merito deteſtanda veniat fanaticorum machinatio, qui in libellis ſuis famoſis innocentem adoleſcentiam a regia hac veræ Jurisprudentiæ orbita, ad nugas in væſano capitulo nudius tertius natas, per mera ſophiſmata & detortos Ciceronis, aliorumque Juris & æqui Oſorum, logos, ad cerebrinam Jurisprudentiam, quam quisque *ex ſua utilitate fingat* & pingat ſevocant. Cum juris Romani regula, primũ ſemper τὸ καλὸν (quod Ariſtoteles quoque cum cæteris ſanioribus Philoſophis docet,) *hoc eſt* honeſti & æqui, tum demum autem τοῦ συμφέροντος rationem habendam eſſe cenſeat.

9. Sed proruit jam Cothmannus cum globo authorum totoque agmine imò exercitu Doctorum à ſuis partibus ſtantium. Ita enim, ait, docere Legiſtas in ſuis commentariis

ac præ-

ac prælectionibus *n.* 21. Ita definire in ſuis conſiliis, reſponſis, deciſionibus. *n.* 23. Denique his etiam Canoniſtas adſtipulari. *n.* 24. *& ſeqq.*

10, Veruntamen his terriculamentis non movebitur, qui Juris Romani rationem ritè perſpexerit. Quam, qui Dd. intelligunt & ſequuntur, merito æſtimantur: Qui negligunt & ſuis indulgent cogitatis: nequaquam attendi veniunt, cum novum jus inducant, quod non magis in ipſorum poteſtare poſitum eſt, quam nugigeruli alicujus πλαστογμονῦντος, Medicaſtri ſive Matulæ. *l.* 1. *& ult.* C. *de Legibus.*

11. Deinde ſupra intelleximus pleroſque Dd. Johannis (veteris Gloſſatoris) expoſitionem amplecti, qui defenſionem minus plenam tantum admittit, vel ut rectius Accurſius (à Cothmanno nobis perperam oppoſitus,) eas etiam cauſas quæ L L. publicorum Judiciorum permittuntur. *vid. gloſſ, in. d. l.* 32. *§.* 2. *de Procuratoribus in verb. Datur. quam Bartolus & cæteri Legentes imitantur.*

12. De Conſulentibus non valdè ſumus ſolliciti: ſcimus enim quemadmodum multi ex his, ut cauſæ quam protegendam ſuſceperunt, inſerviant, varia comminiſcantur effugia, quæ adverſus juris rectitudinē nullum momentum obtineant. *v. ipſum* Cothmannū *lib.* 3. *Reſponſ.* 38. *n.* 332. *Vbi fatetur, Conſilia & reſponſa plerunq; amore magis eorū qui ea expetunt, quam veritatis & Iuſtitiæ, dari, idque experientiam atteſtari. Caſtillo de Vſufr. cap.* 41. *n.* 8. *Iacob. Thomaſig. in orat. de ſtud. juris. præmiſſa ipſius deciſionibus,* Ubi docet, Legum præſcriptum conſiliis longè anteponendum eſſe, Siquidem leges uno cunctis ore æquabiliter loquantur & ad judicandum non affectu, ſed juſtitia & veritate ducant. Juris autem Doctorum reſponſa & conſilia, ſic fere proh dolor conſcribi ſoleant, ut ad forum cauſasque præſentes accommodentur.

13. Quanquam ſi hos vacaret aut liberet excutere, plerique allegationē Cothmanni in terminis ſimplicibus deſugerent, Sic enim quem primo loco adducit Barthol. Cæpolla.

conſ. crim. 45. n. 2. profitetur: ſe non loqui de defenſione totius cauſæ. ſed unius tantum articuli. Item n. 3. ſe loqui de caſu ubi ſententia ferri poteſt in abſentem. Et porro n. 5. Exigit à patre defenſionem inſtituente cautionem & ſecuritatem Verſicherung quod filium ſtiturus ſit in fortiam poteſtatis: i. e. judicio ſtiturus. Sic etiam Alii plerique non generaliter & indefinite; ſed in terminis ſuperius deſignatis & exceptis, loquuntur: Adeoque perperam à Cothmanno ita adducuntur, quaſi patri ſimpliciter & omni caſu defenſionem filii, ex ſola cognatione, affectionis & commiſerationis cauſa permittant, quo nihil abſurdius dici poteſt.

14. Neque magis præjudicia contra juris deciſionem valent aut curanda ſunt; Cum & illa ſæpe aberrent, & ſi vel aliqua deficiat circumſtantia aut immutetur; nihil inde ad caſum diverſum valide colligitur aut inferatur. *l. ſi ex plagis 52. §. in clivo. 2. Ad. l. Aquil. l. ſed licet. 12. de Offic. Præſid. Molin. ad reg. 34.* Cancell. *Argentorat. 1. conſ. 11. n. 11. Johan Kizel. de jure monetar. c. 4. quæſt. 2. ſect. 2. ubi & textus & rationes accumulat.*

15. Exemplum manifeſtum eſt in præjudicio quod Cothmannus n. 27. ex Cæpollæ *Conſ. 45. n. 13.* affert, Siquidem illud de diverſis plane terminis loquitur, *ut ſupra th. 13. demonſtratum eſt*, Imo ipſum illud quod de ſua curia Megapolitana Cothmannus n. 27. ſubjicit & affert, de ea defenſione conceptum eſt, quæ excuſationem tantum abſentiæ concernit.

16. Miſſis ergo authoritatibus & præjudiciis, perluſtremus cætera, quæ pro ſua opinione Cothmannus affert argumenta, Ita autem quarto loco ratiocinatur. Quo caſu ad bannum agitur, eo caſu non tantum defenſor, ſed & procurator pro abſente admittitur, *per doctrinam Pauli Caſtrenſ. Angeli de Caſtro, Imolæ Poluntani.* Atqui cum Accuſator abeſt, contra eum, niſi compareat ex lege Conſtitutionis Ca-

rolinæ,

rolinæ, agi ad bannum poteſt. Ergo procurator etiam pro eo abſente admittitur.

17. Reſpond. Major propoſitio admitti poteſt de caſu, quo tantum ad præſcriptionem agitur, *terminativè* ubi ſc. alia pœna capitalis in corpore ſuſtinenda non eſt. Eo verò caſu cum Executio etiam contra abſentem peragi poſſit, recte defenſor admittitur. *l. 32. §. 2. de Procurator.* Aliud dicendum ſi proceſſus banni inſtituatur tantum *preparatorie*, ut reus ſub pœna banni comparere jubeatur; Et niſi innocentiam oſtendat, capite puniatur. Quo ſane caſu nec Procurator, nec defenſor ad juſtitiam cauſæ ſive innocentiam oſtendendam ſufficiet. *Conf. Artic. 155. Conſtit. Carolina.*

18. Quinta ratio Cothmanni, ſuperiori affinis eſt, *ut ipſe fatetur. n. 30.* Adeoque eod. etiam modo refutari poteſt, ſic autem habet. Omni caſu, quo contra abſentem ad ſententiam definitivam procedi poteſt, defenſorem & excuſatorem rectè ac licitè intervenire. At in caſu homicidii contra abſentem ad ſententiam definitivam procedi poſſe. E.

Reſpon. Majorem propoſitionem captioſam eſſe quando defenſionem & excuſationem ſynonymicè conjungit, Cum nos tantum loquamur de defenſione plena ſ. innocentiæ.

Deinde negamus minorem. Nam in caſu homicidii voluntarii terminativè ad ſententiam definitivam procedi non poteſt, ita ut finem & effectum ſententiæ obtineat, antequam reus ſiſtatur & coram litem conteſtetur atque reſpondeat. *uti. d. ſupra cap. 2. th. 6.*

19. Idem fucus adhibetur *in ſexta ratione*, quæ n. 35. his verbis proponitur. Etiam eo caſu quo Procurator per ſtatutum intervenire prohibetur nihilominus excuſatorem, informatorem, inſtructorem, comparere & innocentiam accuſati excuſare ac demonſtrare poſſe. *per Speculat. Iaſon. Marſil. Graſſum. Aretin.* W*eſenb. alios.*

Etenim quæ Dd. *de excuſatione abſentia* fone tr[illegible] *defenſionē cauſa principalis* proprie dictā pe[illegible] ex[illegible] tur. Poſtulat hic locus ut qua fide Specul[illegible]or all[illegible], de- tegamus Unde de cæteris etiā Cothmanni al[illegible], hoc qui- dem in caſu, judicium ſumere licet: Speculator[illegible] pla- ne recta & homogenea docuiſſe jam ſupra dix[illegible] cap. [illegible] §. 5. Sicautē loquitur *in allegato tr. de procuratore* §. [illegible] In cauſa Criminali procurator regu[illegible] non [illegible] nec in agēdo, nec in defendendo. *l. pen de pu*[illegible] *de Procurat.* Et eſt duplex ratio: *Primo*: Q[illegible] Procurator & ſuccumberet, ipſe co[illegible] non deliquit: quod eſſe non debet. cap. cogno[illegible]s. Ext[illegible] co- ſtit. *Secundò*: quia id quod amitteret; [illegible] poſſ[illegible] qui per actionem mandati contrariam &c. Re[illegible] Du- randus, Speculator vulgò dictus, in[illegible] declarat, Ut procura- tor admittatur ſi adverſa pars nihil opponat. D[illegible] qua- tuordecim limitationes ſive ut illi vocant [illegible] adjicit, nempe (1. in crimine injuriarum; ſi p[illegible] (2. In accuſatione ingratitudinis. (3. In acc[illegible] ſuſp[illegible] toris. (4. Si Prælatus dicatur ſuſpectus. (5. Si pœna [illegible] non excedat relegationem. (6. In actione po[illegible] pro da- mno intentata. (7. Ad proponendum excu[illegible] enim etiam Procuratorem admitti. (8. Cum ſ[illegible] tur quem Dominus defendit (9. In levibus cri[illegible] (10. Ad excuſandum vel excipiendum. NB. A[illegible] cò, hanc ſubli[illegible]tationem: ſi id fiat ad propon[illegible] abſentiæ, non autem cauſas cauſæ. (11. Cum [illegible] cri- mine civiliter. (12. Cum cauſa per ſocium litis ag[illegible]. (13. Si agatur de præparatoriis judiciorum. (14. Si [illegible] aliqua accuſetur. Hanc enim comparere poſſe per Syn- dicum.

20. Hactenus integrum Speculatoris locum rec[illegible]i- mus. Cujus placita cum plerique deinceps amplexi ſ[illegible] ap- paret adverſæ Opinioni parum præſidii ex hac [illegible] Dd. accedere, quæ regulam nobiſcum planè contrariam c[illegible]

& ratio-

& rationibus firmat: In ſollicita autem limitationum (quarum multæ præter rem ſunt & extra oleas vagantur) conquiſitione, nunquam auſa fuit iſtam recenſere, de qua modo contenditur. Et hac fide conſulentes multoties in allegationibus ſuis utuntur.

21. Septimum ergo argumentum Cothmanni videamus; quod ita ſonat: ſi pro condemnato, qui jam ad ſupplicium ducitur, cuivis, etiam extraneo intercedere licet; Quidni pater pro filio abſente, de cujus condemnatione agitur, pietatis ratione audiendus ſit? At verum eſt, prius, *ut constat. ex L. non tantum 6. de Appellat.* Ergò & poſterius *l. Nec in ea. 22. in fin. ad. l. Iul. de Adult.*

22. Tametſi vero ad hoc argumentum jam ſupra reſponſum ſit. *cap. 4. th. 5.* Cum Arumæi rationes redarguemus, pro uberiori tamen d. *L 6.* explicatione adnotamus: Non ibi contineri regulam & inprimis eam, quam Cothmannus, ut propoſitionem Univerſalem ſupponit: *pro omni facinoroſo appellationem admittendam eſſe:* Contrarium enim aperto jure deciſum & conſtitutum eſt. *in l. obſervare 2. C. Quorum Appellat non recip. l. Quoniam. 6. in f. C. Ad L. Iul. de vi. publ.* (ut ſe. interſit, utrum reus criminis manifeſtus, vel ritè convictus ſit: An vero ritè convictus non ſit, ſed vel formidine tormentorum vel tædio vitæ confeſſus ſit: Ut hoc caſu appellatio audiatur; non item illo, quo perſpicuum eſt, appellationem tantum litis protrahendæ cauſa inſtitui' *Cujac. in recit. ad d. tit. C. Quorum appellat. non recip.*) Sed cōtineri ſpeciem *exceptionis.* ex. d. l. 2. jam indicatæ: *ſi reus non legitime convictus aut confeſſus ſit;* Sed perire feſtinans, i e. tædio vitæ, de ſe ſit confeſſus: Uti habent verba ultima d. L 6. Hoc vero *caſu ſpeciali* merito auditur appellatio. A particulari autem cauſa non licet inferre ad genus aliquod ſive regulam univerſalem conſtituendam. Gravius autem peccatur ſi (2. argumentum ad ſpeciem diverſi generis trahatur & in qua (3. maxima ſit diſparitatis ratio. Nam in l. 6. de Appellat. Reus præſens eſt & in vinculis, nec ullus ſubeſt metus,

Explicat. L. 6. de Appellat.

tus, ne fortè dilabatur. At nos loquimur de filio abſente, quem pater machinationibus ſuis, debitam juſtitiæ vindici victimam, omnibus modis ſatagit eripere; Ubi ſane pietas & commiſeratio paterna intempeſtivè & importunè in perniciem juſtitiæ & Reipubl. attenderetur.

22. Adnectit huic 7. argumento Cothmannus n. 40. aliam rationem, quod ſic ſervum à Domino indefenſum quilibet poſſit defendere. *l. ſi non defendantur 19. de pœnis.* Quidni ergo patrem quoque permittimus filium, hominem liberum defendere? Ad hoc quidem argumentum itidem jam ſupra reſponſum eſt, ubi cum Arumæo diſputabimus. *cap. 4. th. 10. & ſeqq.* Ad textum tamen. l. 19. de pœnis hoc addendum. Perperam eum iterum à Cothmanno induci. Agit enim de ſervo à Domino planè derelicto & indefenſo. Qui ſane ex ea ſola cauſa non poteſt pro nocente haberi; adeoque inauditus & indefenſus damnari. Sed antequam damnetur vel abſolvatur, ordinario proceſſu cauſa examinanda erit vel extraordinario inquiſitionis. Uno verbo: nemo, ne ſervus quidem inauditus & indefenſus condemnandus eſt: Sed an ideo etiam abſens defendi quivis reus poterit? Ubi hoc in d. l. 19. dicitur. Diſtingvamus itaque inter rem ipſam ſ. quæſtionem an ſit, & rei modum. In quæſtione an ſit, nemini defenſio deneganda eſt, ne ſervo quidem à Domino derelicto: Sed inde malè infertur ad modum inordinatum, quod ſc. Pater poſſit filium *per contumaciam abſentem* & Jurisdictionem impedientem defendere, eoque, ut id quod extremum eſt in jurisdictione, nempe executionem, eludat. Ita ergo inſtruenda eſt, ut rectè procedat conſequentia: Si & ſervo concedenda eſt defenſio, utique etiam libero homini nempe, ſi rite & ſecundum legum publicarum præſcriptum interponatur.

Ad. l. 19. de pœnis.

23. Octavum ſophiſma n. 41. à Cothmanno his proponitur verbis: Leges noſtræ parentum pietati & amori ardentiſſimo, erga filium facinoroſum tantum indulgent, ut

filium

filium facinoroſum, per patrem apprehenſum & ad judicem pertractum à facinore abſolvant *l. Milites agrum 13. §. Deſertorem. ult. De re militari*, Quaſi jam inferre velit (id enim tacitè innuit) Cur itaque non indulgeamus huic adfectui etiam abſentis defenſionem. Sed objectio iſta merum, ut diximus, ſophiſma continet. Utcunque enim Dd. quidam ex hoc textu talem cautelam colligant univerſaliter: Quod ſi pater filium, qui crimen capitale commiſit, judici tradiderit, filius non ita (ſ. ea pœna) puniendus ſit, prout ſi captus fuiſſet *poſt Capollam cautela. I. Blancus caut. 2. n. 2.* Falſum tamen eſt leges ſemper ignoſcere facinoroſo filio, quem pater obtulerit. Idque nec in d. §. 6. nec alias in jure dicitur: Alioqui parentes omnes maleficos filios ſupplicio poſſent ſua oblatione eripere: ſed hoc tantum dicitur. *In ſpeciale crimine deſertionis*, ſi pater filium ex fuga retrahat, Imp. Pium pœnam capitalem mitigaſſe non ob ſolum reſpectum affectus paterni (hanc rationem falſò ſupponit Cothmannus) ſed cauſa hac procatarcticâ motus; ne pater videatur filium ad ſupplicium ipſe obtuliſſe. Eaque ratione impulſus Imperator, hunc deſertorem mitiore pœna afficere voluit. Quomodo autem hinc ſequitur; in omni crimine parentem ad defenſionem abſentis per contumaciam filii admittendum eſſe, licet id agat pater, ut artificioſa defenſione filium juſtitiæ ſubducat. Imo ſi rem accurate putemus, in d. l. 13. §. 8. & ult. Patri ſecundum leges agenti indulgetur: In noſtra autem quæſtione, pater contra legem præſcriptam, filium judicio vult ſubducere. *Ad. l. 13. §. ult. de. re militar.*

24. Feſtivus autem eſt atque lepidus (ut hoc obiter addamus) Dominus Cothmannus quando num. 42. Julio Claro iraſcitur, quod cautelam illam Cæpollæ lubricam. *lib. 5. ſentent. §. ult. n. 29*, improbarit, quaſi nullas unquam ſtorgas & affectiones paternas ſenſerit. An enim affectio paterna ad legum & juris corruptelam debet proficere aut produci? *contra. l. ult. ibi. neque ſi adverſus amicos. C. de fide Inſtrum. can. Accuſatores. 12. cauſ. 3. q. 5.* Plurimum ſane affectui paterno

terno in Jure indulgeri novimus & fatemur. Sed in ad juris & juſtitiæ ſubverſionem id porrigatur, nequaquam admittimus. *arg. cap. niſi. 3. ubi tantum* [illegible] *Principi* [illegible] *Etiſonis aliquid tale indulgetur in pr. de Offic. Legati can. venien.* 5. ibi: vobisque tam bonis, tàm charis, non dare conſenſum, omnibus rebus duris durius arbitramur. *cap. 35 quæſt. 9.*

25. Atque ita poſt hæc exarata deprehendi etiam docuiſſe Ar. Pinellum *in rubr. 2. C. de bon. matern. n 32. & ſeqq.* Ubi peculiarem plane rationem eſſe dicit. *d. l. 13. §. deſertorem 8. de re militar.* Cum deſertor graviter puniatur ob culpam In omittendo admiſſam, *contra regulam juris in l. 2. C. ſi adverſ. delict.* Unde cum pœna deſertoris ex ſummo rigore promanet. *l. 3. §. in bello. l. 6. verſ. Qui. in acie. de re milit* facilius potuit temperari. Cum alias magnopere cavendum ſit, ne ratio aut via eludendæ pœnæ admittatur. *l ſi qui 6. ubi Eludendæ pœnæ cauſa. de pœnis. l. congruit, 13. de Offic. P* [illegible] *l. ita vulneratus 50 §. Quod ſi. Ad. l. Aquil. l. ſi à* [illegible] *pœnas ob maleficia ſolvi magna ratio ſuadet. De* [illegible] *Seſſer. ap. N. Reuſner poſt 2. dec. ſ 16 pag 69. th. 31* [illegible] ſus fori hanc cautelam recepit. *A. Faber. C ſuo lib. 9 tit. 11. def. 6. Anth. Matth. Colleg. Crim. pag 905.* [illegible] *l. 13. §. ult.*

26. Denique cauſæ ſuæ imbecillitatem ipſe ſentiens Cothmannus n. 44. Sic tandem concludit, ſi vel maxime aliquis contendat ſuperioris juris canones & deciſiones parenti ſubvenire non poſſe. Concedendum tamen hoc eſſe, ſi parens offerat cautionem de filio tempore ſententiæ definitivæ ſiſtendo, & niſi ſiſtat de certa pecuniæ quantitate ſolvendo: Tum verò, ut patris defenſio admittatur, pietatem, juſtitiam & curiarum ſtylum perſvadere & exigere. Reſpond. nec pietatem, nec juſtitiam, nec legitimum curiarum ſtylum ſententiam hanc aliter admittere, quam ſi vel crimen dubium.

dubium ſit, vel pœna ordinaria non ſit capitalis: Alioquin ne quidem per cautionem pecuniariam pœna legitima eludenda fuerit. *Vt modo diximus th.25.* Neque judex pœnas LL. publicorum judiciorum ordinarias, inprimis capitales, pro arbitrio poteſt remittere aut immutare. *cap. de. cauſis 4. §. Illic etiam, Ext. de Off. delegat. Novell. 82. cap. 10* cum ſimilib.

CAPUT VI.

An matri vel aliis Cognatis defenſio abſentis rei de capitali Crimine conventi, concedenda ſit.

I.

DE ſtructâ & profligatâ primariâ illâ Dd. in hac cauſa exceptione, multò facilius reliqua poſtulata, quæ pro matris & cognatorum defenſione juſtificanda proferuntur, refelli poſſunt, imò vix opus haberent aſſumtione, niſi magni viri eo usq; etiã, progrederẽtur ac novis adeò, uti præ ſe ferunt machinis id aſſerere conarentur. *v. D. Carpz. 3. quæſt. 115. n. 8. & ſeqq. ubi ait: non tantum parentibus; ſed & fratribus aliisque conjunctis perſonis, Inquiſiti defenſionem allegare ac deducere licere. Easque perſonas conjunctas audiendas nec à judicio repellendas eſſe:* (1. per authoritatem Zangeri & Deciani, tum quia (2. publice interſit innocentium cauſas defendi, tum quia (3. in eam rem textus ſit manifeſtus in Conſtit. Carol. art. 47. ibi: Die Zeugen ſo der Gefangene oder ſeine Freunde deßhalb ſtellen wolten.

2. Ignoſcet nobis Vir ſummus, ſi rationes iſtas veritatis ſtudio breviter examinaverimus. Et quod quidem authoritates attinet; Zangerus *in allegato. cap. 3. de torturis n. 2.* nequaquam dicit: Matrem vel Cognatos abſentis rei

in cauſa capitali defenſionem poſſe ſuſcipere: Loquitur enim Zangerus diſerte (1, de reo præſente (2. interrogato. (3. negante (4. Indiciis gravato, cui ea huncin finem (5. communicanda ſint, ut ſi illi ita videatur, interrogatoria exhibere vel alio modo indicia elidere, ſuorumque innocentiam, deducere vel per ſe vel per alios poſſit. *Hæc ipſiſſima Zangeri* verba ſunt; Quibus id tantum dicitur: Reum captivum non ſtatim torquendum; ſed audiendum eſſe, ſi innocentiam ſuam vel proprio Marte, vel alieno adniſu, puta advocatorum aut Procuratorũ, vel cujuſcunque tandẽ periti, velit deducere. Hæc quidem de rei præſentis defenſione vera ſunt; quomodo autem ad defenſionem innocentiæ abſentis homicidæ, matri vel Cognatis permittendam, producantur: non apparet.

3. Porrò Decianus, ſecundo loco à Dn. Carpzovio allegatus, *lib. 5. tr. Crim. cap. 36. n. 4.* hoc tantum dicit: Dandam eſſe reo indiciorum copiam, antequam torqueatur, cum dilatione ad ea diluenda; ſubditis novem exceptionibus & caſibus quibus communicatione opus non ſit. *Hactenus Decianus.* Dicant, qui ſine affectu judicare poſſunt: An Decianus iſto loco quicquam de defenſione innocentiæ abſentis per Contumaciam facinoroſi, conſtituerit.

4. Neque ratio aut textus Carolinus hanc ſententiam ullo modo juvant. Nam quod rationem attinet: Negamus in collectione conſequentiam: Publicè intereſt innocentium cauſas defendi: Ergo etiam per matrem aut cognatos rei per contumaciam abſentis defenſio permittenda eſt. A conceſſione defenſionis; admodum illicitum non valet illatio, uti ſuperius dictum & demonſtratum. *cap. 5. th. 12.*

5. Denique articulus 47. Conſtit. Carolin. itidem nequaquam de reo per contumaciam abſente loquitur: Sed (1. de reo præſente tractat, ibi: So in dem jeggemeldetẽ Fall. nempe art. 46. qui incipit, Wenn man den Gefangenen

Pein-

Peinlich fragen will) der Beklagte die angezogene Ubelthat verneinet / ſo ſoll ihm alsden vorgehalten werden. E præſenti: quemadmodum (2. per totum articulum ſemper captivi mentio reperitur: Tum (3. ratione prædicati hoc tantũ dicitur: Reum captivum non ſtatim tormentis ſubjiciendum, nec à quæſtionibus incipiendum, ſed audiendum eſſe, ſi innocentiam ſuam vel per ſe vel per alios deducere velit. Uti rectè hic articulus à Zangero horſum ſ. hactenus inductus eſt, Et juri communi congruit. Nihil ergo etiam ex hoc articulo cõtra ſententiam juris ſuperius deductam elicere fas eſt. Adeoque rectè definiverunt Scabini Lipſienſis, ne patrem quidem pro defenſione innocentiæ filii abſentis audiendum eſſe, uti ipſe Carpzov. refert. *part. 3. quæſt.* 105. *n. ult.* In quam ſententiam cum etiam Collegium Juridicum hujus Univerſitatis nuper reſponderit, non dubitavimus reſponſum roborandæ diſputationi noſtræ ſubjicere, atque ita diſſertationem cum laude Altiſſimi, finire.

CAPUT VII

Exhibet reſponſum Epiſtolare Collegii ICtorum in Academia Gieſſenſi, de matre pro defenſione innocentiæ filiorum de homicidio accuſatorum, non admittenda.

I.

Reſponſum in iis, quibus expeditum fuit formalibus, ita habet,

Vnſere freundliche Dienſte nechſt wieder Anwünſchung eines geſunden/geſegnetē neuen Jahres zuvorn: Edle Ehren Veſte und Hochgelahrte/ Inſonders günſtige Herren/ und geehrte ſehr werthe Freunde.

WAs in pūcto homicidii, der Gräffl Fiſcalis, an N. H. ſon H. vo den 2. Auguſti 1661. Bey F. auf S. Grund- und Bottmäſſigkeit ermordet worden wieder die Adel. Gebrüdere N. N. bey den Herrē anklagend vorbracht/ und Sie darauff verordnet/ hierentgegē aber auch der angegebene N. Defenſor eingewendet/ daß habē wir aus denē uns zugefertigtē / und den 16. hujus gegē Abend eingereichtem protocollo und bey gefügten Schrifften / auch worüber die Herren Vnſere Rechtliche Meinung begehrē/ aus dem Inſinuatiō Schreibē mit mehrē verſtandē/ Solches alles fleiſſig durchleſen in conſultation gezogen/ und uns folgender meinūg verglichē. Vñ zwar ſo viel die erſte frage antrifft/ Ob die anderwertlich begriffene Citatiō auff Form u. Weiſe/ wie uns das Cōcept copialiter zugefertiget zu affigirē ſey? Erachtē wir geſtaltē Sachen nach zuerkennē ſeyn; Ob wohl unterſchiedene vornehme Juriſtē der meinung ſeyn das die prohibitio l. pen. §. un. de public. Judic. in der Perſon des Vatters einen Abfall leide/ und das alſo ein Vater pro filio ſuper homicidio capitaliter accuſato nicht allein ſeines eigenē Intereſſe halber / ſondern auch als ein defenſor deß abweſendē Sohnes vor Gericht erſcheinē und interveniren könne.

Ita citant Bald. Menoch. Cæpollam alios Cothmann. 3. reſponſ. 15. n. 22. & 23. Matth. Stephan. ad ord. Carol. Criminal. art. 88. & ſic Juriſconſultos Marpurgenſes & Jenenſes cenſuiſſe ac reſpondiſſe teſtatur Arumæus lib. 1. deciſ. 7. n. 23. & ſeqq. & quidem uſque ad abſolutionem Oldenkop. obſ. crim. tit. 1. obſ. 13. n. 8.

Welches den auch ferner auff die Mutter und andere Freunde extendiret wird.

per

per Carpzov. & ab ipſo citatos part. 3. quæſt. crim. 115. n. 8. facit Ordin. Carol. V. tit. 47. In verbis: die Zeugē ſo der Gefangene oder ſeine Freunde deßhalb ſtellē wolten/ & paulo poſt; ſolche Kundtſchafftſtellung ſoll dem Gefangenē oder ſeinē Freunden/ auf ihr begehren ohne gute Rechtmäſſige Vrſach nicht abgeſchlagen oder aberkandt werden.

Dieweill aber gleichwohl auß allen ſeithero geführten Handelungē verſpühret wordē/ das er der Mutter mit ſolcher defenſion kein rechter ernſt geweſē/ in dem Sie ihr dieſelbe mit gehörigen Fleiß nicht angelegen ſein/ ſondern die Sache über anderthalb Jahr auflengē laſſē/ auch zu d' ſpecial caution nicht verſtehen wollen.

Quæ tamen etiam à perſonis conjunctis deſideratur. l. ſed & hæ 35. de procurat. & in genere, defendere non videtur, qui ſatisdare paratus non eſt. l. Non videtur. 82. d. t.

Dieweil auch die gegenſeitigen fundamenta des Haltes nicht ſein/ das ſie die contrariam juris diſpoſitionem & regularem atque communem ſententiam umbſtoſſen ſolten.

Non enim ſequitur (1.) patrem dignum eſſe commiſeratione, ergo nocentem non eſſe puniendum. Nec (2) arctam eſſe cognationem inter patrem & filium, ita ut filius cenſeatur pars patris; adeoque pater filium defendens, ſe ipſum defēdat, Barthol. Cæpolla. conſ. crim. 45. n. 4. Hæ enim fictiones non præjudicant veritati, neque valent eo caſu, ubi perſonæ ipſius præſentia requiritur, inprimis in puniendis delictis *l. 13. & t. t. C. Ne filius pro patre vel pater pro filio. Authent. Habita vers. nec ob alterius delictum. C. d tit. ibique Weſenb. in comment n. 5.*

Nec quicquā facit (3) comparatio ſervi & filii fam. Quod ſc. Dominus eſſe poſſit & ferri debeat ſervi ſui defēſor. *l. fi. cuidā 2. C. de Accuſat.* Unde colligunt; multo magis defendi poſſe filium per patrem.

Nam (1) diverſiſſima ratio eſt, inter ſervum & filium, cum in ſervo Domini intereſſe, ſive utilitas pecuniaria vertatur, cujus ſolius intuitu ipſi defenſio ſervi d. l. 2. permittitur. Adeoque Dominus non tam reum, quàm rem ſui patrimonii

 defen-

defendit. *Cujac. in recit. Cod adtit. de Accuſ. in princ.* Quæ de filio nullatenus dici poſſunt. Ergò ceſſante ratione, ceſſat etiã conſtitutionis productio. Deinde non agitur ibi de defenſione ſervi abſentis; ſed præſentis: Ubi hactenus ſaltem admittitur Dominus, ut pro reo offerat, ſi quas habet allegationes, quibus factum ejus excuſet. Cujac. ibid. Itaque Arumæus, *1. deciſ. 7. n. 24.* & qui eum ſequũtur, inſignem paralogismum ignorati elenchi committũt, cum ſic colligunt: Abſurdum eſſe ut majorem favorem experiatur ſervus, quam *liber* homo. Negatur enim antecedens, quod in d. l. 2. favor ſervi *ſpectetur*. Cum tantum ſpectetur intereſſe pecuniarium Domini; Quæ ratio cum locum non habeat in filij corpore libero, Deciſio illa ad ipſum nequaquam poteſt extendi &c. Inſtat Arumæus n. 43. In filio etiam ſpectari poſſe intereſſe operarum. l. ult. De his qui effud. vel dei. Reſp. Illud longe minus eſſe, quam ut intereſſe publ. non attendatur & filius abſens per contumaciã promerito ſupplicio ſubducatur, Non etiam movere poſſint prudentem judicẽ Rhetoricationes Arumæi. *d. deciſ. 7. n. 3. & ſeqq.* ab affectione paterna petitæ: Huic enim locus relinquitur in ordine ad juſtitiam; non contra juſtitiam. Aliàs omnes filij facinoroſi parentum affectioni forent condonandi. Denique valere hæ rationes poſſunt hactenus, ut pater etiam admittatur ad defenſionem filii præſentis, (de præſentis enim ſervi defenſione *d. l. 2. C. de Accuſat.* vel liberi hominis artic. 47. cõſtit. Carolinæ loquitur.) ſed ut abſentis etiam plenaria defenſio admittatur, *ex d. l. 2. C. de Accuſat.* & cæteris ratiũculis nequaquã conficitur. Ibi enim longe major ratio & fortior, (ne ſententia condemnatoria eludatur & ſcelera impunita maneant) debiliores illas ratiunculas à conſulẽtibus & cauſarum Patronis lucelli ſtudio confictas, meritò ſuperat & vincit. Quemadmodum fatente ipſo Carpzovio Scabini Lipſiẽſes, nõ attentis aliorum ratiunculis & nominibus in negativam conceſſerũt. *part. 3. quæſt. crim. 105. n. 82. & 83.* Et ſi quis inſpiciat Dd. ex adverſo allegatos, deprehendet eos aut loqui ex ſuppoſitione quorundam ſtatutorum, aut quando pater ſaltem defendere

vellet

vellet unum articulum: Utique omnes ſententiam ſuam ita limitare & reſtringere, ut pater teneatur præſtare idoneam ſecuritatem de dicto ſuo filio (cujus abſentis defenſionem ſuſcipit) præſentando in fortiam Poteſtatis. (ſin manum & poteſtatẽ magiſtratus) ſi contingat eũ ſuccumbere in cauſa: Idque ideò ne ſententia fiat eluſoria. *Ita Guid de Suzar Gandinus, Pupia & aliis citati Bartholomæo Capella conſ. crim. 45. n. 5. Quod Cothmanno, Arumæo & cæteris non erat diſſimulandum?* Sed ne alii falſa opinione per authoritatem magnorum nominum deciperentur candidè erat referendum

Als werden die Herren numehr mit der andern Citation zuverfahren gnugſam befügt ſeyn.

Quando enim judex videt defenſiones tantum peti cavillandi & negotii differendi cauſa, poteſt eandem etiam non permittere. *Farinac. quæſt. 39. Roland. à Valle 3. conſ. 12. n. 42. Decius. 2. conſ. 99 poſt Zierizium & Gilhauſen. Manzius ad dict. art. 77. conſt Carolin. n. 40. & 41. ubi rationes habet.*

Wann dann auch auff die andere Edictal Citation keine beſſere defenſion erſcheinẽ ſolte/würde auch mit der dritten/und alsden mit der Acht zuverfahren ſein.

Den ob wohl die Solmiſche Lands Ordnung part. I. ſub fin die Richter dieſes Orthes nicht auff die Sächſiſche Rechte/ſondern vielmehr auff Keyſer Carols Peinl-Halß-Gerichts Ordnung verweiſet/ſo iſt doch auch dieſe Mordthat der Ph D. nicht entgegen.

Quemadmodum ex Conſtit. Carol. art. 155. & ejus Interpretibus patet. *adde Rosbach. in proceſs. crim. tit. 1. cap. 5. n. 21 & ſeqq. item q; de his provinciis teſtimoniũ Anthon Matthæi diſp. Pandect. 4. coroll 5. Stamm. de ſervit. perſon lib. 1. tit. 3. cap. 5.*

Worvon zu ſeiner Zeit und nach completirten actis mit mehrem wird zu reden ſein: haben ſolches immittelſt den Herren nicht verhalten ſollen/und bleiben denſelben angenehme Dienſte und Freundſchafft zuerweiſẽ hiernechſt erbötig ſignatum N. den Januarii 1663.

Decanus Dd. und Profeſſ. der Juriſten Facultät daſelbſten.

F I N I S.

2511694 D